

C 18956

~~T A J N Ě~~

EV. ČIS. 261

Stupeň utajení zrušen
RMO č. 22/1999.

VOJENSKÁ MYSL

6

1953

VYDÁVÁ MINISTERSTVO NÁRODNÍ OBRANY

OBSAH

Vojensko-politická část

Kapitán Čestmír Berka: Filosoficko-theoretické základy sovětské vojenské vědy	3
---	---

Operační umění a taktika

Plukovník Ján Lipový: Operační zabezpečení vojsk armády v obranné operaci	20
Plukovník Bohuslav Morávek a podplukovník Luboš Novák: Operační zastírání	36
Podplukovník Jaroslav Vančura: Organisace spojení v mechanisované divisi zasazené v rámci armádního sboru do boje při průlomu tak- tické hloubky obrany nepřítele	45
Podplukovník Jaroslav Šolc: Technické zabezpečení mechanisované divise v se- stavě armádní rychlé skupiny	53

Operační a bojová příprava

Plukovník Jaromír Vyhnánek: Poznatky a cesty k zlepšení operační přípravy . . .	69
--	----

Informace o cizích armádách

† † † Dělostřelectvo americké armády	75
Major technik Ing. Antonín Hálek: Dálkové řízené střely proti pozemním cílům . . .	88

Vojensko-historická část

Bitva o Kavkaz	95
Informace o obsahu nových služebních knih a pomůcek	109
Informace o obsahu zahraničních vojenských odborných časopisů	111
Do čísla je vřito 7 obrazových příloh na zvláštních neustráňovaných listech.	

СОДЕРЖАНИЕ

Военно-политический отдел

Капитан Честмир Берка: Философско-теоретические основы совет- ской военной науки	3
--	---

Оперативное искусство и тактика

Полковник Ян Липовы: Оперативное обеспечение войск армии в обо- ронительной операции	20
Полковник Богуслав Моравек и подполков- ник Лубош Новак: Оперативная маскировка	36
Подполковник Ярослав Ванчур: Организация связи в механизированной ди- визии введенной в бой в пределах армейско- го корпуса при прорыве тактической глуби- ны обороны противника	45
Подполковник Ярослав Шолц: Техническое обеспечение механизирован- ной дивизии в порядке армейской подвиж- ной группы	53

Оперативная и боевая подготовка

Полковник Яромир Выгнанек: Опыт и пути для улучшения оператив- ной группы	69
---	----

Информации об иностранных армиях

Артиллерия американской армии	75
Майор техник инж. Антонин Галек: Управляемые снаряды дальнего действия по наземным целям	88

Военно-исторический отдел

Битва о Kavkaz	95
Информации о содержании новых служеб- ных книг и пособий	109
Информации о содержании иностранных военных специальных журналов	111
В номере вшито 7 рисунков на отдельных нумерованных листах	

JEN PRO GENERÁLY A DŮSTOJNÍKY
ČS. ARMÁDY

VOJENSKÁ MYSL

Časopis ministerstva národní obrany

Ročník třetí

6

MINISTERSTVO NÁRODNÍ OBRANY

PRAHA 1953

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY

VOJENSKO-POLITICKÁ ČÁST

FILOSOFICKO-THEORETICKÉ ZÁKLADY SOVĚTSKÉ VOJENSKÉ VĚDY

Kapitán Čestmír Berka

Sovětská vojenská věda je vojenskou vědou nového, vyššího typu.

Jako je vznik dialektického a historického materialismu největším převratem, revolucí v dějinách filosofie, stejně je i zrod sovětské vojenské vědy největší revolucí v dějinách válečných teorií a vojenského umění.

Teprve se zrodem sovětské vojenské vědy vzniká vojenská věda, která je skutečně vědecky důsledná. Je s to všestranně a vědecky přesně odrážet objektivní zákony vývoje válečného procesu.

Vojenská věda, která je uvědoměle prodchnuta zájmy spravedlivého boje za obranu země vítězných dělníků a rolníků, země socialismu proti lupičskému nájezdům imperialistů.

Vojenská věda, která má zcela nové poslání v dějinách společnosti. Pracovníci v oboru sovětské vojenské vědy nepracují s tím cílem, aby připravili jiným národům, lidu jiných zemí násilím války, pokoření a otroctví. Stojíce na stanovisku dějinné, revoluční úlohy proletariátu poznávají hluboké zákonitosti vzniku a vývoje války proto, aby v každé době našli konkrétní kořeny válek, mobilisovali, organisovali a vedli lid do boje za zničení ekonomických a politických příčin, které nutně plodí války. Tak učinili jednou provždy konec všem válkám. V podmínkách socialistické revoluce k tomu mají všechny objektivní i subjektivní možnosti.

Sovětská vojenská věda je tak již od svého zrodu zákonitě spjata s bojem za trvalý mír.

Jaké byly historické podmínky vzniku sovětské vojenské vědy?

Marx a Engels zevšeobecnili a vytyčili významné vojenské zkušenosti z revolučních bojů proletariátu. Bedřich Engels dokonce zpracoval soustavnou teorii válek a násilí, jejich úlohy v dějinách. Ale Marx ani Engels soustavně nepracovali na vyřešení na příklad takového úkolu, jakým je vytvoření vojenské vědecké soustavy spjaté s potřebami armády nového typu — armády osvobozených dělníků a rolníků, vybudované k obraně země socialismu v dlouho trvajícím kapitalistickém obklíčení.

Nepracovali na tomto problému prostě proto, že na základě své objektivní analýsy epochy předmonopolistického kapitalismu, v němž žili, museli dospět k závěru o zničení kapitalismu v proletářské revoluci v základě ve všech zemích najednou.

Vojenské otázky si kladli proto v rozsahu provedení této proletářské revoluce.

Pro Lenina, který rozvíjel učení marxismu v podmínkách imperialismu a proletářských revolucí a formuloval svoji teorii o možnosti vítězství socialismu nejprve v jedné nebo několika zemích a potom v ostatních kapitalistických zemích, bylo nezbytně nutné jako součást této teorie řešit také problém organisování mocných ozbrojených sil na obranu státu diktatury proletariátu.

V. I. Lenin v článku „Vojenský program proletářské revoluce“ praví, že vítězství socialistické revoluce v jedné zemi musí „... vyvolat nejen třenice, nýbrž i přímé usilování buržoasie druhých zemí o rozdrčení vítězného proletariátu socialistického státu“. Na jiném místě Lenin přímo říká: „Veliké otázky politické svobody a třídního boje jsou rozhodovány vždy konec konců silou a musíme se postarat o přípravu, organizování této síly a o její aktivní, nejen obranné, nýbrž i útočné použití.“

Organisování ozbrojených sil v těch podmínkách, v nichž nakonec revoluce musela probíhat, bylo jedním z rozhodujících činitelů jejího vítězství. Po vítězství Velké říjnové socialistické revoluce se pak stala výstavba mocných ozbrojených sil sotva se zrodilšího sovětského státu věcí jeho života, jeho bytí a nebytí. Bez vyřešení tohoto úkolu by nebylo možné potlačit odpor svržených vykořisťovatelských tříd a odrazit vpády silných imperialistických armád.

S budováním armády zcela nového a v dějinách válek dosud neznámého typu: armády osvobozených dělníků a rolníků vznikly zcela nové problémy. S armádou kvalitativně novou svým morálně politickým obsahem, bojující za cíle, za které nikdy nebojovala a ani nemohla bojovat žádná jiná armáda v minulosti, vznikly:

- zcela nové organizační a mobilizační problémy,
- nové otázky kádrového doplňování armády,
- nové otázky vytvoření proletářského velitelského sboru,
- nová otázky organizace týlu a zápolí Rudé armády,
- zcela nové otázky stranickopolitické práce v ní a mezi obyvatelstvem,
- nové otázky způsobu vedení války lidovou armádou v nové epoše válek strojů, motorů a záloh.

Pro řešení všech těchto otázek nebylo v dějinách válek analogie, „která by zcela vyhovovala“. Strana vedená Leninem musila jít od zkušenosti ke zkušenosti. Krok za krokem houževnatě, obezřetně a cílevědomě řešit jeden problém za druhým, zevšeobecňovat jednu zkušenost za druhou. Tak se rodila sovětská vojenská věda — vědecká soustava zcela nového typu, odpovídající podstatě, charakteru a dějinné úloze Rudé armády. Tedy zároveň se zrodem sovětských ozbrojených sil vzniká a rozvíjí se sovětská vojenská věda.

V ohni boje Rudé armády bylo však také nutno vyřešit řadu zcela nových otázek způsobu jejího vedení války, otázek, které již nejsou jenom politickými nebo vojensko-politickými, ale vyložené odbornými otázkami vojenského umění.

Z mladých soudruhů z ÚV VKS(b), jimž Lenin svěřil za občanské a intervenční války úkol důkladně studovat vojenství, stát se vojenskými specialisty, brzy se ukázal Stalin jeho nejtalentovanějším žákem, který nehlouběji pronikal do podstaty jevů soudobé války.

Stalin odvrhl protimarxistickou, metafysickou metodu řešení rodících se problémů soudobé války v nové epoše strojů a motorů podle historických analogií z dějin vojenského umění minulosti. Protože se s k utěčně nové jevy války vždy zákonitě rodí na vyšším a složitějším stupni válečného a společensko-ekonomického vývoje, hledal poučení k jejich řešení především ve skutečnosti samé války. S hlediska řešení nových problémů a úkolů zhodnotil kriticky důležité vojenské zkušenosti z revolučních bojů proletariátu, vojenské zkušenosti, které získala bolševická strana před Velkou říjnovou socialistickou revolucí v praktické práci na její přípravě, Engelsovy vojensko-theoretické názory a

úvahy, pokrokové tradice z dějin ruského vojenského umění, lidových povstání, revolucí atd.

Stalin aplikoval a rozšířil politickou strategii soustavně zpracovanou Marxem, Engelsem a Leninem na oblast specifických jevů soudobé války. Jako první provedl důslednou aplikaci a rozšíření pouček dialektického materialismu na oblast **soudobé** války a vojenství, na tuto velmi složitou oblast společensko-politických jevů, jsa si vědom toho, že se skutečná vojenská věda může rozvíjet jen na methodickém a theoretickém základě dialektického materialismu.

Opřen o marxistický filosofický materialismus dokázal, že také válečný proces je „přírodním historickým procesem“, v jehož základě jsou všeobecné i zvláštní objektivní zákony nezávislé na vůli lidí. Zákony, které lze stejně tak poznat jako i jiné zákonitosti společenského života. Odhalil tyto zákonitosti existující v podstatě podmínek soudobé války strojů, motorů a záloh, a definoval je. Prokázal tak, že si i vojenská věda může činit nárok na stejné přesné poznání jako jiné společenské nebo přírodní vědy pracující na filosoficko-theoretickém základě marxismu-leninismu.

Aplikace marxistické dialektické metody mu umožnila studovat válečný proces jako dialektický celek, v němž všechny jevy, věci, procesy organicky souvisí, jsou na sobě podmíněny a závislé. Stalin prozkoumal specifčnost a relativnost rozporů v tomto organickém, stále se vyvíjejícím celku soudobé války strojů a motorů ve vztahu k předešlé manu-fakturní epoše. Dospěl k zásadnímu, historickému pojmání povahy války, k historické relativní platnosti i jejích objektivních zákonů. Ukázal, že vznikají, existují a zanikají se změnami ekonomických podmínek války, aby udělaly místo novým ekonomickým podmínkám vyvolávajícím nové objektivní ekonomické zákony, které jsou pak znovu nejhlubší podstatou všech válečných jevů zrodilví se epochy války. Tak rozbil these buržoasních vojenských theoretiků o existenci jakýchsi věčně platných „absolutních vojenských pravd“ a pouček. Vetkl sovětské vojenské vědě tvůrčí charakter, kterým je v zásadním a nesmiřitelném protikladu k buržoasní vojenské doktríně.

Stalin odhalil mnohotvárnost boje protikladů v jevech a procesech soudobé války a do hloubky osvětlil „boj“ protikladů v takových základních formách boje, jakými jsou obrana a útok a zákonitost přechodu jedné formy v druhou: útoku v obranu a obrany v útok. Cestou přechodu, na př. obrany v útok, se stalo rozvíjení vedlejší, druhořadé útočné, aktivní ofensivní stránky obrany v hlavní, dominující stránku, kdy pak už její nadvláda mění celý charakter obranné formy boje v protiklad — v útok.

Osvětlení zákonitého rozvíjení vedlejší, druhořadé stránky protikladu v hlavní, dominující v takových základních formách vedení boje, jakými jsou obrana a útok, otevřelo sovětské vojenské vědě možnost vlády nad zákony přechodu od jedné formy boje k druhé formě.

Objasnění potom úlohy rozhodujícího hlavního rozporu v procesu vývoje soudobé války — pevnosti zápolí jako nejdůležitějšího z rozhodujících činitelů války na straně vlastní i nepřitele — otevřelo cestu k zvládnutí válečného procesu jako celku.

V bojích o Caricyn v roku 1918 položil Stalin základy k umění organisovat aktivní obranu. Šlo o to vysílit nepřitele už na dalekých přístupech k městu. Malými silami zlomit sílu jeho útoku a bojem si vytvořit převahu sil na omezeném prostoru směru hlavního úderu jako podmínku přechodu k rozhodnému protiútku s cílem rozdrtit hlavní

uskupení nepřítele. K tomu účelu bylo nutné vytvořit si mocnou zálohu k zasazení v okamžiku přelomu poměru sil. Tento princip aktivní obrany rozvinul pak Stalin na vyšším strategickém stupni v prvním období Veliké vlastenecké války.

Sovětská vojenská věda — její vojenské umění bylo však tehdy obohaceno i o jiné rysy. Tu byly položeny také zásady k mohutnému manévru dělostřelectva z hloubky obrany i podél fronty na vrub pasivních úseků fronty k přehrazení směru hlavního úderu nepřítele. Všechny fáze boje byly uskutečňovány součinností všech druhů vojsk, která měla Rudá armáda tehdy po ruce. Součinnost byla přitom řešena podle vyvíjející, měnící se konkrétní situace.

Pro účel narůstání mocného úderu do hloubky oslabené a napolo rozvrácené útočné sestavy nepřítele byla vytvořena po prvé v dějinách války taková rychlá vyšší jednotka jezdeckta, jakou je jezdecká armáda. Stalin však nově pojal úlohu těchto rychlých vyšších jednotek jako mocného prostředku k proniknutí do týlu hlavního nepřátelského uskupení, k jeho obklíčení a zničení. Jde tu již o určité předjímání taktiky pozdějších vyšších tankových a mechanisovaných jednotek, jak je známe z Veliké vlastenecké války.

V období carycinských bojů rozvinul Stalin i teorii sovětské vojenské vědy.

Když v článku „O jižním Rusku“ zevšeobecňoval příčiny vítězství Rudé armády u Caricynu, v odpověď na otázku, v čem tkívá síla Rudé armády, ukázal na takové činitele vítězství, jako je: pevnost zápolí, morální duch armády, vycvičené kádry vlastních rudých důstojníků a výzbroj armády. V této odpovědi je již zárodek stalinského učení o trvale působících činitelích rozhodujících o osudu války, které Stalin dovršil za Veliké vlastenecké války roku 1941.

Vytvoření stalinského učení o trvale působících činitelích rozhodujících o osudu války má převratný dosah v celých dějinách válečných teorií.

Zbavit se otrocké závislosti na „nahodilosti“. Poznat nutnost a zákonitost ve válečném dění. Nalézt a ovládnout takové trvale působící, rozhodující činitele, jejichž zorganizování umožní veliteli strojit s jistotou a plánovitě vítězství, bylo odvěkým ideálem vojenských theoretiků a vojevůdců. Takoví činitelé se hledali v oblasti vojenského umění jakožto absolutní, trvalé a věčně platné pravdy, poučky vojenské strategie a taktiky. To znamená, že se hledali výhradně v oblasti subjektivní stránky války. Cesta vojenských theoretiků a vojevůdců minulosti, kteří takto řešili problém, musela vždy končit v schematismu a dogmatismu v praxi vojenského umění, v metafysickém odtrhávání subjektivního činitele od určující objektivní stránky války při jejím výkladu. Takovéto odtrhávání vedlo k idealistickému opomíjení objektivní stránky války, k zabsolutnění a nadřazování subjektivního činitele a osobnosti velitele jako rozhodujících činitelů.

Když řeší Stalin problém rozhodujících činitelů války, jde proti celé tradici dosavadního řešení této otázky vojevůdci a vojenskými theoretiky minulosti. Studuje důsledně otázky způsobu vedení války, vývoj války v souvislosti s vývojem celé společnosti. Odhaluje rozhodující činitele určující vývoj samého válečného procesu, výsledek války a vývoj způsobu jejího vedení v oblasti činitelů ležících mimo doménu činnosti vojenského umění: v oblasti ekonomických a morálně politických možností země. Právě tyto možnosti jsou nejdůležitější při organisování

trvale působících činitelů rozhodujících o osudu války: pevnosti zápolí, morálního stavu armády, množství a jakosti divisí, výzbroje armády, organizačních schopností velitelského sboru. V jejich základě tkví obecné objektivní zákony vývoje společnosti a války, ale i specifické objektivní zákony způsobu jejího vedení — vojenského umění, jejichž poznání a praktické využití umožňuje ovládat trvale působící činitele války a tím i celý válečný proces jako kterýkoli jiný, na př. přírodní proces, když jsme jeho objektivní zákonitosti vývoje spolehlivě poznali.

Stalin na theoretickém základě marxistického filosofického materialismu mohl s vědeckou přesností vyřešit odvěký problém vojenské theorie.

Když pak byl v prosinci 1918 pověřen, aby se s. Dzeržinským vyřešil příčiny katastrofy u Permi a zjednal nápravu, podal v své analýze situaci a jejích příčin hluboký rozbor významu a úlohy záloh při vedení soudobé války. Upřesnil marxistické pojetí soudobé války jako války strojů, motorů a záloh.

Psal ÚV strany: „... je nutno skončit s válkou bez záloh, bez kterých není myslitelné ani uchování nynějších postavení, ani rozvinutí úspěchu. Bez toho je katastrofa nevyhnutelná.“

Operování bez záloh v podmínkách soudobé války opravdu nutně musí vést na jedné straně k rozrůstání nebezpečí, že každá, byť i malá taktická chyba velitele může být počátkem katastrofální porážky. Na druhé straně pak znemožní veliteli aktivně působit na průběh boje ve svůj prospěch. Tento aktivní poměr sovětského vojenského umění k událostem probíhajícím na bojišti umožněný manévrem zálohami na celkovém strategickém plánu je jiným podstatným rysem sovětského vojenského umění.

Sovětské vojenské umění nečeká pasivně „až se vytvoří příznivá situace“, podle níž by pak hledalo dodatečně taktické nebo operační řešení. Samo si aktivně formuje situaci na bojišti v souladu s objektivními zákony vývoje válečného procesu, aby vytvořilo takové podmínky pro svedení rozhodujících operací strategického významu, které mají maximální výsledek. Jak to konečně můžeme vidět v obsahu a smyslu desíti drtivých úderů Sovětské armády v celku strategického plánu Veliké vlastenecké války.

V souhrnu opatření k nápravě situace na frontě ukazuje Stalin na nutnost: „... vytvoření přísné centralisace jednotlivých armád kolem uskutečňování určité, opravdově promyšlené strategické direktivy“ (J. V. Stalin), protože bez takového spojení akcí vyšších jednotek nevyhnutelně vzniká autonomnost v činnosti vyšších jednotek, divisí a brigád. Autonomnost, která vede k rozdrobení jednotící strategické myšlenky a k nemožnosti splnit strategický plán kampaně nebo celé války. Tady už je vzor velkého strategického zámyslu, jak jej později formuloval Stalin ve Veliké vlastenecké válce, kdy se jeho uskutečňování účastnilo několik spolupracujících frontů, a který si žádá obrovské organizační schopnosti velitelského sboru na všech velitelských stupních.

Jak důležitá úloha centralisace armád pro uskutečňování strategické direktivy, tak i význam záloh při vedení soudobé války mohly být odhaleny Stalinem proto, že stále analysoval průběh války ve všech jeho etapách jako vyvíjející se organický celek.

V plánu opatření na odstranění příčin a důsledků permské katastrofy Stalin propracoval otázky organizace týlu bojujících vojsk, rozdělení a vztahu funkcí mezi různými orgány, které zásobují armádu. Při tom

ukázal na významnou úlohu činnosti stranických i sovětských orgánů v týlových prostorech front. Jeho směrnice k vyřešení permské katastrofy položily základy týlové služby Sovětské armády.

Stalinovy známé návrhy strategických plánů na rozdrčení Dénikina a bílých Poláků zůstanou natrvalo klasickým vzorem marxistického, dialektického, t. j. objektivního, a všestranného hodnocení válečné situace. Vzorem k vyřešení nejtěžší a nejdůležitější otázky vojenské strategie: volby směru hlavního úderu s cílem zničit velké uskupení nepřítelů, provedené methodou rozdělování a ničení protivníka po částech.

V Stalinově strategickém plánu na rozdrčení Dénikina jsou řešeny i jiné závažné operační problémy souvisící s volbou směru hlavního úderu: jako je organizování pomocných úderů a úderů do boků sestavy nepřítelů s cílem poutat jeho zálohu a znemožnit mu zasadit ji k zastavení našeho hlavního úderu. Dále otázka proniknutí do týlu nepřítelů a pak obklíčení jeho částí využitím velkých mas jezdeckva (tehdejšího mocného prostředku manévru pohybem a palbou) k provádění operačně taktických úloh.

Využívající zkušeností z bojů, soudruzi z ÚV VKS(b) pracující v oboru vojenské problematiky vyřešili problém z á k o n i t ě h o vztahu mezi obranou a útokem, obranou a protiútokem, aktivní obranou a protiofensivou.

I když je obrana v pojetí sovětské vojenské vědy především obranou, je vždy proniknuta zároveň i aktivním, útočným, ofensivním prvkem. Jenom a k t i v n í o b r a n a může splnit svůj vlastní úkol: vytvořit co nejlepší podmínky pro rozhodný útok na jiném, důležitějším, aktivnějším úseku fronty, nebo jako vůbec přechodná forma sama pak „přeskočit“, když uzrály podmínky, na též úseku fronty v svůj protiklad — mocný rozhodný protiúder nebo protiofensivu s cílem zničit hlavní uskupení nepřítelů. Obrana v sovětské vojenské vědě není tedy jen pouhou defensivou buržoasní vojenské doktriny, utěšující se marně tím, že je možno pouhou obranou unavit, „vyčerpát“ protivníka až k jeho úplné porážce (viz Falkenhayn). Nepřítel, který je „vyčerpán obranou“ (mluveno podle Falkenhayna) není zdaleka ještě poražen. Jenom přechod z aktivní obrany do rozhodného útoku může teprve zasadit podlomenému nepříteli rozhodující smrtelné rány. Průběh operace Sovětské armády v kurském oblouku zůstane pro to klasickým historickým důkazem.

Naproti tomu stejně i útok, ofensiva není jen čistým útokem nebo ofensivou, nýbrž musí pamatovat na svůj protiklad: na možnost přejít při nepříznivé situaci tam, kde je nepřítel dočasně v převaze (na př. jestliže zasadil proti našemu útoku připravené čerstvé zálohy) do pevné, aktivní obrany bez ztráty dobytých důležitých posic. A pak znovu dále aktivním obranným bojem si vytvořit převahu sil na omezeném prostoru směru hlavního úderu a zničit operační, po případě strategické zálohy nepřítelů, uchovat si při tom vlastní zálohy pro možnost přejít znovu do rozhodného útoku, ofensivy a v konečné, rozhodující fázi války úplně zničit nepřítel. Jenom rozhodný přechod z obrany do útoku, jak nás učí Polní řád Sovětské armády, může zničit nepřítel a přinést nám vítězství.

V profilu vojenského umění sovětské vojenské vědy jsou pak tyto hlavní rysy, jejichž základy byly položeny již v občanské a intervenční válce a rozvinuty a obohaceny na vyšším stupni ve Veliké vlastenecké válce:

1. Zásada jednotného strategického zámyslu uskutečňovaného centrálním vedením,
2. V řadě operací směřujících ke splnění konečného strategického cíle.
3. Důmyslné vedení útočných a obranných operací s vytvářením strategických záloh umožňujících zničení nepřítele mocným úderem dovršeným obklíčením a likvidací velkých svazů.
4. Aktivnost obrany vždy se zřetelem na přechod do rozhodující protiofensivy nebo ofensivy.
5. Rychlost a promyšlenost manévru zálohami a narůstání síly úderu do hloubky.
6. Součinnost všech zbraní v operacích i v bojích.
7. Pevné a dovedné velení.
8. Stále rostoucí materiální zabezpečení.

Takové jsou v základě principy nového způsobu vedení války armádou nového typu, armádou osvobozených dělníků a rolníků. Jenom takovýto způsob vedení války odpovídá „revoluční ofensivnosti“ této armády bojující za spravedlivou věc politické svobody ujařmených tříd a národů.

Nové vojenské umění armády osvobozených dělníků a rolníků vzniklo tedy jako odraz její objektivní existence a jejího boje.

Revoluční vojenské zkušenosti z bojů proletariátu, vojenské zkušenosti, které získala bolševická strana před Velikou říjnovou socialistickou revolucí, a praktická práce na její přípravě, Engelsovy vojensko-theoretické názory a úvahy, pokrokové tradice z dějin ruského vojenského umění, lidových povstání a revolucí atd. sehrály přehodnoceny významnou úlohu prvků v sovětské vojenské vědě.

Ale nová vojenská vědecká soustava mohla vzniknout a vznikala se zrodem armády nového typu — armády osvobozených dělníků a rolníků jakožto součásti státního aparátu státu nového typu — státu diktatury proletariátu.

Soudruh Voršilov k této skutečnosti praví: „Stalinská vojenská věda opírající se o správné chápání zákonů společenského rozvoje zrodila se spolu s příchodem dělnické třídy k moci, rozvíjela se a sílila na základě sovětského státního zřízení. Tak rozhodující prvky, jako je nová socialistická soustava společenského zřízení s plánovaným hospodářstvím, s ideologií a morálkou, tvoří základ, na kterém spočívá stalinská vojenská věda.“

*

Soudobá válka na rozdíl od průběhu a způsobu vedení válek v minulosti se vždy hluboce dotýká života všeho lidu válčící země. Je zákonem soudobé války strojů, motorů a záloh, že se celá země rychle mění v jeden bojující tábor. Bojující fronty srůstají se svým zápolím v jediné tělo. Války se již neúčastní jen armády, ale celé národy.

Jsou-li v základě vyrovnané síly obou protivníků, stává se válka nutně dlouhým, tvrdým, masovým zápasem, který je všestrannou zkouškou všech materiálních a duchovních sil každého národa. Zápasem, jehož se zúčastní fronty i zápolí a v němž vítězí ten, kdo dovede lépe organizovat a mobilisovat všechny síly a zálohy země pro válku a správněji jich využít na bojišti k zničení sil a záloh protivníka.

Proto soudobá válka, jak nás učí sovětská vojenská věda, nemůže být rozhodnuta rozmachem jediného úderu, ani kdyby byl sebegigantičtější. Z těchto důvodů vyzvedá úlohu zápolí jako nejdůležitějšího činitele v období moderních válek strojů, motorů a záloh.

Při jeho hodnocení jako prostoru hlavního úderu v občanské a intervenční válce Stalin napsal: „Žádná armáda na světě nemůže zvítězit (jde ovšem o pevné, trvalé vítězství) bez pevného zápolí. Zápolí je pro frontu první věcí, poněvadž právě ono a jen ono dodává frontě nejenom všechny druhy potravin, ale i lidi — vojáky, nálady a ideje. Nepevné nebo dokonce nepřátelské zápolí nutně mění nejlepší a nejméně nejlepší armádu v nestálou a vratkou masu.“

V soudobé válce, v níž srůstají fronty se svým zápolím, se svou základnou všech sil země, nabývá jeho rozbor jako nejdůležitějšího činitele na vlastní straně i na straně protivníka základní důležitosti při vytváření, formulování strategického plánu války.

Sovětská vojenská věda vyřešila otázku, v čem tkví pevnost a nezolnost zápolí. Odhalila řadu činitelů, kteří mají významný vliv na tyto jeho vlastnosti: druh národního hospodářství, sociální zřízení, politické zřízení, typ státu, výrobní aparát, politika státu, organisovanost pracujících, morální stav lidu, jeho ideologie, kultura, věda, umění atd. Jako nejdůležitější však hodnotí ty činitele, kteří nejvíce přispívají k vysokému stupni organisovanosti a k morálně politické jednotě zápolí. Neboť v organisovanosti a jednotě je jeho pevnost. V tomto smyslu pak označuje za rozhodující sociálně politickou a národnostní jednotu lidu v zápolí.

Veden komunistickou stranou Sovětského svazu vytvořil sovětský lid v stalinských pětiletkách mohutný hospodářský a válečný technický potenciál. Jednotný socialistický řád národního hospodářství, zbavený antagonistických*) rozporů, se stal základnou pro vznik morálně politické jednoty sovětské společnosti, pro skutečnou rovnoprávnost národů, pro jejich nové vztahy — vztahy důvěry a solidarity, pro jejich družbu, pro sovětské vlastenectví.

Sovětský lid, který přetvářel v epoše budování socialismu celou hospodářskou, společenskou, politickou i přírodní skutečnost kolem sebe,

*) J. V. Stalin ve svých analysách imperialismu podal vyčerpávající charakteristiku zvláštností rozporů antagonistického charakteru.

Antagonistické rozpory jsou:

- nesmiřitelné rozpory, které docházejí do nejzazších mezí (J. V. Stalin: Spisy, sv. 6, rusky, str. 72; Otázky leninismu, české vydání 1950, str. 11),
- rozpory, které se přirostávají v každé nové etapě svého vývoje (J. V. Stalin: Spisy, sv. 7, rusky, str. 271),
- rozpory nepřekonatelné pro kapitalismus (J. V. Stalin: Spisy, sv. 7, rusky, str. 262),
- rozpory, které musí být překonány násilím, revolucí (J. V. Stalin: Spisy, sv. 7, rusky, str. 348).

Antagonistické rozpory jsou vlastní a nutné ve společnosti rozdělené na nepřátelské třídy — na vykořisťovatele a vykořisťované. Ekonomicko-sociálním základem antagonistických rozporů ve společnosti je soukromé vlastnictví výrobních prostředků a vykořisťování člověka člověkem. Na př.: základní rozpor kapitalismu: rozpor mezi prací a kapitálem je antagonistickým rozporem. Rozřešení těchto nesmiřitelných rozporů kapitalismu je možné jedině násilnou cestou proletářské revoluce, cestou zničení ekonomicko-sociálních základů plodících antagonistické rozpory.

Ozbrojené povstání proti kapitalistům, uchopení státní moci proletariátem, nastolení diktatury proletariátu, likvidace buržoasie jako třídy, vybudování socialismu — taková je cesta rozřešení antagonistických rozporů mezi proletariátem a buržoasií. Když proletariát uchopil do svých rukou moc, zlikvidoval soukromé vlastnictví výrobních prostředků i kořistnické třídy, zničil tak zdroj všech antagonistických rozporů v zemi. Poznámka redakce.

přetvářel i sám sebe. V stalinských pětiletkách se vytvářely nejenom mohutné ekonomické a válečné technické síly, ale i nevyčerpatelné morální síly, bez nichž se nemůže ve válce rozvíjet pevnost zápolí.

Z nejtěžších válečných zkoušek vycházel sovětský lid, vychovaný komunistickou stranou, vítězně. Podal ve Veliké vlastenecké válce nespočetně mnoho důkazů o síle sovětského vlastenectví. Nesmírná obětavost a bezpříkladné hrdinství sovětského lidu se rodily z velké lásky k socialistické vlasti, která ho osvobodila od jha kapitalistického vykořisťování a která mu dala radostný život. Znovu se přesvědčivě projevila ve zkoušce tvrdé a kruté války převaha socialistického zřízení nad kapitalistickým. Žádná země neměla nikdy tak velkou národnostní a třídní jednotu, jakou má Sovětský svaz, a žádná země také nikdy neměla ve válce tak pevné a nezdolné zápolí jako Sovětský svaz.

Z pojetí zápolí, jak je vysvětlil Stalin, vysvítá, že pevnost zápolí jako nejdůležitější činitel, spojuje válku se všemi mimovojenskými činiteli, neboť pevnost zápolí je určitým souhrnem hospodářských, morálních a politických možností země, které jsou vytvářeny a podmíněny v dalším rozvoji charakterem společenského a politického zřízení, jemuž odpovídá i charakter hospodářské organizace.

Zásadně podstatným rysem sovětské vojenské vědy, který z ní činí skutečnou vojenskou vědu, je to, že pojímá do obsahu vojenské vědy kromě zvláštních, specifických otázek způsobu vedení války — vojenského umění, i hospodářské, sociálně politické a morální činitele jakožto nejdůležitější činitele, na nichž především závisí výsledek války a které musí strategické, operační i taktické řešení respektovat a vycházet z nich.

Soudruh Vorošilov k této otázce praví: „Stalinská vojenská věda, která je harmonickou soustavou skutečně vědeckých znalostí celého komplexu otázek moderní války, zahrnuje vedle čistě vojenských prvků: strategie, operačního umění a taktiky, organizace a výcviku vojska — souhrn sociálně politických, hospodářských a morálních činitelů v jejich souvislosti, vzájemném působení a rozhodujícím vlivu na celé vojenství.“

Cílevědomé pojetí hospodářských, politických a morálních činitelů do obsahu studia vojenské teorie je v sovětské vojenské vědě o d r a z e m objektivních podmínek, za nichž vede válku socialistický stát. Jenom v socialistickém ekonomickém a politickém zřízení je možné, aby se stal stát organisující a řídicí silou ekonomiky a za války využíval bez závažných překážek všech ekonomických, morálně politických a vojenských možností země. To je možné opravdu jen v té zemi, kde lid je pánem nad svými věcmi a kde cíl války je v plném souladu s jeho životními zájmy.

Úkolem válečné politiky diktatury proletariátu v oblasti válečného hospodářství je potom rozvíjet národní hospodářství tak, aby byl jeho rozvoj v plném souladu s objektivními ekonomickými zákony a potřebami války. K tomu je třeba vyzbrojit stranické pracovníky v oblasti politického a vojenského řízení války vojenskou vědou, která se opírá o znalost objektivních zákonů vývoje společnosti a války.

Takovéto požadavky zcela splňuje jenom sovětská vojenská věda.

Naproti tomu stejně i bezmocnost a nemožnost pojmut studium hospodářských, politických a morálních činitelů do obsahu skutečné vojenské vědy, bezmocnost vidět správně a pravdivě souvislost války s ekonomickými, morálními a politickými činiteli je v buržoasní vojenské „teorii“ odrazem objektivních podmínek vedení války imperialistickým státem.

Cílevědomé pojetí hospodářství, morálních a politických činitelů do obsahu buržoasní vojenské doktriny je předem vyloučeno už samou podstatou živelných, antagonistických společenských poměrů kapitalistické společnosti. V kapitalistických zemích, kde existuje soukromé vlastnictví výrobních prostředků, nemůže být vývoj ani ekonomického, ani morálního, ani politického potenciálu spolehlivě určen, poznán a řízen. V kapitalistických zemích stát není a ani nemůže být organisující a řídící silou ekonomiky. Vývoj ekonomických, morálních i politických možností země je pro buržoasního státníka a vojevůdce v podstatě neznámou veličinou.

To se pak odráží v obsahu buržoasní vojenské „theorie“ tak, že se buržoasní vojenští theoretici dívají na význam a úlohu vojenských plánů při vedení války odděleně od ekonomických a morálních možností země. Toto odtržení strategických plánů od ekonomických a morálních možností se projevuje především v jejich nereálnosti. Buržoasní vojenští theoretici omezují se v nejlepším případě jenom na vojenský potenciál, přeceňují význam a úlohu vojenských plánů pro výsledek války. Buržoasní vojenská věda se vyčerpává potom řešením specifických vojenských otázek, problémy vojenského umění: strategie a taktiky. Přezírání ekonomických zákonů, ekonomického, morálního a politického činitele, jednostranná orientace a přeceňování síly určitých zbraní a nedoceňování rozhodující síly zákonů ekonomiky a morálního ducha armád předurčily zhroucení německých vojenských plánů a byly hlavními příčinami porážky Německa v první i druhé světové válce. Strategické cíle stanovené armádě německým vrchním velením octly se v ostrém konfliktu s ekonomickými a morálními možnostmi země. Německé fašistické výpočty na „bleskovou válku“, založené na přeceňování dočasně působících činitelů války, ukázaly se pochybnými a zcela v rozporu s objektivními zákony války období strojů, motorů a záloh.

Vývoj a výsledek války, její ráz a cíle jsou tedy svými všemi kořeny hluboce spjaty s vývojem celé země, s životem celé společnosti.

Sovětská vojenská věda je jedinou skutečnou vojenskou vědou, která je v zásadním protikladu k buržoasní vojenské doktríně především proto, že je s to studovat a řešit problémy války v organické souvislosti s vývojem celé společnosti, jejíž zákonitost vývoje dokázala theoreticky i prakticky vysvětlit na základě svého filosoficko-theoretického základu: dialektického a historického materialismu.

Stalin ve svém učení o trvale působících činitelích rozhodujících o osudu války, kterými jsou: pevnost zápolí, morální duch armády, množství a jakost divisí, výzbroj armády, organizační schopnosti velitelského sboru, vyjádřil s vědeckou přesností zákonitost přímé organické souvislosti, podmíněnosti a závislosti průběhu a výsledku války na stupni a rázu hospodářského a politického vývoje státu a jeho ideologii, na stupni připravenosti a vyspělosti jeho kádru. Přitom vědecky zhodnotil specifickou váhu a úlohu trvalých a dočasných činitelů působících na výsledek války.

Theoretické a praktické ovládnutí stalinského učení o trvale působících činitelích lidovým velitelem umožňuje využít nejdůležitějších činitelů rozhodujících o osudu války. Ve vojenské a politické organisátorské práci na frontě i v zápolí soustředit hlavní pozornost na vyřešení nejdůležitějších úkolů, na nichž závisí vítězství. Zorganisoání a vědecky správné rozvíjení trvale působících činitelů rozhodujících o osudu války je potom pevným základem, o nějž se opírá, na němž staví a jímž vědecky opodstatňuje lidový vojevůdce svá strategická i operační i taktická řešení.

Stalinské učení o trvale působících činitelích rozhodujících o osudu války je vůdčí myšlenkou sovětské vojenské vědy.

Je však možno jít dál: stalinská these o trvale působících činitelích, opírající se o poznání objektivních zákonů soudobého válečného procesu, není jen pouhým vyjádřením nejdůležitějších válečných činitelů, na nichž závisí osud války. Může a musí jí být použito, je-li skutečně všestranně aplikována, zároveň jako vyčerpávajícího vědecky přesného kritéria poměru sil a možností vlastní armády a armády protivníka nejenom za války, ale i v míru. Objev trvale působících činitelů rozhodujících o osudu války má pro vojevůdce lidových armád nedožrnný praktický dosah ve vedení války. Zorganizování těchto nejdůležitějších činitelů soudobé války strojů, motorů a záloh umožní lidovému vojevůdci pevně ovládat válečný proces a s jistotou vést lidovou armádu k vítězství. S přesností a jistotou nakonec stejného druhu, s jakou ovládají marxističtí vědci v jiných oblastech společenských nebo přírodních věd kterýkoliv jiný proces, když jeho objektivní zákonitosti správně poznali. A je proto hluboký význam v tom, jsou-li tito činitelé, objevení Stalinem, v souvislosti s válečnou praxí lidových armád nazýváni činiteli vítězství.

Takový objev byl odvěkou touhou všech válečných theoretiků a vojevůdců. Jejich pokusy odhalit je vždy nakonec skončily tím, že bezmocní v poznání objektivních zákonů vývoje války přiznávali rozhodující úlohu v průběhu i ve vedení války náhodě a dočasně působícím činitelům. Jejich omezenost a jednostrannost při vysvětlování podstaty jevů válečného procesu byla poplatnictvím na jedné straně malosti výrobních měřítek omezujících obzor lidí, ale na druhé straně především egoistickým zájmům vládnoucích kořistnických tříd překrucujících neustále dějiny společnosti ve svůj prospěch. Všestranné historické chápání dějin společnosti a válečného procesu bylo umožněno až při vysoké úrovni rozvoje výrobních sil, kdy současně s velkým průmyslem vznikl moderní proletariát jako revolučně nejdůslednější třída. Výrazem tohoto všestranného chápání je marxismus-leninismus, v oblasti názorů na válku sovětská vojenská věda. Její vojenské umění tím, že stojí na vědeckém základě stalinského učení o trvale působících činitelích rozhodujících o osudu války, je potom v protikladu ke všem vojenským uměním minulosti, proniknuto vědeckým duchem a zhaveno, je-li jeho zásad správně využíváno, poklesků agnosticismu*) a subjektivismu.

Studium a praktické organizování hospodářských, morálních a politických možností země ve válečné činitele rozhodujícího významu je v sovětské vojenské vědě pevným základem pro řešení úkolů vojenského umění (strategie, operačního umění, taktiky). Tím, že v sovětském vojenském umění jsou řešeny všechny problémy v souvislosti s hospodářskými, morálními a politickými možnostmi, dostalo se mu pevné a reálné základny — tvůrčího charakteru. Vojenské umění metafyzicky odtrhované od ekonomických, morálních a politických možností země musí se vždy přeměňovat v mrtvý reservoár prázdných, dogmatických method, pouček a pravidel. Sama skutečnost byla ve válce vždy taková, že nejenom vojensko-strategické plány, ale vůbec celé vojenské umění v svém vývoji závisely na historicky daných hospodářských, politických a morálních činitelích. Sovětská vojenská věda zásadně odmítá neměnný způsob vedení války, všechny principy vojenského umění nezávislé na histo-

*) Agnosticismus je idealistické učení, tvrdící, že nemůžeme poznat svět, že lidský rozum je ohraničen a za hranicemi počitků nemůže nic poznat

rických podmínkách, na místě a času. Odmítá stejně tak i jakoukoliv jednostrannou orientaci na některý druh zbraně nebo vojsk, pokládaný za absolutně rozhodující. Jak je tomu konečně u všech forem buržoasní doktriny.

Tvůrčí charakter sovětského vojenského umění již vyplývá z jeho podstatného, vlastního úkolu.

Stalin jej formuluje takto: „Umění vést válku za dnešních podmínek tkví v ovládnutí všech forem války a všech vymožeností vědy v této oblasti a v jejich rozumném využití, dovedném spojování nebo v časném použití té nebo oné formy podle dané situace.“

„Úkolem vojenského umění je zajistit si všechny druhy vojsk, zdokonalit je a dovedně spojovat jejich akce.“

Sovětské vojenské umění je, jak ve své teorii, tak i v praxi, vojenským uměním zcela nového druhu. Na rozdíl od buržoasní vojenské doktriny a jakékoliv jiné historické formy vojenského umění obsahuje tři základní oblasti:

1. strategii,
2. operační umění a
3. taktiku.

Určení vzájemného vztahu těchto tří oblastí ve smyslu podřízenosti a nadřízenosti jak v teorii, tak i v praxi je zásadně rozdílné od základních oblastí buržoasního vojenského umění.

Ale dříve než přistoupíme k rozboru obsahu jednotlivých oblastí sovětského vojenského umění a jejich vzájemného vztahu, zastavme se krátce u podstatného a určujícího vztahu, který je mezi politickou a vojenskou strategií marxismu-leninismu.

Politická strategie marxismu-leninismu je obsáhlejší, rozsáhlejší a složitější než vojenská strategie. Ústřední výbor KSSS nejprve vypracuje a stanoví všeobecnou politickou linii v boji za komunismus a s vládou určí též linii vojenské strategie obrany země v boji proti imperialistickým útočníkům. Při vypracování strategického plánu vedení války v celku s cílem rozdrtit imperialistického protivníka a zvítězit nad ním je třeba se opírat o politické cíle války a o všestranný marxistický theoretický rozbor vlastních sil a možností, sil a možností imperialistického protivníka. Politická linie vedení války, politické cíle jsou tedy základem vojenské strategie. Tímto způsobem je podřízena vojenská strategie politické strategii.

Vojenská strategie je nejvyšší a zároveň nejzávažnější součástí sovětského vojenského umění. Nejdůležitějším úkolem strategie je určení směru hlavního úderu.

„Strategický plán,“ říká Stalin, „toť plán organizace rozhodujícího úderu v tom směru, v kterém lze nejspíše dosáhnout maxima výsledku... Stanovit směr hlavního úderu znamená předurčit povahu operací na celé válečné období, t. j. rozhodnout z devíti desetin předem o výsledku celé války. To je úkolem strategie.“

Klasické vzory vojenského strategického řešení najdeme v díle Stalinově, v jeho strategických plánech na rozdrčení Kolčaka, Děnikina, bílých Poláků, na porážku hitlerovských vojsk.

Operační umění jako zvláštní oblast vojenského umění buržoasní doktrína theoreticky i prakticky vůbec nezná. Operační umění jako zvláštní oblast vojenského umění zásadně odlišuje sovětské vojenské umění i od všech ostatních forem vojenských umění minulosti. Nutnost existence operačního umění vyplývá z theoretického pojetí podstaty a cha-

rakter soudobé války, kterým se zásadně liší sovětská vojenská theorie od buržoasní vojenské theorie. Jak jsme již ukázali, v strojovém údobí válek nemůže být rozhodnuto o výsledku války jedním „bleskovým úderem“, jednou „rozhodující bitvou“, i kdyby byla sebegigantičtější, ale řadou velkých operací strategického významu. Buržoasie, hrozící se dlouho trvající nespravedlivé války, která revolucionuje lid na frontách, uchyluje se jako tonoucí k stěblu k teorii „bleskové války“. Utěšuje se marně tím, že bude moci zakončit nespravedlivou válku dříve, než dojde k revolučnímu rozkladu jejich front. Pohled zpět na dějiny první a druhé světové války dává praktický důkaz o nesprávnosti a neopodstatněnosti imperialistické theorie „bleskové války“, „totální války“, která je v hlubokém, příkrém rozporu s objektivními zákony soudobé války. Jestliže v strojovém údobí války nemůže o výsledku války rozhodnout jedna rozhodující bitva, nýbrž řada velkých operací strategického významu, nutně vzniká ve vojenském umění potřeba zvláštní oblasti, která by se zabývala organizací, přípravou a řešením těchto operací strategického významu na bojišti.

Úkoly a cíle strategických plánů jsou v soudobé válce uskutečňovány a je jich dosahováno operačním uměním.

V přírodě, ve společnosti, ve válečném procesu, v lidském myšlení se vždy podstata jevů, věcí, procesů vyjadřuje vnitřními organickými souvislostmi s jinými jevy, věcmi a procesy.

Obsah, podstata vojenského umění se vyjadřuje vnitřními vztahy jeho jednotlivých oblastí k sobě navzájem. Proto otázka vztahu jednotlivých oblastí vojenského umění k sobě navzájem je nesmírně důležitá pro pochopení obsahu, podstaty každého vojenského umění.

V soustavě sovětského vojenského umění je vztah jednotlivých oblastí k sobě navzájem takový: sovětská vojenská strategie je řídicím odvětvím vojenského umění v jeho celku, protože se zabývá otázkami vedení války v celku. Je oblastí činnosti nejvyššího vojenského velení, podřízena politice strany a vlády.

Operační umění ve vztahu ke strategii má podřízené postavení. Uskutečňuje všeobecné směrnice strategie a je jejím prostředkem k dosažení strategických cílů na válečném poli.

Konkretní úkoly operačního umění na bojišti jsou na příklad tyto:

1. vypracování plánů operace k dosažení strategických objektů,
2. určení způsobů, forem a method užití a vedení operačních svazů,
3. stanovení způsobů a method vzájemné součinnosti různých druhů vojsk a jednotek ozbrojených sil,
4. určení charakteru a pořadí k uskutečnění vzájemné součinnosti mezi samými operačními svazy, které se zúčastní operací.

Operační umění tedy zaujímá ve vztahu k taktice a strategii prostřední postavení mezi strategií a taktikou.

Ve vztahu k taktice je vyšší a složitější součástí vojenského umění než taktika. Úloha operačního umění ve vztahu k taktice je pak taková: operační umění sjednocuje taktické akce jednotným zámyslem a dodává jim přesně stanovené cíle směřující k dosažení operačních cílů, resp. sbírá, hodnotí taktické výsledky pro přípravu operace strategického významu.

Taktika je podřízena strategii přes operační umění.

„Taktika,“ praví Stalin, „se nezabývá válkou jako celkem, nýbrž jednotlivými epizodami, boji, bitvami. Je-li cílem strategie vyhrát válku nebo dovést do konce boj, řekněme, s carismem, taktika se naproti tomu

snaží vyhrát tu nebo onu bitvu, ty nebo ony boje, úspěšně provést tu nebo onu kampaň, to nebo ono vystoupení, odpovídající více nebo méně konkrétním podmínkám boje v každém okamžiku. Nejdůležitějším úkolem taktiky je určit cesty a prostředky, formy a metody boje, které nejlépe vyhovují konkrétní situaci a danému okamžiku a co nejlépe připraví strategický úspěch. Proto musí být taktické akce a jejich výsledky hodnoceny nikoli samy o sobě, nikoli s hlediska jejich přímého účinku, nýbrž s hlediska úkolů a možnosti strategie."

Díky vědecky správnému určení obsahu jednotlivých oblastí sovětského vojenského umění a jejich vzájemného vztahu je s to jediné sovětská vojenská věda vědecky přesně hodnotit výsledky jednotlivých taktických akcí s hlediska plnění celkového strategického plánu.

Jenom sovětská vojenská věda je s to přesně určit chvíle, kdy taktické úspěchy usnadňují provedení strategických úkolů. Příkladem je situace na frontě proti Děnikinovi roku 1919.

V rámci likvidace t. zv. „druhého tažení Dohody“ (Děnikin na jihu, Judenič na severozápadě Ruska) byl podle Stalinova strategického plánu na rozdělení Děnikina stanoven směr hlavního úderu z prostoru u Voroněže přes Charkov a Donskou pánev na Rostov.

Úspěch celé operace byl do značné míry závislý na tom, kde a kdy se podaří zastavit až dosud postupující děnikinská vojska. Sovětské velení soustředilo proto v prostoru u Voroněže 1. jezdecký sbor Buděnného a na severozápad od Orla údernou skupinu frontu s úkolem udeřit na postupujícího nepřítele ve sbíhajících směrech a zničit jeho hlavní uskupení.

Úspěch tohoto taktického plánu, zračící se v osvobození Orla (20. X. 1919) a Voroněže (24. X. 1919), vytvořil příznivé podmínky pro splnění strategického plánu, t. j. rozdělení Děnikina hlavním úderem na Rostov.

Jedině sovětská vojenská věda je s to přesně určit dále chvíle, kdy taktické úspěchy, které mají skvělý přímý účinek, avšak neodpovídají svým strategickým možnostem, vytvoří neočekávanou situaci, zhoubnou pro celou kampaň, jako byla na příklad situace Děnikinova koncem roku 1919 a Hitlerova v roce 1941 a 1942.

Situace Děnikinova koncem roku 1919. V průběhu druhého tažení Dohody se snažil na podzim bělogvardějský generál Děnikin rozhodnout válku proti zemi sovětů jediným, mocným úderem z jihu proti Moskvě. V září 1919 se Děnikinova vojska zmocnila Kurska a pokračovala svou hlavní údernou silou, t. zv. „dobrovolnickou armádou“, v postupu ve strategickém směru na Moskvu. V polovině října dobyli bílí Orla a přibližovali se k Tule.

Tento rychlý a efektní postup však vytvořil situaci, která — využita sovětským vojenským velením — se změnila v katastrofální porážku Děnikinových vojsk. „Dobrovolnická armáda“ provádějící hlavní nápor ve směru Orel—Tula—Moskva octla se po rychlém postupu daleko před svým pravým sousedem, donskou kozáckou armádou, která ve své většině odmítala postupovat za hranice donské oblasti.

Tak taktický Děnikinův úspěch (dobyť Kurska a Orla) měl za následek roztažení fronty do veliké šířky. Tato situace pak vytvořila příznivou situaci pro sovětský protiútok, který obrátil celou kampaň ve zdrcující porážku Děnikina.

A konečně jediné sovětská vojenská věda je s to vědecky přesně určit i takové chvíle, kdy je nutno přímo se vzdát taktického úspěchu, vědomě

přistoupit na taktické ztráty a porážky a zajistit si tím pro budoucnost strategické výhody.

„Stává se tak nezřídka ve válce,“ praví Stalin, „kdy jedna válčící strana ve snaze zachránit kádry svých vojsk a vyvést je z dosahu nepřitele, který má převahu sil, zahájí plánovitý ústup a vyklizuje bez boje celá města a kraje, aby získala čas a shromáždila síly pro rozhodné boje v budoucnosti.“

Takovou situací byla situace v Rusku roku 1918 v době německé ofensivy. Na jaře 1919, v období těsně před uzavřením brest-litevského míru, německá a rakousko-uherská vojska, využívající zrady Trockého, zahájila velikou ofensivu proti zemi sovětů. Sovětská vláda měla tehdy k dispozici jen početně slabé, špatně vyzbrojené a nedostatečně vycvičené oddíly tvořící se Rudé armády. Omezila se proto jen na dočasnou obranu klíčových míst, jejichž udržení umožnilo odsun životně důležitého materiálu z ohrožených území. Po odsunu materiálu byla tato území vyklizena. Tím byly zachovány kádry Rudé armády a nejnútnejší materiál, bylo možno uzavřít mír (třebas těžký a potupný) a taktickou ztrátou byl získán oddech a možnost vybudovat novou armádu jakožto hlavní předpoklad pro budoucí strategický úspěch.

Tyto základní situace, nesmírně důležité pro vedení války, není s to v průběhu boje přesně rozlišit buržoasní vojenská strategie.

Má jenom dvě oblasti činnosti: strategii a taktiku. V přípravě strategických plánů, ve fázi theoretické práce, je strategie nadřizena taktice. Ale jakmile se přistoupí k vedení války, všechno se podřizuje potřebám „jedné rozhodující bitvy“, „bleskové války“, „totální války“. Svěbytné úkoly strategie, operačního umění a taktiky jsou setřeny a podřizeny jednostranné taktice útočné, bleskové války. I sama organizace armády je podřizena této jednostranné útočné taktice. Pěchota a dělostřelectvo, základní klasické zbraně, jsou zanedbány. Nové útočné zbraně: velké masy letectva a tanků jsou zabsolutněny a je jich nesprávně a jednostranně používáno. Při tom oba druhy vojsk jsou zasazeny do jednoho útočného lineárního sledu. Jak jsme to viděli u německých fašistických vojenských theoretiků, když se jejich myšlenky uskutečňovaly na bojišti: strategie se při vedení války stává zbytečnou, poněvadž „jednu rozhodující bitvu“ je „možno“ a nutno „rozhodovat“ takticky. Tím se však německému fašistickému velení — a to je typické pro celou buržoasní doktrinu — nedostává praktické kontroly pro to, zda určitý taktický úspěch povede k operačnímu nebo dokonce i strategickému úspěchu nebo zda neotvírá dveře vlastním vojskům do zkázy.

Když srovnáváme zásady, kterými určuje buržoasní vojenská doktrina vztah strategie a taktiky v theorii války, to znamená v etapě přípravy války a v praxi jejího vedení, vidíme tu typický, podstatný, nesmiřitelný rozpor mezi teorií a praxí, který je vlastní celé idealistické gnoseologii*).

Takový rozpor není a nemůže být v sovětské vojenské vědě stojící na theoretických základech marxistického filosofického materialismu a usku-tečňující válečné cíle, které jsou v souladu s historickými úkoly dělnické třídy, s životními potřebami všeho pracujícího lidu, s objektivními zákony a nutností vývoje společnosti.

*) gnoseologie = theorie poznání (nauka, která zkoumá podstatu, možnosti a cenu našeho poznání)

Převaha sovětské vojenské vědy nad buržoasní vojenskou doktrinou je absolutní. Je jedním z důležitých zdrojů vítězství lidové armády nad armádami imperialistického protivníka vždy, když dojde k jejich střetnutí.

*

Z pojetí zápolí, jak je podal Stalin, vyplývá, že pevnost zápolí je jistým souhrnem hospodářských, politických a morálních možností země, které jsou vytvářeny a v rozvoji podmíněny charakterem společenského a politického zřízení, jemuž odpovídá i charakter hospodářské organizace.

Ale Stalin ukazuje na řadě dějinných příkladů, že samy hospodářské a morální možnosti, ať jsou jakkoli veliké, nejsou ještě skutečností válečných činitelů rozhodujícího významu. K tomu, aby se těmito činiteli staly, je nutno je přetvořit a zorganizovat ve skutečnost válečných činitelů. Stalin ukázal, že se toto přetváření může dít s úspěchem za určitých předpokladů nejenom v období války, ale již i v období mírové výstavby země.

K tomu je však třeba, aby měla země dostatek organisátorských kádřů schopných mobilisovat a organisovat tyto možnosti a správně jich využívat. K tomu je také třeba takového politického zřízení a vedení země, jehož vnitřní i zahraniční politika má plnou důvěru lidu, který ji aktivně provádí a podporuje. Hospodářské a morální možnosti se vždy uskutečňují v nejúčinnější válečné činitele jen pod úpornou vůlí státu, vlády, tříd a politických stran, které jsou u moci a které podporuje lid celé země, nesoucí vždy nejtěžší břemena války.

Přestavba mírového hospodářství na válečný chod, jak jsme viděli ve Veliké vlastenecké válce, je vždy věc velmi obtížná, zvláště tehdy, musí-li se provádět pod těžkými úderů silného agresora a je-li nakonec omezena krátkou časovou lhůtou. Zhostit se těchto nezměrných úkolů mohla jediné taková země, jako je Sovětský svaz. Země s vnitřní morální a politickou jednotou, se sovětským státním a politickým zřízením, s nejpokrokovější hospodářskou soustavou, s plánovaným hospodářstvím, které klade tomuto rychlému přebudování nejmenší odpor. Země, v jejímž čele stojí taková třída, jakou je dělnická třída Sovětského svazu, a taková politická strana, jakou je Komunistická strana Sovětského svazu, strana Leninova a Stalinova, řídící se takovou vědeckou ideologií, která je s to odhalovat, poznávat, mobilisovat a organisovat ty hlavní síly, na nichž závisí průběh celé války — teorií marxismu-leninismu.

KSSS v celém mírovém budování socialistického řádu, národního hospodářství vychovávala bolševické kádry v organisátory gigantických úkolů a vítězství, o jakých se nikdy lidstvu ani nezdálo. Takto připravené kádry organisátorů bylo možno v době války rozmístit do všech oblastí života sovětské společnosti pro potřeby vlastenecké války, pro vítězství.

V procesu socialistické industrialisace rostly tyto kádry v průmyslu. V procesu kolektivisace v zemědělství. V období Veliké vlastenecké války jsou stranou vychovávány na gigantických úkolech stalinských obkličovacích a zničujících operací, v stále rostoucích protiúderech Sovětské armády.

Vzpomeňme v této souvislosti na poučnou dějinnou zkušenost našeho lidu, na situaci naší země před Mnichovem, na její hospodářský a morální potenciál v době, kdy hrozilo nebezpečí německé fašistické agrese. Na odhodlanost lidu bit se za svoji spravedlivou věc. Zrada buržoasie

promrhala tyto velké možnosti a přinesla lidu velké utrpení nacistické okupace, v níž byl lid takřka sedm let křížován.

Dnes nastoupila naše země bezpečnou cestu vývoje k blahu a štěstí lidu. Je opřena o mohutný Sovětský svaz, u moci je česká a slovenská dělnická třída vedená komunistickou stranou. Po vzoru Sovětského svazu vytváří naše země jdoucí k socialismu ekonomické základy pro morálně politickou jednotu našeho lidu, pro skutečnou rovnoprávnost národů, pro jejich družbu, pro socialistické vlastenectví našeho lidu.

Pevnost našeho zápolí sílí a mohutní každým dnem budování socialismu. Komunistická strana připravuje a mobilisuje již v období míru v armádě i v celém ostatním životě naší země rozvoj materiálních a morálních sil tak, aby byly okamžitě připraveny plně se rozvíjet jako váleční činitelé rozhodujícího významu v té chvíli, kdyby se imperialistický dravec pokusil přepadnout naši vlast. Den ze dne posilujeme obranyschopnost země, zdokonalujeme naši armádu, aby po vzoru Sovětské armády po jejím boku byla připravena kdykoliv uvítat útočníka v plné zbroji.

OPERAČNÍ UMĚNÍ A TAKTIKA

OPERAČNÍ ZABEZPEČENÍ VOJSK ARMÁDY V OBRANNÉ OPERACI

Plukovník Ján Lipový

Veliká vlastenecká válka potvrdila důležitost a význam operačního zabezpečení vojsk, které bylo neoddělitelnou částí každé prováděné operace. Opatření k operačnímu zabezpečení vojsk uskutečňovaná v průběhu Veliké vlastenecké války, dávala možnost vojskům v libovolných podmínkách situace včas a organisovaně vejít do boje a vylučovala překvapení nenadálou činností pozemního a vzdušného nepřítele.

Zkušenosti z války v Koreji ukázaly, že v soudobých podmínkách války mohou imperialistické mocnosti při svých výbojích soustředit na směr hlavního úderu velké množství různorodé techniky, především tanků a letectva, a že se nerozpakují používat atomových a bakteriových bojových prostředků. Proto úloha a význam operačního zabezpečení vojsk neustále vzrůstá.

Výzbroj a technická výbava vševojskové armády dávají předpoklady k zvyšování požadavků na operační zabezpečení vojsk armády.

Operační zabezpečení v obranné operaci vševojskové armády je nutné studovat jako jedno z nejdůležitějších opatření velitele a štábu, jehož uskutečnění v značné míře napomáhá odolnosti a pevnosti obrany. Proto má studium otázek organisace, plánování a provedení opatření operačního zabezpečení vojsk v obranné operaci armády zvláštní význam.

Cíl této práce je, aby na základě zevšeobecnění zkušeností z Veliké vlastenecké války v obranných operacích prováděných Sovětskou armádou bylo poukázáno na úlohu a význam operačního zabezpečení vojsk v obranné operaci, význam, úkoly a obsah druhů operačního zabezpečení a základy jejich plánování.

V této práci nerozvádím všechny druhy operačního zabezpečení, dotknu se jen některých z nich, s cílem dát podklad k dalšímu jejich studiu a doplnění.

I. Ráz soudobé obranné operace

Zkušenosti z minulé války i teorie operačního umění ukazují, že se obranné operace armády uskutečňují v rámci operace frontu nebo skupiny frontů. Cíle a ráz obranné operace armády jsou určeny proto rázem frontové operace a těmi cíli, které stojí před frontem.

Základním cílem obranné operace armády je úporně bránit zaujímané pásmo obrany, odrazit útok převahy sil útočníka, způsobit mu těžké ztráty, opotřebovat jeho síly a prostředky a vytvořit výhodné podmínky pro přechod do protiofensivy. Těchto cílů se dosahuje úsilím všech druhů vojsk.

Jedna z rozhodujících podmínek k dosažení cílů operací armády je manévr silami a prostředky obránce na ohrožený směr, provedení protiútoků, protiúderů a manévru zálohami a také silami a prostředky z hloubky anebo podél fronty z úseků méně ohrožených. Svou aktivností spojenou s úpornou obranou způsobuje obránce vklínivšímu se nepříteli ztráty, omezuje jeho útočné možnosti a tím vytváří podmínky k přechodu do protiofensivy.

6. gardová armáda zasazená v obranné operaci voroněžského frontu v kurském oblouku v prvním sledu měla za úkol úpornou obranou zaujatého pásma nedopustit průlom nepřítele na bělgorodsko-obojském směru. V průběhu obranné bitvy, která probíhala od 5. do 9. 7. 1943, rozdrtila vojska 6. gardové armády v součinnosti s armádami frontu (40. vševojskovou a 1. tankovou) 4. německou tankovou armádu a zbavila ji útočných možností na obojském směru. Úkol operace byl splněn. Nepřítel utrpěl velké ztráty, byl přinucen zanechat útočné činnosti na obojském směru. Teprve po přisunutí záloh přenesl svůj úder ve směru na Prochorovku.

Po rozdrčení nepřítele na bělgorodsko-karačanském směru začátkem srpna přešla pak vojska voroněžského frontu v rozhodnou protiofensivu s cílem rozdrtit bělgorodsko-charkovské uskupení nepřítele.

Proto nemůže být armádní obranná operace chápána odtrženě od všeobecného cíle frontové obranné operace. Naopak, cíl armádní operace může být chápán jen v rámci konkrétní operace toho frontu, do jehož sestavy patří i daná armáda.

Je nutné zvlášť podtrhnout význam soudobé obrany, která není myslitelná jinak než aktivní, schopná vnutit svou vůli nepříteli. V tom je její zvláštní ráz.

Soudobé sovětské operační umění se nedívá na obranu samoúčelně, izolovaně, nýbrž v těsném spojení s protiofensivou, před kterou se staví rozhodující cíl: rozdrtit nepřítele.

II. Cíle a úkoly operačního zabezpečení vojsk vševojskové armády v obranné operaci

Význam otázek operačního zabezpečení se určuje tou úlohou, kterou armáda plní ve všeobecné bojové činnosti vojsk v soudobé obranné operaci, úkoly, které má řešit v dané operaci, a podmínkami, v nichž se provádí obrana.

Ať je jakkoli přesně promyšlen plán obranné operace a správně přijato rozhodnutí na organizaci obrany, nebude-li plně zabezpečeno provedení rozhodnutí velitele, nemůže mít obrana úspěch.

Obranná operace armády bude se provádět zpravidla omezenými silami, při převaze sil a prostředků u nepřítele. Je třeba mít na zřeteli, že útočník bude mít iniciativu, on bude rozhodovat, kdy zahájit útok, kde provede hlavní úder a bude volit úsek průlomu.

Soudobé armády bojujících stran, nasycené prostředky motorisace a mechanisace zabezpečující vojskům v útočné operaci vysokou pohyblivost, mají možnost rychle přeskupit své síly, soustředit na vybraném směru maximum sil a prostředků, vytvořit drtivou převahu nad obráncem a obořit se na něho všemi silami, dokud se ještě nepřipravil přijmout tento úder. Soudobé letectvo dává útočníku možnost v libovolném místě týlu obrany vysadit výsadek, uderit na nejcitlivější místo obrany a znemožnit obránci provést manévry zálohami. Údery na živou sílu a techniku způsobit obránci velké ztráty a mít vliv na morální stav vojska.

Uvedená síla soudobé armády, tanky a dělostřelectvo zabezpečí útočné operaci vysoké tempo, drtivý a prudký ráz útoku. Snahou útočníka bude nenadálým úderem dosáhnout už v začátku operace rozhodujícího úspěchu, udržet ve svých rukou iniciativu a vnutit svou vůli obránci.

Všechny tyto podmínky rázu soudobých útočných operací určují cíle a úkoly operačního zabezpečení vojsk v obranné operaci armády.

Velitel armády při organizování operačního zabezpečení vojsk musí

zaměřit všechno úsilí k tomu, aby nedovolil žádné překvapení se strany nepřítele, snažil se vzít útočníku iniciativu a dovednou organizací protiopatření přivedl útok nepřítele k zhroucení a tím vytvořil podmínky k dalšímu přechodu do protiofensivy.

Proto jsou na operační zabezpečení kladeny vysoké požadavky, aby bylo zabezpečeno úspěšné zakončení obranného sražení.

V obranné operaci armády se organizuje operační zabezpečení k dosažení těchto cílů:

- chránit vojska před nenadálým napadením pozemním i vzdušným nepřítelem,
- zabezpečit jim volnost manévru a
- zabezpečit vojskům možnost organizovaně vstupovat do boje v nejvýhodnějších uskupení.

K dosažení těchto cílů vyžaduje se od operačního zabezpečení splnění těchto úkolů:

- včas odhalit úmysly nepřítele a hlavně směr jeho hlavního úderu, úsek připravovaného průlomu, čas přechodu do útoku a možnosti útočníka,
- organisovat hluboko učeněnou protitankovou obranu vojsk,
- zabezpečit vojska, objekty týlu a manévr záloh před hromadnými údery letectva,
- spolehlivě zajistit vytvořivší se křídla a styky vojsk armády,
- nedopustit vysazení výsadek nepřítele v týlu vojsk, a byly-li vysazeny, zničit je,
- klamat nepřítele o vlastních úmyslech a operačním učenění vojsk armády,
- zabezpečit vojskům volnost manévru při chemickém napadení.

Ze zkušeností Veliké vlastenecké války je obranné období bitvy u Kurska zářným příkladem operačního zabezpečení obranné operace.

Cílem brany v kurském oblouku bylo opotřebovat síly a prostředky nepřítele, způsobit jim velké ztráty a vytvořit výhodné podmínky k přechodu do protiofensivy.

K dosažení tohoto cíle byla vytvořena hluboko učeněná obrana (do 100 km), která zaručovala její maximální pevnost.

Na základě pečlivého studia nepřítele, způsobu jeho činnosti a operačního předvídání vrchního velitele sovětských ozbrojených sil s. Stalina byl odhalen zámysl útoku nepřítele a byla organisována zvláště hluboko učeněná obrana.

Zvláštní pozornost byla věnována

- protitankové a protiletectvé obraně,
 - obraně styků a křídel a
 - vytvoření silných tankových záloh k zabezpečení pružnosti manévru.
- Jen taková obrana mohla dosáhnout stanoveného cíle a způsobit fašistickému nepříteli takovou porážku, která je po porážce u Stalingradu jednou z největších ve Veliké vlastenecké válce.

III. Úkoly druhů operačního zabezpečení v obranné operaci

V této práci jsem si vytkl za cíl rozvést tyto druhy operačního zabezpečení vojsk:

- průzkum nepřítele a terénu,
- protitankovou obranu,
- protiletectvou obranu,
- protivýsadekovou obranu,
- zabezpečení styků a křídel.

Nebudu rozvádět další prvky operačního zabezpečení, mezi něž ještě patří: organisace operační a taktické součinnosti, ženíjní zabezpečení, zastírání, protichemická ochrana a topografická příprava.

1. Průzkum

Průzkum je jedním z nejdůležitějších druhů operačního zabezpečení vojsk, protože dává veliteli armády potřebné údaje o nepříteli, o terénu, o místním obyvatelstvu, o ekonomických možnostech daného válčiště k přijetí rozhodnutí pro organisaci obrany i pro nejúčelnější použití druhů vojsk v průběhu obranné operace.

Už veliký ruský vojevůdce Suvorov učil své generály: „Nikdy nepodceňujte svého nepřítele, ale studujte jeho vojska, jeho způsob činnosti, studujte jeho silné a slabé stránky.“ (Časopis „Vojskovaja rozvědka“, čís. 1/1943, str. 90.)

V soudobých operacích význam průzkumu ještě více vzrůstá. Armády jsou více nasyceny palebnými a údernými prostředky, které zajišťují soudobé operaci manévrový ráz, s často a velmi ostře se měnícími situacemi, což ukládá průzkumu odpovědné úkoly. Tyto podmínky vedení operací zavazují velitele nejen dobře studovat podstatu boje, pozorně sledovat průběh boje, předvídat rozvinutí činnosti nepřítele, ale i správně rozestavit své síly a včas lokalisovat nepředvídané zásahy nepřítele. Hlavní věcí však je organisovat průzkum nepřítele tak, aby bylo zabezpečeno provedení už přijatého rozhodnutí, a připravit podklady k přijetí rozhodnutí v průběhu boje zvláště pro vedení protiúderu.

K tomu, aby bylo možné správně se orientovat o situaci, znát slabá a silná místa nepřítele, jeho sestavu, bojové učenění, včas odhalit jeho zámysl, je nutný nepřetržitý, aktivní a hluboký průzkum. Na základě údajů průzkumu může velitel armády určit zámysl nepřítele a kde je nepřítel nejvíce zranitelný. Včas provedenými protiopatřeními může pak znemožnit provedení zámyslu nepřítele, převzít iniciativu do svých rukou, podřídit manévry nepřítele svému manévru, zničit nepřítele po částech a vytvořit podmínky k vítězství v operaci a k přechodu do protiofensivy.

Význam průzkumu naznačil s. Stalin 1. 5. 1943 v rozkaze, v němž přikázal velitelům všech druhů vojsk a vševojskovým velitelům: „... aby poznávali nepřítele, zlepšovali průzkum — tyto oči a uši armády, aby pamatovali, že jinak nelze bít nepřítele najisto.“ (Stalin, O Veliké vlastenecké válce SSSR, Naše vojsko 1949, str. 67.)

Všeobecným cílem průzkumu je odhalit operační, morálně a materiálně technické možnosti nepřítele, odhalit bojové vlastnosti všech jeho sil a prostředků. Podstatné je, aby průzkum armády odhalil zámysl nepřítele a určil způsoby předpokládané jeho činnosti.

Při určování úkolů průzkumu je nutné vycházet

- z cílů obranné operace armády,
- z úkolů armády v dané operaci,
- z operační situace a
- ze sil a prostředků průzkumu.

Velitel armády, který organisuje obranu, musí umět předvídat průběh nastávající operace na základě pečlivého studia učenění vojsk útočníka a na základě znalosti jeho taktických a operačních způsobů činnosti, musí správně určit směr jeho hlavního úderu, aby na tomto směru vytvořil největší operační hustotu obrany.

Průzkum bude proto plnit v obranné operaci armády tyto úkoly:

a) do zahájení útoku nepřítele:

- odhalit hlavní i pomocné uskupení nepřítele, jeho sestavu a stav,
- odhalit zámysl nepřítele, směr připravovaného hlavního úderu a úsek průlomu,
- určit prostory soustředění bližších operačních záloh, jejich sestavu a stav,
- odhalit uskupení dělostřelectva, prostory soustředění tanků, letiště a novou techniku, které v předcházejících bojích nepoužíval na frontě,
- upřesnit velitelské stanoviště, rozmístění štábů, spojovací uzly,
- včas odhalit přeskupení vojsk v bližším týlu, přítomnost výsadkových jednotek a možnosti jejich vysazení,
- určit pohotovost nepřítele k útoku a nepřipustit jeho zahájení s překvapením.

b) v průběhu obranné operace:

- zjištění výsledku protipřípravy (byla-li provedena),
- upřesnění směru hlavního úderu a úseku průlomu,
- odhalení nové techniky, zda je jí použito a její bojové vlastnosti,
- studium zámyslu a možnosti nepřítele v rozvinutí útoku,
- přítomnost záloh, druhých sledů a směr jejich pohybu,
- zabezpečit potřebné údaje k přijetí rozhodnutí a provedení protiúderu. Průzkum v obranné operaci má zvlášť velký význam, protože
- umožňuje veliteli armády přijmout správné a situaci odpovídající rozhodnutí pro organizaci obrany,
- napomáhá rozvinutí obranného sražení ve prospěch obránce,
- zabezpečuje přípravu rozdrčení nepřítele a přechod do protiofensivy,
- zabezpečuje pevnost a aktivnost obrany.

2. Protitanková obrana

Základní údernou silou v útoku jsou tanky. Protitanková obrana je proto základem soudobé obrany.

Jedním z hlavních požadavků, které klademe na obranu, je: „Obrana musí být hluboká a protitanková, schopná odrazit hromadné útoky tanků a pěchoty, podporované dělostřelectvem a letectvem“.

Je-li odražen útok tanků, útočník ztrácí tempo a údernou sílu, takže útok bude zdržen, obránce získá čas k soustředění sil s cílem podniknout protiúder a převzít iniciativu do svých rukou.

Protitanková obrana musí plnit v obranné operaci armády tyto úkoly:

- varovat vojska před nebezpečím útoku tanků nepřítele,
- palbou dělostřelectva a letectva zabránit soustřeďování tanků před předním okrajem obrany,
- palbou všech protitankových zbraní, všeho dělostřelectva, ženijními zátarasy odrazit útok tanků a způsobit jim citelné ztráty,
- všemi druhy palby a ženijními zátarasy zničit proniklé tanky nepřítele a nedopustit rozšíření průlomů do boků a do hloubky,
- manévrem dělostřeleckých záloh a pohyblivého oddílu zatarasovacího zabezpečit narůstání protitankové obrany, zastavit útok tanků nepřítele a protiútoky do boků a týlu proniklých tanků zničit je,
- maskováním a využitím netankových prostorů uchránit vojska ztrát a předčasného vyřazení zbraní.

3. Protiletická obrana

Soudobé útočné operace se vyznačují hromadným použitím letectva. U obránce budou však vždy velmi omezené síly a prostředky, proto obranná operace bude probíhat za převahy letectva nepřítele. Letectvo může

mít za těchto okolností rozhodující vliv na výsledek obranného sražení. Tyto podmínky soudobé bitvy určují úlohu a význam protiletectvé obrany v obranné operaci armády.

Cílem protiletectvé obrany v armádní obranné operaci je

- způsobit ztráty nepřátelskému letectvu,
- odrazit jeho údery na vojska obránce a důležité objekty týlu,
- zabránit nepříteli provádět letecký průzkum.

Útočník se bude snažit použít na počátku útoku soustředěně svých sil a prostředků, aby dosáhl rozhodujícího úspěchu. Proto bude hlavním úkolem protiletectvé obrany odrazit největší hromadný úder nepřátelského letectva v době, kdy vyvrcholuje úsilí všech prostředků obránce k odražení útoku.

Vzhledem k tomu bude protiletectvá obrana plnit tyto úkoly:

- včas varovat vojska před náletem nepřátelského letectva,
- ničit nepřátelské letouny všemi druhy paleb (z letounů, děl a pěchotních zbraní), nebo je aspoň přinutit zanechat plnění dalšího úkolu,
- snižovat účinnost náletů opatřeními k ochraně vojsk a objektů týlu a zabezpečovat rychlou likvidaci jejich následků.

4. Protivýsadková obrana

Význam protivýsadkové obrany v obranné operaci armády je dán úlohou, kterou má v soudobé operaci letectvo.

Na začátku operace má útočník zpravidla dostatečně silné letectvo a tedy převahu ve vzduchu. Bude se snažit rychle prolomit obranu pozemními vojsky, ale i současně udeřit na tyl obránce, s cílem zabránit příchodu záloh k úseku průlomu a zabránit vojskům obránce zaujmout týlová pásma obrany. K tomu bude používat vysazování vzdušných výsadků v tylu obránce.

Útočník může použít výsadkového vojska v různém měřítku a s různými úkoly:

V operačním měřítku (operační výsadek), t. j. vysazení velkých výsadkových vyšších jednotek v operační hloubce obrany při zahájení útoku nebo v průběhu bojové činnosti, k ovládnutí a udržení nezaujatého pásma obrany nebo jiných objektů, které mají operační význam.

V taktickém měřítku (taktický výsadek), t. j. vysazení jednotek k ovládnutí objektů, které mají jen taktický význam.

Výsadek se záškodnickými úkoly. Je ho používáno k narušení práce týlu a jeho desorganizaci.

Za těchto podmínek má protivýsadková obrana tyto úkoly:

- pozorování výsadkové činnosti nepřítele a varování vojsk, jakož i průzkum rajonů výhodných pro vysazení výsadků,
- průzkum území nepřítele, aby byly včas odhaleny prostory soustředění výsadkových vojsk,
- údery letectva na prostory soustředění výsadků před jejich nakládáním do dopravních letounů s cílem způsobit jim ztráty a demoralizovat je,
- vést boj s leteckými výsadky v době jejich přeletu použitím letectva a protiletadlového dělostřelectva, ničit je a nepřipustit jejich vysazení,
- ničit nepřátelské výsadky manévrem protivýsadkových záloh a použitím všech druhů paleb a zabezpečit tím podmínky pro manévr vojsk, nepřetržitě zásobování a evakuaci.

5. Zabezpečení styků a křídel

Styky a křídla jsou slabými místy v obraně, protože na nich je složitější velení vojskům, která působí na křídlech.

Podle zkušeností z Veliké vlastenecké války útočník se vždy snaží odhalit styky a úderem na styky roztrhnout tam vojska, narušit jejich součinnost a vytvořit odhalená křídla.

Jednotky působící na stycích jsou podřízeny různým velitelským stupňům. Je přirozené, že velitelé jednotek působí především ve prospěch svých jednotek. Proto se součinnosti jednotek na styku a jednotek působících na vnitřních křídlech v průběhu boje dosahuje s těžkostmi a k sladění činnosti je třeba delšího času.

Při činnosti jednotek na vnitřních křídlech mohou vzniknout třenice, zvláště vznikne-li složitější, napjatá situace. Čím vyšší je velitelský stupeň, tím více času je třeba k získání údajů o situaci vojsk na stycích v průběhu operace, na vydání pokynů, nařízení a zabezpečení jejich proniknutí k vykonavatelům. Proto se zásahy vyšších velitelských stupňů usměrněné k odstranění nebezpečí, které vzniklo na styku, obyčejně opoždějí.

Do vytvořeného průlomu a do stran průlomu vrhá útočník tankové a mechanisované jednotky k zabezpečení rychlejšího zlomení obrany a rozvinutí úspěchu do operační hloubky.

Zabezpečení styků a křídel musí být jednou z hlavních starostí velitele a jeho štábu, jak do zahájení útoku nepřítele, tak i v průběhu operace.

K zabezpečení styků a křídel je nutno plnit tyto úkoly:

- zabezpečit styky bránících se vojsk palbou a zátarasy a vybudovat je v silná místa obrany,
- předvídat na styky a křídla vojsk manévry zálohami a druhými sledy,
- nepřipustit odhalení křídel a vyjití do boků vojskům nepřítele, zvláště tankovým a mechanisovaným,
- opřít křídla bránících se vojsk o přirozené nebo umělé překážky,
- na stycích a křídlech organisovat protitankovou obranu a nepřetržitě pozorování,
- na odhalených křídlech provádět nepřetržitý průzkum,
- určovat velitele odpovědné za zabezpečení styků,
- určit speciální jednotky k zabezpečení styků (podle zvláštnosti situace).

Veliký význam při zabezpečení styků křídel má manévr armádními zálohami, zvláště

- armádní dělostřeleckou protitankovou zálohou,
- armádní tankovou zálohou k úderu proti proniklému nepříteli nebo odražení útoku tanků nepřítele v součinnosti s armádní protitankovou zálohou,
- armádním pohyblivým oddílem zatarasovacím k vytvoření přehradných pásem proti postupujícím tankům nepříteli.

Jen v těsné součinnosti jednotek bojujících na stycích, všech druhů paléb, ve spojení s manévrem záloh a druhých sledů zatarasovacích prostředků a přirozených překážek zabezpečených aktivním a nepřetržitým průzkumem, jakož i centralisovaným velením je možné dosáhnout úspěchu.

Uvedené poznatky je možno shrnout do tohoto krátkého závěru:

Úspěch operačního zabezpečení v obranné operaci armády celkově závisí:

- na ovládnutí umění operačního předvídání velitelem, to je na správném určení všeobecného rázu nastávající obranné operace, na základě

pečlivého rozboru zpráv a na stanovení správného pořadí úkolů, které musí být plněny armádou v průběhu sražení.

Při tom je třeba mít představu o všech těžkostech, s kterými se bude armáda střetávat v průběhu sražení. Na základě operačního předvídání bude možné učinit včas i opatření k zabezpečení vojsk a operace a zabezpečit si úspěch v obranném sražení,

- *na znalosti nepřítele a strážlivém zvážení jeho bojových možností.* Odhalení jeho zámyslu v nastávající operaci zabezpečuje armádu proti jakýmkoli překvapením a dává možnost včas provést opatření k zabezpečení operace,
- *na včasné přípravě a včasném provedení všech opatření podle druhů,* operačního zabezpečení vojsk, vyplývajících z operačního předvídání velitele a z toho, co je známo o nepříteli a o jeho možnostech,
- *na součinnosti všech druhů operačního zabezpečení spojených jediným zámyslem velitele,* na sladění činnosti druhů vojsk a na tvrdém a nepřetržitém velení vojskům při odražení útoku nepřítele,
- *na trvalé kontrole vyplnění všech opatření,* které provádějí štáby pro operační zabezpečení.

Nejdůležitějším činitelem, který zabezpečuje v obranné operaci vítězství nad nepřítelem, je *vysoký morálně politický stav mužstva, důstojníků a generálů.*

IV. Plánování opatření podle druhů operačního zabezpečení v obranné operaci

Plánování záleží v rozpracování všech opatření spojených s vyplněním rozhodnutí velitele a jeho operačně technickým zabezpečením. Provádí se štábem armády, veliteli a náčelníky druhů vojsk a jejich štáby za přímého řízení velitele.

Plánování a provedení všech druhů operačního zabezpečení vojsk je jednou z nejdůležitějších povinností štábu armády. Plánování na základě přijatého rozhodnutí záleží především v určení množství a rázu operačních a taktických úkolů, které vyplývají z úkolů stanovených nadřízeným velitelem a ze vzniklé situace, dále v rozdělení sil a prostředků, které jsou k dispozici, podle směrů a cílů objevujících se v průběhu operace a konečně v určení způsobu a času jejich vyplnění.

Účelem plánování je

- organisovat obranu na základě úkolů stanovených vyšším velitelem v plném souhlase s rozhodnutím velitele armády a podle jediného operačního zámyslu v těsné součinnosti se sousedy,
- správně rozdělit a použít všech sil a prostředků vzhledem na důležitost operačních úkolů nebo směrů,
- organisovat operační, materiálně technické a morálně politické zabezpečení vojsk,
- připravit manévry k úspěšnému vedení operace,
- *dosáhnout zastavení nepřítele — jako konečného výsledku celé obranné činnosti a vytvořit výhodné podmínky k přechodu do protiofensivy.*

Na základě celkového plánu operace rozpracovávají se i plány operačního zabezpečení. Podklady pro plánování jsou:

- rozkaz nebo pokyny nadřízeného štábu,
- rozhodnutí velitele,
- údaje o nepříteli,

- množství sil a prostředků, které má armáda k dispozici,
 - vlastnosti a ráz terénu,
 - roční období a počasí.
- V další části rozvedu v kostce plánování druhů operačního zabezpečení.

1. Průzkum

Hlavním organisátorem průzkumu je velitel armády s náčelníkem štábu. Velitel po přijetí rozhodnutí musí dát jasné a konkrétní pokyny k organizaci průzkumu, t. j. kdy a jaké údaje o nepříteli je třeba mu předložit.

Ve svých pokynech náčelníku štábu armády k organizaci průzkumu velitel armády stanoví:

- cíle a úkoly průzkumu a lhůtu jejich splnění,
 - kam usměrnit hlavní úsilí průzkumu,
 - síly a prostředky k vedení průzkumu, hlavně průzkumu bojem,
 - jakou připravit zálohu průzkumu a pro jaké cíle,
 - místo své velitelské pozorovatelný,
 - komu chce dát pokyny pro průzkum osobně a kdy,
 - kdy a jak se chce účastnit osobně při organizaci průzkumu (osobní rozhovor s průzkumníky),
 - v kterých průzkumných opatřeních mají mít osobní účast důstojníci zpravodajského oddělení štábu armády,
 - kdy předložit plán průzkumu k schválení.
- K určení cílů průzkumu je nutné
- jasně chápat svůj operační úkol,
 - znát nepřítele a určit, jaké údaje o nepříteli ještě chybějí k tomu, aby bylo možné odhalit jeho uskupení, směr hlavního úderu a dobu přechodu do útoku.

S určením cílů průzkumu je nutné také určit lhůtu k dosažení určených cílů, aby bylo zabezpečeno včasné získání údajů.

Základním objektem průzkumu bude operační sestava vojsk nepřítele a jeho uskupení.

K tomu, aby se soustavně dosahovalo splnění určených úkolů, hospodárně využívalo sil a prostředků průzkumu a zabezpečilo získání údajů z různých pramenů, je nutné včas rozplánovat průzkum na celé období obranné operace. Štáb armády sestavuje za tím účelem plán průzkumu, který je jeho pracovním dokumentem.

Plán průzkumu v obranné operaci se sestavuje na dvě období:

- na období přípravné, t. j. na dobu od obdržení směrnic velitele fronty do zahájení útoku nepřítele (ne na dobu delší než 15 dní, protože by na delší dobu neodpovídal změnám, které vzniknou během 15 dní),
- na období obranného boje, v kterém se již předvídají úkoly průzkumu pro přípravu protiúderu armády.

V plánu průzkumu se naznačuje,

- na jaké období je předvídan,
- cíl průzkumu podle období, který je nutno určit všem druhům průzkumu, aby byl odhalen zámysl nepřítele,
- úkoly průzkumu podle období,
- vykonavatel nebo pramen zpráv; kdo a jakými silami a prostředky plní každý úkol,
- lhůty — doba činnosti průzkumu,
- pořadí a lhůty předložení hlášení materiálů o nepříteli; kdo, jakým způsobem a kdy hlásí štábu armády výsledky průzkumu, předkládá přehledy a dokumenty získané od zajatců, zběhů a p.

Na konci plánu se uvádějí pokyny pro spojení, signály, pozorování a opatření k provedení kontroly činnosti průzkumu.

Kromě všeobecného plánu průzkumu armády zpracovávají se plány průzkumu speciálních druhů vojsk, které těsně navazují na úkoly dané ve všeobecném plánu průzkumu armády.

V obranné operaci jsou okamžiky, v kterých je nutno správně posoudit údaje průzkumu, učinit správné závěry a na jejich základě přijmout správné operační rozhodnutí.

Takovými okamžiky jsou

- přijetí rozhodnutí k organizaci obrany,
- přijetí rozhodnutí k zahájení protipřípravy,
- přijetí rozhodnutí k provedení protiúderu,
- získání důležitých údajů o zamýšleném útoku nepřítele, jako je doba zahájení útoku, úsek průlomu, směr hlavního úderu a p.

Jen správná orientace v množství údajů a znalost situace umožní veliteli a jeho štábu dovedně předvídat úmysly nepřítele. To je umění velení, kterého je možno dosáhnout především dobrou znalostí všeobecné a zvláštní situace, znalostí taktiky a organizace vojsk nepřítele, dovedností dialekticky rozbírat všechny jevy i skutečnosti situace v jejich vzájemném vztahu.

Průzkumnou činnost je nutno provádět vždy, ve všech případech bojové činnosti vojsk, nepřetržitě a všemi druhy průzkumu. Hlavní pozornost průzkumu je nutno soustředit na směr hlavního možného úderu nepřítele, na prostor křídel vlastní jednotky a nerozptylovat jej na celou frontu.

Vycházejíce z příkladů z Veliké vlastenecké války je nutno poukázat na mistrovsky organizovaný průzkum v obranné části bitvy u Kurska r. 1943, který umožnil sovětskému velení zjišťovat a upřesňovat všechny změny v učlenění nepřítele a znát základní opatření, která provádělo německé velení. Průzkum upřesnil nejenom zámysl nepřítele přejít do útoku, ale i směr předvídaných úderů, ba i dobu zahájení útoku, čímž zabezpečil velitelům armád vytvořit největší hustotu vojsk a techniky zvláště na těch úsecích, proti kterým usměrnil nepřítel úder svých hlavních uskupení.

2. Protitanková obrana

Zkušenosti z Veliké vlastenecké války potvrzují, že se nejvýhodněji a nejehospodárněji využije protitankových prostředků v celé hloubce obrany, když se protitanková obrana plánuje a organizuje na stupni armády.

Velitel dělostřelectva armády určuje na základě rozhodnutí velitele armády množství dělostřelectva k přehrazení důležitých tankových směrů, sestavu a rozmístění protitankové zálohy armády a přiděluje posilové prostředky armádním sborům.

Opatření velitele dělostřelectva armády, usměrňující použití protitankových prostředků, jsou základem protitankové obrany armády.

Plán protitankové obrany armády zpracovává štáb armády na základě rozhodnutí a pokynů velitele armády. Při zpracování plánu spolupracuje štáb dělostřelectva, velitel tankového a mechanizovaného vojska, ženijní náčelník, chemický náčelník a představitel letectva určeného k podpoře armády. Řídicím orgánem při zpracování plánu je náčelník štábu armády. Plán je pracovním dokumentem štábu armády a schvaluje ho velitel armády.

Plán protitankové obrany zahrnuje

- organizaci průzkumu, pozorování a hlášené služby,
- organizaci úderů letectva a dalekých paleb dělostřelectva proti tankům při jejich postupu do východiště,

- hromadná soustředění palby dělostřelectva a údery letectva proti tankům nepřítele ve východišti,
- pohyblivé přehradné palby dělostřelectva a údery letectva proti tankům nepřítele útočícím na přední okraj naší obrany,
- ničení tanků nepřítele přímou střelbou dělostřelectva, tanků a samohybných děl, přírodními překážkami, zvláště pak ženijními a plamenometnými zátarasy před předním okrajem obrany a v hloubce obrany,
- vytvoření praporek protitankových uzlů a rotních protitankových rajonů v celé hloubce obrany armády, jejich ženijní vybudování a obsazení,
- vytvoření plukovních, divisních, sborových a armádních protitankových rajonů,
- vytvoření dělostřeleckých protitankových záloh zesílených plamenometnými a ženijními součástmi se zatarasovacími prostředky, tankových záloh, pohyblivých oddílů zatarasovacích, rozmístění těchto záloh, přípravu jejich manévru, protitankových postavení a zabezpečení velení,
- příprava manévru dělostřelectvem, tanky, samohybným dělostřelectvem, ženijními jednotkami a zatarasovacími prostředky,
- opatření ke skrytí živé síly, bojové techniky a orgánů velení (velitelských stanovišť a pozorovatelů, spojovacích a radiových uzlů a p.).

Plán protitankové obrany může být zpracován buďto jako tabulka s připojeným náčrtem nebo jako náčrt s legendou.

Plán protitankové obrany ve formě náčrtu s legendou se používá nejčastěji, protože je nejpřehlednější a protože se nejrychleji pořídí. Třeba však pamatovat na to, že plán musí zaznamenávat všechny změny podle vybudování obrany. Tyto změny se nejvýhodněji zaznamenávají na náčrtu, na kterém je třeba uvádět

- taktickou situaci (všeobecnou),
- předpokládané směry úderu tanků nepřítele a předpokládanou sílu úderu (možnou hustotu),
- pro tanky nedostupné nebo těžko dostupné rajony,
- systém pozorování a hlásné služby (může být i na zvláštním náčrtu),
- praporek protitankové uzly a protitankové rajony,
- pásmo postřelu přímou protitankovou střelbou z protitankových uzlů a rajonů (vzdálenost účinku přímé střelby),
- palebné postavení dělostřeleckých skupin a protiletadlového dělostřelectva,
- prostory rozmístění protitankových záloh, tankových záloh a pohyblivých oddílů zatarasovacích, jejich manévru (osy přemístění, palebná postavení),
- úseky hromadných paleb dělostřelectva na rajony předpokládaného nahromadění tanků nepřítele a úseky pohyblivé přehradné palby,
- úseky plánovaných soustředěných úderů letectva, které podporuje armáda,
- manévru dělostřeleckých a tankových jednotek k předpokládaným úsekům průlomu tanků nepřítele,
- systém protitankové palby na stycích,
- ženijní protitankové zátarasy,
- plamenometné zátarasy.

Je třeba mít stále na paměti, že úspěch odrazení hromadného útoku tanků nepřítele závisí hlavně na těsné součinnosti všech sil a prostředků, které se zúčastní boje s tanky.

K úspěšnému boji s hromadnými útoky tanků nepřítele je nutné spo-

lehlivé velení silám a prostředkům protitankové obrany. Systém velení musí vycházet od štábu armády a musí proniknout až k jednotlivému dělu nebo tanku, který vede přímý boj.

Každý vševojskový velitel řídí boj s tanky nepřítele v mezích jemu daného úkolu.

Jedním z nejdůležitějších úkolů štábu armády je provádění nepřetržité kontroly pohotovosti všech opatření operačního zabezpečení. Vojska musí být vždy připravena k odrazení útoku tanků nepřítele.

3. Protiletectká obrana

Plánování protiletectké obrany uskutečňuje velitel armády prostřednictvím svého štábu. Štáb armády zpracovává plán protiletectké obrany armády na základě pokynů frontu pro protiletectkou obranu a rozhodnutí velitele armády.

Plán protiletectké obrany je částí všeobecného plánu obranné operace armády.

Zpracování plánu protiletectké obrany záleží

- v přípravě údajů potřebných k přijetí rozhodnutí velitele pro protiletectkou obranu,
 - ve zpracování plánu a dokumentů k němu potřebných, jakož i dokumentů pro jejich proniknutí k vojskům,
 - v kontrole splnění plánem předvídaných úkolů vojsky.
- Podklady pro přijetí rozhodnutí pro protiletectkou obranu jsou
- pokyny štábu frontu pro protiletectkou obranu,
 - zámysl operace, úloha a místo armády ve frontové operaci,
 - sestava sil a prostředků, které má k dispozici armáda pro organizaci protiletectké obrany,
 - všeobecný ráz vzdušné situace,
 - informační zpráva o stavu a bojových možnostech sil a prostředků protiletectké obrany armády.
- Plánování protiletectké obrany záleží
- v určení úkolů protiletectké obrany podle období operace,
 - v rozdělení protiletectkých sil a prostředků a ve vytvoření odpovídajícího uskupení,
 - v zabezpečení manévru silami a prostředky, především armádního protiúderu,
 - ve vypracování způsobu bojového použití,
 - v organizaci nepřetržité součinnosti a pružného velení, zvláště v průběhu obranné operace.

Plán může být sestaven buďto textově nebo v grafické tabulce nebo na mapě s legendou.

Textový plán protiletectké obrany obsahuje tyto základní části:

- a) ujasnění významu a úkolů armády v operaci,
- b) rozbor vzdušné situace a předpokládaného rázu činnosti vzdušného nepřítele,
- c) rozvalu sil a prostředků armády, kterých je použito pro protiletectkou obranu,
- d) úkoly, rozdělení, uskupení a manévry sil a prostředků protiletectké obrany podle období operace a velení těmito prostředky. Do této části nutno zahrnout:
 - organizaci hlásné služby v pásmu armády,
 - organizaci letecké ochrany armády a způsob použití stíhacího letectva,
 - rozdělení, uskupení a manévry protiletadlového dělostřelectva,

- opatření maskování a ženijní ochrany vojsk a materiálních prostředků,
- organizační velení.

Plán protiletectvé obrany armády zpracovává operační oddělení štábu armády, schvaluje ho velitel armády a je jako operační dokument uložen u operačního oddělení štábu.

Úkoly protiletectvé obrany, které vyplývají z plánu, dávají se vykonavatelům bojovými nařízeními, v kterých se stanoví:

- hlavní úkol protiletectvé obrany armády,
- úkoly a rajony činnosti stíhacího letectva, které chrání armádu,
- úkoly a rozdělení protiletadlového dělostřelectva k ochraně vojsk a objektů týlu,
- pořadí hlášení o vzdušném nepříteli.

Hlavními vykonavateli plánu protiletectvé obrany armády a organizátory použití protiletectvých sil a prostředků jsou velitelé a náčelníci druhů vojsk.

Závěrem chci připomenout, že protiletectvá obrana má v soudobých podmínkách boje veliký význam pro výsledek obranné operace. Boj s nepřátelským letectvem může být úspěšný jen při dobré součinnosti všech prvků aktivní obrany, hlášené služby a při důsledném provádění opatření k ochraně vojsk.

Hlavním požadavkem na protiletectvou obranu vojsk a týlu je současné a plné využití všech sil a prostředků v jejich souhrnné a nepřetržité součinnosti.

Všichni vševojskoví velitelé jsou povinni trvale a pečlivě bdít nad dodržováním pravidel protiletectvé kázně vojsky, týlovými jednotkami a ústavy.

Hlavní z pravidel protiletectvé kázně jsou:

- pohyb po skrytých cestách,
- zákaz nahromadění lidí, zvířat, aut, nakládání a vykládání zásob v místech, která jsou pod pozorováním ze vzduchu,
- rozptýlení vojsk a jejich týlů jak při pohybu, tak i při rozmístění na místě,
- maskování spojovacích sítí a spojovacích uzlů,
- ukrytí lidí, zvířat a zásob pod přírodními skryty nebo ve stínu místních předmětů,
- udržování světelné kázně v noci.

4. Protivýsadeková obrana

Plán boje s výsady sestavuje štáb armády.

Plán předvídá

- rozdělení pásma obrany na rajony s určením velitelů přímo odpovědných za zničení výsadek v každém rajonu,
- organizační pozorování rajonů možných výsadek,
- určení sil a prostředků pro boj s výsady a zabezpečení dopravních prostředků pro jejich rychlý přesun do rajonu soustředění,
- rajony soustředění určených sil a prostředků, cesty přesunu do rajonů možného vysazení výsadek,
- součinnost určených sil a prostředků s ostatními vojsky, které se účastní boje s výsady,
- opatření k zesílení ochrany vojsk, štábů, týlů a ústavů, vojskových týlových rajonů, zásobovacích a odsunových cest a jiných objektů,
- pořadí hlášení výsadek vojskům,
- čas pohotovosti sil a prostředků určených pro boj se vzdušnými výsady nepříteli.

Úspěch boje se vzdušnými výsadky nepřítele závisí

- na rychlé a rozhodné činnosti vojsk,
- na pečlivé přípravě boje se vzdušnými výsadky,
- na sladěné součinnosti vojsk určených k boji se vzdušnými výsadky, mezi sebou, s hláskou službou a s letectvem.

Nejdůležitějším prostředkem boje se vzdušnými výsadky nepřítele je letectvo frontu. Jen ono může zničit vzdušné výsadky nepřítele již v prostorech jejich soustředění před přepravou vzduchem, při přepravě vzduchem, v době vysazení a i při jeho činnosti po vysazení.

Největší význam pro zničení výsadku po jeho vysazení má protivýsadková záloha a její manévry.

Protivýsadková záloha musí být pohyblivá, rozmístěná v blízkosti komunikačních uzlů a v rajonech možných výsadků nebo v rajonu, který má zvláštní význam pro obranu. Ve své sestavě má mít pěchotu, dělostřelectvo, tanky a ženisty.

Protivýsadková záloha musí být dobře a stále připravena k zásahu. K zabezpečení rychlého provedení jejího manévru musí mít přímé spojení se štábem vyšší jednotky, které je podřízena, a těsnou součinnost s hláskou službou.

Velmi důležité je

- v jakémkoli případě vysazení vzdušného výsadku zachovat klid a neupadnout v paniku,
- zhodnotit situaci a podle síly výsadku a vlastních možností přijmout rozhodnutí k jeho zničení a energicky je provádět až do konce,
- nepodceňovat význam ani nejmenšího výsadku nebo skupiny záškodníků a nezanechávat boje s ním, dokud není úplně zničen.

5. Zabezpečení styku a křídel

Plánování dělostřeleckého zabezpečení styků se provádí rozkazem nadřízeného velitele dělostřelectva. Vševojskový velitel určí velitele odpovědného za styk. Otázky palebného zabezpečení styků se řeší na velitelském průzkumu v terénu.

Systém palby na stycích musí předvídat

- rajony hromadných paleb vlastního dělostřelectva a dělostřelectva souseda,
- směr paleb a úkoly protitankových rajonů, které jsou na stycích,
- přípravu protitankových postavení dělostřelecké protitankové zálohy vlastní a sousedovy,
- úseky palebné přehrady vlastní a sousedovy.

Plán dělostřeleckého zabezpečení styků určuje:

- s kterými vyššími jednotkami se zabezpečuje styk,
- kdo je odpověden za dělostřelecké zabezpečení styku,
- které dělostřelecké jednotky budou zabezpečovat styk,
- očíslování úseků, na které musí být připravena palba vlastního dělostřelectva a dělostřelectva sousedova,
- protitankové zabezpečení styku,
- počet hlavních k zabezpečení styku,
- pořadí a signály k vyžádání a přerušení palby dělostřelectva pro zabezpečení styku.

Na styky a křídla se plánuje manévr zálohami, především dělostřelecké protitankové zálohy. O tomto plánovaném manévru se sestavují protokoly mezi sousedními jednotkami za přítomnosti představitele nadřízeného štábu, v kterém se uvádí:

- jakými zálohami nebo druhými sledy bude proveden manévr, jeho síla,
- varianty jejich činnosti,
- cíl manévru,
- jak bude uskutečněna jejich součinnost s křidelními jednotkami.

Styky se zabezpečují na celou hloubku obrany.

Nejlepší způsob zabezpečení styku je vést hranice mezi jednotkami tak, aby probíhaly v terénu nevýhodném pro útok tanků.

Štáb armády kontroluje celý vytvořený systém zabezpečení styku.

Podle příkladů z Veliké vlastenecké války byla při organizaci obrany vždy věnována velká pozornost obraně křídel. Obrana křídel byla pracována mezi sousedy do nejmenších podrobností. Výsledky se projevíly v průběhu bojů. Němci se nejednou pokoušeli najít slabá místa obrany na stycích jednotek, ale bez úspěchu.

Závěr

Po krátkém rozboru cílů a rázu soudobé obranné operace a operačního zabezpečení je možné učinit tyto závěry:

1. Cíl a ráz soudobé obranné operace armády a zvýšení útočných možností nepřítele zvyšují úlohu a význam operačního zabezpečení. Proto operační zabezpečení vytváří nutné podmínky organisace obrany a úspěšné vedení obranné operace.

Provedená opatření operačního zabezpečení umožňují veliteli armády a jeho štábu

- mít hodnověrné údaje o nepříteli, terénu a o nastávající činnosti pro přijetí včasného a správného rozhodnutí pro obranu,
- varovat včas vojska před možnými údery letectva a útoky tanků nepřítele a včas provést opatření k jejich zničení,
- nepřipustit nenadálé zahájení úderu nepřítele na křídlech a na stycích a provést účinná opatření k jejich zabezpečení,
- varovat vojska před možným shobením vzdušného výsadku a při jeho vysazení organisovat jeho rychlé zničení,
- odhalit zámysl a manévr vojsk pozemního a vzdušného nepřítele a tím mu znemožnit operační překvapení.

2. Je nutné zdůraznit, že operační zabezpečení v soudobých podmínkách má ještě větší důležitost, proto klademe ještě větší požadavky na jeho organizaci a plánování.

Organisuje se na základě rozhodnutí velitele a jeho pokynů a nařízení štábu frontu.

Vedoucí úlohu v organizaci a plánování operačního zabezpečení má štáb armády s pomocí velitele a náčelníků druhů vojsk a jejich štábů.

3. Operační předvídání velitele armády založené na znalostech nepřítele, jeho taktiky, výzbroje a způsobu činnosti a na reálně zvážení vlastních možností a zvláštnostech dané situace dává možnost učinit si představu o těžkostech, s kterými se armáda bude setkávat v průběhu operace. Na základě této představy bude možno včas provést protiopatření, aby byl zabezpečen úspěch operace.

4. Neustálý růst a zdokonalování bojové techniky, zvláště tanků a letectva, stálý rozvoj chemických, atomických a bakteriových bojových prostředků se projevují ve způsobech vedení soudobých operací a ukládají velitelům všech stupňů a jejich štábům neustále studovat formy a způsoby operačního zabezpečení operace.

Na základě zkušeností z obranných operací provedených Sovětskou armádou za Veliké vlastenecké války je nutné hluboko studovat otázky operačního zabezpečení a zdokonalovat je vzhledem na ráz soudobých operací se zvláštním zaměřením na zabezpečení armádního protiúderu.

OPERAČNÍ ZASTÍRÁNÍ

Plukovník Bohuslav Morávek a podplukovník Luboš Novák

Moderní války, války strojového období, vyznačují se mimo jiné především hromadným použitím techniky. Již z toho vyplývá, jak obtížným se stává dosažení prvku utajení a tím překvapení nepřítele.

Přes to, že překvapení není rozhodujícím činitelem působícím na výsledek celé války, je přece jen velmi důležitou podmínkou úspěchu jednotlivých bitev i operací. Velmi jasně to vyjádřil generalissimus Stalin ve svém „Rozkaze lidového komisaře obrany“ č. 55 ze dne 23. února 1942, kde mimo jiné říká: „Nyní už Němci nemají onu vojenskou výhodu, kterou měli v prvních měsících války v důsledku věrolomného a nenadálého překvapení. Moment nenadálosti a neočekávanosti, jakožto reserva německých fašistických vojsk, se plně vyčerpal. Tím je odstraněna nerovnost v podmínkách války, nerovnost, která byla vytvořena nenadálostí německého fašistického útoku. Nyní nebude o osudu války rozhodovat taková vedlejší okolnost, jako moment neočekávanosti, nýbrž trvale působící činitelé: pevnost zápolí, morální duch armády, množství a jakost divisí, výzbroj armády, organizační schopnosti velitelského sboru armády. Při tom nutno zaznamenat jednu okolnost: Stačilo, aby z arsenálu Němců zmizel moment neočekávanosti a německá fašistická armáda se ocitla před katastrofou.“ (J. V. Stalin, „O Veliké vlastenecké válce Sovětského svazu“, Naše vojsko 1949, str. 29.)

Z toho jasně vyplývá, že úspěchy fašistických vojsk v počátečních bitvách vyplývaly především ze zrádného přepadení Sovětského svazu, čímž fašisté dosáhli a v první fázi války plně využili prvku překvapení.

K dosažení překvapení v průběhu války, přímo v jednotlivých bojích i operacích, k tomu je třeba zkušenosti a opravdového umění.

Přímo mistrovské umění v tomto oboru bylo ukázáno v operacích Sovětské armády v době Veliké vlastenecké války. Každá útočná i obranná operace se připravovala tak, že drtivé údery zasazované nepříteli byly pro něho neočekávané, takže byl přímo bezradný. Tyto neočekávané údery rychle rozrušily celou jeho sestavu a vedly k chaotickému, předem ztracenému boji jednotlivých částí nepřítele, které byly postupně ničeny. Přímo klasickým příkladem operačního překvapení nepřítele je zahájení protiofensivy v průběhu stalingradské a kurské bitvy. Co bylo příčinou, že Sovětská armáda uměla dosahovat utajení příprav a tím překvapení i při tak rozsáhlých akcích? Je jasné, že to byly především organizační schopnosti velitelského sboru Sovětské armády, mistrné provádění operačního zastírání a utajení a jeho tvůrčí iniciativa, uplatňovaná v konkrétních podmínkách operační situace.

I. Cíl operačního zastírání

Cílem operačního zastírání je uvést nepřítele v omyl o vlastních úmyslech a tím dosáhnout jeho překvapení. K splnění tohoto cíle je nutné řadou opatření přivést nepřítele k nesprávným závěrům o naší nastávající činnosti a tím k nesprávným rozhodnutím.

Bude tedy třeba, aby s plánováním a prováděním každé velké operace probíhalo souběžně i plánování a provádění jejího utajení a klamně činnosti, jejichž výsledkem by bylo překvapení nepřítele.

II. Úkoly velitelů a vojsk při operačním zastírání

Úkoly velitelů a vojsk při operačním zastírání vyplývají z jeho účelu. Za útočné operace bude všeobecným úkolem velitelů a vojsk při operačním zastírání především pečlivé utajení příprav vlastní operace a klamnými opatřeními vzbuzení dojmu přípravy operace v jiném prostoru s jiným cílem.

Za obranné operace pak bude hlavním úkolem utajení obranné sestavy, obranného systému a celkového zámyslu vedení obranné operace.

Z toho vyplývá, že je třeba, aby

- vojska s největší pečlivostí zastírala jakoukoli svoji činnost, která by mohla poskytnout nepříteli třeba jen kusé náznaky připravované operace;
- štáby i vojska klamaly nepřítele záměrným prováděním určitých činností směřujících jen k tomu, aby byl nepřítel při vyhodnocování zpráv veden k nesprávným závěrům;
- byla přísně dodržována veškerá ustanovení o utajeném velení a aby byla účelně organizována kontrola plnění rozkazů obranně zpravodajské činnosti.

Operační zastírání bude tedy záležet v provádění nejrůznějších úkolů a opatření, aby byl nepřítel uveden v omyl o našich skutečných úmyslech.

A. V útočné operaci bude nutno především utajit veškeré přípravy k útoku. Za tím účelem musí být v prostoru, v kterém je plánován útok, prováděna všeobecně taková činnost, jako bychom tam chtěli zůstat delší dobu v obraně.

V podstatě to budou tato opatření:

Sestava a činnost vojsk, která jsou v přímém dotyku s nepřítelem, musí odpovídat zásadám obrany až do posledního okamžiku. Zaujetí útočné sestavy (přeskupení a vystřídání) se provede až před samým zahájením útoku, ovšem tak, aby vojska měla k dispozici potřebný čas k seznámení s terénem a k provedení součinnosti. Přitom zajišťovací prvky a jednotky prvního zákupu vystřídají zpravidla až poslední noc před útokem, po případě se útočícími vojsky bez střídání překročí.

Vojska v dotyku v žádném případě nebudou zesilována nově příšlými jednotkami z hloubky, nýbrž naopak provedou se klamně odsuny vojsk z tohoto prostoru do týlu a podél fronty směrem ke klamnému prostoru soustředění.

Důležité je, aby sestava vojsk byla rozvinuta do hloubky a budila dojem trvalého přechodu do obrany.

Všechny přípravy k útoku (velitelský průzkum, zastřílení atd.) musí být provedeny utajeně v rámci normální činnosti v obraně.

Bojový průzkum pro potřebu útočných armád bude se provádět až do zahájení operace zásadně jednotkami v dotyku, na široké frontě, stále stejnoměrnou intenzitou a musí být centrálně řízen velitelem plánujícím operaci. Živější činnost průzkumu se organizuje na klamném směru.

Práce na úpravě východiště útoku provádějí se zásadně v noci a na den se dobře maskují.

Ve východišti musí být ženijní práce prováděny tak, aby nepřítel měl dojem, že vojska v tomto prostoru zůstanou v obraně; budou se proto mimo jiné budovat současně klamně zátarasy, klamně palebné sruby, zřizovat klamně zakopané tanky a p. a bude se naznačovat budování nových pásem obrany v hloubce.

Úprava cest a zejména stavba nových mostů se musí provádět hlavně v noci, aby nepřítel podle intensity úprav prováděných na komunikacích nezjistil přípravy k útoku. Nové cesty a úseky starých cest, které je vidět ze směru od nepřítele, se zamaskují; při tom maskování viditelných úseků silnic musí být provedeno na celé široké frontě. Nové mosty přes vodní toky v hloubce východiště se budou stavět převážně z válečných mostových souprav, aby bylo možno je přes den rozebrat.

K provedení ženijních prací ve východišti útoku bude používáno jen jednotek v dotyku; jen ve zcela výjimečných případech, kdy jednotky v dotyku by nebyly s to vést úkoly provést, možno je zesílit, ale jen pro práce v hloubce východiště.

Výčkávací a výchozí prostory, jakož i palebná postavení, letiště, parkoviště a p. se připraví předem a dobře zamaskují. Zvláštní pozornost musí být věnována vybudování a utajení nových pozorovatelů, které budou v útočné sestavě značně zhuštěny.

Soustředování vojsk v týlu musí být provedeno na širší frontě a bezpodmínečně utajeno.

Přesuny vojsk do východiště musí být utajeny, provedeny zásadně v noci při dodržení přísné zastírací kázně; zejména nesmí být v nových prostorech pozorovat žádný ruch a nesmějí být zakládány ohně.

Činnost vojsk ve východišti nesmí žádným způsobem upozornit nepřítele na provádění příprav k útoku, a proto musí být organizována tak, jakoby na frontě nedošlo ke změně proti obvyklé činnosti v obraně.

Na nových radiových sítích nesmí být před zahájením útoku v žádném případě zahájen provoz.

Činnost letectva musí být normální. Zvýšené požadavky na letecký průzkum před útokem mohou být splněny při zpětných letech letounů, přeletěvších frontu na vzdálených úsecích fronty (na klamném směru).

Materiální zabezpečení operace vyžádá si přísun značného množství materiálu všech druhů, a proto se jeho přísun bude provádět v noci a regulovat tak, aby zvýšeným dopravním ruchem na železnicích, vodních tocích a silnicích nebyly přípravy k operaci prozrazeny. Je třeba plánovat železniční převozy a transporty na klamných směrech, vojska a materiál vykládat ve větších vzdálenostech za frontou a p.

Důležitým činitelem je dobře organizovaná obranná zpravodajská služba, kterou je nutno provádět za těsné součinnosti s civilními orgány státní a místní správy.

Utajené velení a zastírání všech opatření musí být důsledně dodržováno a soustavně kontrolováno.

Utajení nové techniky, je-li její použití v připravované operaci předvídáno, musí být dokonalé.

Ovšem to, co bylo dosud řečeno, je — možno říci — pasivní stránkou operačního zastírání. Stejně důležitá je činnost aktivní, směřující k tomu, aby pozornost nepřítele byla různými opatřeními upoutána k těm prostorům a na takové směry, kde útočit hlavními silami nebudeme. To by ovšem samo o sobě nemělo žádného účinku. Je třeba veškerou činnost v klamných prostorech organizovat tak, aby nepřítel dospěl k závěru, že v nich bude provedena hlavní akce a aby vzhledem k tomu učinil nesprávná rozhodnutí, hlavně co se týče uskupení svých sil.

K tomu cíli bude třeba provádět v klamném prostoru a na klamném směru především tato opatření:

Budování klamného východiště útoku se všemi opatře-

ními jako při budování skutečného východiště, jako ku příkladu hustší síť pozorovatelů, zvýšený počet klamných palebných postavení, východiště tanků, zamaskování silnic, klamně odtarasování a p.

Je samozřejmé, že budování klamného východiště útoku neznamená vybudovat východiště skutečné v plném rozsahu, avšak práce je třeba organisovat tak, aby budily dojem úplnosti.

Klamná soustředění vojsk a materiálu, spojená s klamnými přesuny, organisování zvýšeného ruchu na komunikacích, zřizování klamných mostů přes vodní toky ve vlastním týlu a p. K naznačení soustředování vojsk může být použito menších jednotek, které jsou na frontě v klamném prostoru, jejich zásobovacích kolon a p. a může být naznačeno také tím, že se jednotky soustředované pro skutečnou operaci posílají oklikami přes klamný prostor soustředění. Podobně to může být organisováno se zásobovacími kolonami, se železničním převozem a p.

Soustředění vojsk samo se naznačí maketami a organisováním života v tomto prostoru.

Zřízení klamných radiových sítí a občasné uvedení jich v činnost, ovšem tak, jako by jejich předčasná činnost vyplývala z nekázně vojsk.

Rozšiřování klamných zpráv mezi místním obyvatelstvem a vojskem, ovšem tak, aby bylo opravdu samo o hodnověrnosti „prozrazených“ zpráv přesvědčeno.

Postupné zvyšování činnosti dělostřelectva a letectva na frontě, stále se stupňující až do zvoleného dne klamného vyražení k útoku. Letectvem je možno především vyznačit klamný směr operace.

Zvyšování intensity průzkumu všech druhů vrcholící silným průzkumem bojem.

Při tom všem je třeba stále mít na mysli, že nepřítel získané zprávy bude přezkušovat. Proto je důležité, aby se všechna klamná opatření vzájemně doplňovala a tvořila logický celek, jinak by nepřítel náš záměr snadno odhalil.

Proto tedy na příklad nepostačí jen zřídit klamně soustředění jednotek různých druhů vojsk pomocí maket, jestliže se předtím alespoň zčásti nenaznačí přesun jednotek do těchto prostorů, jestliže se neoživí klamně soustředění občasným pohybem, třeba jen menších jednotek vojsk, zakládání ohňů, provozem radiových stanic, občasnou střelbou, udržováním kolejí a pěšin ke klamným velitelským stanovištím a pozorovatelnám, hlukem naznačujícím příjezd bojových prostředků a vozidel, občasným zadýmáváním klamných prostorů soustředění a p. K oklamání nepřítele rovněž nepostačí na příklad zřídit v týlu větší počet klamných mostů přes vodní tok, aniž by se tyto mosty předem při nepřátelském leteckém průzkumu nezastíraly dýmem, nenaznačil se na nich poblíž stojícími jednotkami provoz, nebo kdybychom tu a tam u mostu nenechali stát přes den zdánlivě porouchané vozidlo, nebo na příjezdech k mostům a odjezdech nenaznačovali noční přesuny motorisovaných jednotek.

Krátce řečeno, všechna naše klamná opatření musí být cílevědomá, živá a budit dojem skutečnosti.

Lze však těžko vyjmenovat všechny způsoby, jak je možno nepřítele klamat a jak klamání organisovat. Záleží to na situaci, terénních podmínkách a na schopnosti odpovědného velitele a jeho štábu. Zásadou však musí být, aby všechna opatření byla logická, nenásilná, přirozená a aby tvořila jeden celek v duchu zámyslu velitele.

Konečně je třeba zdůraznit, že by všechna tato klamná opatření, byť byla sebelépe provedena, byla zbytečná a nedosáhla by svého účelu, kdyby klamání bylo prováděno v takovém prostoru a na takovém směru, kde by operaci ve skutečnosti nebylo možno provést nebo kdyby s našeho hlediska byla bezúčelná. Oklamat nepřítele se nám může podařit jen tehdy, je-li předstírané řešení jedním z možných, je-li logické a při zhodnocení zpráv nepřítelem dává smysl a nepřítel si může vykonstruovat logický zámysl odpovídající přípravám naznačovaným při operačním zastírání.

B. Při provedení obranné operace bude účelem operačního zastírání jednak utajit organizaci obranného systému a sestavy, jednak klamat nepřítele o zámyslu vedení obranné operace. Za tím účelem bude především nutno utajit přeskupení a rozmístění sil v obraně, zvláště pak rozmístění druhých sledů a záloh.

Proto musí být všechny pohyby jednotek řádně regulovány, prováděny jen v noci při přísném dodržování zastírací kázně, a to jak za pohybu, tak i v prostorech rozmístění. Zvláště důležité bude utajení přeskupení sil a prostředků na předpokládaný směr hlavního úderu nepřítele.

Samo ukrytí bojové sestavy však nepostačí, neboť ženíjní úprava skýtá nepříteli možnost zhodnotit reálně naši obranu. Proto je třeba provádět klamné ženíjní práce v takovém rozsahu, aby si nepřítel nemohl z nich udělat závěr, kde chceme klást hlavní odpor. Toho dosáhneme budováním klamných zákopů a jiných ženíjních zařízení jak na předním okraji, tak i v hloubce obrany, budováním klamných opěrných bodů, rajonů a postavení.

Všechna tato opatření musí však být oživována a doplňována obdobnou činností vojsk, jak o tom bylo pojednáno v stati předchozí; to jest klamnými přesuny vojsk, klamnými soustředěními druhých sledů a záloh, klamnými palebnými postaveními, oživovanými občas kočujícími děly a střelbou, klamnými velitelskými pozorovatelnami a stanovišti, klamnou odtarasovací činností na předním okraji, intenzivním průzkumem a p.

Budou-li všechna tato opatření směřující k utajení vlastní sestavy a ke klamání o zámyslu správně provedena, způsobí při útoku nepřítele jednak roztržštění sil a prostředků, jednak to, že naše protiakce při vedení obrany budou pro nepřítele neočekávané a tím i překvapující. To je zvláště nutné při vedení obranné operace na široké frontě, kde je důležité, aby se nepříteli nepodařilo zjistit slabě obsazené úseky v naší obraně a využít jich k průlomu, obchvatu hlavních sil a znemožnit jim tak manévry.

Je však třeba mít na zřeteli, že obranná operace na jedné části fronty bude zpravidla v operační souvislosti s vedením útočné operace na druhé části fronty.

Z bojových zkušeností 1. čs. armádního sboru v SSSR na př. víme, že v lednu 1945, když se čs. sbor bránil na řece Ondavě, bylo téměř všechno jeho dělostřelectvo přesunuto k Jaslu a přece se několika málo dělům dařilo utajit před nepřítelem provedený přesun dělostřelectva.

Z toho důvodu bude často účelem operačního zastírání při obranné operaci přivést nepřítele k závěru, že se tu připravuje ofenziva. Prakticky se to v takovém případě projeví prováděním klamných soustředění vojsk a všeobecně takovou činností, jaká je obvyklá při přípravě útoku a jak o ní bylo již dříve pojednáno.

III. Plánování operačního zastírání

Z toho, co bylo uvedeno, je patrné, že operační zastírání záleží v provádění nejrůznějších úkolů a opatření, které, mají-li vést k cíli, musí být prováděny v duchu jedné myšlenky — zámyslu velitele, jak nepřítele oklamat. Jinak by se mohlo stát, že by se opatření prováděná různými jednotkami křížila nebo si i vzájemně odporovala, což by veškerá opatření mohlo přivést vničit.

Proto je třeba, aby se plánování operačního zastírání provádělo centrálně, na vyšším velitelském stupni, a to včas, nejpozději současně s plánem příprav operace.

Na jakém velitelském stupni má být plánování prováděno, vyplývá z účelu operačního zastírání oklamat nepřítele tak, aby nesprávně přeskočil své síly a neměl pak možnost včas manévrem, zejména operačních záloh, reagovat na provedení skutečné operace.

Předpokládejme, že armáda útočí v útočném pásmu 25 km širokém, při čemž zámyslem velitele armády je prolomit frontu na úseku 12 km širokém při pravé hranici útočného pásma.

I kdyby se veliteli armády podařilo oklamat nepřítele v tom smyslu, že armáda bude provádět průlom při levé hranici útočného pásma a nepřítel jsa oklamán, uskupil na tento směr své hlavní síly, nedosáhlo by operační zastírání svého cíle pro poměrně malou vzdálenost mezi oběma prostory. Nepřítel by měl v takovém případě stále možnost dodatečně zálohami zasáhnout poměrně včas na směr našeho skutečného hlavního úderu.

Z toho plyne, že se operační zastírání musí provádět na mnohem širší frontě, a to nejméně na stupni frontu. Klamný prostor a klamný směr operace je třeba volit v takové vzdálenosti od připravované operace, aby nepřítel byl nucen přesunout své operační zálohy tak daleko od směru našeho hlavního úderu, aby při prolamování taktické hloubky obrany neměl čas, aby je vrhl proti útočícím silám. Plánování a provádění klamání nepřítele je nutno organizovat v tak velké vzdálenosti od prostoru skutečné operace především proto, že se při současné neustále vzrůstající motorisaci a mechanisaci armád zvyšuje manévrovací schopnost vojsk.

Z toho, co bylo řečeno, jasně vyplývá, že by se provádění operačního zastírání na užší frontě nesetkalo s úspěchem. Volba klamného směru a prostoru je tedy přímo závislá na plánovaném tempu vlastní útočné operace, zejména v prvních dvou dnech až do dovršení průlomu taktické hloubky obrany.

Jinak tomu může být v obranné operaci, kdy na příklad bude již mnohdy armáda zaujímat na vedlejší směru dosti širokou frontu a kdy tedy bude možné provádět plánování operačního zastírání i na stupni armády. To ovšem jen tehdy, nebude-li obranná operace armády v přímé souvislosti s připravenou ofensivou v jiném úseku fronty.

Jak bude přístupováno k plánování operačního zastírání?

Předpokládejme, že front nebo uskupení několika frontů připravuje útočnou operaci.

Vyšší velitel, který plánuje tuto operaci, musí při svém rozhodování současně uvažovat o tom, jak by operaci utajil a nepřítele uvedl v omyl, t. j. musí si současně stanovit zámysl operačního zastírání. Zámyslem může na příklad být vzbudit u nepřítele dojem, že další útočná operace bude vedena především na směrech, na kterých buď bude útočeno jen částí sil anebo se nebude vůbec útočit a bude se předstírat, že na zámýšleném směru hlavního úderu nebude útočeno nebo že bude útočeno

jen malými silami. Protože úspěch operačního zastírání bude především závislý na správně pojatém zámyslu, je nutno zámysl operačního zastírání stanovit teprve po bedlivé úvaze a po správném zhodnocení jednotlivých činitelů, neboť pojatý zámysl musí být jedním z reálných, dané situaci odpovídajících řešení. Kdyby tomu bylo jinak, snadno by nepřítel prohlédł náš zámysl a tím by byla celá akce ztížena.

Na podkladě přijatého zámyslu vydá pak velitel skupiny frontů nebo frontu svému štábu pokyny ke zpracování plánu operačního zastírání, v nichž vedle zámyslu uvede všeobecné úkoly pro jednotlivé fronty (armády) a po případě i druhy vojsk, krycí jméno operace, dokdy má být plán zpracován, koho pověřuje zpracováním plánu, kdy požaduje hlášení o jeho provádění, po případě nařízení týkající se materiálního zabezpečení a kontroly.

Na základě těchto směrnic přistoupí určený zvláštní užší štáb k zpracování plánu operačního zastírání. Vzhledem k utajení bude tento štáb zpravidla omezen na několik vybraných důstojníků pod řízením zástupce velitele frontů (skupiny frontů) a může se ku příkladu skládat ze 2 až 4 důstojníků operačního a zpravodajského oddělení, z 1 až 2 důstojníků týlu, po jednom zástupci ze štábů druhů vojsk a z jednoho zástupce letectva.

Plán operačního zastírání se sestavuje zpravidla ve formě tabulky, a to na jednotlivá údobí přípravného období, po případě i pro první období operace a může obsahovat:

- zámysl operačního zastírání,
- všeobecné úkoly operačního zastírání (na příklad: provést klamné přípravy k útoku na směr a utajit veškeré přípravy útoku na směr a p.),
- dílčí úkoly a způsob jejich provedení (na příklad: ntá armáda — naznačit klamné přesuny jednoho armádního sboru z prostoru do prostoru, vybudovat klamné přechody přes řeku v úseku od do, kdy, provádět letecký průzkum stoupající intenzitou na směr, naznačit klamné soustředování dělostřelectva v prostoru atd.),
- místo a dobu provedení,
- kdo úkol provede a kdo za splnění odpovídá,
- po případě materiálně technické opatření k provedení úkolů,
- hlášení,
- nařízení pro kontrolu.

Plán podpisuje náčelník štábu a náčelník operačního oddělení. Schvaluje ho příslušný velitel plánující operaci.

Na podkladě tohoto plánu vydá pak příslušný velitel frontu (skupiny frontů) ústně podřízeným velitelům armád (frontů) směrnice pro operační zastírání, v nichž jim oznámí zámysl operačního zastírání a konkrétní dílčí úkoly, které mají provést.

Kromě toho zároveň nařídí, dokdy mají být předloženy ke schválení jejich dílčí plány operačního zastírání a kdy mají předkládat hlášení o jejich provádění.

Podle těchto směrnic zpracují pak štáby armád (frontů) obdobným způsobem svoje plány operačního zastírání a dají podřízeným velitelům příslušné úkoly, jejichž provedení tito velitelé rovněž podrobně rozplánují.

Budou tedy plány operačního zastírání podřízených velitelů postupně čím dál tím konkrétnějším zpracováním dílčích úkolů celkového plánu.

Velmi důležité je, aby všechny úkoly byly naplánovány nejen prosto-

rově, ale i časově tak, aby tvořily jeden celek soustavné činnosti, vrcholící v okamžiku zahájení operace.

Při provádění plánu operačního zastírání budou účastny také všechny druhy vojsk, a proto je nutné, aby byly rozpracovány i jejich dílčí plány, to jest plán použití dělostřelectva, tankového a mechanizovaného vojska, letectva, ženijního, spojovacího a chemického vojska a týlu.

Na úspěch provádění operačního zastírání bude mít také vliv účast orgánů civilní správy, zejména při provádění přesunů a dopravy na železnicích, kde přísným utajením zpráv o skutečných přípravách a naopak šířením klamných zpráv a též klamnou činností mohou být tyto orgány bojující armádě velmi prospěšné; na příklad zajišťování ubytování v prostorech klamného soustředování jednotek a p. Proto štáb, který zpracovává plán operačního zastírání, musí vzít v úvahu a rozplánovat podle potřeby i činnost orgánů civilní správy. Nutno však zdůraznit, že nikomu z civilních osob, které budou při tom účastny, nesmí být známo, že jde o klamné akce.

IV. Provádění klamného zastírání

Rízením a kontrolou provádění prací spojených s operačním zastíráním bývá pověřen zástupce příslušného vyššího velitele s náčelníkem ženijního vojska, kteří mají k dispozici za tím účelem předem sestavený štáb, jak bylo uvedeno v předcházející stati.

Jednotlivé úkoly v rámci klamných opatření provádějí především ta vojska, která jsou v daném prostoru, dále se využívá všech nutných přesunů vojsk, železničních převozů, pohybu zásobovacích kolon, činnosti letectva a p., které je nutno provést v rámci příprav dané operace, které se však podle možnosti přizpůsobují požadavkům operačního zastírání (oklikové jízdy kolon, jízda se světly v určitých úsecích pochodových os, soustředování částí čerstvých sil a zásob oklikou přes prostor klamného soustředění, soustředování sil v klamném prostoru, odkud se provede teprve v poslední chvíli utajeně přesun do skutečných prostorů soustředění nebo vyčkávacích prostorů, přelety vlastního letectva k splnění průzkumných úkolů na klamném směru a p.).

Klamná opatření operačního významu se provádějí jen podle plánu operačního zastírání a jsou při nich účastny všechny druhy vojsk podle odbornosti. V Sovětské armádě se k tomuto účelu používá kromě normálních ženijních útvarů i t. zv. „zastíracích rot“.

Aby operační zastírání splnilo svůj účel, je třeba, aby žádná jednotka provádějící jakýkoli úkol v rámci operačního zastírání (mimo klamné stavby a p.) nevěděla o tom, že jde o opatření klamné.

Zásadou při provádění zastíracích a klamných opatření musí být přesnost, důslednost, přirozenost, soustavnost a oživování klamných opatření aktivní činností vojsk. Není přípustné, aby podřízení velitelé organizovali zastírací akce, které nejsou plánovány.

Nesmírný význam při plnění úkolů spojených s prováděním operačního zastírání má kázeň a morálka vojsk. Proto je třeba zabezpečovat plnění jednotlivých úkolů i po stránce politické a proto také musí být průběh všech zastíracích a klamných prací a opatření soustavně sledován a kontrolován po případě dodatečně sledován. Kontrola je prováděna především osobně odpovědnými veliteli a štáby, pozemním i leteckým pozorováním a fotografováním.

Závěr

Stupeň dokonalosti všech příprav a tedy i provedení operačního zastírání má zpravidla rozhodující vliv na stupeň úspěchu prováděné operace.

Proto je třeba, aby všichni vyšší velitelé plánující operaci byli dobře seznámeni se zásadami operačního zastírání a v praxi se jimi důsledně řídili. Všichni ostatní velitelé a jejich političtí zástupci si musí pak uvědomit, že jedině bezpodmínečně přesné a včasné provedení všech opatření a rozkazů směřujících k utajení připravované operace a ke klamání nepřítele jim usnadňuje splnění daných bojových úkolů a šetří životy svěřených jim vojáků.

Hlavní zásady operačního zastírání je možno shrnout asi do těchto bodů:

1. Operační zastírání se skládá ze dvou hlavních činností:
— z opatření k utajení připravované operace a
— z opatření k oklamání nepřítele.
2. Zámysl pro operační zastírání musí být dobře promyšlen, musí být logický a musí naznačovat nepříteli jedno z možných řešení dané situace.
3. Operační zastírání bude plánováno nejméně na stupni frontu (skupiny frontů) a musí být prováděno podle jednotného plánu.
4. Klamný směr operace musí být volen dostatečně daleko od skutečného směru hlavního úderu.
5. Provádění opatření v rámci operačního zastírání musí být započato nejpozději současně s přípravami operace skutečné.
6. Veškerá opatření musí být cílevědomá, vzájemně skloubená a přirozená.
7. Rozhodujícím činitelem v provádění operačního zastírání je organizační schopnost, vtip a iniciativa velitele plánujícího operaci a jeho štábu.

Příklady z Veliké vlastenecké války ukazují velmi názorně, jak Sovětská armáda mistrně využívala operačního zastírání k úspěšnému vedení operací a že to byly především vtip a organizační schopnosti jejich nejvyšších velitelů, které způsobily německým fašistům tolik pro ně katastrofálních překvapení.

V tomto pojednání, jehož cílem bylo načrtnout hlavní zásady operačního zastírání a dát podnět k diskusi o tomto problému, bylo pojednáno o operačním zastírání čistě s hlediska vojenského. Je najeově, že při plánování a přípravě velkých, rozhodujících bitev bude v operačním zastírání využito i prvku politického, propagandy tiskem, rozhlasem a p.

V takovém případě bude plánování operačního zastírání provádět vrchní velitelství s plným využitím potřebných orgánů státní správy.

Prameny: Polní řád čs. branné moci.

ORGANISACE SPOJENÍ V MECHANISOVANÉ DIVISI ZASAZENÉ V RÁMCI ARMÁDNÍHO SBORU DO BOJE PŘI PRŮLOMU TAKTICKÉ HLOUBKY OBRANY NEPŘÍTELE

Podplukovník Jaroslav Vančura

Zkušenosti z Veliké vlastenecké války ukazují, že soudobé útočné operace začínají obvykle průlomem silně vybudované obrany nepřitele, která je nejmohutněji opevněna a nejhustěji nasycena palebnými prostředky a živou silou ve své taktické hloubce. Stupeň vybudování, hustota zbraní a hloubka učlenění taktické obrany ve svém vývoji neustále narůstaly. Tím také vzrůstala úloha armádních sborů prvního sledu armády, které mají ovládnout taktickou hloubku obrany nepřitele během prvního dne operace.

Aby mohly armádní sbory prvního sledu úspěšně a včas splnit tento úkol, byla do jejich bojové sestavy včleněna mechanisovaná divise, která podstatně zvýšila údernou sílu a spád útoku armádního sboru. Vysoká pohyblivost mechanisované divise zabezpečuje armádnímu sboru provedení překvapujícího úderu, včasné zesilování úderu z hloubky a rozvinutí úspěchu.

Ráz soudobého boje však vyžaduje, aby zasazení mechanisované divise do boje bylo pečlivě organizováno a po všech stránkách zabezpečeno. Klade však také vysoké požadavky na dokonalé organizování a zabezpečení velení a spojení.

1. Zvláštnosti velení a spojení v mechanisované divisi

Zvláštnosti velení a spojení v mechanisovaném vojsku jsou dány jeho značnou pohyblivostí. Proto se musí činnost velitelů a štábů mechanisovaného vojska vyznačovat rychlostí, iniciativou a rozhodností.

Velitel mechanisované divise se v boji přesunuje s operační skupinou svého štábu v bojové sestavě mechanisované divise a řídí boj osobně a prostřednictvím svého štábu.

Náčelník štábu mechanisované divise je s ostatními důstojníky štábu a s pojiťky na velitelském stanovišti, které se přemísťují podle předem zpracovaného a schváleného plánu. Souhlas k přemístění velitelského stanoviště vyžaduje velitel (v jeho zastoupení náčelník štábu) v nadřazeném štábu.

K pozorování bojiště jsou u mechanisovaného vojska zřizovány technické pozorovatelné, kterým velí důstojník štábu. Zřizují se hlavně u nižších jednotek, jejichž pásmo činnosti lze z pozorovatelné přehlednout, a přemísťují se po spojovací ose.

Nepřetržitosti řízení boje se dosáhne správnou organizací a přesnou prací spojení, které musí zabezpečovat pružnost velení a součinnost jak uvnitř mechanisované divise, tak i mechanisované divise s pěšími divisemi armádního sboru, mechanisovanými divisemi sousedních armádních sborů, armádní rychlou skupinou a jinými druhy vojsk, zvláště s letectvem. Organizace spojení musí být jednoduchá, spolehlivá a musí odpovídat zámyslu velitele, plánu provedení boje a bojové sestavě jednotek.

Zvláštnost spojení v mechanisované divisi záleží v tom, že se usku-
tečňuje za rychle se měnící situace, za rychlého přemísťování jednotek,
velitelů a jejich štábů.

Proto je třeba širokého manévru všemi druhy pojiček, zřizování a
neustálá reorganizace spojovacích sítí podle vývoje boje.

Náčelníci všech stupňů musí si vytvořit a neustále udržovat
silnou zálohu spojovacích sil a prostředků.

Všichni velitelé a jejich štáby jsou povinni učinit nejrozhodnější opa-
tření k zabezpečení trvalého a nepřetržitého spojení za všech bojových
situací, jsou povinni dokonale znát zásady organizace spojení, takticko-
technické vlastnosti pojiček a způsoby jejich praktického využití v boji
a vydávat potřebné pokyny svým náčelníkům spojení.

Hlavní pojička mechanisované divise jsou: radio, pohyblivá pojička
a styční důstojníci.

Nejlepším způsobem spojení je však osobní styk velitelů a všichni
velitelé ho mají, dovolí-li to bojová situace, co nejvíce používat.

Velkou pozornost je třeba věnovat zvláště organizaci radiového
spojení.

Radiového spojení se nepoužívá jen v době přesunů a soustřeďování.
Na pochodů mohou vysílat jen radiové stanice pro spojení s leteckým
a pozemním průzkumem a radiové stanice hlásné služby.

V boji se dávají povely v mechanisované divisi a v nižších jednotkách
zpravidla v otevřené řeči, při čemž se názvy jednotek, jména a funkce
velitelů a pojmenování terénních předmětů kodují.

Jinak se velí radiem kodované pomocí hovorových tabulek, tabulek
signálů a kodované mapy.

Velitel mechanisované divise je vybaven osobní radiovou stanicí, kte-
rou je na heslo oprávněn vstupovat do všech radiových sítí své jednotky
a je povinen ji mít neustále u sebe.

Linkových pojiček se užívá u mechanisované divise v prostoru sou-
středění, denního odpočinku, ve vyčkávacím postavení a v boji po sesed-
nutí motorisované pěchoty s vozidel.

Vybudování linkového spojení musí však být vždy předem plánováno,
síly a prostředky musí být rozestaveny u obsluhovaných útvarů a vždy
připraveny rozvinout v nejnütnější míře linkové spojení.

Důležitá pojička v mechanisované divisi jsou pohyblivá pojička (moto-
cykly, auta, obrněná auta, obrněné transportéry, tanky). Na nich spo-
čívá, zejména při zákazu radiového provozu, největší tíha spojení.

Signálních prostředků (raket, dýmů, terčů) se používá jako zdvojení
jiných pojiček převážně ke spojení součinnostnímu, zvláště na stupni četa,
rota a prapor.

Zvukových signálů se používá k vyhlásování různých druhů poplachů,
nejsou-li osádky ve vozidlech.

Všechny spojovací vozy, zvláště pak vozy styčných důstojníků, musí
být zvlášť označeny a mají přednostní právo na komunikacích a při před-
jíždění proudů. Mohou se pohybovat i proti proudu a musí jim být po-
skytnuta každá pomoc.

2. Plánování a organizace velení a spojení

Velitel a štáb mechanisované divise dostanou podklady pro plánování
a organizaci bojové činnosti mechanisované divise pro zasazení do boje
(předběžné rozkazy a rozhodnutí velitele armádního sboru) zpravidla
v době, kdy jednotky jsou ještě v prostoru soustředění.

Štáb mechanisované divise musí proto podle rozhodnutí velitele napláňovat a zorganizovat:

- přesun mechanisované divise z prostoru soustředění do prostoru vyčkávacího,
- přesun mechanisované divise na čáru zasazení,
- zasazení mechanisované divise do boje,
- boj mechanisované divise v hloubce,
- velení, spojení, bojové a materiální zabezpečení na celou dobu bojové činnosti.

Na plánování a organizaci spojení se podílejí velitel mechanisované divise, náčelník štábu mechanisované divise a náčelník spojení mechanisované divise. Velitel mechanisované divise řídí spojení jen všeobecně. Kdžv organizuje boj, stanoví způsob velení a rozmístění velitelských stanovišť.

Kdžv je to podle situace nutné, vyslechne návrhy náčelníka spojení na organizaci spojení. V některých případech stanoví velitel mechanisované divise náčelníku spojení osobně úkoly k organizování spojení a vyslechne i hlášení o spojovacím plánu. Aby mohl správně klást úkoly, musí znát rozsah práce náčelníka spojení, systém organizování spojení, takticko-technické vlastnosti pojítek, základní kalkulační normy a způsob použití spojovacích jednotek.

Funkcionářem, který plně odpovídá za organizaci a nepřetržitost spojení mechanisované divise, je náčelník štábu. Je povinen seznámit náčelníka spojení včas s úkoly mechanisované divise, v potřebném rozsahu se zámyslem velitele stanovit mu úkoly pro organizaci spojení a seznamovat ho včas s předpoklady a úmysly velitele, které si mohou vyžádat změny nebo doplnění v soustavě spojení. Náčelník štábu je oprávněn nařizovat zákaz nebo omezení provozu na technických pojítkách a určuje, které osoby jsou oprávněny technických pojítek používat. Náčelníka štábu ve věcech spojení zastupuje náčelník spojení.

Náčelník spojení řídí přímo spojení mechanisované divise. Je plně odpověden za správnou a včasnou organizaci spojení, za jeho nepřetržitou činnost a za včasnou dopravu všech rozkazů a hlášení. Po odborné stránce je podřízen náčelníkovi spojení armádního sboru. Je mu podřízen spojovací prapor mechanisované divise. Po odborné stránce jsou mu podřízeni náčelník spojení velitele dělostřelectva, náčelníci spojení všech podřízených útvarů a jejich spojovací jednotky.

Pracuje v těsné součinnosti s odděleními štábu, s veliteli a náčelníky druhů vojsk a služeb.

Podklady ke své práci získává:

- z rozhodnutí velitele,
- z pokynů náčelníka štábu pro spojení,
- z výpisu z nařízení pro spojení a radiové spojení náčelníka spojení armádního sboru,
- ze stávající situace spojovacích sil a prostředků.

Jakmile je náčelník štábu informován velitelem o úkolu mechanisované divise a o zámyslu velitele, informuje náčelníka spojení a zároveň mu nařídí, kdy mu má přednést informační zprávu.

Náčelník spojení si upřesní stav a pohotovost spojovacích sil a prostředků, vydá (bude-li toho třeba) předběžná nařízení a zabezpečí prostředky k rychlému odeslání předběžných nařízení a rozkazů štábu. Prostuduje výpis z nařízení pro spojení náčelníka spojení armádního sboru (jestliže jej již obdržel), provede rozbor nepřítele, vlastních vojsk, spojo-

vacích sil a prostředků, terénu, počasí a času, které má k zabezpečení spojení k dispozici.

Ujasní si, co je třeba provést k zabezpečení nepřetržitého spojení v jednotlivých údobích bojové činnosti, ujasní si potíže, které se mu při tom vyskytnou a jak je překonat.

Výpis z nařízení pro spojení náčelníka spojení armádního sboru zpravidla obsahuje:

- umístění štábu armádního sboru a směr jeho přemísťování,
- postup při organisování spojení se štábem mechanisované divise,
- způsob organisace součinnostního spojení,
- způsob organisace polní pošty,
- údaje pro linkové spojení,
- údaje pro radiové spojení,
- způsob využití místních pojítek,
- úkoly spojovacího průzkumu,
- způsob vysílání správného času,
- lhůty k předkládání spojovacích hlášení.

Ve své informační zprávě, kterou náčelník spojení přednese náčelníkovi štábu, uvede:

- krátký závěr ze zhodnocení situace nepřítele (stav spojovacího systému na území nepřítele, jaký vliv může mít nepřítel na organisaci našeho spojení, co je nutno podniknout, aby bylo rušeno nepřátelské spojení),
- krátký závěr ze zhodnocení situace a stavu spojovacího systému na vlastním území (stav linkové, radiové a decimetrové sítě),
- krátký závěr ze zhodnocení situace spojovacích jednotek celé mechanisované divise (stav morálně politické a bojové připravenosti, početní a materiální stav),
- krátké závěry ze zhodnocení terénu a počasí (jaký vliv může mít terén a počasí na výstavbu linkového spojení, na radiové spojení, na činnost pohyblivých pojítek, nemožnost použití některého druhu pojítek a opatření k zajištění spojení),
- návrhy na zajištění spojení s podřízenými útvary (jak navrhuje náčelník spojení organisovat: linkové spojení, radiové spojení, spojení pohyblivými pojítky),
- návrhy na organisování součinnostního spojení: uvnitř MD, MD se sousedy, s ARS, s mechanisovanými divisemi sousedních armádních sborů,
- jak bude zajištěno dodávání varovných signálů hlásné služby a jejich příjem,
- návrhy na opatření k znemožnění nepřátelského spojovacího průzkumu,
- návrhy na umístění velitelských stanovišť,
- údaje o záloze spojovacích sil a prostředků pro případ náhlé změny situace a předpoklady o nutných doplňcích spojovacích sil a prostředků.

Náčelník štábu informuje při tom náčelníka spojení o tom, kdy vydá velitel rozhodnutí na mapě a zda se ho má náčelník spojení zúčastnit. Náčelník spojení se vydání rozhodnutí velitele na mapě zpravidla zúčastní.

Po vydání rozhodnutí velitele MD na mapě vydá náčelník štábu náčelníkovi spojení zpravidla tyto pokyny:

- místa a dobu rozmístění štábů (mechanisované divise, armádních sborů, sousedů a podřízených útvarů),
- do jaké doby a s kým má být spojení jednotlivými druhy pojiček zabezpečeno,
- požadavky kladené na spojení velitelské a součinnostní v jednotlivých údobích bojové činnosti,
- požadavky na spojení k zabezpečení protiletectvé obrany, protitankové obrany a protichemické ochrany,
- kde a na jakou dobu povoluje nebo zakazuje vysílání radiem a telefonní hovory,
- lhůty k doručování písemností od podřízených a nadřízenému.

Zároveň informuje náčelník štábu náčelníka spojení, kdy bude proveden průzkum pochodových os, vyčkávacího postavení, pochodových os na čáru zasazení, velitelský průzkum a organisace součinnosti a který ze spojovacích orgánů se té nebo oné činnosti zúčastní a co je k tomu třeba zařídit.

Po vydání pokynů náčelníka štábu provede náčelník spojení své rozhodnutí. Toto rozhodnutí zpravidla obsahuje:

- organisaci velitelského a součinnostního radiového spojení,
- organisaci spojení linkovými pojítky,
- organisaci spojení pohyblivými pojítky,
- určení spojovacích záloh,
- způsob odesílání bojových písemností,
- opatření k zabezpečení utajení provozu na technických pojítkách,
- způsob využití místních spojovacích sil a prostředků,
- opatření k ochraně, maskování a zajištění spojovacích zařízení,
- rozpočet doby potřebné k realizování spojení,
- opatření k materiálnímu zabezpečení spojovacích útvarů,
- organisaci polní pošty.

Své rozhodnutí upřesňuje a doplňuje pak náčelník spojení při průzkumu pochodových os, vyčkávacího postavení, pochodových os na čáru zasazení, čáry zasazení a při velitelském průzkumu a organisaci součinnosti. Své rozhodnutí provádí po obdobích bojové činnosti (přesun do vyčkávacího postavení a činnost ve vyčkávacím postavení, zasazení mechanisované divise do boje).

Po těchto údobích zpracuje se svými pomocníky spojovací plán, který je grafickým vyjádřením rozhodnutí náčelníka spojení, doloženým rozpočty sil a prostředků a přehledem opatření zabezpečujících jeho plnění.

Spojovací plán obsahuje:

- organisaci radiového spojení,
- organisaci spojení linkovými pojítky,
- organisaci spojení pohyblivými pojítky,
- rozvrh odesílání bojových písemností,
- organisaci spojení podle plánu protitankové a protiletectvé obrany,
- dokumenty zabezpečující utajení provozu a hovorů technickými pojítky,
- organisaci materiálně technického zabezpečení,
- organisaci spojovacího průzkumu a využití pojiček nepříteli,
- údaje o vojenské polní poště.

Podle uvedených dokumentů zpracuje náčelník spojení se svými pomocníky nařízení pro spojení, nařízení pro radiové spojení a výpisy pro podřízené náčelníky spojení po údobích bojové činnosti.

Spojovací plán schvaluje náčelník štábu.

3. Organizace spojení při přesunu mechanisované divise do vyčkávacího postavení

Přesun mechanisované divise do vyčkávacího postavení bude zpravidla proveden v pochodové sestavě armádního sboru podle plánu přeskupení vojsk, který zpracuje štáb armády.

Na základě výpisu z plánu přesunu armádního sboru zpracuje štáb mechanisované divise podle rozhodnutí velitele plán přesunu mechanisované divise ve formě rozkazu pro přesun, který bude doplněn tabulkou a grafikonem pochodu a nařízením pro regulaci pochodu. Přílohou tohoto plánu bude také nařízení pro spojení. Štáb mechanisované divise vydá podřízeným štábům z tohoto plánu potřebné výpisy.

V nařízení pro spojení pro přesun mechanisované divise z prostoru soustředění do prostoru vyčkávacího třeba pamatovat na zabezpečení velitelského i součinnostního spojení i pro případ nutnosti rozvinutí proudů, ať je pravděpodobnost střetnutí s nepřítelem jakákoliv.

Spojení za přesunu mechanisované divise se uskutečňuje:

- s bojovým zajištěním a průzkumem radiem a pohyblivými pojítky,
- k zabezpečení včasného vyhlášení nebezpečí leteckého náletu a nájezdu nepřátelských tanků radiem a pohyblivými pojítky,
- k odposlouchání zpráv leteckého průzkumu,
- s letectvem přes štáb armádního sboru,
- s dělostřelectvem pohyblivými pojítky a styčnými důstojníky,
- s pochodovými proudy radiem, pohyblivými pojítky a styčnými důstojníky,
- se štábem armádního sboru a se sousedy radiem, pohyblivými pojítky a po linkové síti armádního sboru,
- s týly radiem a pohyblivými pojítky,
- uvnitř štábu mechanisované divise osobním stykem a motocykly,
- mezi vozidly praporek.

Radiové spojení je organizováno tak, aby zabezpečilo spojení velitelské i součinnostní.

Radiový provoz se za přesunu mechanisované divise omezuje na poslech výstražných signálů hlásné služby, na poslech zpráv leteckého průzkumu, na vysílání signálů o projití regulačními čarami, na dosažení určitých prostorů a k včasnému vyhlášení nebezpečí leteckého náletu a nájezdu nepřátelských tanků.

Výjimečně může radiový provoz povolit vůbec anebo jen některým jednotkám na přesně vymezenou dobu náčelník štábu.

Podle situace mohou být organizovány tyto radiové sítě a směry:

- síť velitele mechanisované divise ke spojení velitele mechanisované divise s veliteli podřízených útvarů. Náčelník štábu tuto síť sleduje přijímačem a může do ní vstoupit svou radiovou stanicí. Tato síť nebude však v některých případech pro nedostatek radiových stanic zřizována a radiová stanice velitele mechanisované divise bude včleněna do sítě štábu mechanisované divise;
- síť štábu mechanisované divise ke spojení náčelníka štábu mechanisované divise s náčelníky štábů podřízených útvarů. Do této sítě vstupuje také radiová stanice regulačního a uvolňovacího oddílu, bojového zajištění a průzkumu a přijímač velitele mechanisované divise;
- radiový směr s druhým sledem štábu,
- záložní radiový směr.

Náčelník spojení dělostřelectva zřizuje rovněž síť velitele a náčelníka štábu dělostřelectva se zřetelem na potřeby protitankové obrany.

Velitel dělostřelectva udržuje zpravidla s velitelem mechanisované divise osobní styk.

Osobní radiová stanice velitele mechanisované divise se neustále pohybuje s velitelem mechanisované divise. Samostatný přijímač sleduje síť velitele armádního sboru.

Součinnostní spojení se štábem armádního sboru a se sousedy se uskutečňuje v síti štábu armádního sboru.

Součinnostní spojení s mechanisovanými divisemi sousedních armádních sborů udržuje se v součinnostní radiové síti mechanisovaných divisi armády.

K poslechu výstražných signálů hlásné služby, zpráv leteckého průzkumu a ke kontrole provozů sítí vyčleňují se samostatné přijímače.

Linkové spojení se během přesunu nerozvíjí. Je organizováno tak, že se velitelé spojovacích směrů se svými prostředky přesunují s obsluhovanými štáby, velitel spojovací osy se štábem mechanisované divise, a jsou připraveni v čas potřeby vedení rozvinout.

Linkové spojení se štábem armádního sboru bude organizováno péčí náčelníka spojení armádního sboru.

Pohyblivá pojítka jsou za přesunu mechanisované divise hlavním pojátkem a jejich činnost a ekonomické využití musí být zvlášť pečlivě naplánováno a zorganizováno, protože pohyblivá pojítka nesou hlavní tíhu spojení. Hlavní podací stanice se zřizuje u prvního sledu štábu mechanisované divise a musí zabezpečit spojení se všemi podřízenými útvary, s regulačním uvolňovacím oddílem, s druhým sledem štábu mechanisované divise, se štábem armádního sboru i se sousedy. Je-li vysíláno bojové zajištění a průzkum, musí pohyblivá pojítka zabezpečit i spojení s nimi.

Týlová podací stanice se zřizuje u druhého sledu štábu ke spojení se složkami týlu a v druhém sledu štábu.

V některých případech bývá zřízena i předsunutá podací stanice pro spojení s průzkumem, s předsunutými oddíly a s regulačním uvolňovacím oddílem.

Se štábem mechanisované divise se přesunují se svými dopravními prostředky také styční důstojníci podřízených útvarů, štábů armádních sborů a sousedů.

Signálních prostředků světelných je při přesunu mechanisované divise zakázáno používat.

Letecká signální stanice a záloha spojovacích sil a prostředků se přesunují se štábem mechanisované divise.

4. Organisace spojení mechanisované divise v prostoru denního odpočinku a ve vyčkávacím postavení

Jestliže přesun mechanisované divise z prostoru soustředění do vyčkávacího postavení nebude proveden během jedné noci, musí náčelník spojení pamatovat na zabezpečení spojení v prostoru denního odpočinku. Zpravidla nebude třeba kromě nejnutnějšího linkového spojení uvnitř štábu mechanisované divise rozvíjet linkovou síť. Více bude využíváno osobního styku.

Zvláštní pozornost je však třeba věnovat zabezpečení utajení jednak omezením radiového provozu jen na nejnezbytnější potřebu, jednak peč-

livým prováděním opatření proti pozorování ze vzduchu. Spojovací zařízení (zejména radiová auta) a vedení musí být dobře skryty a maskovány. Podací stanici je třeba vhodně umístit a cesty určené pro pohyb pohyblivých pojiček třeba přesně vytyčit a přísně dohlížet na to, aby nebylo užíváno jiných cest.

Při organisování spojení ve vyčkávacím postavení je třeba dbát rovněž zásad utajení jak při provozu technických pojiček, tak k zamezení pozorování ze vzduchu.

Radiové spojení je organisováno obdobně jako za přesunu a přezkušuje se podle plánu s přihlédnutím k plánu radiového zastírání náčelníka spojení armádního sboru. Normální radiový provoz je zásadně zakázán. Ve štábu mechanisované divise i ve štábech podřízených útvarů jsou vyčleněny samostatné přijímače pro poslech výstražných signálů hlásné služby a zpráv leteckého průzkumu. Kontrola radiového provozu je zesílena.

Linkové spojení se ve vyčkávacím postavení rozvíjí podle situace a potřeby v nezbytné míře prostředky divise od štábů podřízených jednotek ke štábu mechanisované divise a po případě i k druhému sledu štábu mechanisované divise. Linkové spojení se štábem armádního sboru a sousedy je zabezpečeno po směru náčelníka spojení armádního sboru ke štábu mechanisované divise.

Nezbytné linkové spojení zřídí i náčelník spojení dělostřelectva. S dělostřelectvem mechanisované divise, které je určeno účastnit se dělostřelecké přípravy a po případě podpory útoku, má velitel dělostřelectva mechanisované divise spojení přes velitele dělostřelectva armádního sboru.

Vnitřní linkové spojení v mechanisované divisi bude zřízeno jen k nejdůležitějším funkcionářům, které určí náčelník štábu, k podací stanici a k letecké signální stanici.

Spojovací uzel (přepojovač, hovornu, dálkopisnou stanici od armádního sboru) je třeba umístit poblíž operačního oddělení a náčelníka štábu a zapustit do země.

Spojení pohyblivými pojičky doplňuje linkové spojení. Podací stanice (hlavní u prvního sledu štábu a týlovou u druhého sledu) štábu je třeba umístit mimo prostor velitelského stanoviště, určit přesně skryté cesty pohybu a přesně je dodržovat, aby nedošlo k prozrazení místa velitelského stanoviště.

Podle rozvrhu odesílání písemností zabezpečují pohyblivá pojička spojení s podřízenými, s druhým sledem štábu, s leteckou signální stanicí, s nadřízenými a se sousedy.

Signální prostředky, zejména zvukové, zabezpečují včasné vyhlášení letecké výstrahy a jednotlivých druhů poplachu. Používat světelných signálů je opět zakázáno.

5. Organizace spojení při zasazení mechanisované divise do boje

Mechanisovaná divise v druhém sledu armádního sboru při útoku na obranu nepřítele vybudovanou v polních podmínkách a včas zaujatou je určena k narůstání tempa útoku a síly úderu z hloubky.

Může mít tyto úkoly:

- v těsné součinnosti s divisemi prvního sledu dopřelomit hlavní pásmo obrany nepřítele a pak z chodu ovládnout pásmo sborových záloh nepřítele,

— v součinnosti s předsunutými oddíly prvního sledu rozvíjet úspěch a ovládnout pásmo sborových záloh nepřítele z chodu.

Do boje je mechanisovaná divise zasazována z čáry zasazení. Při jejím stanovení je třeba vycházet především z hloubky nepřátelské obrany, z jejího ženijního vybudování, z organisace paleb a zátarasů, z obsazení jednotlivých postavení živou silou a palebnými prostředky a z možnosti divisi prvního sledu.

Čára zasazení bývá mezi postavením plukovních a divisních záloh nepřítele, někdy až za hlavním pásmem obrany.

Zasazení mechanisované divise do boje je jedním z nejdůležitějších okamžiků boje armádního sboru a na jeho zdárném provedení do značné míry závisí úspěch boje armádního sboru. Proto bude zasazení mechanisované divise podporováno a zabezpečováno nejen divisemi prvního sledu, ale i veškerým dělostřelectvem armádního sboru, armádní dělostřeleckou skupinou, protiletadlovými prostředky, veškerým letectvem podporujícím armádní sbor a ostatními druhy vojsk. Úspěšné zasazení je do velké míry závislé na pružném a nepřetržitém velení a spojení. K zabezpečení velení je důležité, aby se v tuto dobu nepřemísťovaly velitelské pozorovatelné a velitelská stanoviště armádního sboru a pěších divisi, což je třeba v přípravném období pečlivě naplánovat.

Velitel mechanisované divise je od zahájení útoku armádního sboru na pozorovatelné velitele armádního sboru a sleduje tam průběh boje. Mechanisovaná divise je ve vyčkávacím postavení v přísné pohotovosti, aby na rozkaz velitele vyrazila na čáru zasazení. Rozkaz vydává velitel signálem radiem a telefonem. Pak odjíždí na svou pozorovatelnou a upřesňuje otázky součinnosti podle dosavadního průběhu boje armádního sboru.

Na čáru zasazení postupuje mechanisovaná divise z vyčkávacího postavení po 2 až 3 osách. Sestava proudů je závislá na zámyslu velitele a na plánu boje a bude zpravidla učleněna do těchto sledů:

- průzkumné orgány,
- regulační uvolňovací oddíl,
- předsunuté oddíly,
- sledy hlavních sil,
- sledy tylů.

V době zasazení velí velitel mechanisované divisi ze své pozorovatelné.

V taktické hloubce vede mechanisovaná divise boj s taktickými zálohami a po částech je ničí, rozšiřuje úspěch, rychle proniká vpřed a snaží se ovládnout pásmo sborových záloh nepřítele z chodu a zabezpečit tím zasazení armádní rychlé skupiny.

V operační hloubce využívá úspěchu ARS a ve spolupráci s ní vede boj s operačními zálohami nepřítele, nepřetržitě pronásleduje ustupujícího nepřítele, desorganizuje jeho týly a systém velení a nedopustí, aby zaujal nová obranná postavení v hloubce. Ve spolupráci s armádní rychlou skupinou překonává obranná pásma v operační hloubce z chodu a provádí obklíčení. Má významnou úlohu při drobení a ničení obklíčeného nepřítele.

V průběhu boje postupuje velitel mechanisované divise se svou operační skupinou v bojové sestavě mechanisované divise a její boj řídí osobně a prostřednictvím svého štábu.

Organisace spojení mechanisované divise pro zasazení do boje je zvláště důležitá. Musí odpovídat zámyslu velitele, plánu boje a bojové

sestavě a zabezpečit spolehlivé nepřetržité velitelské i součinnostní spojení:

- za přesunu mechanisované divise na čáru zasazení,
- v době zasazení mechanisované divise do boje,
- v průběhu boje na celou hloubku.

Spojení se uskutečňuje:

- s průzkumem radiem,
- s regulačním uvolňovacím oddílem radiem a pohyblivými pojítky,
- s předsunutými oddíly radiem a pohyblivými pojítky,
- s veliteli a štáby podřízených útvarů radiem, pohyblivými pojítky a styčnými důstojníky,
- s dělostřelectvem radiem, pohyblivými pojítky, styčnými důstojníky a signály,
- s bojovým letectvem, radiem a signály,
- se štábem armádního sboru a sousedy radiem, po linkovém směru AS, pohyblivými pojítky a styčnými důstojníky,
- uvnitř štábu mechanisované divise osobním stykem, pohyblivými pojítky a styčnými důstojníky,
- s druhým sledem štábu mechanisované divise, radiem a pohyblivými pojítky.

Zvláštní význam má součinnostní spojení.

S dělostřelectvem se spojení uskutečňuje všemi druhy pojítek. Do bojových vozidel se předsunují dělostřelečtí pozorovatelé, kteří hlásí na vlně dělostřelectva, kromě toho dělostřelectvo sleduje síť mechanisované divise.

S letectvem se spojení uskutečňuje přes leteckého návodčího, který je ve styku s velitelem mechanisované divise od zahájení útoku armádního sboru. Kromě toho se vyčlení přijímač k sledování zpráv průzkumného letectva.

K zabezpečení spojení součinnosti mezi pozemními jednotkami organizuje součinnostní síť náčelník spojení armádního sboru.

Spojení s mechanisovanými divisemi sousedních armádních sborů se uskutečňuje v součinnostní radiové síti mechanisovaných divisí armády, kde se též může uskutečnit spojení s armádní rychlou skupinou. Kromě toho má mechanisovaná divise součinnostní spojení s armádní rychlou skupinou v její součinnostní radiové síti, kam vstupují všechny vyšší jednotky, v jejichž pásmu armádní rychlá skupina působí.

Vzhledem k důležitosti materiálního zabezpečení je třeba vyčlenit i část radiových pojítek pro spojení v týlu mechanisované divise, který se dělí na dva sledy.

Organisace spojení pro přesun mechanisované divise na čáru zasazení musí odpovídat požadavku spojení pro rozvinutí proudů.

Radiové spojení je hlavní druh spojení. Při přesunu mechanisované divise na čáru zasazení se ho používá jen ke spojení signály, při zasazení mechanisované divise do boje a v průběhu boje se ho používá neomezeně.

Podle situace mohou být organizovány tyto radiové sítě a směry:

- síť velitele mechanisované divise pro spojení velitele mechanisované divise s veliteli podřízených útvarů a záloh. Tuto síť sleduje radiová stanice náčelníka štábu samostatným přijímačem a může do ní vstupovat.

Do této sítě se včlení také radiové stanice PO, není-li organizována pro spojení s PO samostatná radiová síť,

- síť štábu mechanisované divise pro spojení se štáby podřízených útvarů RUO. Tuto síť sleduje radiová stanice velitele samostatným přijímačem. Není-li zřizována síť týlu, vstupuje do této sítě i radiová stanice náčelníka týlu. V některých případech vstupuje do této sítě i radiová stanice předsunuté podací stanice,
- síť týlu mechanisované divise pro spojení náčelníka štábu mechanisované divise s náčelníkem týlu mechanisované divise s prvním a druhým sledem týlu. Tato síť může být při nedostatku radiových stanic nahrazena také směrem k druhému sledu štábu týlu,
- záložní radiový směr.

Spojení s nadřízeným štábem bývá uskutečněno na zvláštním radiovém směru a v sítích štábu armádního sboru. V těchto sítích se uskutečňuje také spojení s pěšími divisemi.

Spojení s letectvem je zabezpečeno radiovou stanicí leteckého návodčího a přes štáb armádního sboru. Spojení s dělostřelectvem se uskutečňuje v sítích dělostřelectva.

Pro poslech průzkumného letectva a hlášené služby se určí samostatné přijímače.

Radiové spojení bude v průběhu boje často jediným druhem spojení. Je proto třeba, aby náčelník spojení v těsné součinnosti s náčelníkem štábu mechanisované divise včas radiové spojení doplňoval a podle potřeb reorganisoval. K tomu je třeba vytvořit dostatečnou zálohu radiových prostředků.

Linkové spojení při přesunu mechanisované divise na čáru zasazení je organizováno tak, že se velitelé spojovacích směrů se svými prostředky přesunují s obsluhovanými štáby, velitel spojovací osy se štábem mechanisované divise a jsou připraveni vedení rozvinout. Bude-li třeba, aby se první sledy mechanisované divise při zasazování do boje rozvinuly, musí náčelník spojení včas vybudovat spojovací osu mechanisované divise a na velitelskou pozorovatelnou mechanisované divise připojit směry k rozvinutým sledům. Stejným způsobem bude třeba zabezpečit linkové spojení i v tom případě, že sledy mechanisované divise budou nuceny sesednout. V těchto případech bude třeba zabezpečit linkové spojení i s odřadem vozidel.

Vnitřní spojení ve štábu mechanisované divise bude podle potřeby zřízeno pro nejdůležitější funkcionáře.

Náčelník štábu mechanisované divise musí při vydávání rozkazu k rozvíjení linkového spojení vždy dobře uvážit situaci, aby výstavba vedení byla účelná a aby linkové spojení rozvíjel tehdy, když je bude skutečně potřebovat. Kdyby náčelník štábu mechanisované divise předčasně rozvíjel linkové spojení, mohl by se pak vzhledem k poměrně zdlouhavosti svinování vedení v srovnání s tempem boje mechanisované divise o toto pojitko připravit právě v době, kdy by je skutečně potřeboval.

Linkové spojení se štábem armádního sboru zabezpečuje náčelník spojení armádního sboru.

Spojení pohyblivými pojítky je zvláště důležité a bude se ho používat po celou dobu boje mechanisované divise, zejména za přesunu mechanisované divise na čáru zasazení. Jeho činnost a ekonomické využití musí být zvláště pečlivě naplánováno a zorganizováno.

Hlavní podací stanice se zřizuje u prvního sledu štábu mechanisované divise a musí zabezpečit spojení s velitelem mechanisované divise, s druhým sledem štábu mechanisované divise, s podřízenými

mi útvary, s regulačním uvolňovacím oddílem, s druhým sledem štábu, se štábem armádního sboru a se sousedy.

Týlová podací stanice se zřizuje u druhého sledu štábu ke spojení se složkami týlu a uvnitř druhého sledu štábu.

Předsunutá podací stanice bývá zřízena v prostoru pozorovatelný velitele mechanisované divise a slouží pak hlavně ke spojení s PO, průzkumem a regulačními uvolňovacími oddíly a štábem mechanisované divise. Je-li předsunutá podací stanice vysunuta více dopředu, může být vybavena radiovou stanicí, která pak vstupuje do sítě štábu mechanisované divise.

Spojení styčnými důstojníky je uskutečňováno jednak z velitelského stanoviště, jednak z velitelské pozorovatelný. Podle bojové situace a svého určení budou styční důstojníci používat motocyklů, aut, obrněných aut a tanků a budou vybaveni radiovými stanicemi.

Signálních prostředků bude používáno zejména ke spojení součinnostnímu. K vytyčení dosažených čar, k přenesení a přerušení dělostřelecké palby a k udávání cílů. K navádění bitevního letectva na cíle se kromě radiové stanice leteckého návodčího používá raket a svítilného střeliva. Dále se pro spojení s letectvem užívá signálních a vytyčovacích terčů, poznávacích znamení a signálů a výrazného označení vlastních vozidel.

Závěr

V průběhu boje mechanisované divise bude třeba těsné spolupráce náčelníka štábu mechanisované divise s náčelníkem spojení. Náčelník štábu mechanisované divise musí informovat náčelníka spojení o zámyslech velitele, o situacích, které předvídá, a klást mu konkrétní požadavky na spojení, aby náčelník spojení mohl včas upravit a doplnit organizaci spojení tak, aby spojení bylo nepřetržité. Náčelník spojení musí mít neustále dostatečnou zálohu spojovacích sil a prostředků, musí mít možnost podle vývoje situace vyvést některý útvar anebo i jeho část na samostatný radiový směr. Radio je hlavním a v průběhu boje bude často jediným pojítkem.

Zdvojení radiového spojení zabezpečí v celém průběhu boje soustavu spojení pohyblivými pojítky.

Do průlomu vytvořeného armádními sbory prvního sledu je zasazována armádní rychlá skupina, která pak v součinnosti s mechanisovanými divisemi armádních sborů prvního sledu rozvíjí dosažený úspěch, rychle proniká do operační hloubky nepřítele a zabezpečuje přerůstání taktického úspěchu v úspěch operační. K zabezpečení součinnostního spojení vytvářejí nadřízení náčelníci spojení součinnostní sítě, do nichž vstupují kromě armádní rychlé skupiny, mechanisované divise a po případě výsadkové jednotky.

Zejména v operační hloubce má velký význam součinnostní spojení s letectvem.

Náčelník spojení toho velitele, který řídí obkličování hlavního uskupení nepřítele v operační hloubce, organizuje pak součinnostní sítě na setkání operační a taktické.

Náčelník spojení mechanisované divise musí po celou dobu boje mechanisované divise pružně a včas přizpůsobovat spojovací soustavu a využíváním pojítek všech druhů zabezpečit nepřetržité velení, provádět

neustálou kontrolu činnosti spojovacích sil a prostředků, spojovací průzkum a materiálně technická opatření.

Práce náčelníka spojení nesmí být šablonovitá, nýbrž musí vyvěrat ze snahy co nejlépe a co nejúčelněji řešit spojení za dané konkrétní situace s přihlédnutím k pravděpodobnému vývoji boje.

Prameny: Polní řád čs. branné moci (1951),

Bojový řád tankového a mechanisovaného vojska, díl III. (1952),

Nastavení po službě svjazí KA (vydání 1944),

Bojová činnost mechanisované divise (návrh připravované pomůcky)

TECHNICKÉ ZABEZPEČENÍ MECHANISOVANÉ DIVISE V SESTAVĚ ARMÁDNÍ RYCHLÉ SKUPINY

Podplukovník Jaroslav Šolc

Rozborem základních otázek technického zabezpečení mechanisované divise v úloze armádní rychlé skupiny navazují na článek „Materiální zabezpečení mechanisované divise v sestavě armádní rychlé skupiny“, uveřejněný v předcházejícím čísle tohoto časopisu. Doplnují tak celkový obraz o hlavních otázkách „materiálně technického zabezpečení“ mechanisované divise v sestavě armádní rychlé skupiny, jak tomu vždy musí být prostě z toho důvodu, že nelze úplně zabezpečit úspěšné plnění úkolu mechanisované divise jen dobře organizovaným technickým zabezpečením, jako toho nelze dosáhnout jen dobře organizovaným materiálním zabezpečením.

Obě tyto základní činnosti musí být plánovány a uskutečňovány v úplné a do všech podrobností rozvinuté nejtěsnější součinnosti, organizované jejich řídicími funkcionáři, t. j. náčelníkem týlu, zástupcem velitele pro technické věci a náčelníkem dělostřeleckého zásobování, a to podle rozhodnutí velitele divise, který je za materiálně technické zabezpečení divise plně odpověden.

Jednou ze základních charakteristických vlastností mechanisované divise je její velká úderná síla. Ta je dána značným počtem bojových vozidel, t. j. tanků, samohybných děl, obrněných transportérů a motorisovaného dělostřelectva.

Má-li být tato úderná síla divise co nejdéle a v největším rozsahu uchována — a to je jedním z hlavních požadavků pro úspěšné plnění úkolů v operační hloubce obrany nepřitele — je třeba učinit vše, aby poškozená bojová technika, bojová vozidla, tanky, samohybná děla atd. a na místě ne posledním i dopravní vozidla byla neustále udržována v bojové pohotovosti, a jsou-li poškozena, aby byla v nejkratší době do bojové pohotovosti znovu uvedena.

V tomto směru sovětská tanková a mechanisovaná vojska dosáhla ve Veliké vlastenecké válce skvělých výsledků ve srovnání s armádami kapitalistických států, za nimiž zůstávala na bojišti velká množství poškozené bojové techniky neopravené, a místo ní byl na frontu přisunován materiál nový, znamenající další tučné zisky pro jeho výrobce.

Jednou ze základních podmínek tohoto úspěchu je socialistický poměr sovětského občana, sovětského vojáka k technice vůbec a za války k bojové technice zvláště, který se projevuje velikou jeho péčí o materiál svěřený mu vším pracujícím lidem k obraně vlasti.

Zkušenosti z Veliké vlastenecké války plně prokazují, že s novými doplňky tanků a ostatních bojových vozidel během operace zpravidla nemuselo být počítáno. Hlavním zdrojem pro doplňování vozidel zasazených do boje během operace byla opravená vozidla. Včasný odsun poškozených tanků a samohybných děl a jejich rychlé opravování jsou tedy hlavními činiteli, kteří slouží k udržení bojeschopnosti mechanisované divise na dlouhou dobu.

Je to úkolem technického zabezpečení, které plánuje, organizuje a přímo podle rozhodnutí velitele divise, pokynů nadřízeného a v součinnosti s náčelníkem týlu divise a náčelníkem dělostřeleckého zásobování divise uskutečňuje zástupce velitele divise pro technické věci.

V celém průběhu plánování a uskutečňování technického zabezpečení mechanisované divise, použité v sestavě armádní rychlé skupiny možno obdobně, jako je tomu u materiálního zabezpečení, rozlišovat:

- přípravné období,
- zasazení do průlomu a průchod taktickou hloubkou nepřátelské obrany,
- období činnosti divise v operační hloubce obrany nepřítel, e,
- období po splnění úkolu.

Dříve než se seznámíme se základními úkoly technického zabezpečení v těchto jednotlivých obdobích bojové činnosti mechanisované divise, musíme si uvědomit některé zásadní taktické principy služby technického zabezpečení, založené na bohatých zkušenostech tankových a mechanisovaných vojsk vítězné Sovětské armády z Veliké vlastenecké války. Jsou to:

- přiblížení prostředků technického zabezpečení k bojovým sledům, t. j. provádění oprav v nejširším měřítku přímo na bojišti nebo v jeho největší blízkosti,
- stanovení nejdelší doby a stupně provádění oprav jednotlivým etapám technického zabezpečení vzhledem k předvídaným nebo i náhle se vytvořivším bojovým situacím,
- provádění oprav především toho poškozeného materiálu, který může být rychle opraven a dán znovu do používání v nejkratší době,
- organizace využití prostředků technického zabezpečení tak, aby se daly dobře dělit k zabezpečení rychlého jejich manévru po sledech, aniž by tím byla narušena plynulost v provádění oprav,
- nepřemisťovat dílenské prostředky zbytečně a příliš často, protože se tím snižuje jejich výkonnost,
- soustředění prostředků technického zabezpečení všude, kde to situace dovolí, ke zvýšení jejich výkonnosti,
- organizace provádění oprav způsobem výměny celých vadných dílů (agregátů), a to v nejširším měřítku a podle možností na všech etapách technického zabezpečení,
- uvedení všech druhů bojové techniky a motorových vozidel, která budou vzata do průlomu, do nejvyššího stupně technické pohotovosti během přípravného období,
- vytvoření potřebného množství zásob munice a PHM a správná organizace a uskutečňování plynulého jejich přísunu,
- dostatečné a včasné vybavení jednotek záložními součástmi, obručím a jiným exploatačním materiálem.

Přípravné období má pro plánování, organizaci a uskutečňování technického zabezpečení činnosti mechanisované divise v sestavě armádní rychlé skupiny rozhodující význam, neboť všechna základní opatření pro přípravu bojových, dopravních, vyprošťovacích a dílenských prostředků, jejich členění a zařazení do sestavy divise, příprava odborných kádrů a konečně i soustředění zásob munice, PHM, jakož i plánování organizace jejich přísunu v hloubce obrany nepřítel uskutečňuje se právě v tomto období. Z toho největší část všech příprav (anebo všechny) bude zpravidla nutno provést ještě v prostoru soustředění, v němž mechanisovaná divise stráví většinu času od okamžiku, kdy dostala úkol, do doby svého zasazení. Menší část těchto příprav může být v krajním případě uskutečněna ve vyčkávacím postavení, bude-li tam divise 2 až 3 dny. Bude-li tam však před svým zasazením jen nutné minimum, t. j. 24 hodin, bude tento čas vyhrazen již jen kontrole a odstranění menších závad, které se po stránce technického zabezpečení objevily při přesunu divise z prostoru soustředění do vyčkávacího postavení.

Příprava motorových vozidel k boji je jedním z nejdůležitějších úkolů technické služby v přípravném období a zahrnuje v podstatě:

- výběr vozidel, která nutno vzít s sebou do průlomu,
- dokončení oprav všech těchto vozidel,
- technické ošetření vozidel,
- doplnění vozidel soupravami záložních součástí a nástrojů,
- vybavení vozidel prostředky a pomůckami k samostatnému vyprošťování (lana, podložky, trámce, hatě, drapáky a p.), a prostředky k zastírání světla a k maskování,
- označení vozidel rozlišovacími a orientačními znaky a p.,
- doplnění pohyblivých zásob vozidel, po případě jejich další zvýšení podle rozhodnutí velitele.

Zkušenosti z Veliké vlastenecké války ukazují, že po zahájení armádní útočné operace s plánovaným zasazením tankové nebo mechanisované vyšší jednotky v sestavě armádní rychlé skupiny, není již zpravidla možno v průběhu operace počítat s prováděním technických prohlídek, které vyžadují k svému provedení značného času; je velmi obtížné provádět první technické prohlídky, které vyžadují 10 až 12 hodin času, nebo druhé technické prohlídky vyžadující 14 až 16 hodin času.

Při použití mechanisované divise v boji po dobu 10 dní je třeba mít při průměrné denní potřebě 5 až 6 motohodin u všech tanků a samohybných děl do další plánované střední nebo generální opravy zálohu 50 až 60 motohodin. Je-li předvídáno delší nepřetržitě použití mechanisované divise v operační hloubce obrany nepřítele nebo větší průměrná denní spotřeba motohodin, je třeba tuto zálohu ještě zvětšit.

Z toho vyplývá nutnost provést opravu příslušného stupně v přípravném období, a to zpravidla ještě v prostoru soustředění, u všech tanků a samohybných děl, u nichž do příští plánované střední nebo generální opravy již nezbyvá požadovaná záloha motohodin.

Po přesunu mechanisované divise z prostoru soustředění do vyčkávacího postavení (zhruba na vzdálenost 30 až 40 km) podrobí se všechna bojová vozidla ještě technickému ošetření v rozsahu „každodenního ošetřování“. To je jednak přezkoušením celkové předcházející technické přípravy, jednak příležitostí k odstranění všech závad, které se ještě při přesunu objevily.

Všechny tyto přípravy musí být vykonány pod osobním dohledem velitelů jednotek a útvarů. K včasnému provedení uvedených opatření se využije všech dílenských prostředků jednotek, útvarů a mechanisované divise, po případě i posilových dílenských prostředků armády, které velitel armády mechanisované divisi k tomuto účelu přidělil.

Stejně jako bojová vozidla podrobují se technické prohlídce i ostatní vozidla, t. j. řadová a dopravní vozidla, a konečně i všechny vyprošťovací a dílenské prostředky. Zároveň je třeba doplnit záložní součástky, spotřební materiál, vybavení dílen a speciální výstroj, a to přísunem z armádních skladů tankového materiálu a automobilního a traktorového materiálu.

Stejně vzorná péče musí být v přípravném období věnována přípravě kádrů tankové technické služby. Poměrně dlouhý pobyt mechanisované divise v prostoru soustředění a ve vyčkávacím postavení poskytuje tuto možnost k provádění technické přípravy kádrů.

Příprava osob k boji po stránce tankové technické služby zahrnuje přípravu důstojníků této služby a přípravu osádek bojových vozidel, řidičů dopravních vozidel a dílenských kádrů.

Zaměstnání je nutno provádět podle rozvrhů zástupců velitelů pro technické věci, schválených veliteli útvarů, a za účinné kontroly a pomoci

zástupce velitele divise pro technické věci. Základní směrnici však stanoví velitel divise na návrh svého zástupce pro technické věci.

Obsah zaměstnání je nutno volit podle stupně výcviku osádek bojových vozidel, mechaniků a řidičů, a to se zřetelem na praktické bojové zkušenosti mužstva a na konkrétní podmínky situace, na ráz a zvláštnosti terénu, stav počasí, půdy a cest a na přirozené a umělé překážky, které bude třeba během použití překonávat, a na době, která zbývá na přípravu operace.

Společným cílem všech takových opatření je zmenšit na nejmenší míru počet vozidel vyrazených při operaci pro technické závady.

Stejná opatření je třeba provádět i u všech posilových útvarů přidělených mechanisované divisi, které podléhají v hlavních otázkách materiálně technického zabezpečení veliteli divise, náčelníkovi týlu a zástupci velitele pro technické věci.

Je-li na přípravu dost času, lze jako cíle plánované přípravy osádek a dílenských orgánů mechanisované divise stanovit:

a) Pro posádky vozidel:

- instruktáže o technickém ošetřování vozidel za boje v operační hloubce,
- ukázková cvičení, při nichž se předvedou způsoby, jak překonávat překážky, s nimiž nutno počítat v prostoru nastávající činnosti, a způsoby samostatného vyprošťování vozidel,
- instruktáže o používání vozidel za zvláštních podmínek, s nimiž nutno počítat v operační hloubce nepřátelské obrany (na př. velké množství prachu ve vzduchu, těžko sjízdné cesty, překonávání řek broděním, vysoká nebo nízká teplota vzduchu atd.),
- instruktáže o dodržování pochodové kázně,
- seznámení osádek vozidel s rázem a zvláštnostmi terénu, ve kterém mají bojovat,
- instruktáže o způsobu odsunu a opravování vozidel během operace (na př. způsob poskytování technické pomoci, způsob odsunu, povinnost osádek, je-li vozidlo vyraženo, umístění shromaždiště prouchaných vozidel a p.).

b) Pro příslušníky dílenských a vyprošťovacích jednotek:

- instruktáž o způsobech odsunu a opravování vozidel v průběhu operace,
- výcvik v rychlém provádění oprav v polních podmínkách,
- praktická cvičení v ovládání zařízení a přístrojů bojových vozidel a dílenských zařízení a p.

c) S důstojníky technické služby tankového vojska se organizují cvičení na mapách a v terénu se zaměřením k otázkám organizace technického zabezpečení (technický průzkum, odsun a opravy vozidel, jejich ošetřování a p.). Probírají se otázky, které zajišťují přípravu osob a vozidel, dílenských a vyprošťovacích prostředků, doplňování zásob a všechna opatření, která v průběhu boje zabezpečí po stránce technické služby splnění daného úkolu.

Je-li přípravné období krátké, omezuje se příprava personálu podle počtu hodin, které je možno pro ni vyhradit jen na nejdůležitější otázky odpovídající situaci.

V období zasazení mechanisované divise do průlomu a v období bojů a jejího pobytu v operační hloubce obrany nepřítele vytvářejí vyprošťovací a dílenské prostředky v rámci celé divise tři sledy: praporní, plukovní a divisní. Dalším sledem jsou vyprošťo-

vací a dílenské prostředky armády, určené k technickému zabezpečení mechanisované divise (armádní rychlé skupiny).

Má-li být dosaženo nejúčinnějšího využití těchto dílenských a odsunových prostředků, je potřeba pružně je řídit a správně jimi manévrovat. Manévr jimi může být uskutečněn:

- zesílením dílenských a odsunových prostředků podřízených útvarů na jednotlivých směrech,
- soustředěním všech nebo většiny těchto prostředků na nejdůležitějším směru,
- včasným přisunutím zálohy předem z těchto prostředků vytvořené,
- přemístováním dílenských prostředků vzájemným překračováním,
- odevzdáváním vozidel, jejichž oprava není včas zakončena nebo není ještě začata dílenským orgánům nadřízeného velitelství, aby vlastním prostředkům bylo umožněno rychleji postupovat za bojujícími vojsky.

Při postupu mechanisované divise do operační hloubky věleňují se dílenské vyprošťovací prostředky do technických uzavíracích hlídek jednotlivých pochodových sledů (proudů). Tak se část dílenských a vyprošťovacích prostředků divisi pojezdné tankové opravy přesunuje v technické uzavírací hlídce po té ose přesunu divise, po níž postupuje většina tanků a samohybných děl. Obdobně část dílenských prostředků automobilní dílny divise se přesunuje v technické uzavírací hlídce po té ose, po níž postupuje většina kolových bojových a dopravních vozidel. Ostatní dílenské prostředky divise postupují v prvním sledu týlu divise spolu se zdravotnickými prostředky a zásobami munice, PHM a proviantu.

Takové rozdělení dílenských a vyprošťovacích prostředků je nutné, jednak aby bylo rychle poskytnuto technické zabezpečení divisi během přesunu, jednak proto, že umožňuje rychlé rozvinutí těchto prostředků k poskytnutí technické pomoci, dojde-li k boji.

Podle bojových zkušeností Sovětské armády bylo každé bojové vozidlo armádní rychlé skupiny v průběhu 10 dní armádní útočné operace průměrně jeden a půlkrát nějak opravováno. Z toho byla jednotlivá vozidla v opravě až třikrát. Je proto zcela přirozeným požadavkem, aby se v období, kdy mechanisovaná divise vchází do průlomu s úkolem v nejkratším čase proniknout co nejhluběji do operační hloubky, neodtrhly dílenské a vyprošťovací prostředky od svých jednotek a útvarů. Je to nutné proto, jak již bylo řečeno, že životnost a tím i bojová pohotovost bojových vozidel je určována rychlostí, s níž jsou tato vozidla při poruše anebo při poškození opravena a vrácena do boje.

Uvedené skutečnosti si vynucují tato základní opatření:

- rozvinout dílenské a vyprošťovací prostředky armády k technickému zabezpečení průchodu mechanisované divise taktickou hloubkou obrany nepřítel. K tomu účelu se rozvíjí armádní tankové shromaždiště porouchaných vozidel ve vzdálenosti nepřesahující 15 km od linie fronty ve výchozího útoku (byla však i řada případů, kdy armádní tankové shromaždiště porouchaných vozidel byla k takovému účelu rozvinuta i ve vzdálenosti menší, na př. 8 až 10 km);
- vysílat podle skutečné potřeby a vývoje situace armádní dílenské prostředky jako posilový prostředek (letučky) i do prostoru shromaždiště porouchaných vozidel mechanisované divise;
- stanovit pro každý sled dílenských prostředků nejvyšší přípustnou časovou hranici k provádění oprav. Podle zkušeností byla zpravidla tato hranice určována takto:

- a) pro období průchodu divise taktickou hloubkou obrany:
- pro divisní dílenské prostředky do 6 hodin,
 - pro dílenské prostředky pluků a praporů jen v takovém rozsahu, aby se neodtrhly od proudů (sledů) svých útvarů a jednotek; nebylo to zpravidla déle než 2 hodiny;
- b) pro období postupu v operační hloubce obrany byla tato doba úměrně delší a byla stanovována různě s přihlédnutím ke skutečným podmínkám. Tak na př. v operacích 1. tankové armády, která plnila roku 1943 a 1944 úkol rychlé skupiny v rámci frontu, byly stanoveny tyto maximální doby oprav:
- pro dílenské prostředky praporů 4 až 6 hodin,
 - pro dílenské skupiny brigád (odpovídá asi dílenským prostředkům pluků mechanisované divise) 10 až 12 hodin,
 - pro dílenské skupiny sborů (odpovídá asi dílenským prostředkům mechanisované divise) 24 až 36 hodin,
 - pro armádní dílny (dílenské základny) do 72 hodin;
 - posunovat armádní tankové shromaždiště porouchaných vozidel co nejblíže za armádní rychlou skupinou, a to pod ochranou vševojskových vyšších jednotek prvního sledu armády. Toto shromaždiště porouchaných vozidel je organizováno zpravidla do dvou sledů. Ve výchozím postavení je část dílenských a vyprošťovacích prostředků armády rozvinuta v tankovém shromaždišti porouchaných vozidel č. 1, druhá část je připravena k postupu a k rozvinutí v tankovém shromaždišti porouchaných vozidel č. 2 ve vzdálenosti 20 až 30 km od prvního. V dalším postupu se vzájemně překračují;
 - nezřizovat plukovní a divisní tanková shromaždiště porouchaných vozidel během postupu divise do operační hloubky nepřátelské obrany. Porouchaná vozidla, není-li je možno opravit na místě ve vymezeném čase, odtáhnout do míst zastávek nebo odpočinků a tam je opravit;
 - umožnit v době činnosti mechanisované divise v operační hloubce obrany nepříteli postupné provedení technické prohlídky. I u všech bojových vozidel po ujetí 25 až 30 motohodin, to jest přibližně po třídenní až pětidenní nepřetržité bojové činnosti divise;
 - provést ihned po ukončení bojové činnosti divise technickou prohlídku II.

Jestliže mechanisovaná divise zaujme v operační hloubce útočnou nebo obrannou sestavu, rozvinou se dílenské a vyprošťovací prostředky mechanisované divise buď soustředěně v divisním tankovém shromaždišti porouchaných vozidel ve vzdálenosti 5 až 8 km (v obraně 10 až 15 km) od linie fronty nebo v takové vzdálenosti a místě, aby byly co nejvíce chráněny bojovou sestavou divise a kde jsou nejvhodnější podmínky pro rychlé provádění oprav.

Pro organizaci oprav během útočného boje bylo používáno za Veliké vlastenecké války s výhodou tohoto způsobu:

- dílenské prostředky praporů a posilové prostředky pluků k nim vyslané prováděly jen běžné opravy a z těch jen zpravidla ty, které nevyžadovaly více než 3 a 4 hodin času k provedení;
- hlavní dílenské prostředky pluků se rozvínovaly v plukovních tankových shromaždištích porouchaných vozidel, kde se prováděly složitější běžné opravy vyžadující doby od 12 do 24 hodin. Podle potřeby byly posílány částí dílenských prostředků divise. Plukovní tankové shromaždiště porouchaných vozidel se rozvínovalo zásadně v místech největších ztrát bojových vozidel;

— hlavní část dílenských prostředků divise se rozvíjela v divisním tankovém shromaždišti porouchaných vozidel, kde byly prováděny složitější běžné opravy, které nemohly být provedeny dílenskými prostředky pluků, a střední opravy.

V divisním tankovém shromaždišti porouchaných vozidel byly prováděny opravy, nevyžadující delší doby k provedení než 24 až 36 hodin, výjimečně do 48 hodin. Ostatní střední opravy anebo i takové menší opravy, které nemohly být v uvedené lhůtě provedeny, byly přejímány armádními dílenskými prostředky, které prováděly střední opravy v armádních tankových shromaždištích porouchaných vozidel anebo posilovaly svými částmi divisní shromaždiště, aby tak zvýšily jejich výkonnost. Vozidla vyžadující generální opravy, byla odsunována do dílen frontu.

Jestliže to celková bojová situace dovozovala anebo celkový technický stav bojových vozidel vyžadoval, mohlo být toto časové vymezení provádění oprav prodlouženo.

V každém případě je třeba učinit opatření, aby k ošetřování vozidel i k provádění jejich oprav bylo využito každé sebemenší příležitosti a všech vhodných míst, kde bojové jednotky divise prodlí delší dobu, jako jsou na př. prostory shromaždišť, prostory soustředění, místa zastávek během přesunů, místa noclehu nebo denního odpočinku a p.

Podle stejných zásad, jak bylo už uvedeno, je organizováno technické zabezpečení kolových vozidel, ať již jde o vozidla bojová, řadová nebo dopravní, a to náčelníkem automobilní a traktorové služby využitím automobilních dílen divise a podřízených útvarů a automobilního shromaždiště porouchaných vozidel.

K racionálnímu využití všech dílenských prostředků k opravě bojové techniky, bojových a ostatních druhů vozidel je někdy vhodné, dovozuje-li to situace (nebo když to situace na př. s hlediska ochrany a obrany shromaždiště porouchaných vozidel vyžaduje) slučovat uvedené prostředky do společného shromaždiště porouchaných vozidel.

Pro práci shromaždišť porouchaných vozidel jednotlivých sledů na jednom místě je třeba uplatňovat tyto zásady:

- využívat co nejvíce kapacity dílen a nesnižovat je příliš častým svínáním, přemísťováním a rozvíčováním;
- organizovat přemísťování dílenských prostředků v souladu s vývojem bojové situace, t. j. nenechávat je příliš daleko za vojsky. To má zpravidla za následek značné obtíže s odsunem vozidel do shromaždiště porouchaných vozidel a kromě toho je snižována jejich bezpečnost.

Organisace, plánování a celá činnost dílenských a vyprošťovacích prostředků se v rámci mechanisované divise uskutečňuje:

a) rozhodnutím velitele divise, po případě dalšími jeho pokyny vydanými pro technické zabezpečení při zasazení divise do průlomu a během její činnosti v operační hloubce,

b) vypracováním „plánu technického zabezpečení“ a seznámením všech, kdo ho mají uskutečnit, s jeho obsahem v potřebném rozsahu,

c) rozkazy a pokyny zástupce velitele divise pro technické věci, které tento za boje vydává se zřetelem na vývoj bojové situace a na celkové opatření určená plánem technického zabezpečení.

Při vejíti do průlomu a za boje v operační hloubce musí být zástupce velitele divise pro technické věci se svými pomocníky a s pohyblivými pojítky u prvního sledu, aby si zabezpečil:

- včasné získání informací o situaci a včasné převzetí bojových rozkazů a nařízení velitele divise,

- spolehlivé spojení s velitelem divise, s náčelníkem štábu, s náčelníkem týlu a s náčelníkem dělostřeleckého zásobování,
- spojení se zástupci velitelů pro technické věci podřízených a podle potřeby i posilových útvarů divise pomocí telefonní nebo radiové sítě velitele, náčelníka štábu divise nebo náčelníka týlu; ke zdvojení spojení se zástupci velitelů pro technické věci pluků a dílenskými jednotkami divise slouží pohyblivá pojítka (osobní auta, motocykly, obrněná auta, traktory a p.).

Zástupci velitelů pluků pro technické věci předkládají za boje hlášení o bojových ztrátách, o průběhu odsunu a oprav zástupci velitele divise pro technické věci. Tato hlášení se předkládají periodicky — v stanovených lhůtách nebo po dosažení určitých čar a slouží jako podklad pro řízení odsunu a oprav vozidel.

Vzhledem k možnosti náhlých změn situace za boje v operační hloubce a k možnosti změn dílčích úkolů musí zástupce velitele pro technické věci mít vždy k dispozici zálohu dílenských a vyprošťovacích prostředků, kterých použije podle situace.

V „Plánu technického zabezpečení“ mechanisované divise zpracovává zástupce velitele divise pro technické věci všechny základní otázky technického zabezpečení podle jednotlivých období. Zástupce velitele mechanisované divise pro technické věci může sestavovat reálný plán technického zabezpečení divise v sestavě armádní rychlé skupiny jen tehdy, jestliže si dokonale vyjasní úkol divise a jestliže všestranně zhodnotí situaci, při čemž musí jako stěžejní otázku brát v úvahu celkový technický stav vozidel, celkovou dosavadní spotřebu motohodin, spotřebu motohodin od poslední technické prohlídky, plánovanou spotřebu motohodin v průběhu bojové činnosti divise jako armádní rychlé skupiny, celkový ráz terénu, obtížnost pohybu a manévru způsobenou různými překážkami a těžko sjízdnými úseky, stav počasí, půdy a jakost cest, stupeň bojového výcviku osádek vozidel a čas zbývající na přípravu divise k použití.

Jen po zhodnocení všech těchto prvků situace jako jednoho celku a ve vzájemné jejich spojitosti může zástupce velitele mechanisované divise pro technické věci správně a konkrétně vyřešit všechny otázky, jak a jakými silami a prostředky, v jaké lhůtě a v jakém rozsahu je možné po technické stránce úkol divise v úloze armádní rychlé skupiny zabezpečit.

Při plánování technického zabezpečení pro období zasazení divise do průlomů a boje v operační hloubce je třeba vycházet z předvídaného počtu trvalých ztrát bojových vozidel, které podle zkušeností z Veliké vlastenecké války mohou u armádní rychlé skupiny dosahovat v desetidenní operaci průměru 15 až 25% z počtu zasazených bojových vozidel, z celkové kapacity dílenských a vyprošťovacích prostředků podle útvarů a jednotlivých období operace a z celkové předvídané potřeby záložních dílů (agregátů) a náhradních součástí.

Podle zkušeností z Veliké vlastenecké války je nutno počítat s těmito průměrnými zásobami různých záložních agregátů a součástí: 70 až 80% motorů, 60 až 70% převodových skříní, 20 až 30% hnacích a ostatních kol a napinacích kladek, 15 až 20% chladičů, řetězových článků a čepů, 30 až 40% nádrží na palivo, 5% zbraní bojových vozidel atd. (Uvedená čísla udávají procenta z celkového počtu vozidel.)

Tento tankový materiál dostává mechanisovaná divise z větší části z příslušných armádních skladů nebo z jejich předsunutých oddělení anebo od letuček jimi vyslaných.

Kromě toho jedním z důležitých zdrojů pro získání náhradních sou-

částek a agregátů mohou být frontová (armádní) polní sběrna a rozdělovací střediska, v nichž se vozidla, která se nebudou již opravovat (t. j. vozidla úplně vyřazená), rozeberou na části a všechno, co se hodí k opravě jiných vozidel, odevzdá se dílenským jednotkám mechanisované divise a jejím útvarům. Tento způsob získávání náhradních dílů se velmi dobře osvědčil v Sovětské armádě za Veliké vlastenecké války.

Takto získaný materiál anebo zcela nový materiál přisunutý z hlubokého týlu odebere si mechanisovaná divise buď sama anebo je přisunován armádními letučkami, skládajícími se z několika aut s náhradními součástkami, agregáty a opravářským materiálem, do prostoru tankového shromaždiště porouchaných vozidel mechanisované divise. Vysílání takových letuček je v průběhu armádní útočné operace a po zasazení divise v sestavě armádní rychlé skupiny jedním ze základních úkolů armády.

„Plán technického zabezpečení“ mechanisované divise zpravidla bude obsahovat tyto hlavní údaje a opatření podle období celé operace:

I. Přípravné období:

- a) V prostoru soustředění:
 - ošetřování bojových vozidel (obvykle se provádí technická prohlídka II s rozvinutím jednotlivých míst pro ošetřování: pro mytí vozidel, doplnění PHM, nabíjení akumulátorových baterií, ošetřování podvozku, motoru, převodového ústrojí a p.);
 - opravy tanků a samohybných děl;
 - doplnění vezených zásob, záložních součástí a materiálu.
- b) Přesun do vyčkávacího postavení:
 - ošetřování vozidel za přesunu, při zastávkách a v místech denních nebo nočních odpočinků a také, jakým způsobem a v kterých místech bude provedeno doplnění PHM;
 - organizace technických uzavíracích hlídek jednotek, útvarů a proudů (jejich složení, úkoly a organizace práce);
 - organizace oprav a vyprošťování na osách přesunu, stanovení doby trvání a rozsah opravy vozidel na místě pro jednotlivé technické uzavírací hlídky a také, který druh porouchaných vozidel bude odsunut vyprošťovacími prostředky do prostoru odpočinku nebo do vyčkávacího postavení.
- c) Ve vyčkávacím postavení:
 - jako v prostoru soustředění, jen s tím rozdílem, že se druh ošetřování určuje se zřetelem na počet odpracovaných motohodin (nebo ujetých kilometrů), předpokládané spotřeby motohodin v nastávající operaci a doby, po kterou budou jednotky ve vyčkávacím postavení.
- d) Kontrola přípravy:
 - plánování kontroly a pomoci jednotkám a útvarům divise po stránce jejich připravenosti a pohotovosti jejich prostředků tankové technické služby k doplnění úkolů v nastávající operaci, t. j. úplnost dílenských vyprošťovacích prostředků, vybavení dílenskými kádry, zařízením, vozidly a p.

II. Období vedení útočné operace:

- a) Postup ošetřování vozidel v průběhu boje (v přestávkách boje):
 - druh ošetřování,
 - postup jeho provádění,
 - které práce provádět nejprve,

- místo, kde je třeba sejmut s tanků záložní nádoby s PHM,
- postup doplňování vezených a záložních součástí,
- opatření k udržení stálé bojové pohotovosti.
- b) Organizace oprav a vyprošťování:
 - druh a rozsah oprav, prováděných dílenskými prostředky pluků, divise a armády, a to podle jednotlivých dnů období operace,
 - místa rozložení tankových shromaždišť porouchaných vozidel nadřízeného, vlastního a podřízených a jejich dílenských prostředků,
 - postup přemísťování dílenských a vyprošťovacích prostředků (v soulase s průběhem operace) a organizace jejich práce,
 - osu a postup vyprošťování vozidel (uvést, do jaké hloubky bude provádět vyprošťování pluk, divise, armáda),
 - zesílení jednotek, útvarů a vyšších jednotek dílenskými a vyprošťovacími prostředky.
- c) Technické zásobování v průběhu operace:
 - co je nutno mít ze součástek a náhradních dílů u pluku, divise a co požadovat od armády,
 - jak bude organizován přísun a odeírání nezbytného materiálu z armádních skladů,
 - organizace práce a přemísťování divisního tankového skladu.

Na konci části plánu pro přípravné období a části pro období vedení útočné operace je nutno zpravidla uvést:

- jaká hlášení a komu předkládat,
- lhůta jejich předkládání,
- stanoviště technických orgánů vyšší jednotky,
- způsob spojení.

Při organizování technického zabezpečení boje mechanisované divise nutno mít vždy na paměti, že u bojových vozidel je jeho nedílnou součástí doplňování municí a PHM.

Proto je nutná neustálá a nejtěsnější součinnost mezi zástupcem velitele pro technické věci, náčelníkem týlu, náčelníkem automobilní služby a náčelníkem dělostřeleckého zásobování. Správná součinnost může být založena jen na dokonalé znalosti bojové situace, na neustálé a dokonalé vzájemné informovanosti o stavu jednotlivých složek týlu, o jejich rozmístění a přemísťování a o celkovém stavu materiálně technického zabezpečení divise, na včasné předkládání požadavků o provedení přísunu potřebných zásob a na dobrém a spolehlivém spojení. Dobře uskutečňovaná součinnost je jedním ze základních požadavků úspěšné činnosti týlu divise v operační hloubce obrany nepřitele.

Závěr

Při plánování a uskutečňování organizace technického zabezpečení mechanisované divise v sestavě armádní rychlé skupiny nelze postupovat podle nějakého schématu.

Vždy třeba vycházet z úkolu, zhodnotit správně situaci a mít neustále na zřeteli:

- možnosti nepřitele ohrozit přísunové a odsunové cesty, jakož i místa (prostory) předvídaná pro rozvinutí vyprošťovacích a dílenských prostředků,
- plánovanou dobu trvání úkolu, hloubku a rychlost postupu divise v operační hloubce nepřátelské obrany,

- roční a denní dobu a povětrnostní podmínky,
- takticko-technické vlastnosti bojových a ostatních vozidel jejich celkový stav,
- zkušenosti a odborné znalosti řidičů a osádek vozidel v udržování a technického ošetřování vozidel v bojových podmínkách.

Prameny: Předpisy: Oper-I-1, Tank-I-3,

Pomůcky: Pom-týl-1, Pom-týl-4.

Sborník taktických příměrů po opytu Otěčestvennoj vojny
(čís. 10/1944),

Sborník materiálů po izučeníju opyta vojny čís. 12/1944,

Týl krasnoj Armii v Otěčestvennoj vojně,

Sborník materiálů čís. 1/1944,

Týl tankové (mechanisované) divise za průlomu (návrh služební pomůcky MNO/HT),

Vojenská mysl čís. 1/1953.

OPERAČNÍ A BOJOVÁ PŘÍPRAVA

POZNATKY A CESTY K ZLEPŠENÍ OPERAČNÍ PŘÍPRAVY

Plukovník Jaromír Vyhnaněk

I. Význam operační přípravy

Soudobé operace se vyznačují použitím velkého množství vojsk a bojové techniky, stoupající snahou centralisovat velení a zároveň zabezpečit pružnost velení i v těch nejsložitějších situacích. Ráz soudobých operací, rychlý pokrok techniky, jakož i skutečnost, že není někdy praktických zkušeností o použití nejnovějších bojových prostředků, kladou vysoké požadavky na operační přípravu velitelského sboru a štábů vyšších jednotek.

Je nutno si uvědomit, že operační umění, které je součástí sovětské vojenské vědy, je s operační přípravou v přímé závislosti. Operační příprava prováděná u nás podle osvědčeného vzoru přípravy důstojníků vítězné Sovětské armády je řízena v duchu marxisticko-leninské metody myšlení a světového názoru. Operační příprava důstojníků pokrokové armády je tedy základním kamenem, na němž buduje své prvenství sovětské operační umění.

Vycházejíce z podstaty operačního umění v soudobých podmínkách vedení války, která záleží v umění osvojit si všechny formy vedení operací, všechny vymoženosti vědy, správně, včas a rozumně jich používat ve vzájemné souvislosti a se zřetelem na danou situaci, můžeme stanovit cíl a program operační přípravy.

Cílem a programem operační přípravy důstojníků a generálů naší armády je osvojit si všechny formy vedení operací v soudobých podmínkách, osvojovat si všechny vymoženosti techniky a naučit se podle situace v souladu a v součinnosti tvůrčím způsobem používat té nebo oné formy. Operační umění vytvářejí nejen důstojníci a generálové, ale tisíce a miliony vojáků, kteří musí být mistry v ovládnutí své zbraně, a tisíce nižších důstojníků a poddůstojníků, kteří musí být mistry při velení a uskutečňování zámyslu vyšších velitelů. Z toho je zřejmé, že operační umění je výsledkem tvůrčí práce všech účastníků operace a ne jen jednoho vojevůdce.

K dosažení těchto cílů je nutno osvojit si pokrokové sovětské vojenské umění a také vojenské umění armád kapitalistických zemí. Je třeba na základě bohatých zkušeností z minulé války a především zkušeností z Veliké vlastenecké války rozvíjet operační umění a tím přispívat k růstu bojové schopnosti naší armády.

Sovětská armáda v průběhu Veliké vlastenecké války využívala každé přestávky v boji k tomu, aby získané zkušenosti byly zhodnoceny a osvojeny všemi příslušníky jednotky i celou Sovětskou armádou. Hromadění bojových zkušeností a uvádění jich do praxe bojujícími jednotkami znamenalo současně pracovat na zdokonalení metody operační, taktické a bojové přípravy vojsk s využitím dokonalejších, době odpovídajících způsobů výcviku a výchovy důstojnických kádrů, štábů a velitelů všech stupňů. A tak byly získány bohaté zkušenosti nejen ve vedení operace a boje, ale i v metodách přípravy vojsk.

Formy, metody a posloupnost operační přípravy může být různá, avšak při organizaci zaměstnání je třeba zachovat methodické požadavky přípravy. Podle stanoveného cíle operační přípravy a stupně připravenosti účastníků zaměstnání stanoví se obsah a metoda přípravy, při čemž se vychází od jednoduchých otázek k složitým, od naučení k zdokonalování.

Nejrozšířenější formy operační přípravy jsou: theoretická zaměstnání v učebnách, samostatná příprava, cvičení na mapách, v terénu a s vojsky.

Theoretická zaměstnání v učebně provádějí se methodou přednášek, konferencí, seminářů a p. Při přednáškách je výhodné, že může být současně školen mnoho účastníků, avšak nedostatkem je, že zpravidla značná část účastníků je pasivní. Dobrých výsledků, jak ukazují zkušenosti, dosahuje se správně organizovanými a prováděnými semináři. Při semináři je možno se přesvědčit, jak důkladně byly propracovány pomůcky doporučené k studiu a prohloubit získané vědomosti. Význam konference je přibližně stejný jako význam semináře.

Theoretické školení a samostatná příprava důstojníků a generálů je v značné míře přípravou k dalším formám operační přípravy na mapách a v terénu, kde každý velitel je zařazen do funkce, kterou by měl zastávat ve válce. Z toho vyplývá velký význam cvičení na mapách a v terénu, která jsou hlavní formou operační přípravy.

Cvičení na mapách se provádějí methodou skupinových cvičení, velitelско-štábních cvičení a letuček. Dobrých výsledků se dosahuje, použije-li se kombinace těchto method.

Cvičení v terénu a s vojsky je další vyšší stupeň formy operační přípravy.

Na zkušenostech z Veliké vlastenecké války můžeme přesvědčivě dokázat správnost dávno známé pravdy: Vojska, která byla usilovně a správně cvičena v míru, rychleji přivyknou polním bojovým podmínkám a s hlediska výcviku budou muset splnit jen jeden úkol — osvojit si bojové zkušenosti a nové taktické způsoby vedení boje. V takové armádě není třeba se přeškolovat, nemusí se učit tomu, čemu mohlo být naučeno v míru. Je přirozené, že se systém výcviku mužstva, poddůstojníků a důstojníků jednotek, vyšších jednotek a štábů, který byl prováděn v míru, přímo odráží na všeobecné bojeschopnosti armády a také má vliv na výcvikové zatížení armády v průběhu války.

Velitelské kádry armády se učí bojovat dlouho před začátkem války, a jestliže potom ve válce prokáží způsobilost rychle si osvojit válečné zkušenosti, znamená to, že obsah a metody jejich mírové přípravy byly správné nebo že jim při nejmenším pomohly rychle si osvojit praktické úkoly vyplývající z bojové situace a zdokonalit se na podkladě nahromadění bojových zkušeností.

II. Poznatky z operační přípravy

Operační příprava velitelů a štábů je složitý a odpovědný úkol, vyžadující od řídících složek vysoký stupeň operačního umění, znalostí, organizačních schopností, a to jak při přípravě forem učení, tak i během provádění operační přípravy. Vysoké úrovně operační přípravy se dosahuje jedině na základě usilovné práce a s využitím zkušeností z výuky minulých výcvikových let.

Naše armáda, provádějící již několik let operační přípravu podle osvědčených zkušeností Sovětské armády, nahromadila řadu poznatků, které jsou cenným podkladem pro další zdokonalování forem a method operační přípravy. Za základ operační přípravy byl položen soustavný plán, který

počítá se stálým zdokonalováním a růstem operačně taktického mistrovství našich velitelů a štábů. Naši velitelé a štáby rok od roku zaznamenávají růst. Avšak spolu s růstem našich velitelských kádrů pokračuje a obohacuje se i vojenská věda, hlavně v otázkách zdokonalování vojenské techniky, a proto nelze velitelům a štábům ustrnout na dosaženém stupni znalosti a praxe. Znalosti, které nám vyhovovaly včera, nestačí již dnes a ještě větší požadavky budou na nás kladeny zítra.

Mnoho nedostatků při provádění operační přípravy vyplývá z nesprávné představy o soudobém boji a operaci, a to se přenáší do výuky a cvičení. Boj se často představuje příliš jednoduše a schematicky. Nepřítel je předpokládán slabý, málo pohyblivý a málo aktivní. Řídicí cvičení a rozhodčí málo živě a reálně rysují v terénu nebo na mapách nepřítele v činnosti a pohybu a tím není cvičicím dán správný obraz o těžkostech boje se silným nepřítelem.

Operační nebo taktická cvičení musí umožnit učit, zdokonalovat nebo dát praxi důstojníkům a generálům organisovat, plánovat, materiálně zabezpečit a vést operace na celou jejich hloubku. Nadřazené orgány v průběhu těchto cvičení musí mít možnost přezkoušet znalosti, schopnosti a zručnost podřízených velitelů a štábů v práci a poznat jejich vůli a schopnosti k činnosti v situacích podobných situaci bojové.

Ke splnění těchto úkolů ve značné míře napomáhá štáb ředitelství cvičení a rozhodčí služba. Z rozhodčí služby jsou to především koncoví rozhodčí, na jejichž hodnotném splnění úkolů závisí splnění učebních cílů daného cvičení. Rozhodčí musí být nejvýše aktivní, musí chápat zámysl ředitelství cvičení a mít schopnosti představit si obraz skutečného boje a ten pak správně vyvolávat u cvičících. Právě rozhodčí musí učit cvičící stále vidět a chápat těžkosti boje se silným nepřítelem, oni musí dát cítit cvičicím, že je tu nepřítel nejen před předním okrajem, ale i v hloubce, že nebojujeme jen s pěšími divisemi nepřítele, nýbrž se všemi jeho druhy vojsk, že není jen pozemní nepřítel, ale i silné letectvo nepřítele.

Splnění těchto požadavků vyžaduje pečlivý výběr schopných důstojníků a generálů a také pečlivou a náročnou přípravu rozhodčích. Každý rozhodčí si musí být plně vědom své odpovědné úlohy a nepřipustit prozrazení zámyslu ředitelství cvičení. Stávají se často případy, že zařazený velitel zkouší koncového rozhodčího a tento málo zkušený rozhodčí neúmyslně v odpovědích na dotazy prozrazuje zámysl ředitelství cvičení, čímž skresluje skutečnou situaci a ztěžuje plnění učebních cílů cvičení. Koncoví rozhodčí se musí cítit v úloze jak velitele dané jednotky, tak i v úloze příslušníka ředitelství cvičení. S hlediska velitele dané jednotky musí dát znát svému nadřízenému veliteli všechny složitosti boje, spojení a velení a v úloze funkcionářů ředitelství cvičení pomáhat odhalovat a odstraňovat nedostatky.

Mnohá cvičení se vyznačovala přílišnou snahou o zachování pravidel methodiky. Takový způsob vedení cvičení a zaměstnání je výhodný jen tehdy, když chceme naučit důstojníka myslet podle určitého systému, kterého je nutno se držet, jako na příklad při zhodnocení situace, při stylizaci rozhodnutí a p. Avšak v průběhu boje a operace je takový methodismus škodlivý. Stálé opakování stejného postupu činnosti a myšlení vede k tomu, že velitel a štáb dostává nesprávnou představu o boji. Je nutno, aby zaměstnání a cvičení byla naplněna manévrem jak vlastních, tak i nepřátelských vojsk, rozhodným rozvíjením bojové činnosti a složitostí pozemní i vzdušné situace.

Značný důraz třeba klást na osvojení bojové techniky a bojového použití druhů vojsk. Tyto otázky musí být důkladně propracovány všemi vše-

vojskovými veliteli a veliteli druhů vojsk, neboť na osvojení těchto otázek závisí ve značné míře umění správně používat druhů vojsk a bojových prostředků.

V sestavě vševojskových jednotek jsou všechny druhy vojsk a každý z nich má určité jediné jemu vlastní vlastnosti, a proto každý druh vojska je určen plnit příslušné bojové úkoly. Ani jeden druh vojska nemůže zaměnit druhý druh vojska, neboť každý má jiné a odlišné vlastnosti, průbojnou nebo ničivou sílu, rychlost pohybu nebo možnost pohybu v terénu a p. Útočná nebo obranná mohutnost každého druhu vojska závisí především na tom, jak pečlivě bude organisováno a zabezpečeno maximálně účinné použití všech druhů vojsk začleněných do sestavy vševojskové jednotky.

K plánování a provádění cvičení je třeba říci několik slov o významu noční bojové činnosti v soudobých podmínkách. Nutno počítat s tím, že noční boj a činnost vojsk přestala být činností ve zvláštních podmínkách, nýbrž právě naopak je obvyklá a možno říci i více, že mnohá bojová činnost vojsk je možná jediné v noci. Je proto nutno při operační přípravě s touto skutečností počítat a provádět noční činnost, plánovat a organisovat boj v noci. Velitelé a štáby, stejně jako jednotky, musí při cvičení v terénu žít a pracovat tak, jak budou muset pracovat v boji. Po této stránce je při provádění našich cvičení ještě velmi mnoho nedostatků. Stává se, že operační skupiny odcházejí večer na velitelská stanoviště a ponechávají velitelské pozorovatelné neobsazené; velitelé a štáby přicházejí na pozorovatelné a do prostorů, které je vidět ze směru od nepřítele, aniž zachovávají základní zákony bojového chování; náčelníci štábů dopouštějí takový pohyb do prostoru velitelského stanoviště, který by znamenal okamžité prozrazení tohoto důležitého prostoru a pak jeho zničení. Tyto skutečnosti jsou rovněž důkazem toho, že se cvičící dost reálně nevžívají do situace a že rozhodčí služba neplní řádně své povinnosti.

Velkým nedostatkem většiny velitelů při cvičeních je, že neumějí využívat terénu. Terén, který jim má pomáhat při velitelské činnosti, je jim překážkou, a proto lpí na mapách a na jiných předem připravených pomůckách. Umění rychle se v terénu orientovat topograficky i takticky, zapamatovat si rychle všechny význačné body vyžaduje značného cviku, a proto je důležitou povinností všech řídících cvičení a rozhodčích na tuto skutečnost stále pamatovat a cvičení v terénu využívat k odstranění tohoto nedostatku. Ve spojitosti s nedokonalostí práce v terénu je i další nedostatek, a to nedokonalé provádění velitelských průzkumů a organizace součinnosti v terénu.

Základem současného boje je dobře organisovaná a nepřetržitá součinnost, která usměrňuje úsilí všech druhů vojsk v čase a místě ke splnění jediného cíle operace — zničení nepřítele. Velet v soudobém boji znamená především organisovat a zabezpečit nepřetržitou součinnost všech druhů vojsk na celou hloubku operace.

Orgánem velení vojskům je štáb. Jakost práce štábu ve značné míře určuje úspěch operace a boje. Zvýšená úloha štábu vyplývá z rázu soudobých armád, z různosti a složitosti prostředků a způsobů vedení boje.

Předpokladem úspěšného splnění úkolu štábu je, aby důstojníci znali své funkční povinnosti, aby náčelníci štábů a náčelníci oddělení účelnou organisací práce, pomocí a kontrolou zabezpečili veliteli neustálé velení vojskům v každé bojové situaci. K tomu je také třeba naučit se těsně spolupracovat mezi odděleními štábu, mezi štáby a odděleními druhů vojsk a umět rozřešit nejdůležitější otázky na vrub méně důležitých. K přivedení

štábu na žádoucí úroveň, k tomu, aby se štáb stal vzorným orgánem velení, je třeba především dobré osobní přípravy všech příslušníků štábu, dále jeho vnitřní sladěnosti a zapracovanosti s velitelem vyšší jednotky. Úspěšná práce štábu závisí na správně prováděné vševojskové přípravě, která jim dá nejcennější vlastnosti potřebné k velení vojskům — umění předvídat vývoj bojové situace, jasně vyhodnocovat situaci, mít široký operační rozhled a umění objektivně hodnotit průběh bojové činnosti.

Při přípravě štábu má velkou odpovědnost vševojskový velitel. Velitel je povinen neustále zlepšovat své metody velení, denně vychovávat svůj štáb a zvyšovat kulturu jeho práce. Jedině tak může dosáhnout toho, aby se štáb stal vzorným orgánem velení.

Správně provádět operační přípravu velitelského sboru znamená sladit soustavnou a produktivní přípravu důstojníků jak u vyšších jednotek, tak i ve vojenských akademiích. V rámci celkové přípravy důstojníků a generálů je taktická a operační příprava nezákladnější. Na taktických a operačních cvičeních zdokonalují se důstojníci v řízení a velení vojskům v boji. Při všech taktických a operačních cvičeních je nutno vytvářet situace odpovídající soudobému boji, které by vyplývaly z nejlepších příkladů a zkušeností získaných Sovětskou armádou za Veliké vlastenecké války. A tyto zkušenosti neznají šablony. Proto prvním a hlavním požadavkem všech taktických a operačních cvičení, chceme-li je organisovat a provádět na základě válečných zkušeností, musí být vymýcení forem a method, které by i nepřímou vedly velitele k šablonovité činnosti a probouzely v nich lineární taktiku.

Dynamika boje se musí odrážet i v použití method a v obsahu operační přípravy důstojníků. V této souvislosti má velký význam vychovávat velitele v duchu rázných a rozhodných činností, které je učí rychle zachytit změny situace a rovněž rychle a iniciativně reagovat na tyto změny, bez ztráty času a vyčkávání pokynů vyššího velitele.

Je třeba provádět takové formy a metody cvičení, které vyžadují bystrého myšlení důstojníků a rychlého reagování na danou situaci. Řešení úkolů methodou letuček s vytvářením kritické situace, to je metoda cvičení, kterou možno vychovat u důstojníků návyky potřebné v soudobém manévrovém boji.

Při všech taktických a operačních cvičeních je třeba vyžadovat tvůrčí práci důstojníků, nespokojovat se formálně naučenými předpisovými zásadami, nýbrž vyžadovat hluboké chápání zásad Polního řádu a předpisů, které v podstatě nejsou dogmatem, nýbrž směrnicemi činnosti.

Na každém cvičení a zaměstnání je žádoucí k danému thematicu dát několik otázek výzkumného rázu a tím vzbuzovat u důstojníků snahu a chuť k samostatné tvůrčí práci v otázkách operačního umění a taktiky. Je užitečné zahrnout do otázek cvičení nebo zaměstnání takové taktické nebo operační problémy, které nebyly definitivně rozřešeny ani ve Velké vlastenecké válce.

Celý systém operační a taktické přípravy musí být založen na jednom principu a mít jeden cíl:

vychovat generály a důstojníky v umění správně hodnotit situaci, síly a možnosti nepřítele, přijímat rozhodnutí ne šablonovitě, nýbrž tvůrčím způsobem a tvrdě je prosazovat.

Takové cíle a způsoby taktické a operační přípravy pomohou nám vychovat důstojníky připravené k plnění i nejsložitějších bojových úkolů, důstojníky, kteří budou připraveni řešit úspěšně všechny složité situace, s jakými musí velitel každého stupně v boji počítat.

Správný způsob přípravy a provádění taktických a operačních cvičení pomůže nám vytvořit při cvičeních skutečný obraz boje a přiblížit cvičení k reálné bojové situaci. Je přirozené, že výzbroj vojsk všech druhů bojové techniky musí být na všech cvičeních v tom množství, které odpovídá požadavkům soudobé války. Kromě toho je třeba dívat se i dopředu a počítat s dalším rozvojem prostředků boje a s možnostmi soudobé techniky. S touto skutečností musíme především počítat při organizaci operační přípravy a při bojové přípravě všech druhů vojsk.

INFORMACE O CIZÍCH ARMÁDÁCH

Dělostřelectvo americké armády

V tomto pojednání je podán všeobecný přehled o dělostřelectvu americké armády, zvláště o dělostřelectvu divise a sboru, se zretelem na jeho organizaci, zásady použití, povinnosti dělostřeleckých velitelů a štábů, řízení střelby, dělostřelecké zpravodajství se zaměřením na protiminometnou a protibaterijní činnost, spojení, vyměřování, posilování dělostřelectvem, protitankovou obranu, protiletadlovou obranu a hlavní zásady činnosti dělostřelectva za útoku a v obraně.

Nutno předeslat, že se i v názorech amerických vojenských teoretiků na úlohu dělostřelectva v soudobém boji v plné míře ukazuje krize amerického a celého kapitalistického vojenství.

Výsledkem protikladnosti amerických názorů na úlohu, místo a způsoby bojového využití druhů vojsk bylo v době před druhou světovou válkou a je i v současné době — přejímání jednostranných teorií a základních názorů kapitalistických vojenských ideologů jako Fuller, Liddell Hart a poražení hitlerovští »vojenští odborníci« Halder, Guderian a jiní.

Od nich přejímá americká vojenská doktrína zejména chybné hodnocení úlohy jednotlivých druhů vojsk ve válce. Za rozhodující prostředek považuje letectvo a propaguje názory, že jen letectvo a tanky jsou prostředkem pohyblivých forem boje, naproti tomu dělostřelectvo že přispívá k posílení formám boje.

Podle těchto názorů, které přisuzují rozhodující úlohu letectvu a tankům, ztratila význam úloha pěchoty i v součinnosti s dělostřelectvem; úspěch letectva mohou upevnit toliko tanky posílené samohybným dělostřelectvem, neboť jen toto dělostřelectvo může útok připravit a účastnit se ho střídáním palby a pohybu. A nedostatek motorizovaného dělostřelectva, zatíženost dělostřelectvem taženým koňmi nebo traktory uvádějí jako jeden z hlavních důvodů krachu Hitlerovy »bleskové války« proti Sovětskému svazu.

Podceňování úlohy a významu dělostřelectva v soudobém boji prokázali Američané i v otázce dělostřeleckého materiálu. Na začátku druhé světové války měli ve výzbroji převážně poněkud modernisovaný dělostřelecký ma-

teriál cizích konstrukcí z první světové války a jen několik typů děl vlastní konstrukce. Dokonalejší druhy děl byly vyrobeny teprve v průběhu druhé světové války.

Poválečný vývoj v dělostřeleckém materiálu je však opět plně zaměřen k podepření dobrodružných teorií využití »atomických zbraní — atomického dělostřelectva«, hledáním nových možností »bleskového« vyřízení nepřítele.

I. Organizace

Všeobecné údaje

Dělostřelectvo se podle zásad předpisů americké armády všeobecně dělí na dělostřelectvo polní a dělostřelectvo pobřežní.

Hlavním úkolem polního dělostřelectva je podporovat palbou boj pěchoty a tanků.

Rozdělení polního dělostřelectva

Podle taktického určení:

- divisi dělostřelectvo,
- sborové dělostřelectvo,
- po případě armádní a dělostřelecké zálohy hlavního velitelství (t. j. posilové),

Podle váhy nebo ráže:

- lehké (105 mm a menší),
- hrubé houfnice středních ráží (do 155 mm),
- těžké (kanony 155 mm, kanony a houfnice větší ráže než 155 mm).

Podle dopravních prostředků:

- tažené auty nebo traktory a
- samohybné.

Podle druhu materiálu:

- houfnice,
- kanony,
- minomety,
- raketomety,
- protitanková a protiletadlová děla a
- řízené střely.

Podle taktických úkolů (způsobu použití):

— dělostřelectvo přímé podpory, t. j. takové, které poskytuje neustálou podporu určité podporované jednotce v hlavním pásmu činnosti podle rozkazu vyššího dělostřeleckého velitele.

— dělostřelectvo všeobecné činnosti, t. j. takové, které podporuje taktickou vyšší jednotku jako celek,

— dělostřelectvo posilové, to jsou dělostřelecké oddíly ze zálohy hlavního velitelství, zesilující organické dělostřelecké jednotky.

V americké armádě jsou dělostřelectvem organizačně vybaveny pěší, obrněné a výsadkové divize.

Armádní sbory mají z organických dělostřeleckých jednotek jen polní pozorovací oddíl, velitelské orgány a velitelskou baterii velitelství dělostřelectva sboru.

Armáda nemá organické dělostřelectvo, má jen velitelské (dělostřelecké) orgány ve štábu a velitelskou baterii.

Vybavení divisi organickým dělostřelectvem postačuje jen k plnění vedlejších úkolů; plní-li divize hlavní úkol, bývají mimo jiné posíleny dělostřeleckými jednotkami z dělostřelecké zálohy hlavního velitelství, které vyžaduje velitel dělostřelectva skupiny armád (nebo velitel dělostřelectva armády).

Armáda si zpravidla neopouští dělostřelecké jednotky (mimo zvláštní případy) a přiděluje je sborům, které si část dělostřelectva ponechávají k plnění svých úkolů, část dostávají divize.

Všechny dělostřelecké jednotky jsou organizovány v oddíly. Oddíl je základní taktickou a administrativní jednotkou, je vždy vyzbrojen materiálem jedné ráže. Je zároveň nejvyšší jednotkou polního dělostřelectva, která je vybavena prostředky k vlastnímu zásobování i zásobování posilových dělostřeleckých jednotek.

Podle ráží se oddíly dělí na lehké, hrubé a těžké.

Všechny oddíly polního dělostřelectva mají po třech bateriích, mimo baterii velitelskou a služeb. Oddíly lehkých a středních ráží pěší a obrněné divize i dělostřelecké zálohy hlavního velitelství mají v baterii po 6 hlavních, t. j. 18 hlavních v oddílu. Oddíly těžkých ráží mají po 12 kusech vyjmajíc 240 mm kanonů a houfnice, kde jsou baterie po 2 dělech, t. j. 6 hlavních v oddílu.

Oddíly lehkých a středních ráží výsadkových divisi mají v bateriích jen po 4 hlavních, t. j. celkem 12 kusů v oddílu.

Raketometné oddíly mají po 3 palebných bateriích, každá o 2 palebných četách, četa po 6 palebných družstvech. Družstvo má 1 raketomet. Celkem je v oddílu 36 raketometů.

Oddíly (prapory) chemických minometů jsou zbraní chemického vojska a jsou určeny ke střelbě chemickým střelivem, mohou však používat i obvyklé

ho tříštivého střeliva. Jeden oddíl má 3 roty chemických minometů o 3 četách po 4 minometech, t. j. celkem 36 minometů.

1. Divisní dělostřelectvo

Úkolem divisního dělostřelectva je podle zásad předpisů těsná a stálá podpora palbou — umlčováním nebo ničněním těch cílů, které ohrožují přímý úspěch podporovaných jednotek divise, počítaje v to i palbu proti nepřátelským minometům.

Organisace

Divisní dělostřelectvo se skládá:

- z velitelství dělostřelectva divise,
- z velitelské baterie velitelství dělostřelectva divise,
- ze 4 organických houfnicových oddílů, z toho tři 105mm a jeden 155mm, a
- z posilového dělostřelectva.

Organické dělostřelectvo divise stačí poskytnout divisi minimální dělostřeleckou podporu proti slabému odporu. Proti silnému odporu je třeba buď palbu divisního dělostřelectva zesílit palbou posilového dělostřelectva nebo sporového dělostřelectva anebo kombinací obou způsobů.

2. Sborové dělostřelectvo

Úkolem sborového dělostřelectva je účinná podpora bojové činnosti sboru zesilováním paleb divisního dělostřelectva, umlčováním nebo ničněním nepřátelských dělostřeleckých baterií, vedením paleb na zálohy nepřítelů a rušivých paleb k ztížení velení a týlové činnosti.

Organisace

Sborové dělostřelectvo se skládá:

- z organického velitelství sborového dělostřelectva s velitelskou baterií,
- z organického polního pozorovacího oddílu a
- z dělostřeleckých jednotek přidělených ze zálohy hlavního velitelství.

Druh, ráž a množství přiděleného dělostřelectva závisí na úkolu sboru. Obvykle jsou přidělovány lehké, hrubé a těžké dělostřelecké oddíly a odpovídající počet skupinových nebo brigádních velitelství, která jsou v americké armádě organizována jako samostatné jednotky bez pevného počtu oddílů.

U velitelské baterie velitelství sborového dělostřelectva je třeba připomenout, že má poločetu dělostřeleckých letounů o 3 lehkých letounech a 5 poločet styčných důstojníků k zajištění styku se sousedními sbory, s podřízenými divisemi a se střediskem pro vyhodno-

cování leteckých snímků. Každá poloha má styčného důstojníka a příslušný pomocný personál.

3. Armádní dělostřelectvo

Ve velitelství armády je jen organické velitelství armádního dělostřelectva. Dělostřelectvo vyžádané armádou a jí přidělené je obyčejně podřízováno sborům. Armáda si ponechává jen za zvláštních okolností těžké dělostřelectvo pro speciální palby daleké, zabraňovací a rušivé.

Názky odstranění nedostatku organického armádního dělostřelectva možno spatřovat ve zřizování jednotek řízených střel, které by mohly plnit speciální úkoly armádního dělostřelectva.

4. Dělostřelecká záloha hlavního velitelství

Všechny dělostřelecké jednotky, které nejsou v příslušném organickém svazku divisi a sborů označují se jako dělostřelecká záloha hlavního velitelství. Tyto jednotky jsou k dispozici jako záloha pro přidělování skupinám armád, armádám nebo jednotkám pro zvláštní úkoly podle jejich požadavků a potřeb.

Dělostřeleckou zálohu hlavního velitelství tvoří jednotlivé samostatné dělostřelecké oddíly, dělostřelecké štáby a plní pozorovací oddíly.

Oddíly přidělené z dělostřelecké zálohy hlavního velitelství armádě jsou obyčejně přidělovány podřízeným sborům.

Podle situace a k snadnějšímu splnění úkolů se jednotlivé oddíly spojují do dělostřeleckých skupin. Řízením bojové činnosti takových dočasně vytvořených skupin jsou pověřovány zvláštní dělostřelecké štáby z dělostřelecké zálohy hlavního velitelství, které jsou trvale vybaveny jen velitelskými orgány a velitelskou baterií. Jsou určeny jen k výkonu taktického velení.

Podle potřeby se dočasně vytvářejí z oddílů těžkého a dalekonošného dělostřelectva dělostřelecké brigády.

Dělostřelecká skupina má velitelství skupiny a zpravidla 3 až 4 přidělené oddíly. Složení skupiny může být podle situace měněno. Přidělené oddíly mohou být stejných nebo různých typů děl a ráží. Netvoří-li skupinu více než 2 oddíly, nevznikne zvláštní dělostřelecký štáb, nýbrž jeden z velitelů oddílu.

Dělostřelecké brigáda se skládá z velitelství a z přiděleného počtu skupin nebo jednotlivých oddílů. Složení brigád je rovněž proměnné, řídí a mění se podle situace. Brigády tvoří základ

sborového nebo výjimečně armádního dělostřelectva a zahrnují obdobně jako skupiny různé ráže nebo druhy děl.

II. Zásady použití dělostřelectva

Velení

Je-li možná vzájemná podpora oddílů divisiho a sborového dělostřelectva, je-li zabezpečeno spojení, zůstává velení centralisované, aby velitel divise nebo sboru mohl využít soustředěné palby všeho dělostřelectva. Tato situace je zvlášť nutná z počátku útoku a v obraně před vyražením nepřítele k útoku.

K decentralisaci velení dělostřelectva dochází v případech, plní-li divise nebo sbor úkol na několika směrech, za boje na široké frontě, v nepříznivém terénu, v horách, nebo při obtížném spojení, kdy dělostřelecké oddíly nebo skupiny musí plnit úkoly samostatně.

1. Použití divisiho dělostřelectva

Bojová organizace dělostřelectva u pěší divise

Dělostřelectvo pěší divise se pro boj organizuje tak, aby úkoly podřízených oddílů byly v souladu s plánem boje divise. K zjednodušení velení jsou zpravidla uskupovány do jednotlivých skupin. V divisi pak rozeznáváme podle způsobu použití oddíly nebo skupiny

— přímé podpory určené k podpoře určité pěší jednotky (pěšího pluku) a

— všeobecné činnosti určené k podpoře divise jako celku.

Skupiny (oddíly) přímé podpory jsou tvořeny z oddílů 105mm houfnic. Kdykoliv je to možné, má být k podpoře určitého pěšího pluku přidělován týž organický oddíl divise. Není-li některý pěší pluk zasazen, má být oddíl nebo skupina, která mu bude přidělována, dočasně včleněna do skupiny všeobecné činnosti. V tom případě je však velitel skupiny (oddílu) povinen zajistit styk s podporovaným pěším plukem a s jeho prapory svými styčnými orgány.

Dostane-li divise posilové oddíly lehkých ráží z dělostřelecké zálohy hlavního velitelství, tvoří se z organických a posilových oddílů lehkých ráží skupiny, při čemž se velitelem skupiny stává velitel organického divisiho oddílu.

Oddíly nebo skupiny přímé podpory jsou pod velením velitele dělostřelectva divise.

Zpravidla se pro každý pěší pluk tvoří jedna skupina přímé podpory, která mívá mimo jeden organický 105mm oddíl jeden až dva posilové

dělostřelecké 105mm oddíly z dělostřelecké zálohy hlavního velitelství; v některých druhích boje, na př. při boji na široké frontě, mívá plukovní skupina přímé podpory i oddíl 155mm houfnic.

Skupina všeobecné činnosti je tvořena z organického 155mm houfnicového oddílu, po případě z posilových oddílů.

Úkolem skupiny všeobecné činnosti je podpora boje divise jako celku v celém jejím pásmu. Rovněž oddíly nebo skupiny všeobecné činnosti jsou pod velením velitele dělostřelectva divise a úkoly dostávají jednak od velitele dělostřelectva divise, jednak dostávají požadavky od přímé podpory k zesílení jejích paleb.

Je třeba zdůraznit, že u této taktické vyšší jednotky nemusí být vždy jen jedna skupina všeobecné činnosti, zvláště za boje v hloubce, kdy rozšířením pásma činnosti by nebyla jediná skupina schopna soustředit palbu do kteréhokoliv prostoru. V takovém případě se vytváří několik skupin všeobecné činnosti a přidělují se jim pásma činnosti. Možno usuzovat, že průměrná hodnota skupiny všeobecné činnosti jsou 2 až 3 oddíly.

Výjimečně, vyžaduje-li to povaha úkolu divise, jako je na příklad průlom silně vybudované obrany nebo silně opevněného rajonu, může být dělostřelectvo všeobecné činnosti posíleno i oddíly nebo bateriemi těžkého dělostřelectva (155mm kanony).

Kromě uvedených skupin mohou být z počtu dělostřelectva za boje vydělena jednotlivá děla jako doprovodná děla k podpoře přechoty a tanků.

Dělostřelectva divisi, které nejsou zasazeny v prvním sledu, může být použito k podpoře jednotek prvního sledu sboru, jsou-li předpoklady, že bude dostatek času, aby se vrátilo zpět k své divisi, jakmile bude zasazena do boje. Část štábu dělostřelectva divise zůstává však u svého organického velitelství divise k zajištění příprav zasazení dělostřelectva v předvídaném úkolu divise.

U obrněné divise se tvoří skupiny přímé podpory a všeobecné činnosti podle stejných zásad jako u pěší divise.

Postup při plánování paleb

Styční důstojníci oddílů přímé podpory sestavují v součinnosti s veliteli praporů prozatímní podrobné rozvrhy palby a ty pak koordinuje velitel skupiny přímé podpory se svým prozatímním všeobecným rozvrhem zpracovaným v součinnosti s velitelem podporovaného pěšího pluku.

Velitel dělostřelectva divise srovná a usměrní palebné rozvrhy skupin přímé podpory s palbami dělostřelectva všeobecné činnosti a s palbami nařízenými vyšším velitelstvím a určuje úkoly jednotlivým podřízeným skupinám. Jestliže palba dělostřelectva divise nedostačuje, vyžaduje velitel dělostřelectva divise sesílení palbou dělostřelectva sboru. Rozvrh palby v konečné úpravě je pak vydáván těm velitelům, jichž se týká.

2. Použití sborového dělostřelectva

Po přidělení posilového dělostřelectva divisím vytvoří velitel dělostřelectva sboru ze zbytku dělostřelectva, které zůstává pod jeho velením, skupinu nebo skupiny všeobecné činnosti, v nichž je zejména dělostřelectvo určené k boji s nepřátelským dělostřelectvem.

Při dostatečném počtu oddílů může kromě toho vytvořit dělostřeleckou skupinu (skupiny) k posílení palby dělostřelectva divisi.

Ve sborovém dělostřelectvu bývají zpravidla oddíly těžkého dělostřelectva. Sbor může vytvořit 3 až 6 dělostřeleckých skupin zpravidla po dvou až třech oddílech.

Sborové dělostřelectvo zesiluje palby dělostřelectva divisi, provádí palby protibaterijní, na nepřátelské zálohy, týly, orgány velení a palby daleké.

III. Povinnosti dělostřeleckých velitelů a štábů

1. Divisní dělostřelectvo

Velitel divisního dělostřelectva plní dvě funkce — velí organickému i posilovému dělostřelectvu divise a je zároveň jako člen t. zv. »zvláštního štábu«, divisním dělostřeleckým důstojníkem, t. j. poradcem velitele divise pro použití dělostřelectva.

Hlavní povinnosti velitele divisního dělostřelectva jsou:

- plánování a řízení palby organického i posilového dělostřelectva,
- organisování protiletadlové obrany,
- organisování dělostřeleckého průzkumu, spojení a vyměřování,
- organisování protiminometné činnosti,

— zpracování části bojového rozkazu divise pojednávající o úkolech dělostřelectva.

— řízení a kontrola výcviku dělostřeleckých jednotek a

— péče o doplňování a materiální zabezpečení dělostřeleckých jednotek.

Velitel divisního dělostřelectva má svůj štáb.

V jeho čele je náčelník štábu, který sladěje činnost jednotlivých oddělení a orgánů štábu.

Dělostřelecký štáb se skládá z jednotlivých oddělení (osobního, zpravodajského, operačního a výcvikového a týlového) a ze zvláštní složky, v níž je spojovací a dělostřelecký letecký důstojník, hlavní lékař a polní kurát.

Týlová funkce dělostřeleckého štábu je převážně kontrolní a informační, protože podřízené jednotky vyřizují otázky týlového zabezpečení přímo u příslušných složek štábu velitelství divise.

Hlavní povinností jednotlivých oddělení a funkcionářů štábu je usnadnit veliteli dělostřelectva divise sladění dělostřeleckých palb, pokud jde o jejich masové použití.

2. Sborové dělostřelectvo

Velitel sborového dělostřelectva sboru plní na stupni sboru obdobné úkoly jako velitel divisního dělostřelectva — je dělostřeleckým důstojníkem sboru — odborným poradcem velitele sboru a zároveň velí dělostřelectvu sboru. Dělostřelectvu divisi vydává nařízení z rozkazu velitele sboru.

Hlavní povinnosti velitele sborového dělostřelectva jsou:

- hodnotit situaci s dělostřeleckého hlediska a předkládat veliteli sboru návrhy na vyžádání a použití dělostřelectva,

- na podkladě návrhu schváleného velitelem sboru zpracovat plán použití dělostřelectva, t. j. zvláště pokud jde o přidělení dělostřeleckých jednotek ze zálohy hlavního velitelství divise, přidělení střeliva dělostřelectvu divisi a také sboru, řízení protibaterijní činnosti a využití raketometů,

- zpracovat do bojového rozkazu sboru přílohu o použití dělostřelectva,
- organisovat průzkum, spojení, vy měřování, přesuny, spolupráci a koordinaci palb se sousedy,

- organisovat protiletdeckou obranu.

Štáb velitele dělostřelectva sboru má obdobné složení a funkce jako štáb dělostřelectva divise.

3. Armádní dělostřelectvo

Velitel dělostřelectva armády koná funkci poradního orgánu velitele armády v otázkách dělostřeleckých, ale přímo dělostřelectvu armády nevelí. Rozkazy o použití dělostřelectva vydává velitel dělostřelectva armády velitelům sborů jménem velitele armády (tedy nikoliv po odborné dělostřelecké linii).

Ponechá-li si armáda část dělostřelectva pro speciální úkoly, které plní ve

prospěch sborů, dostává požadavky na palby od příslušného sboru (jeho řídicí střelecké ústředny a styk se sborem udržuje toto dělostřelectvo přímo. Velení a řízení bojové činnosti tohoto dělostřelectva provádí příslušný velitel skupiny nebo brigády, který plánuje použití dělostřelectva vzhledem k situaci, určuje mu úkoly, organisuje průzkum, topografickou přípravu a spojení.

Hlavní úkoly velitele dělostřelectva armády jsou:

- zpracovat pro velitele armády na základě zhodnocení situace s dělostřeleckého hlediska, návrh požadavku posilových dělostřeleckých jednotek ze zálohy hlavního velitelství a návrh na jejich použití,

- sestavit plán použití dělostřelectva a zpracovat pro operačního rozkaz armády část o použití dělostřelectva,

- organisovat přesuny dělostřeleckých jednotek přidělených armádě ze zálohy velitelství a sladit je s přesuny ostatních jednotek,

- organisovat dělostřelecký průzkum (zvláště protibaterijní) a protibaterijní činnost,

- rozdělovat dělostřelecké střelivo sborům,

- organisovat protiletdeckou obranu.

Štáb velitele dělostřelectva armády má obdobné složení jako štáb velitele dělostřelectva sboru. Kromě toho má orgány pro velení protiletadlovému dělostřelectvu.

IV. Řízení střelby

Všeobecně je řízení střelby u amerického dělostřelectva založeno na systému střeleckých ústředí.

Podle druhu a způsobu provádění rozeznávají se u amerického polního dělostřelectva tyto druhy palb:

- palebná soustředění, t. j. palby na plochu, na rozdíl od lineárních palb,

- palby přehradné, které zahrnují přehradné palby (nepohyblivé a pohyblivé).

Přehradné palby mohou být hlavní, vedlejší nebo podkovovité. Cílem podkovovitě přehradné palby je uzavřít prostor ze dvou nebo i více směrů. Cílem pohyblivé přehradné palby je poskytovat podporu útočícím jednotkám podle smluveného časového rozvrhu; používá se jí, jestliže umístění nepřátelských zařízení nejsou přesně zjištěna. Jsou střeleny většinou lehkým dělostřelectvem a v hloubce nepřátelské obrany mohou být zesíleny palbou hrubého dělostřelectva.

Podle požadovaného účinku rozlišuje americké dělostřelectvo zastřelení, pal-

by umlčovací, ničivé, zabraňovací, nebo rušivé.

Velitel dělostřelectva divise řídí střelbu divisního dělostřelectva organisováním dělostřelectva pro boj, přidělováním prostorů palebných postavení, palebných pásem, určením důležitých cílů nebo prostorů, na něž má být provedena střelba, a přidělením střeliva.

Palebná pásma odpovídají v našem pojetí pásmům činnosti, při čemž se rozeznávají

— normální pásma palby, v kterých příslušní dělostřelečtí velitelé řídí palbu své jednotky podle vlastního rozhodování,

— vedlejší pásma palby, v kterých příslušné dělostřelecké jednotky plní palebné úkoly jen na rozkaz nadřízeného dělostřeleckého velitele.

Řídící střelecká ústředna dělostřelectva divise je buď v blízkosti VS velitele divisního dělostřelectva, je-li toto stanoviště předsunuto dopředu, nebo je umístěna v blízkosti palebných postavení divisního dělostřelectva k usnadnění velení.

Aby ústředna mohla řídit a kontrolovat palby dělostřelectva divise, zvláště jeho hromadná soustředění, má mít přímé telefonické spojení ke všem skupinovým (oddílovým) dělostřeleckým ústřednám. Toto spojení je zdvojenoradiovým spojením.

Palby nařízené velitelem dělostřelectva divise jsou rozdělovány podle přípravy do dvou skupin, a to na palby připravené, které byly předem připraveny na zjištění nebo předpokládané cíle a pojety do připraveného rozvrhu palby, a palby nahodilé, t. j. palby na cíle, které se objeví v průběhu boje a na něž nebyly palby předem připraveny.

Obdobně je tomu při řízení v rámci dělostřelectva sboru.

Zastřílení a kontrola střelby se provádí buď z pozemních pozorovatelů nebo pomocí organických pozorovacích dělostřeleckých letounů. Tyto letouny jsou neozbrojené, nepancéřované, mají možnost přistávat v prostorech palebných postavení na přistávací ploše dlouhé kolem 300 m. Jejich rychlost je 120 až 160 km/hod.

Hrubé a zvláště těžké ráže provádějí zastřílení a kontrolu střelby též pomocí stíhacího (taktického) letectva, jehož použití pro tyto účely, zvláště pro protibaterijní činnost, plánuje a vyžaduje velitel dělostřelectva armády, po případě velitel sborového dělostřelectva.

V. Dělostřelecké zpravodajství

1. Dělostřelecké zpravodajství v divisním dělostřelectvu

Kromě obvyklých zpravodajských prostředků a zdrojů zpráv dělostřeleckých oddílů, skupin a velitelství dělostřelectva divise je v každém organickém divisním oddílu 105mm houfnic 9 důstojníků předsunutých pozorovatelů, t. j. pro každou baterii 3 s určením po jednom pro každou rotu. Obdobně je tomu u oddílů 105mm obrněné a výsadečkové divise. U obrněné divise je tento předsunutý dělostřelecký pozorovatel u každé tankové rotě a rotě mechanisované pěchoty (kromě rot těžkých tanků).

Samostatné (posilové) oddíly ráže 105 mm ze zálohy hlavního velitelství mají jen tři předsunuté pozorovatele; oddíly 155mm organické i samostatné (posilové) mají jen dva předsunuté pozorovatele.

Kromě toho jsou u každého organického divisního dělostřeleckého oddílu ráže 105 mm tři styční důstojníci.

Oddíly hrubého dělostřelectva styčné důstojníky nemají.

Oddíly těžkého dělostřelectva nemají předsunuté pozorovatele ani styčné důstojníky.

Ukolem předsunutých pozorovatelů a styčných důstojníků je zajistit spolupráci a rychle zprostředkovat dodání dělostřelecké palby podle požadavků velitele podporované jednotky, a informovat velitele oddílu o situaci u podporované jednotky (prostřednictvím styčných důstojníků).

Dále jsou v každém oddílu 105 a 155 mm houfnic organického divisního dělostřelectva 2 důstojníci dělostřelečtí pozorovatelé.

Důležité je zmínit se o způsobech vyhledávání nepřátelských minometů a o protiminometné činnosti.

Každý organický divisní oddíl 105 mm má ve svém štábu důstojníka pro protiminometnou činnost, jehož povinností je organisovat průzkum a získávat zprávy o nepřátelských minometech. Spolupracuje v tomto směru s důstojníkem pro radarovou činnost, který řídí po technické stránce určování palebných postavení nepřátelských minometů pomocí radarových přístrojů.

Velitel divisního dělostřelectva je odpověden za protiminometnou činnost v rámci divise. Veškeré zprávy získané o nepřátelských minometech se soustřeďují u zpravodajského oddělení štábu velitele divisního dělostřelectva. Hlavními prostředky získávání zpráv o nepřátelských minometech jsou radar organických lehkých oddílů, zvuko-

měrné jednotky pěších pluků, fotografické snímky, pozorování a sběr stře-pin.

Použitím radarů k zjištění palebných postavení nepřátelských minometů, sledování dráhy letu min je prý dosahováno lepších výsledků než při používání prostředků zvukoměrného a optického průzkumu.

Chyba v určení polohy palebného postavení minometu prý nepřekračuje 100 yardů (91 m).

Na práci radarů má nepříznivý vliv zhoršení podmínek šíření radiových a povětrnostních podmínek (zalesnění a velmi členitý terén — zvýšená vlhkost vzduchu).

Zvukoměrné jednotky pěších pluků spolupracují s oddílovými radary.

Na velitelství dělostřelectva divise se vede ve zpravodajském oddělení zvláštní mapa, na kterou se zakresluje vlastní palebná postavení a zjištěná palebná postavení nepřátelských minometů. Kromě toho se vede náčrt nepřezkoušených palebných postavení nepřátelských minometů, náčrt zpráv získaných sběrem střepin a kartotéka o všech přezkoušených a nepřezkoušených minometech. Veškeré zprávy o nepřátelských minometech musí být ihned postupovány příslušným střeleckým ústřednám, aby podle nich mohly připravit střelecké prvky. Účinná střelba se provádí bez předchozího zastřelení.

2. Dělostřelecké zpravodajství ve sborovém dělostřelectvu

Sbor má jeden polní dělostřelecký pozorovací oddíl, který je vybaven prostředky zvláště k zjišťování nepřátelských baterií a minometů, dále prostředky k řízení a kontrole vlastních paleb a k provádění topografických prací. Přípravuje prvky střelby, provádí meteorologická pozorování a vyhodnocování pro účely střelby.

Polní pozorovací dělostřelecký oddíl je prostředkem velitele dělostřelectva sboru a má

- velitelství a štáb,

- velitelskou baterii se složkami velitelskými, topografickými, spojovacími, materiálními a zdravotnickými,

- tři pozorovací baterie, každou o jedné čtveřce zvukoměrné (o 6 soupravách), radarové (o 2 soupravách) a pro pozorování záblesků.

Polního dělostřeleckého pozorovacího oddílu může být použito buď celého v rámci dělostřelectva sboru nebo mohou být jednotlivé pozorovací baterie

přiděleny divisím k zesílení jejich zpravodajských prostředků.

Obdobně jako velitel dělostřelectva divise odpovídá za protiminometnou činnost, je velitel dělostřelectva sboru odpověden za protibaterijní činnost. (Plánování protibaterijní činnosti provádí zvláštní důstojník ve štábu velitele dělostřelectva sboru.)

Při střelbě na nepřátelské baterie se používá dělostřelectva středních ráží a na zvlášť důležité baterie při jejich přesném zjištění i 240mm houfnice. Je-li sborového dělostřelectva nedostatek, může být použito podle rozhodnutí velitele dělostřelectva sboru i divisního dělostřelectva.

Zprávy získané vlastními zpravodajskými prostředky (zvláště polním pozorovacím dělostřeleckým oddílem) jsou ještě doplňovány zprávami, které získává stíhací letectvo, z jehož jednotek se vyčleňují na základě požadavku velitele dělostřelectva sboru nebo armády letouny určené pro součinnost s dělostřelectvem sboru.

Tato skutečnost a důraz na organizování vyhledávání zpráv o nepřátelských bateriích u velitelství dělostřelectva sboru ovšem neznamená, že podřízené jednotky nejsou odpovědné za vyhledávání těchto zpráv a umlčování nepřátelských baterií, zvláště v době vedení boje.

VI. Spojení

Ve spojovacím systému polního dělostřelectva jsou všeobecně čtyři základní síť, velitelská, součinnostní, střelecká a týlová.

Velitelská síť slouží ke spojení mezi veliteli, součinnostní ke spojení s podporovanými jednotkami (stýční důstojníci) a střelecká ke spojení mezi pozorovateli, střeleckými ústřednami a palebnými postaveními. Linkové spojení je zřizováno péčí a prostředky nadřízeného k podřízenému.

Spojovací orgány velitelství dělostřelectva divise zřizují a udržují linkové spojení k řídicí ústředně dělostřelectva divise, k podřízeným jednotkám a k sousedům.

VS velitelství dělostřelectva divise se zřizuje v blízkosti VS divise a v jeho blízkosti, pokud to dovoluje řízení střelby, je i divisní řídicí ústředna. Obdobně je tomu s umístěním velitelských pozorovatelů.

Co se týká radiového spojení, je velitel dělostřelectva divise zanojen do velitelského okruhu velitele divise (nejsou-li obě velitelství na téže místě) a do sborového dělostřeleckého okruhu; kromě toho má vlastní velitelský okruh,

v němž jsou zapojena všechna přímo podřízená velitelství dělostřeleckých jednotek (oddílů — skupin). V divisi se dále zřizuje divisní dělostřelecký okruh, v němž pracují radiové stanice řídící ústředny a střeleckých ústředí podřízených jednotek, po případě zvláštní stanice pro potřeby zpravodajské a pro vyměřování.

V radiové síti divisního dělostřelectva pracují krátkovlnné a ultrakrátkovlnné radiové stanice.

Pro spojení u sborového dělostřelectva platí obdobné zásady jako u divisního dělostřelectva. Navíc zřizuje velitel dělostřelectva sboru radiové spojení s velitelem spolupracujícího letectva.

VII. Vyměřování

Všeobecně mohou být základem jednotné soustavy pro dělostřelecké vyměřování buďto přesné geodetické podklady nebo volně zvolené body. Volně zvolená soustava se má blížit geodetické co do směru i výše. Geodetická soustava vychází z geodetických — soudnicových dat.

Účelem vyměřování v rámci dělostřelectva divise je usnadnit přesná, hromadná soustředění pozorovaných i nepozorovaných paleb všech oddílů divisního dělostřelectva. V rámci divise se zřizuje společná divisní soustava.

Stejně jako u divisního dělostřelectva je i u sborového dělostřelectva podstatné, aby všechno dělostřelectvo v rámci celého sboru mělo pro zajištění hromadných soustředění jednotnou soustavu. Tato jednotná soustava je v podstatě též jako v pásnu divise. Kdykoli se při plnění společného úkolu vytvoří vhodné podmínky, zřizuje se jednotná soustava v rámci veškerého dělostřelectva sboru.

VIII. Posilování dělostřelectvem

Při přípravě plánu operace vyplývá z amerických zásad všeobecně nutnost, aby velitel dělostřelectva té jednotky, která operaci řídí (to jest velitel dělostřelectva skupiny armád nebo velitel dělostřelectva armády) navrhl příslušnému veliteli, kolik dělostřelectva bude třeba vyžádat na operaci z dělostřelecké zálohy hlavního velitelství.

Na množství a druh dělostřelectva potřebného pro operaci má především vliv druh nastávající operace. Za útoku je podle zásad dělostřeleckých předpisů americké armády rozhodujícím činitelem zvláště druh nepřátelské obrany; v obraně pak se všeobecně přiděluje jen omezené množství dělostřelectva, aby bylo umožněno hromadné po-

užití dělostřelectva na jiném úseku fronty, kde má být provedena rozhodující akce.

Americké předpisy říkají, že se potřeba dělostřelectva tak silně mění, že pro ni nelze stanovit žádné pevné normy. Činitelé, kteří mají vliv na výši potřeby dělostřelectva, jsou zvláště druh operace (pásma činnosti), terén, počasí, poměr sil, pomoc, která může být poskytnuta od letectva a obrněných jednotek, síla, druh a dostřel nepřátelského dělostřelectva, doba na přípravu a množství střeliva, které je k dispozici.

Tak na příklad podle počtu dělostřelectva, který měla 1. americká armáda na evropském bojišti v 2. světové válce, lze počítat u sboru skládajícího se ze dvou až tří pěších a jedné obrněné divise, při útoku na frontě široké asi 5 km, se střední hustotou 150 děl a minometů na 1 km fronty.

S přihlédnutím k dříve uvedeným hodnotám a zásadám posilování dělostřelectva divise a sboru lze počítat, že sbor při útoku na silně vybudovanou obranu může dostat asi:

- 8 až 12 oddílů s určením pro posílení organického divisního dělostřelectva,

- 3 až 6 dělostřeleckých skupin těžkého dělostřelectva po 2 až 3 oddílech 155mm kanonů nebo 203mm kanonů nebo houfnic a 240mm houfnic,

- 3 oddíly raketometů,
- 1 až 3 oddíly (prapory) chemických minometů.

Z oddílů se tvoří dělostřelecké skupiny (brigády).

Velitel dělostřelectva sboru zpravidla přiděluje 105 a 155mm houfnicové oddíly divisím jako dělostřelecké skupiny o 2 až 3 oddílech. Oddíly 155mm kanonů, jakož i 203mm kanonů nebo houfnic a 240mm houfnic si ponechává velitel dělostřelectva sboru zvláště pro plnění protibaterijních a dalekých paleb. Z těchto oddílů se vytvářejí dělostřelecké skupiny po 2 až 4 oddílech.

Vychází-li se z těchto přibližných dat, bylo by možné očekávat v rámci jednoho sboru o dvou pěších a jedné obrněné divisi při útoku na hlavní směr na silně vybudovanou obranu, je-li šířka útočného pásma sboru 6 km, tuto hustotu děl a minometů: (Viz tabulku na str. 83).

Tedy hustota na 1 km fronty může být 73 až 103 děl a 50 minometů. Při útoku na hlavní směr na silně vybudovanou obranu při šířce pásma sboru 6 km mohla by hustota děl a minometů dosáhnout 123 až 153 hlavních a 1 km fronty.

Jednotka	Děl	Minometů 81 mm
Dvě pěší divise	144 (106mm)	144
Jedna obrněná divise	72 (106mm)	20
Posilové jednotky ze zálohy hlavního velitelství: jeden obrněný pluk	18 (106mm)	27
8 až 12 posilových dělostřeleckých oddílů divisiho dělostřelectva	144—216	
4 až 12 posilových oddílů těžkého dělostřelectva (ráže 155 a 203 mm)	48—144	
2 až 4 oddíly ráže 240 mm	12—24	
3 prapory chemických minometů		108
Celkem	438—618 děl	299 minometů

IX. Protitanková obrana

Protitanková obrana má být podle zásad předpisů americké armády organizována do celé šířky a hloubky s největší hustotou na tankových směrech.

Do protitankových prostředků zahrnují Američané kromě bezzákluzových děl, 105mm protitankových kanonů, bazook ráže 88,9 mm, plamenometů a tanků (pěší prapor prvního sledu do stává v obraně jednu až dvě čety tanků) také bitevní letectvo opatřené reaktivními zbraněmi, protitankové miny a zátarasy.

V obraně se kladou před drátěné zátarasy protitankové miny a v prostoru obranných úseků praporů prvního sledu jsou rozmístěny do hloubky bazooky, plamenomety a bezzákluzová děla, která se umísťují co možná na odvrácených svazích s možností křížových paléb podél cest.

Protitankové zbraně pěších praporů tvoří první sled protitankové obrany. Protitankové prostředky a druhé sledy pěšího pluku, divise, sboru a armády tvoří hloubku protitankové obrany.

Kromě těchto prostředků musí být připraveno zúčastnit se protitankové obrany veškeré dělostřelectvo. Proto se palebná postavení polního dělostřelectva, zejména na tankových směrech, volí tak, aby při průlomu tanků větší část dělostřelectva mohla na tanky působit přímou střelbou.

Protiletadlové dělostřelectvo se účastní protitankové obrany na rozkaz velitele divise nebo sboru, není-li nuceno plnit hlavní úkol, t. j. protiletadlovou obranu.

Podle amerických názorů mají být útočící nepřátelské tanky zničeny již před hlavním obranným postavením. Přitom se však připouští, že je možné proniknutí tanků do hloubky vlastní obrany. V tom případě se boj proniklými tanky přenáší na zálohy — druhé sledy.

Organisování protitankové obrany v útoku je zaměřeno hlavně k zabezpečení útočících vojsk a obsazeného terénu před protiútoky nepřátelských tanků.

Pro plánování je možno kalkulovat u sboru s jednou protitankovou skupinou o 3 protitankových oddílech a u armády s jednou protitankovou skupinou o 3 až 5 protitankových oddílech, které jsou přidělovány ze zálohy hlavního velitelství.

X. Protiletadlová obrana

Má zabezpečit nejdůležitější prostory, zvláště sestavy dělostřelectva, tanků, zálohy a velitelská stanoviště.

Úkolem protiletadlového dělostřelectva je odrážet letecké útoky nepřítelů, ničit jeho vzdušné výsadky před jejich přistáním a po něm a na rozkaz nadřízeného vyššího velitele pálit i na pozemní cíle, zvláště na nepřátelské tanky.

K přímé protiletadlové obraně štábů a jednotek se používá organických protiletadlových kulometů ráže 12,7 mm.

Hlavním palebným prostředkem divise je divisi protiletadlový oddíl, jehož baterie se zpravidla přidělují pěším plukům. U většiny protiletadlových oddílů jsou protiletadlové kanony namontovány na podvozku lehkého tanku a

protiletadlové kulometry (čtyřkulometry) na polopásech. Kromě toho může být pěší nebo obrněná divise posílena od sboru jedním protiletadlovým oddílem malorážního protiletadlového dělostřelectva, jehož organisace a výzbroj je obdobná organickému protiletadlovému oddílu. Tento oddíl obyčejně chrání divisi dělostřelectvo, VS, zálohy a tyl divise.

Sbor nemá organické protiletadlové dělostřelectvo a může být posílen malorážními a po případě středorážními protiletadlovými oddíly ze zálohy hlavního velitelství, které dostává od armády, při čemž středorážní oddíly jsou po 4 bateriích. Baterie mají po 4 hlavních a jsou vybaveny radarovou četou.

Použití protiletadlového dělostřelectva u sboru má být centralisované. Jen v případech, kdy z nutnosti rozptýlení je centralisované velení nevýhodné, přiděluje se část protiletadlového dělostřelectva k zesílení divisím (1 malorážní oddíl pro divisi) a u sboru zůstávají 2 až 3 středorážní oddíly, které vytvářejí sborovou protiletadlovou skupinu.

Armáda obdobně jako sbor nemá organické protiletadlové dělostřelectvo a dostává je ze zálohy hlavního velitelství. Počet přiděleného protiletadlového dělostřelectva se řídí úkoly a předpokládanou vzdušnou situací.

Armádě přidělené protiletadlové dělostřelectvo je uskupeno v brigády a ve skupiny středorážního a těžkého protiletadlového dělostřelectva.

Protiletadlové dělostřelectkové brigády obdobně jako polní dělostřelectkové brigády nejsou stálým organickým celkem; stabilně mají jen velitelství s velitelskou baterií. Z přiděleného dělostřelectva se podle situace vytvoří 2 až 4 skupiny, po 2 až 4 oddílech i nestejných ráží. Oddíly těžkého protiletadlového dělostřelectva mají obdobně jako oddíly středorážní po 16 hlavních.

Kromě středorážních a těžkých protiletadlových oddílů, z nichž část je přidělována sborům, dostává armáda malorážní oddíly, jimiž jsou posilovány pěší a obrněné divise.

Pro plánování je možno počítat u armády s jednou protiletadlovou brigádou o dvou protiletadlových skupinách.

XI. Hlavní zásady činnosti amerického dělostřelectva

V rámci dělostřelectvého zabezpečení útočného nebo obranného boje plní dělostřelectvo všeobecně dva hlavní úkoly:

- podporuje palbou pěchotu a tanky,
- působí v taktické hloubce nepřátelské sestavy protibaterijními palbami,

umlčováním záloh, rušením pohybu v nepřátelských týlových prostorech a desorganisováním velení.

Americký polní řád předpokládá nutnost používat palebných soustředění velkého počtu dělostřelectva při centralisovaném velení.

Činnost dělostřelectva v útočném boji

Dělostřelectvo zaujímá palebná postavení po sledech v noci před zaujetím útočné sestavy pěchotou. Kryje zaujetí této útočné sestavy v prostorech soustředění vojsk s hlavním úkolem umlčet nepřátelské dělostřelectvo.

Palebná postavení jsou umístěna co možná nejbližší předních jednotek, aby je mohla co nejdéle podporovat beze změny palebných postavení a aby umožňovala soustředění paleb na útočné cíle.

Před zahájením útoku předchází buď dělostřelectkový přepad dlouhý asi 15 minut nebo dělostřelectková příprava.

O tom, kterého z uvedených způsobů bude použito a jak bude dělostřelectková příprava rozplánována, rozhoduje velitel armády, po případě sboru na návrh příslušného velitele dělostřelectva. Přitom se bere v úvahu zvláště ráz obrany nepřítele, počet zjištěných cílů pro dělostřelectkovou přípravu, očekávaný účinek dělostřelectkové palby a možnosti zásobování municí.

Všeobecně při určení doby trvání dělostřelectkové přípravy platí zásada, aby dělostřelectková příprava byla tak dlouhá, aby jí bylo dosaženo očekávaného účinku, ne však tak dlouhá, aby dala nepříteli časovou možnost provést účinná protipatření, zejména přeskupení jednotek a přitažení záloh z hloubky na ohrožený úsek obrany ještě před vyražením k útoku.

Dělostřelectková příprava se dělí na dvě údobí.

V prvním údobí se provádí umlčení dělostřelectva obránce, zničení jeho nejdůležitějších velitelských stanovišť, pozorovatelů, spojovacích uzlů, izolace jednotek na předním okraji obranného postavení, rozrušení obranných zařízení, neutralisace soustředěných jednotek, zejména mechanisovaných, a rozrušení minových polí a překážek.

V druhém údobí pokračuje část dělostřelectva v protibaterijním a protiminetném boji, větší část dělostřelectva je však soustředěna na umlčení obranného systému nepřítele.

Dělostřelectvo přímé podpory umlčuje zvláště palebná ohniska a živou sílu nepřítel: sborového, po případě armádnímu dělostřelectvu připadá úkol umlčovat nepřátelské baterie a střílet na nej-

důležitější obranná zařízení a objekty v hloubce obrany.

Doprovodné zbraně vedou boj během celé dělostřelecké přípravy přímou střelbou na důležité cíle.

Podpurné palby za útoku se dělí

— na palby přímé podpory, které provádějí dělostřelecké oddíly skupin přímé podpory, podporující pěší pluky, a dělostřelecké oddíly skupin všeobecné činnosti dělostřelectva divise,

— podpurné palby sborových skupin pro posílení palby, prováděné v celkovém rámci manévru palbou, nebo palby vedené ve prospěch divisi prvního sledu.

V době podpory útoku střelí dělostřelectvo podle požadavků podporovaných jednotek buď

— palebná soustředění, a to v případech, kdy jsou nepřátelské cíle přesně zjištěny, nebo

— pohyblivou přehradnou palbu. Tohoto způsobu je nejvíce používáno. Pohyblivá přehradná palba se střelí podle plánu na předem určené čáry přímo před útočící jednotky, nebo kombinace obou předcházejících způsobů.

Za pohyblivé přehradné palby a při palebných soustředěních řídí střelbu představení dělostřelečtí pozorovatelé vybavení radiovými stanicemi.

Při rozvinutí útoku se palba dělostřelectva přímé podpory soustřeďuje na prostory nebo úseky, kde útočící jednotky dosáhly největších úspěchů. Ostatní dělostřelectvo střelí do prostorů, odkud je předpokládán protiútok a boční palby, zvláště dělostřelectva.

Dělostřelectvo se přemisťuje po sledech, po provedených průzkumech, při čemž je snahou, aby se přemisťovalo co nejméně, neboť častá změna palebných postavení zmenšuje hustotu dělostřelecké palby a po zaujetí nových palebných postavení a znovuzahájení účinné palby, zvláště při užívání systému střeleckých ústředí, vyžaduje dosti času.

V připojené tabulce jsou uvedeny údaje o dobách potřebných k zaujímání palebných postavení a nastoupení pochodu před přemístěním dělostřeleckých baterií různých druhů, podle zkušeností americké armády z druhé světové války.

V době přemisťování dělostřelectva přímé podpory plní jeho úkoly dělostřelectvo všeobecné činnosti, což vyžaduje, aby přemisťování bylo sladěno mezi velitelem dělostřelectva sboru a divise. Přemisťování dělostřelectva nesmí být prováděno v době nepřátelských protiútoků.

K nahrazení palby dělostřelectva, které se přemisťuje, nebo na cíle mimo do-

Doba potřebná k zaujetí a organizaci palebného postavení a pozorovatelů po předchozím průzkumu do doby, kdy baterie je připravena k palbě

Tažená baterie			ve dne	v noci
	lehká		35'	60'
	hrubá		40'	100'
	těžká	155 mm kanon a 203 mm houfnice	60'	100'
		203 mm kanon a 240 mm houfnice	120'	150'
Samohybná baterie	lehká		25'	40'
	těžká		30'	45'

Doba potřebná k nastoupení pochodu tažené baterie z palebného postavení bez přípravného rozkazu a svinutí telefonního vedení

		ve dne	v noci
Lehká baterie		10'	20'
hrubá baterie		15'	30'
těžká baterie	155 mm kanon a 203 mm houfnice	35'	60'
	203 mm kanon a 240 mm houfnice	120'	150'

sah palby dělostřelectva se používá bitevního letectva.

Je-li na počátku útoku velení dělostřelectva centralisováno, s pokračováním útoku v hloubce nastává decentralisace ve velení. Výhodná doba pro decentralisaci ve velení dělostřelectva nastává podle amerických zásad v době, kdy pěchota dosáhla prostorů palebných postavení nepřátelského dělostřelectva.

Při zasažení druhých sledů udržuje dělostřelectvo prvních sledů palbu v dosavadním rozsahu s přednostním plněním úkolů protibaterijní činnosti a je připraveno spustit přehradné palby při nepřátelském protiútku.

Tvoří-li druhý sled armádního sboru obrněná divise, bývá posílena při zasažení do boje zpravidla nejméně jedním samohybným oddílem ráže 105 mm a jedním samohybným oddílem ráže 155 mm houfnic nebo i 155mm kanonů anebo 203 mm samohybných houfnic.

Činnost dělostřelectva v obranném boji.

V zájmu úspěchu obranného boje má dělostřelectvo podle amerických zásad především využívat své mohutnosti palby.

Uskupení dělostřelectva do hloubky — na volbu palebných postavení má vliv dostřel jednotlivých druhů děl. Je však nutné, aby každá baterie měla kromě hlavního palebného postavení připravena nejméně dvě záložní palebná postavení a konečně v hloubce obrany byla předem připravena další palebná postavení.

V době příprav nepřítele k útoku má střílet jen část dělostřelectva ze záložních palebných postavení, při čemž je zvlášť zdůrazňována palba proti nepřátelským bateriím.

Lehké a hrubé dělostřelectvo musí zabezpečit podporu obranného boje pěchoty palbami před přední okraj hlavního obranného pásma, kromě toho musí být většina dělostřelectva přímé podpory (pluků prvního sledu) schopna střílet obranné palby dovnitř obranného pásma.

Dělostřelectvo všeobecné činnosti má být uskupeno do hloubky tak, aby kromě předchozích požadavků zabezpečilo plnění úkolů i v tom případě, že dělostřelectvo přímé podpory (pluků prvního sledu) je úspěchem nepřítele přinuceno měnit původní palebná postavení.

K rychlému a účinnému soustředění dělostřelectkých paleb je velení dělostřelectvu v obraně centralisováno.

Podle těchto zásad zaujímají oddíly skupin přímé podpory palebná postavení v prostoru plukovních záloh, oddíly skupin všeobecné činnosti divisi v prostoru mezi plukovními zálohami a postavením divisních záloh a oddíly (skupiny) sbo-

rového dělostřelectva za postavením divisních záloh.

Při bezpečném zjištění známek hrozícího nepřátelského útoku zahajuje se palba proti přípravám, jejímž cílem je rozvrátit útočnou sestavu nepřítele, rozrušit jeho systém velení, pozorování a spojení, snížit účinek dělostřelectké přípravy a zeslabit jeho útočné přípravy.

Palba proti přípravám může být provedena na celé frontě armády — to jest všeobecná, nebo jen v té části, která je ohrožena, a pak se mluví o místní palbě proti přípravám.

Místní palbu proti přípravám střílí obyčejně dělostřelectvo divise.

Palbu proti přípravám nařizuje velitel armády. Nemá trvat déle než 30 minut.

Přemístění dělostřelectva v průběhu vedení obranného boje má být opět sladěno mezi velitelem dělostřelectva sboru a divise. Podle zásad o použití dělostřelectva v obraně se nedoporučuje, aby tažen dělostřelectvo při nepřátelské protibaterijní činnosti měnilo palebná postavení (vyjímajíc dělostřelectvo samohybné a raketomety).

Závěr

Při hodnocení organizační struktury a zásad použití dělostřelectva v americké armádě jsou pozoruhodné zejména tyto skutečnosti:

Podstatným nedostatkem, který má vliv na plánování a zabezpečení boje s dělostřelectkem hlediska, je okolnost, že ani u sboru, ani u armády není organizačního dělostřelectva.

Dále, že americká armáda nemá vyšší dělostřelectké jednotky.

Základní administrativní a taktickou jednotkou je oddíl. Dělostřelectké oddíly ze zálohy hlavního velitelství se k plnění úkolů dočasně slučují ve skupiny přidělované zpravidla sborům, zčásti divisím, výjimečně armádě.

K řízení bojové činnosti těchto skupin se určují zvláštní dělostřelectká velitelství skupin nebo brigád, která nejsou s oddíly pracovními sladěna.

Nepružnost v řízení bojové činnosti dělostřelectva jeví se i v tom, že přímé velení dělostřelectvu mají jen velitelé dělostřelectva sboru a divise. Velitel dělostřelectva armády je jen odborným poradcem velitele armády, dělostřelectvu přímo nevelí.

Protiminimální činnost je organizována v divisi, protibaterijní činnost ve sboru. Složení dělostřelectva divise a sboru však nezaručuje zabezpečení převahy nad nepřátelským dělostřelectvem a vede k zdůrazňování nutnosti spolupůsobení letectva.

Úspěšný výsledek palby dělostřelectva

závisí ve značné míře na použití velkého počtu dělostřeleckých letounů. Nevýhodou jejich použití je nutnost vybojování místní převahy ve vzduchu, při čemž pomalost, neozbrojenost a žádné pancéřování dosud používaných typů dělostřeleckých letounů dávají příznivé podmínky k jejich ničení a tím k ohrožení plnění úkolů dělostřelectva.

Prostředky amerického dělostřelectva k vyhledávání palebných postavení minometů a dělostřelectva vyžadují s našeho hlediska dodržování všech opatření, která znemožní nebo ztíží úspěšnou činnost zejména letounů a radarů. Vyžadují především dobré maskování palebných postavení, jejich častou změnu, zvláště u minometů, a umísťování v takových terénních podmínkách, které ztěžují jejich vyhledávání.

V americkém dělostřelectvu používané řízení střelby pomocí střeleckých ústředí vyžaduje mnoho pojiček. Vyřazení střelecké ústředny znemožňuje vedení paleb, zejména hromadných soustředění.

Systém střeleckých ústředí vede k šablonovitosti a nepřispívá k dosažení vysokých tvůrčích a organizačních schopností dělostřeleckých velitelů.

V protitankové obraně převládající bezzákluzové zbraně mají nevyhovující účinnou dálku střelby proti tankům. Také značný rozptýl zmenšuje účinnost těchto zbraní. Střelba z bezzákluzových děl zbraň značně prozrazuje a změna

palebných postavení je spojena s nebezpečím pýchotních paleb.

Účinnou střelbu na tanky z blízké vzdálenosti nezaručují však především morální hodnoty amerického vojáka.

Jako důsledek nepříznivých zkušeností s použitím bezzákluzových děl v Koreji je možno pozorovat náznaky zavádění protitankového dělostřelectva v našem pojetí — protitankového kanonu 105 mm. Další vývoj názorů na použití protitankového dělostřelectva nevylučuje, že klasického protitankového dělostřelectva bude použito v protitankových zálohách k získání hloubky protitankové obrany, která je dosud zajišťována jen zálohami, především tankovými, jejichž hlavním úkolem je však vedení protiútoků.

V organizaci protiletadlové obrany je pozoruhodná decentralisace protiletadlových prostředků v rámci divise, v níž jednotlivé baterie organického protiletadlového oddílu jsou přidělovány plukům.

Výčet nedostatků v organizaci a použití dělostřelectva americké armády není vyčerpávající. Postihuje toliko základní otázky vyplývající jen z částečného postižení amerických názorů na dělostřelectvo.

Avšak i to, co tu bylo uvedeno, odráží základní nedostatky americké vojenské doktriny, zejména pak neschopnost řešit otázku správného vzájemného poměru mezi různými druhy vojsk a jejich úkoly v soudobém boji.

DÁLKOVÉ ŘÍZENÉ STŘELY PROTI POZEMNÍM CÍLŮM

Technik major Antonín Hálek

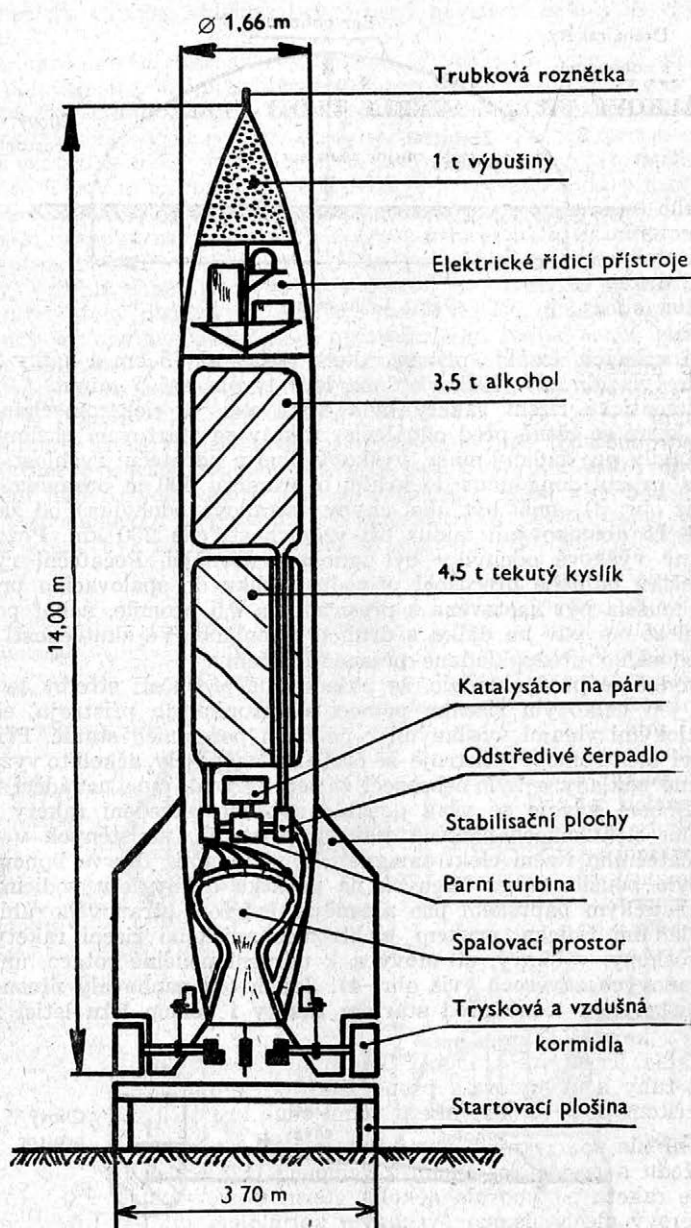
Z druhé světové války je dobře známa německá létající střela s pulsačním motorem V 1. Tato střela nebyla řízena na dálku, měla jen časově nastavitelné cílové zařízení s automatickým dodržováním stanovené počáteční dráhy letu. Nad cílovým prostorem časové cílové zařízení navedlo letící střelu do pozemního cílového prostoru s poměrně velkým rozptylem.

Druhá mnohem dokonalejší německá dálková řízená střela byla poháněna raketovým motorem a je známa pod označením V 2. Protože princip nyní vyráběných dálkových řízených střel je odvozen od V 2, popíši podrobněji její hlavní konstrukční prvky a zařízení. První serie vyráběných raketových střel V 2 byly řízeny podle předem přesně nastavených hodnot těsně před odpálením rakety.

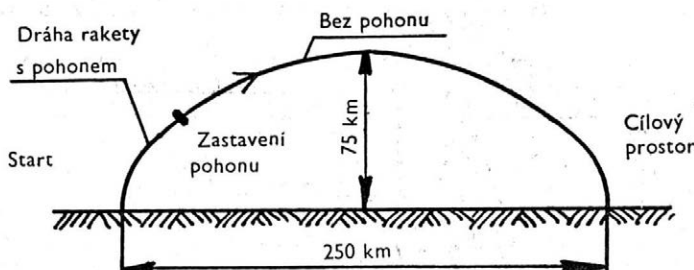
V přední části raketové střely (obr. 1) byla umístěna jedna tuna výbušiny s nárazovou roznětkou. Pod ní bylo oddělení s elektrickými a elektronickými přístroji k řízení. Ve střední části rakety byly dvě nádrže na tekutý alkohol a kyslík. Alkohol a kyslík tekli do dvou odstředivých čerpadel poháněných parní turbinou a dodávajících palivo pod velkým tlakem do spalovacího prostoru rakety. Pára k pohonu turbíny se vyráběla z koncentrovaného pyroxydu vodíku, který se účinkem katalysátoru rozkládal na vodní páru a kyslík. Výkon turbíny byl 300 kW po dobu 1 minuty. Alkohol z čerpadla obtékal nejprve jako chladicí prostředek dvojitou stěnu výtokové trysky pro spalované plyny, a pak vstupoval velkým počtem vstříkovacích trysek v podobě jemného deště do spalovacích komůrek umístěných kolem hlavního spalovacího prostoru. Tekutý kyslík přitékal potrubím od odstředivého čerpadla přímo do spalovacích komůrek, kde se vstříkoval silným proudem do alkoholové mlhoviny. Při výbušném spalování dosahovala teplota v hlavním spalovacím prostoru 2000°. Žhavé plyny proudily výtokovým tryskovým otvorem ve spodní části rakety ven a dosáhly rychlosti asi 2000 m za vteřinu a za letu rakety tvořily ohnivý ohon rakety, dlouhý asi 15 m.

Raketa se řídila čtyřmi velkými stabilizačními plochami na zádi, čtyřmi vzdušnými kormidly a čtyřmi kormidly tryskovými. Vzdušná a trysková kormidla fungovala přesně jako výškové kormidlo a směrovka letadla. Trysková kormidla byla nejprve zhotovována z wolframu, později z tuhy a odchylovala proud žhavých plynů více nebo méně na stranu. Přitom působily na raketu velmi silné kroucí momenty.

Reakční síla spalovaných plynů byla asi 27 t a poháněla raketu směrem kupředu s trvale rostoucím zrychlením. Po odpálení se startovací plošiny se raketa pohybovala několik vteřin svisle vzhůru. Pak pootočil strojní pérový mechanismus výškovým kormidlem tak, že raketa letěla šikmo pod úhlem 45° po předem nastavené výstřelné dráze. Asi po 60 vteřinách, ve výši asi 20 km, byl přívod kyslíku náhle uzavřen a raketa letěla dále již jen jako střela po parabolické dráze. Vzhledem k velké počáteční rychlosti, asi 1500 m za vteřinu, a k malému odporu vzduchu ve

Obr. 1. Podélný řez raketou V 2

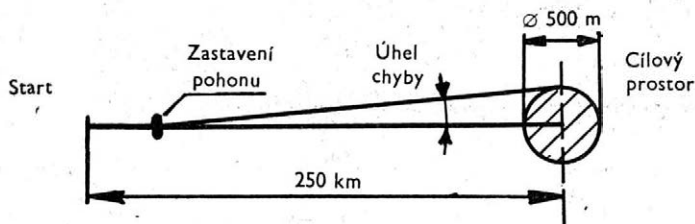
Obr. 2. Dráha rakety V 2

velkých výškách dosáhla přitom raketa výšky až 75 km a dálky 250 až 300 km (viz obr. 2). Celková doba letu trvala asi 5 minut.

Automatické řízení rakety bylo sestaveno z elektromechanických prvků, které se těsně před odpálením rakety se startovací plošiny přesně nastavily pro žádaný směr, výškový úhel a počáteční rychlost. Jestliže měla raketa dopadnout do kruhu o průměru 500 m opsaného kolem cíle (viz obr. 3), směl být úhel chyby (stranová odchylka) od záměrné nejvýše 15 obloukových minut při vzdálenosti cíle 250 km. Požadavek přípustné výškové odchylky byl mnohem mírnější. Počáteční rychlost v okamžiku náhlého přerušení přívodu kyslíku do spalovacího prostoru rakety musela být nastavena s přesností na 0,5 promile, neboť počáteční rychlost má vliv na dálku s druhou mocninou. Ve skutečnosti se nikdy nedosáhlo předpokládané přesnosti střelby.

Původně se předpokládalo, že požadované přesnosti střelby bude dosaženo jen dálkovým řízením pomocí elektronických přístrojů, elektromagnetickými vlnami vysílanými z pevných pozemních stanic. Příslušné naváděcí elektronické přístroje se proto stále vyvíjely, ačkoli to vyžadovalo značné náklady a bylo nebezpečí, že nepřítel bude moci naváděcí signály rušit. Během vývoje se však dosáhlo dobrého navedení rakety na cíl zlepšením elektromechanických řídicích přístrojů, umístěných v raketě bez počátečního řízení elektromagnetickými vlnami. Teprve koncem roku 1944 bylo použito raket řízených na počátku dráhy letu vodícím elektromagnetickým paprskem pro přesnější dodržení stranového úhlu.

Základním řídicím prvkem elektromechanického řízení rakety byly tři gyroskopy, výškový, stranový a k udržení podélné rotace, umístěné v kardanových závěsech (viz obr. 4). Jejich osy zachovaly přesnou polohu nastavenou těsně před startem rakety i během letu letící rakety

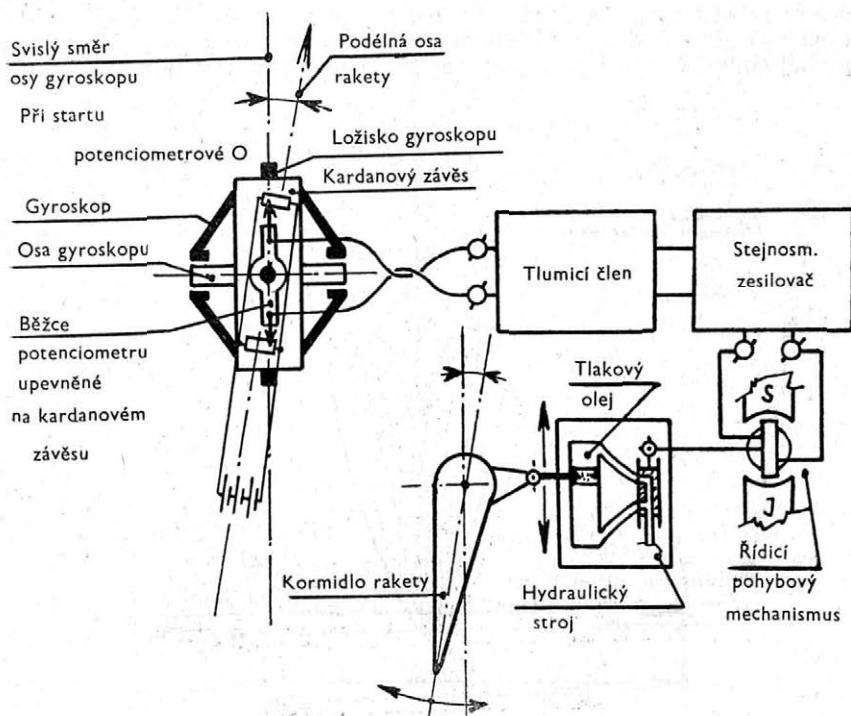

Obr. 3. Dráha rakety V 2

jako pevnou výchozí veličinu pro přesné navedení rakety do žádaného směru.

Na kardanovém závěsu výškového gyroskopu jsou umístěny dva běžce potenciometrů. Potenciometrové odporové vinutí je pevně připevněno na konstrukci rakety. Letí-li raketa těsně po odpálení přesně kolmo vzhůru, má výškový gyroskop nastavenou osu též pro přesný let kolmo vzhůru a běžci potenciometrů jsou ve střední poloze a na potenciometrech nevzniká rozdíl napětí. Odchýlí-li se raketa od přesně svislého směru, zůstává výškový gyroskop setrvačností stále ve stejné poloze a jeho kardanový závěs natočí běžce potenciometrů a na odporovém vinutí potenciometrů vznikne napětí úměrné úhlu odchýlení dráhy letu rakety. Vzniklé napětí se vede přes tlumicí člen dále do stejnosměrného zesilovače, který dodává již zesílený proud do řídicího pohybového mechanismu a pohybuje šoupátkem hydraulického stroje, jehož píst se pohybuje naprosto souměrně nahoru a dolů a nastaví příslušnou dvojici tryskových a vzdušných kormidel tak, že podélná osa rakety má snahu zaujmout při letu opět přesně svislý směr.

Podobný je servomechanismus gyroskopu pro udržení stranového úhlu, který byl ještě doplněn pérovým hodinovým strojkem pro pomalé natáčení odporových vinutí jeho potenciometrů tak, aby běžec stranového potenciometru gyroskopu byl souměrný k poloze běžce potenciometru, který byl udržován výškovým gyroskopem. Tím bylo dosaženo,

Obr. 4. Řídicí výškový gyroskop rakety V 2

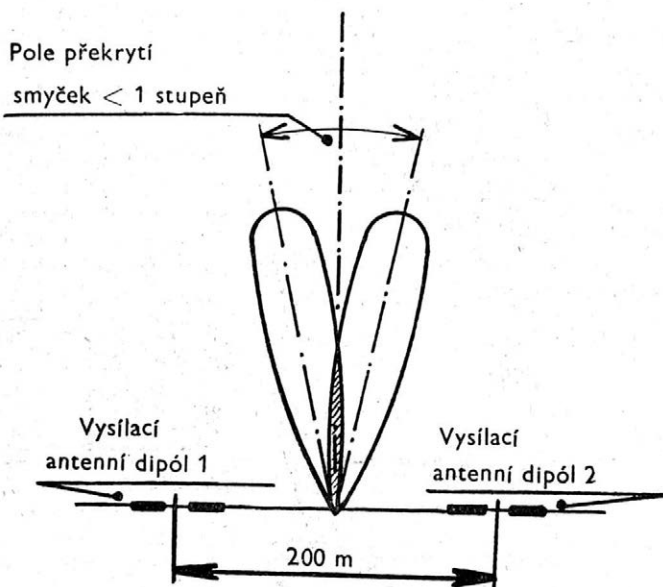
že v okamžiku skončení spalovacího pochodu byla raketa nastavena do předem určeného směru letu.

Servomechanismus s gyroskopem pro potlačení rotace rakety kolem podélné osy sloužil k tomu, aby se raketa před směrovým natočením neotáčela kolem podélné osy. Otáčení kolem podélné osy rakety by mělo vliv na přesnost stranového zaměření.

Popsané gyroskopické zařízení ve spojení s tlumicím členem a stejnosměrným zesilovačem mělo tu rozhodující vliv na stálost řízení, neboť jako každá automatická regulace měla též raketa sklon ke kmitání, chvění, zvláště proto, že hydraulické servomechanismy pracovaly poměrně pomalu a opožděně. Z toho hrozilo nebezpečí, že dojde k otáčivému kmitání rakety kolem těžiště. Tlumicí člen posouval časově dopředu řídicí účinek gyroskopu na hydrauliku servomechanismů a tím se bezpečně vyloučilo kmitání rakety. Napětí na výstupu z tlumicího členu bylo poměrně malé, a proto stejnosměrný zesilovač musel mít značné zesílení.

Přesnost nastavení stranového úhlu, dosažená gyroskopy, byla řádově $\pm 1^\circ$. Při dálce 250 km byl 50% stranový rozptyl asi 10 km.

Koncem roku 1944 byly rakety V 2 ještě dodatečně řízeny na počátku dráhy letu pomocí elektromagnetických vln (řízení vodícím paprskem). Za místo startu rakety se postavil do vzdálenosti asi 12 km vysílač s délkou vlny 5 m a výkonu 1 kW, kterým se napájely dva vodorovné vyzařovací anténní dipóly, umístěné souměrně od směru výstřelné dráhy rakety a vzdálené od sebe 200 m. (viz obr. 5). Působením obou vysílacích dipólů vznikalo kolísání elektromagnetického pole vzájemným překrýváním a v poli překrytí vodícího paprsku se tím udržovala stálá

Obr. 5. Vodící paprsek rakety V 2

síla pole rovnající se $\frac{2}{3}$ maximální hodnoty výkonů antenních smyček. Raketa se pohybovala v poli překrytí, smyček (vodící paprsek), které mělo šíři menší než 1 stupeň. V raketě byl umístěn radiový přijímač, který při letu rakety ve vodícím paprsku byl bez napětí. Při vybočení rakety z určeného směru buď doprava nebo doleva vzniklo vlivem překrytí smyček antenního pole střídavé napětí s amplitudou buď kladnou (doprava) nebo zápornou (doleva). Získané střídavé napětí z přijímače bylo úměrné úhlu vybočení z elektromagnetického pole vodícího paprsku a vedlo se do tlumicího členu, pro potlačení vlastních kmitů, a dále do stejnosměrného zesilovače, jenž působil pomocí potenciometrů na gyroskop stranového řízení rakety. Stranové kormidlo opravovalo tak nejen výchylky podélné osy rakety od záměrné, ale i odchylky celé rakety z roviny výstřelu. Toto zařízení bylo tak citlivé, že stačila odchylka několika metrů a stranová kormidla plnou rychlostí vyjela z klidové polohy.

Při praktickém zkoušení řízení rakety vodícím paprskem se vyskytly potíže, protože vodící paprsek neměl pro nerovnost terénu v okolí vysílacích antén theoreticky očekávaný průběh a raketa měla kolem vodícího paprsku malé kmity, které dlouho nebyly zjištěny. Tyto kmity dávaly raketě v okamžiku skončení spalovacího pochodu rychlostní složku kolmou k rovině výstřelu a vznikla z toho velká stranová chyba při dopadu rakety. Později byl průběh vodícího paprsku opraven na theoretický průběh plošným umělým uzemněním v okolí pozemních vysílacích dipólových antén.

K dosažení stanovené dálky je nutné trvale měřit rychlost stoupající rakety a přerušit přívod paliva přesně v okamžiku, v němž dosáhne raketa rychlosti příslušející žádané dálce. Měření rychlosti rakety se provádělo buď pomocí integračního gyroskopového měřiče zrychlení umístěného uvnitř rakety nebo pomocí elektromagnetických vln a Dopplerova zjevu v pozemním radiolokátoru sledujícím letící raketu, která vyslaný radiolokační signál zachytila v odpovídajícím přijímači rakety a vyslala jej zesílený zpět do radiolokátoru, kde se z rozdílu frekvencí zjistila rychlost letící rakety a radiovým vysílačem se na jiné vlně vyslal povel do druhého přijímače rakety k zastavení přívodu paliva. Prakticky se užívalo více integračního gyroskopového měřiče, neboť při radiolokačním měření rychlosti raket nebyly měřeny vždy stejné hodnoty.

Při letu se raketa V2 silně ohřívala třením o vzduch, zvláště při přibližování k zemi. V noci bylo vidět, že přední část rakety je tmavě červeně rozžhavena. Později byla přední část rakety (špička) též opatřena krytem z křemenného skla.

Angličané sice dráhu letu rakety V2 sledovali radiolokátory, ale neměli možnost obrany při její velké rychlosti dosahující přes 4000 km/hod. V přední části byla umístěna citlivá trubková roznětka, která při nárazu přiváděla do explose 1 t třaskaviny. Když se roznětka poněkud opozdila, raketa vnikla do země a výbuchem vznikl kráter, který měl v průměru 30 m a byl 20 m hluboký. Celkem bylo na Anglii vysláno přes 3165 raket V2 a žádná nemohla být zneškodněna. Při seriové výrobě se jedna raketa zhotovila za 4000 hodin.

Vývojově byla konstrukce řízené rakety V2 zvládnuta z 80% a na řízených dálkových raketách nyní vyráběných v USA a Anglii je vidět, že bylo použito mnohých funkčních prvků z německé rakety V2.

Technické údaje řízené raketové střely V 2

Délka	14 m
Největší průměr	1,66 m
Tah raketového motoru	27 až 31 t
Spotřeba paliva	125 kg/vt.
Maximální doba hoření	70 vt.
Váha prázdné střely	3,055 t
Váha výbušniny	0,975 t
Váha lihu	3,790 t
Váha kyslíku	4,960 t
Váha pomocného paliva	0,200 t
Celková váha	13 t
Dolet	290 až 320 km, dosažitelný 355 km.
Maximální rychlost startu	9000 km/hod.
Maximální rychlost při letu	5400 km/hod. až 6100 km/hod.
Maximální rychlost při dopadu na cíl	2,850 km/hod.

V USA byla společností „Martin Aircraft“ zhotovena řízená raketová střela „Neptun“ pro americké vojenské námořnictvo. V hlavních rysech se podobá německé raketě V 2. S užitečným zatížením 45 kg dosahuje rychlosti 14 000 km/hod. a výšky 61 km za 75 vteřin po odpálení. V této výšce bude mít spotřebovány zásoby alkoholu a kyslíku a poletí setrvačností ještě 315 km až do výše 376 km.

U řízené rakety „Neptun“ je raketový motor upevněn v závěsných rámech a je ovládán servomechanismem řízeným gyroskopem. Tímto řešením má být řízen směr letu střely po dobu hoření raketového motoru, na rozdíl od V 2, která byla řízena tryskovými kormidly a byla těžce říditelná. Délka raketové střely je 14 m a největší průměr 0,812 metrů. Přímého letu, stability za letu, má být dosaženo vypouštěním páry zvláštními pomocnými tryskami. Směrová a výšková kormidla mohou prý být dálkově ovládána 17 vteřin po skončení činnosti raketového motoru.

Zakladatelem raketové techniky je ruský vědec K. E. Ciolkovský, který jako první ve světě dal základ o teorii pohybu raket, raketového motoru, a použití raket k nejrozličnějším účelům, z nichž jeho projekty meziplanetárních raket ukázaly, kam může být perspektivně zaměřen vývoj raketových dálkových střel.

Prvenství SSSR v raketové technice uznávali i němečtí vědečtí pracovníci z oboru raket. Je pozoruhodné, že ve všech německých výzkumných raketových ústavech byly fotokopie ruského originálu, knihy E. E. Ciolkovského o raketové technice. Hlavní raketový německý výzkumný a pokusný ústav Peenemünde byl po obsazení r. 1945 Rudou armádou srovnán se zemí. Do roku 1945 neměla americká armáda dálkově řízené rakety. Americké raketové řízené střely lodní a protiletadlové byly do roku 1945 ve vývojovém stadiu. Američtí raketoví odborníci prohlásili, že díky pomoci některých německých odborníků, kteří po kapitulaci Německa odjeli do USA, mají ušetřeno nejméně 10 let výzkumných prací.

V Sovětském svazu je i raketová technika určena ke službě lidské společnosti. Svědčí o tom četné publikace a knihy pojednávající o meziplanetárních raketách, které mohou dát všemu pokrokovému lidstvu neúšlechtlou perspektivu!

VOJENSKO-HISTORICKÁ ČÁST

BITVA O KAVKAZ

(1942—1943)

Bitva o Kavkaz se rozpoutala v červenci roku 1942 a trvala do října 1943. Naše vlast prožívala těžké dny. Zvláště těžká byla situace na frontách Veliké vlastenecké války v září a říjnu 1942. Když soudruh Stalin ve své řeči k 26. výročí Velké říjnové socialistické revoluce charakterisoval toto období, řekl: „V říjnu 1942 se nebezpečí pro naši vlast ještě zvětšilo. Nepřítel tehdy stál asi 120 km před Moskvou, probil se do Stalingradu a vystoupil na předhoří Kavkazu“.

První období bitvy o Kavkaz probíhalo za velmi těžké naší situace. Vládnoucí imperialistické kruhy Spojených států amerických a Anglie ve své snaze vyčerpat a oslabit Sovětský svaz sabotovaly různými způsoby vytvoření druhé fronty v létě roku 1942. Zrádčovská politika vlád Spojených států amerických a Anglie umožnila německému fašistickému velení vrhnout na sovětsko-německou frontu všechny volné zálohy a vytvořit tak velkou číselnou převahu sil. To velmi zhoršilo naši situaci na jihozápadě. Iniciativa přešla dočasně do rukou nepřítele. Sovětské ozbrojené síly byly v létě 1942 opět přinuceny přejít do aktivní obrany.

Ve svém plánu pro tažení na rok 1942 si hitlerovské velení znovu vytkllo za cíl: zmocnit se hlavního města naší vlasti — Moskvy — a tak dosáhnout vítězství nad Sovětským svazem. Fašisté však již nemohli vést útok na celé frontě, jako tomu bylo na začátku války; jejich síly byly v značné míře vyčerpány a zničeny Sovětskou armádou, zvláště v bojích u Moskvy, na řece Tichvinu a v prostoru Rostova. Proto rozvinulo německé fašistické velení svoje hlavní síly na čáře Orel—Lozovaja za tím účelem, aby byl zasazen úder naším vojskům na jižním úseku fronty. Při tom hlavní úder vedla německá fašistická vojska ve směru na Stalingrad. Tímto úderem zamýšleli Němci provést hluboký obchvat Moskvy od jihu a jihozápadu a zmocnit se našeho hlavního města. Pomocný úder vedli hitlerovci na Kavkaz. Cílem postupu Němců na Kavkaz bylo odtáhnout naše hlavní zálohy na jih, oslabit tak moskevskou frontu a tím umožnit dosažení úspěchu při útoku na Moskvu. Ovládnutí naftových pramenů bylo jen vedlejším cílem.

20. května 1942 se německá fašistická vojska zmocnila města Kerče (ve východní části Krymu) a v druhé polovině června prolomila obranu jihozápadního frontu, útočila směrem východním a jihovýchodním na Stalingrad a Rostov. Nad Kavkazem visela skutečná hrozba vpádu německých fašistických okupantů jak od severu, tak i od západu (náčrt 1).

Sovětská vláda a bolševická strana v čele se soudruhem Stalinem mobilisují pracující a všechny síly a prostředky k tomu, aby zmařily plány nepřítele a způsobily jeho porážku.

Bitva o Kavkaz probíhala v přímé spojitosti s bitvou o Stalingrad, a proto měla velký význam pro zmaření fašistických plánů letního útoku roku 1942 a při porážce hlavního útočného uskupení u Stalingradu.

V této bitvě jsme získali první opravdové zkušenosti v bojové činnosti vojsk v horách jak v obraně, tak i v útoku, kterých naše vojska

široce využila v Karpatech, při překonávání pohoří Velký Chingan v Mandžusku a v jiných horských oblastech.

Podle času a způsobu bojové činnosti se bitva o Kavkaz rozděluje na dvě velká období:

První období: obranné boje Sovětské armády a likvidace německého útoku na Kavkaz (červenec až 18. listopad 1942).

Druhé období: útok zakavkazského a severokavkazského frontu (19. listopad 1942 až říjen 1943).

V této práci je popsán vývoj bojů sovětských vojsk v bitvě o Kavkaz od července 1942 do května roku 1943 s cílem poukázat na hrdinský zápas Sovětské armády a pracujících Kavkazu proti německým fašistickým vetřelcům, upozornit na základní charakteristické rysy organizace a vedení bojových akcí v horských podmínkách podle zkušeností získaných v bitvě o Kavkaz, osvětlit úlohu bolševické strany a soudruha Stalina při organizaci a provedení porážky německých fašistických vojsk.

Vojensko-politický význam Kavkazu

Kavkaz má pro naši vlast ohromný význam. Již v listopadu 1920 řekl soudruh Stalin v rozhovoru s dopisovatelem časopisu „Pravda“: „Velký význam Kavkazu pro revoluci není jen v tom, že je pramenem surovin, paliva a proviantu, ale i pro jeho polohu mezi Evropou a Asií, mezi Ruskem a Tureckem a pro důležité strategické cesty (Batumi, Baku; Batumi, Tauriz; Batumi, Tauriz, Erzerum)“. Za léta sovětské vlády se Kavkaz přeměnil v kvetoucí kraj. Do zahájení války dodával Kavkaz naší vlasti značné množství nafty. Kromě toho jsou na Kavkaze velká ložiska nerostů, jako na př. manganu, kamenného uhlí, měděné rudy, zinku a p. Severní Kavkaz (Kubaň) je jedna z nejdůležitějších obilnářských oblastí Sovětského svazu.

Kavkaz obývá více než 26 národností. V Zakavkazsku jsou tři sovětské socialistické republiky: Gruzie, Azerbajdžan a Armenie.

Mořské přístavy na Černém moři — Novorossijsk, Gelendžik, Tuapse, Poti a Batumi — jsou důležitými námořními základnami, které mají velký ekonomický a vojenský význam. Jejich úloha zvláště vzrostla v době Veliké vlastenecké války po dočasné ztrátě oděského a sevastopolského přístavu.

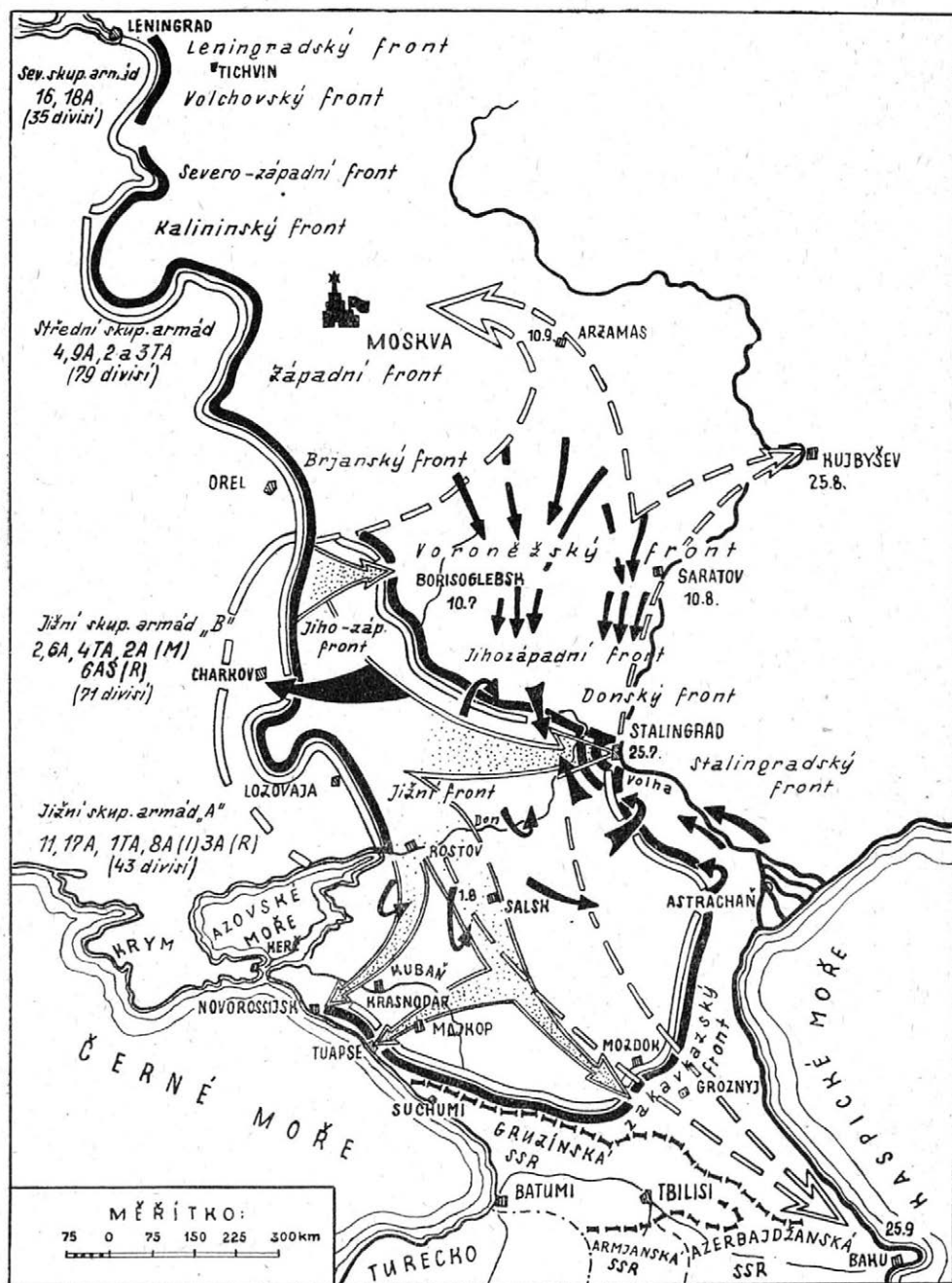
Kavkazem vedou důležité strategické cesty z Evropy na Blízký Východ, do severní Afriky a Indie.

Proto hitlerovské vedení útočíc v roce 1942 na Kavkaz počítalo, že tam sovětské velení přesune značné síly z ostatních úseků fronty, hlavně od Moskvu.

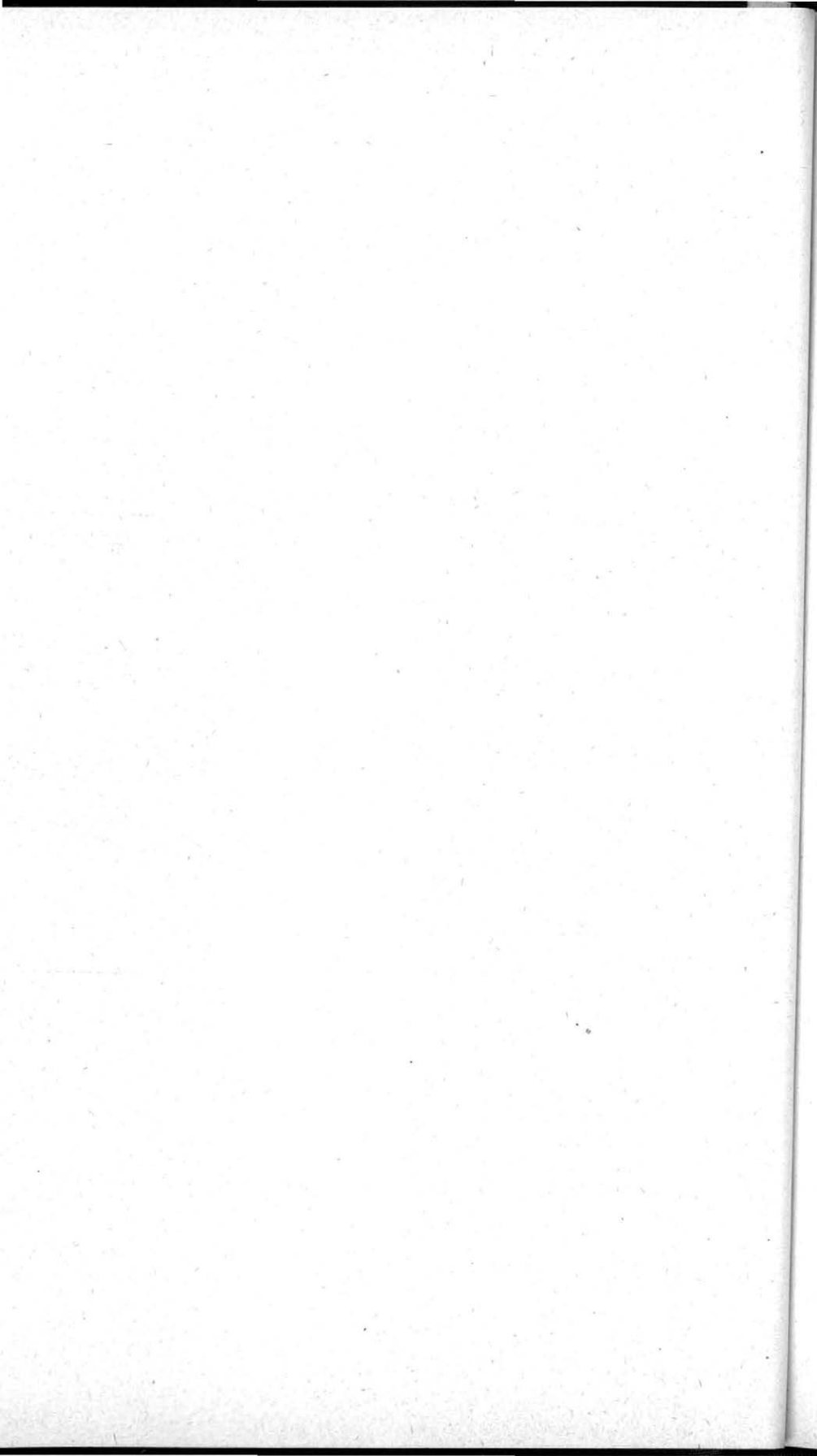
Opatření sovětského velení na organizaci obrany Kavkazu

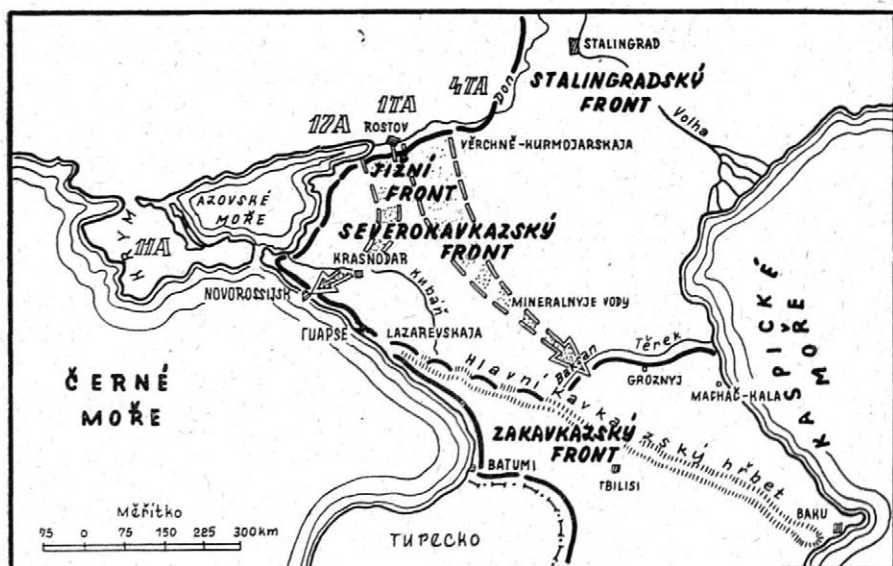
Zámyslem sovětského velení při obraně Kavkazu bylo: hlavní úsilí Sovětské armády soustředit na obranu Stalingradu. Omezenými silami, které vedly boje na Kavkaze, úpornou obranou, prováděním protiútoků a protiúderů vyčerpat a oslabit nepřátelské síly a nedopustit jejich pronikání na Kavkaz. V dalším průběhu po soustředění sil přejít do útoku a způsobit fašistickým vetřelcům rozhodující porážku.

Hlavní velitelství Sovětské armády, které počítalo s možností nepřátelského útoku na jihu zorganizovalo již 19. května 1942 severokavkazský front. Tento front měl ve spolupráci s azovskou vojenskou flotilou organisovat obranu na čáře řeky Donu od Věrně—Kurmojarskaja na pobřeží Azovského a Černého moře po Tuapse. Vojska frontu měla za

Náčrt 1. Ztroskotání německých plánů na obchvat Moskvy od východu a na dobytí Kavkazu

Náčrt 2. Situace na Kavkaze ke konci července roku 1942

úkol chránit severní Kavkaz před vpádem nepřítele od severu a západu.

Zároveň dostal zakavkazský front úlohu vybudovat obranu na řece Těrek a Baksan, na hlavním kavkazském hřbetě po Tuapse a zajišťovat turecko-sovětské a iránsko-sovětské státní hranice.

Tímto způsobem se na kavkazské frontě vytvořila hluboká strategická obrana: severně od Taganrogu se bránila vojska jižního frontu, na řece Don připravoval obranu severokavkazský front a na čáře řek Těrek, Baksan a hlavním kavkazském hřbetě organizoval obranu zakavkazský front. Využitím této hluboké obrany měla naše vojska nejen zastavit útok německých fašistických vetřelců, ale vytvořit výhodné podmínky pro přechod do rozhodujícího útoku s cílem úplně porazit nepřítele útočícího na tomto směru.

Hlavní velitelství, které včas odhalilo zámysly nepřítele, vydalo v červenci 1942 veliteli zakavkazského frontu, generálu armády Tjuleněvovi směrnicí, podle které bylo třeba počítat s hlavním úderem nepřátelského útoku na směr Rostov, Minerálnyje Vody, Machačkala, Baku. Zároveň bylo poukázáno na důležitost směru vedoucího podél černo-mořského pobřeží. Soudruh Stalin upozorňoval, že v horách není nepřechodných míst, že všechny důležité směry musí být dobře chráněny vojsky, aby se na Kavkaze zabránilo nepřátelskému průlomu.

Národům Kavkazu přišly na pomoc všechny národy Sovětského svazu. Hlavní velitelství Sovětské armády soustředilo na kavkazském směru dostatečné síly na obranu, výzbroj, bojové potřeby, proviant a střelivo. Kaspické válečné loďstvo přepravovalo vše potřebné pro naše vojska na Kavkaze. Velký význam pro obranu Kavkazu mělo uspořádání lidových shromáždění představitelů národů severního Kavkazu a Zakavkazska, v srpnu až říjnu 1942 v městech Dzaudžikau a Tbilisi. Na těchto shromážděních se pracující Kavkazu zapřísahali soudruhovi Stalinovi, že společně s velkým ruským národem vynaloží všechny síly na to, aby rozdrtili nepřátelské hordy.

Situace na Kavkaze koncem roku 1942

(Náčrt 2)

1. Uskupení sil Sovětské armády

Po prolomení obrany jihozápadního frontu německo-fašistickými vojsky a jejich postupu do prostoru Rostova vyvstalo skutečné nebezpečí vpádu na kavkazské území.

Situace na Severním Kavkaze se vyvíjela takto: Vojska jižního frontu přešla za řeku Don, převzala část vojsk od severokavkazského frontu a zaujala 25. července obranu na jižním břehu řeky Don od Věrně—Kurmojarskaja po ústí Donu.

Od ústí Donu podél pobřeží Azovského a Černého moře až po osadu Lazarevskaja byla v obraně vojska severokavkazského frontu.

Vojska zakavkazského frontu v tom čase zaujímalu obranu na řekách Těrek, Baksan, na hlavním kavkazském hřbetě, bránila pobřeží Černého moře od Lazarevskaja po Batumi, střežila sovětsko-turecké a sovětsko-iránské hranice a zajišťovala komunikace v Iránu.

Naše armády na severním Kavkaze nebyly na plných počtech a jevila se velká potřeba doplnit je živou silou, výzbrojí a bojovými pro-

středky. Vojáci byli vyčerpaní neustálými těžkými obrannými boji. Nepřítel měl značnou převahu v silách i prostředcích, především v tancích a letectvu. To mu umožnilo dosáhnout dočasných úspěchů.

2. Uskupení vojsk a plány Němců

Hitlerovské velení zasadilo roku 1942 do útoku na jižním směru jižní skupinu armád A v složení 1. a 4. tankové a 17. polní armády, která dosáhla jižního toku Donu. K této skupině patřila kromě toho vojska 11. armády, která byla na Krymu. Na kavkazském směru bojovalo proti našim vojskům celkem 23 nepřátelských divisí, z nichž bylo 5 tankových a 4 motorisované.

Útok nepřítele na naftové oblasti Kavkazu měl jednak odtáhnout naše zálohy od Moskvy a oslabit tak moskevský směr, ale zároveň se německé fašistické velení snažilo ovládnout bohaté naftové oblasti Kavkazu. Bližším úkolem německého útoku na Kavkaz bylo obklíčit a zničit sovětská vojska mezi dolním tokem Donu a Kubání; v dalším průběhu zamýšlelo německé velení ovládnout jednou skupinou vojsk prostory Novorossijsk a Tuapse a rozvíjením útoku podél pobřeží Černého moře na jihozápad dosáhnout prostoru Tbilisi a Batumi. Druhou skupinou, organisovanou z tankových a motorisovaných jednotek bylo plánováno rozvinutí útoku ve všeobecném směru na Groznyj, Machackala a dosažení 25. září Baku. Kromě toho zamýšlelo nepřátelské velení proniknout částí sil průsmyky hlavního kavkazského hřbetu.

Hlavní úder byl veden na směru Rostov, Mineralnyje Vody, Baku. Německé fašistické velení narazilo na železný odpor sovětských vojsk, na vysoké mistrovství našeho mužstva, průzkumníků, důstojníků i generálů, kteří si osvojili stalinskou vědu, jak vítězit, střetlo se se všeobecnou nenávistí pracujících Kavkazu, kteří se vlastní hrudi postavili na obranu své vlasti Sovětského svazu. Nedosáhlo proto uskutečnění svého plánu — dobytí Kavkazu; jeho vojska přes velkou číselnou převahu v silách i prostředcích byla poražena.

Obranné boje sovětských vojsk a likvidace německého útoku na Kavkaz

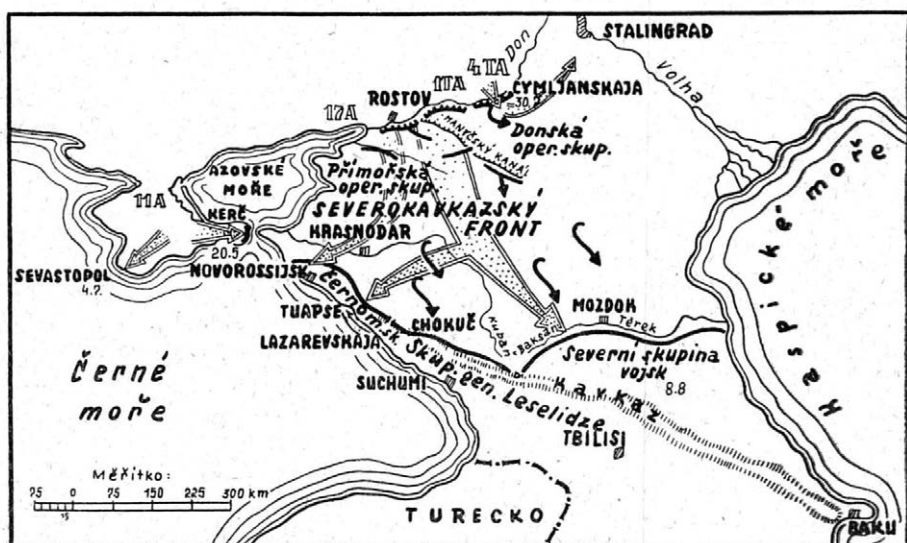
(První období: červenec až 18. listopad 1942)

1. Organizace obrany na Kavkaze (náčrt 3.)

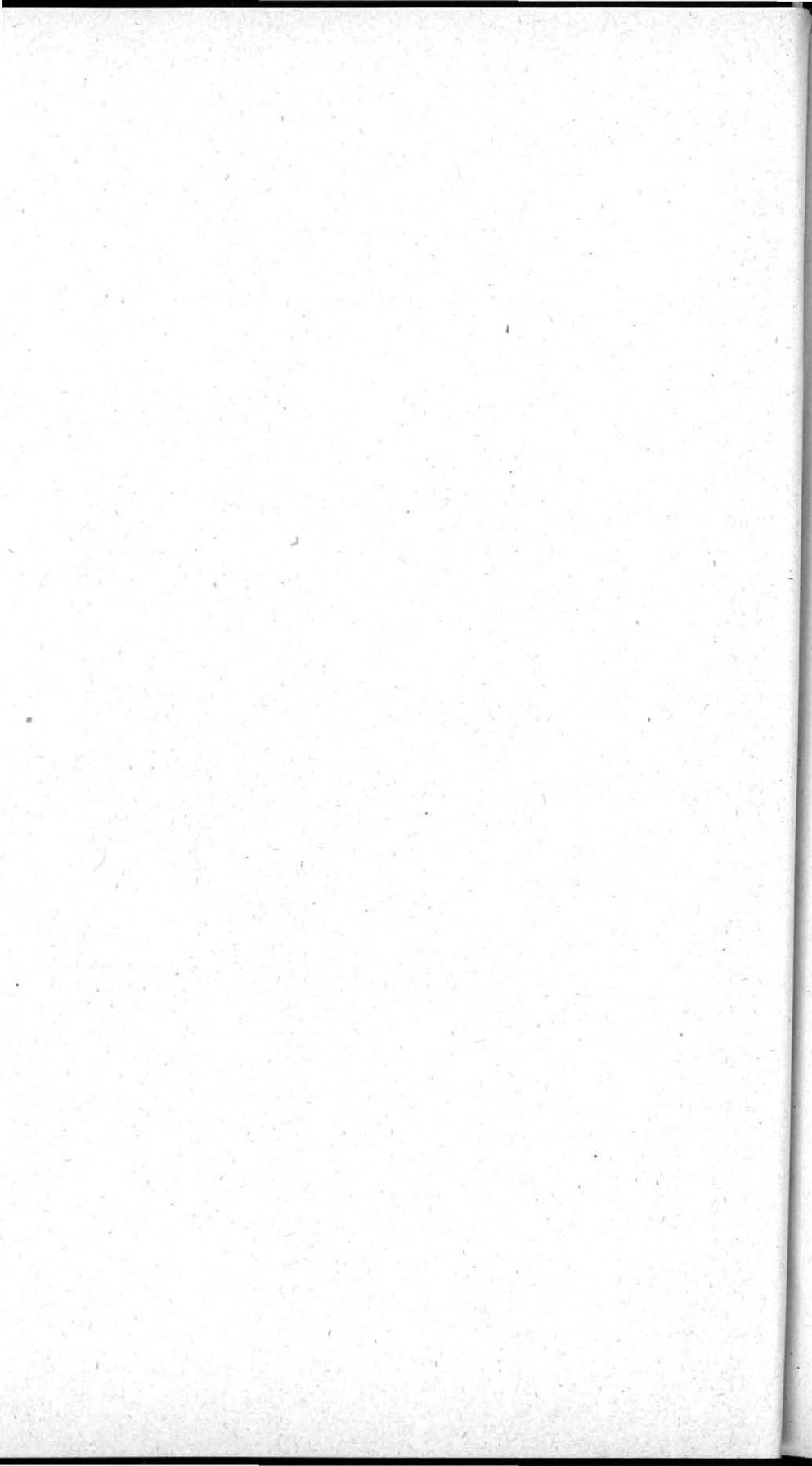
Od druhé poloviny července 1942 vedla sovětská vojska rozhořčené a úporné obranné boje na levém břehu řeky Don. Přesto se však našim vojskům nepodařilo udržet zaujaté obranné pásmo na Donu. 4. tanková armáda nepřítele, která vedla hlavní úder na Stalingrad od jihozápadu, překročila 30. července řeku Don jižně od Cymljanskaja a vytvořila řadu předmostí na levém břehu řeky. V dalším průběhu pod tlakem početně silnějšího nepřítele ustoupila vojska jižního frontu na čáru Manyčský kanál, řeka Kagalnik, čímž se nebezpečí nepřátelského průlomu na Kavkaz zvýšilo.

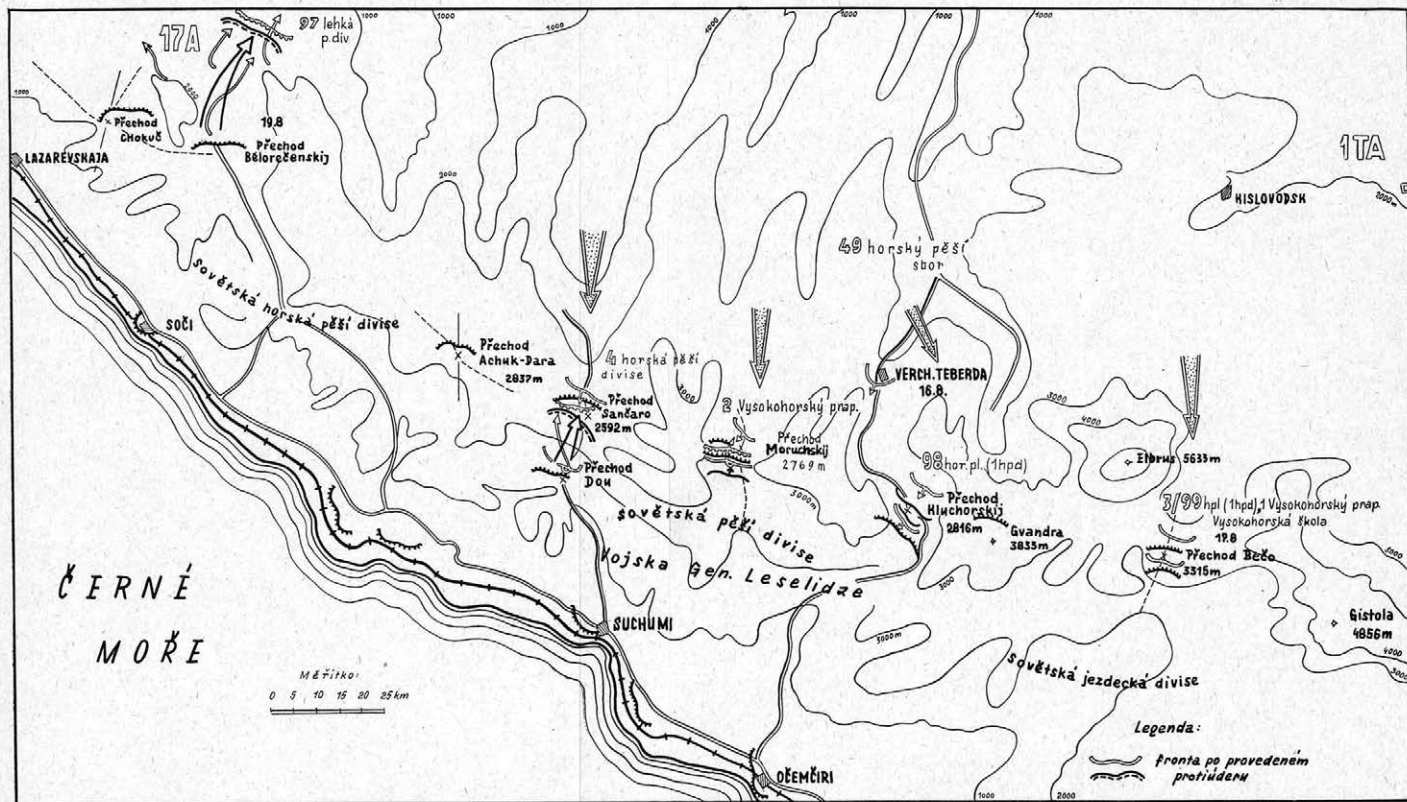
Ke koordinaci úsilí v boji s nepřítelem a k zlepšení velení vojskům na severním Kavkaze spojilo hlavní velitelství 28. července vojska jižního frontu s vojsky severokavkazského frontu v jeden severokavkazský front pod velením maršála Sovětského svazu Buděnného; členem vojenské rady frontu byl jmenován s. Kaganovič; štáb frontu byl umístěn v městě Krasnodar.

Protože se boje severokavkazského frontu rozvíjely na dvou samostatných směrech, byl severokavkazský front rozhodnutím hlavního ve-

Náčrt 3. Obranné boje sovětských vojsk a likvidace německé ofensivy na Kavkaze

Náčrt 4. Obranná operace sovětských vojsk na Suchumském směru

litelství rozdělen na dvě operační skupiny, aby se tak operační velení víc přiblížilo k vojskům. Na pravém křídle frontu byla vytvořena donská operační skupina pod velením generál-poručíka Malinovského a na levém křídle frontu přímořská operační skupina pod velením generál-plukovníka Čerevičenka. Velitelé těchto skupin byli zároveň zástupci velitele frontu.

I když naše vojska kladla úporný odpor, podařilo se nepříteli dosáhnout v druhé polovici srpna předhoří hlavního kavkazského hřbetu. Dosažením předhoří se rozhořčené boje našich vojsk s německými vetřelci rozvinuly současně na třech směrech: na mozdokském, suchumském a novorossijsko-tuapském.

Aby bylo dosaženo ještě těsnějšího sjednocení úsilí, byla 8. srpna 1942 vytvořena na pravém křídle zakavkazského frontu severní skupina vojsk pod velením generál-poručíka Maslennikova. Po ústupu vojsk severokavkazského frontu na předhoří hlavního kavkazského hřbetu se jeho vojska podle rozhodnutí hlavního velitelství z 1. září 1942 spojila s vojsky zakavkazského frontu. V té době byla vytvořena na levém křídle zakavkazského frontu hlavně z vojsk bývalé přímořské operační skupiny černomořská operační skupina pod velením generál-plukovníka Čerevičenka. Zakavkazskému frontu velel armádní generál Tjulenev, členem vojenské rady frontu byl jmenován soudruh Kaganovič, štáb frontu byl v městě Tbilisi.

Po těchto úpravách převzal další boje s nepřítelem na Kavkaze v celém rozsahu zakavkazský front.

Po sloučení severokavkazského frontu se zakavkazským bylo k 1. září r. 1942 toto uskupení našich vojsk na Kavkaze: na pravém křídle zakavkazského frontu od Kaspického moře podél toku řek Terek a Baksan po vrchy Gundelen se bránily na frontě asi 400 km široké jednotky severní skupiny vojsk, na hlavním kavkazském hřbetě od průsmyku Pruso po průsmyk Chokuč se bránila vojska generála Leselidze na frontě asi 400 km široké a na levém křídle frontu v pásmu asi 260 km širokém se bránila černomořská skupina vojsk.

V předhořích hlavního kavkazského hřbetu se rozvinuly boje, jejichž průběh byl tento: V době od 16. do 18. srpna roku 1942 dosáhl nepřítel na suchumském směru přechodů hlavního kavkazského hřbetu a koncem srpna přistupů k městům Novorossijsk a Tuapse a zmocnil se města Mozdok. Potom byly dějištěm hlavních událostí suchumský, mozdokský a novorossijsko-tuapský směr.

2. Obranné operace sovětských vojsk na suchumském směru (náčrt 4).

Na suchumském směru byla proti našim vojskům zasazena vojska 49. samostatného horského sboru, složená z 1. a 2. horské divise, z 1. a 2. samostatného vysokohorského praporu a vysokohorské školy a 97. lehké pěší divise ze sestavy nepřátelské 17. armády. Nepřítel útočil na samostatných směrech. Uskupení německých fašistických vojsk útočících na suchumském směru mělo podle názoru německého velení pomáhat hlavním uskupením vojsk zasazeným na mozdokském a novorossijsko-tuapském směru a zajišťovat jejich vnitřní křídla.

Německá fašistická vojska využívající své velmi značné číselné převahy zmocnila se v období od 16. do 31. srpna řady významnějších přechodů na hlavním kavkazském hřbetu (průsmyků Kluchorskij, Mo-

ruchovskij, Sančaro) a dosahovala severních svahů přechodu Don, posledního to přechodu na cestě k Suchumi.

Vojska generála Leselidze musela bojovat za nepředstavitelně těžkých podmínek. Obranné horské boje vedly z největší části normální polní útvary proti nepříteli, který zasadil hlavně horská vojska, se speciálním výcvikem a výzbrojí; naše vojska se bránila na široké frontě, šířka pásma obrany pěší divise dosahovala místy až 140 km, nasycenost obrany byla velmi slabá, průměrně 7 mužů na 1 km fronty. Velení sovětských vojsk dokázalo přes všechny tyto nevýhody připravit a provést významný protiúder. Tento protiúder byl proveden v suchumském úseku v době od 1. do 24. září a nepřítel byl při něm odražen 20 až 25 km na sever. Naše vojska očistila od německých fašistických vojsk řadu přechodů, ale průsmyky Kluchorskij, Moruchovskij a Sančaro zůstaly dočasně v rukou nepřítel. Potom přešla naše vojska na tomto směru do obrany za horských podmínek v zimě až do vyražení zakavkazského frontu do všeobecného útoku.

Z á v ě r :

1. Hlavním závěrem obranných bojů na horských přechodech hlavního kavkazského hřbetu je, že naše normální polní vojska porazila vybraná vojska, do nichž hitlerovci skládali velké naděje. Protiúder vojsk generála Leselidze byl prvním silným protiúderem našich vojsk a byl prvním příznakem přechodu iniciativy na stranu sovětských vojsk na Kavkaze.

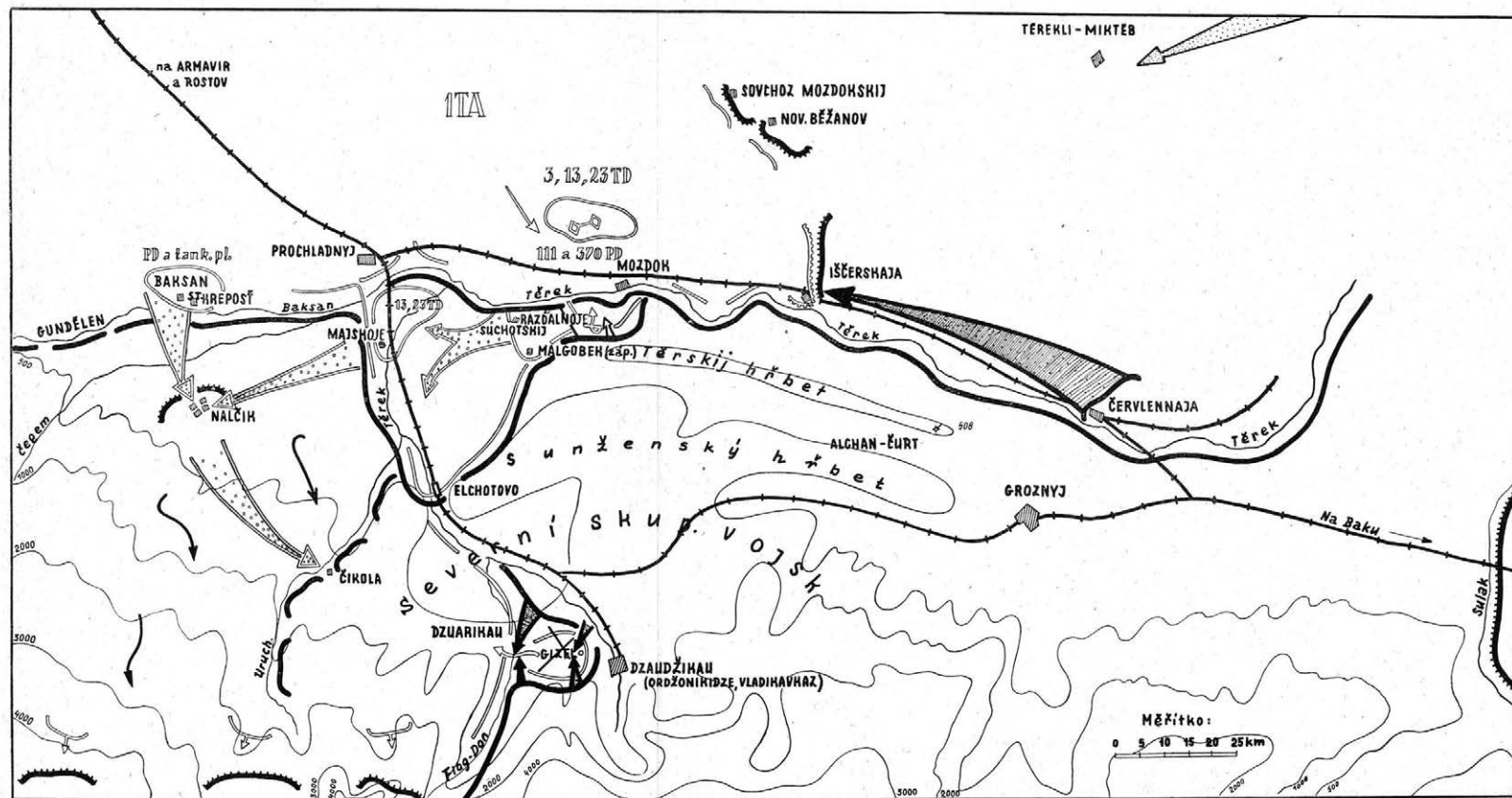
2. Zmaření nepřátelského útoku na horských přechodech hlavního hřbetu Kavkazu bylo umožněno vzrůstající úporností našich vojsk a růstem jejich vojenského mistrovství, jejich nevyslovitelnou chabostí a bezmeznou oddaností naší vlasti, naší bolševické straně a soudruhu Stalinovi. Velení našich vojsk bylo stmeleno, jednotky dostaly doplňky mužstva, bojové techniky a bylo zlepšeno zásobování vojsk vším potřebným materiálem.

3. Zkušenosti z bojů generála Leselidze dokazují, že nejcharakterističtější obranou v horách je obrana na široké frontě. Obrana musí být hluboká a pružná, její přední okraj třeba vést na svazích přivrácených k nepříteli. Všechny důležité směry podél cest a údolí musí být dostatečně chráněny vojsky. Bránící se vojska musí disponovat silnými zálohami. Zkušenosti z bojů dokázaly, že v horách není nepřechodných míst.

4. Proto, že se boj v horách zpravidla vede na samostatných směrech, vzrůstá úloha malých jednotek a oddílů; velení nad nimi je nutno účelně centralisovat v rukou jednoho velitele.

5. I když naše normální polní jednotky porazily fašistické horské jednotky, přece jen zkušenost ukázala, že v horských podmínkách, jaké jsou na Kavkaze, dosahovaly zpravidla lepších výsledků naše speciální horské jednotky. Z toho plyne, že pro úspěšný boj v horách je třeba mít předem připravené a speciálně vyzbrojené horské jednotky.

6. Hlavní tíhu bojů v horách nesla pěchota. Pro ni nebylo nepřechodných míst. I obyčejná pěchota po odpovídající přípravě a vybavení horskou výzbrojí překonávala všechny srázy a stoupání, táhla za sebou dělostřelectvo a minomety. Pěchota se bránila, podnikala protiúder, útočila, obchvacovala opěrné body nepřítel, obcházela křídla a vpadala do týlu nepřítel, pohybovala se po horských cestách a pěšinách a pro-

Náčrt 5. Obranné operace na frontě severní skupiny vojsk

UNITED STATES DEPARTMENT OF AGRICULTURE
BUREAU OF PLANT INDUSTRY
WASHINGTON, D. C.

cházel i místy bez cest. V nedostatku horského dělostřelectva dopravovaného na soumarech, opírala se pěchota v boji hlavně o palbu samopalů, minometů a ručních granátů.

3. Obranné operace severní skupiny vojsk na mozdokském a nalčinském směru (náčrt 5).

Mozdokská obranná operace. Proti severní skupině vojsk zakavkazského frontu byly zasazeny hlavní síly 11. tankové armády nepřítele. Německé fašistické velení, které vytvořilo v prostoru Mozdok silné tankové uskupení, snažilo se tu prolomit naši obranu, zničit naše vojska na tomto směru a probít se na Groznyj a Baku a zmocnit se tak nejbohatších naftových pramenů.

Severní skupina vojsk, která se bránila na pravém břehu řeky Těrek a Baksan, měla za úkol zabránit nepříteli v přechodu přes řeku Těrek a jeho proniknutí k hlavnímu kavkazskému hřbetu. Obranné boje našich vojsk na frontě severní skupiny zahrnují dvě obranné operace — mozdokskou a nalčickou.

Mozdokská operace se vyvíjela takto:

V noci na 2. září 1942 zesílil nepřítel silami 111. a 370. pěší divise zesílenými tanky násilný přechod řeky Těrek v prostoru osady Mozdok. Do 08.00 hod. 2. září se mu podařilo přepravit na pravý břeh asi jeden pluk pěchoty s tanky. Ke konci dne 4. září se německá fašistická vojska po ohromných ztrátách probíla k Těorskému hřbetu. Během 5. a 6. září podnikal nepřítel rozhořčené útoky a snažil se probít do údolí Alchan—Čurt s cílem ovládnout Groznyj a rozvíjet útok na Baku.

Velení našich vojsk dokázalo v krátkém čase vytvořit na tomto směru pásmo silné protitankové obrany a odrazit útoky německých tanků. Zvláště důležitou úlohu v těchto bojích měly motorisované protitankové dělostřelecké pluky.

Dne 6. září odpoledne přešla naše vojska do protiútku a zatlačila fašistická vojska k řece Těrek. Nepříteli se však podařilo udržet na pravém břehu řeky Těrek menší předmostí. Nepřítel připravoval obnovu útoku na mozdokském směru a k tomu účelu si přisunul 3., 13. a 23. tankovou divizi (do 250 tanků).

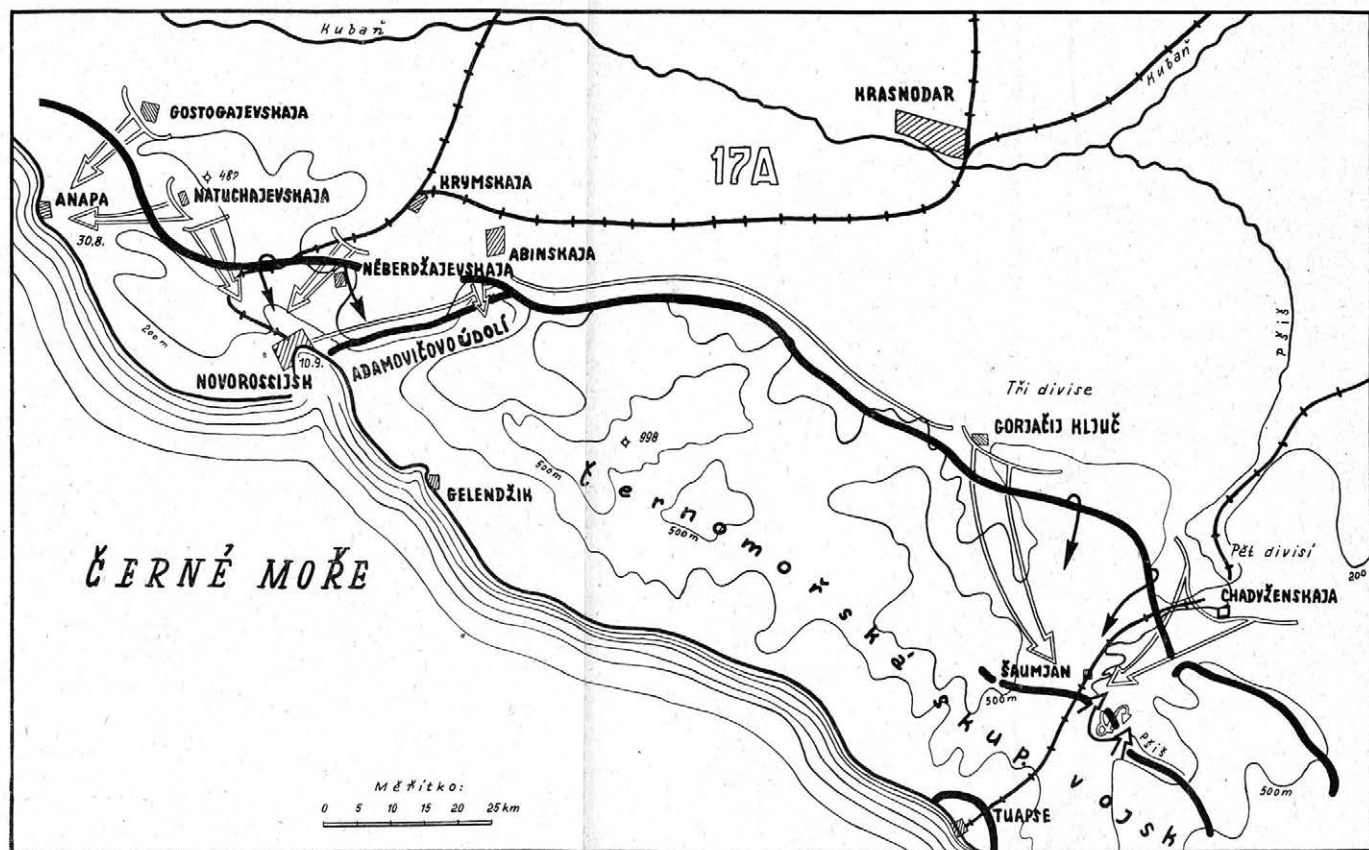
Aby sovětské velení zmařilo další útok nepřítele v prostoru Mozdok, rozhodlo se provést protiúder na jeho mozdokské uskupení podél levého břehu řeky Těrek. V přípravném období tohoto protiúderu obnovil nepřítel svůj útok a zmocnil se Razdolnoje, Suchotskij a Malgobek. Úporný útok nepřítele jižně od Mozdok pokračoval do 13. září, t. j. do doby, dokud se nepodařilo našemu uskupení vojsk provádějícímu protiúder po levém břehu řeky Těrek dosáhnout prostoru Iščerskaja a ohrozit tak celé mozdokské uskupení nepřítele. Právě toto ohrožení nepřítele přinutilo německé fašistické velení přerušit útok na jih od Mozdoku na 6 dní (od 13. do 19. září).

Když se nepřítel po protiúderu našich vojsk zotavil, obnovil 19. září svůj útok a do konce září dosáhl prostoru Elchotovo a zmocnil se předmostí na řece Těrek v prostoru Majskoje.

Závěr:

Nepříteli se nepodařilo přes jeho značnou převahu v živé síle a materiálu a především v tancích a letectvu zlomit odpor našich vojsk a překonat celou hloubku naší obrany.

Naše vojska v této obranné operaci ukázala vzory vytrvalosti, úpor-

Náčrt 6. Obranné operace na frontě Černomořské skupiny vojsk

4. Obranné operace černomořské skupiny vojsk na novorossijském a tuapském směru (náčrt 6)

Proti černomořské skupině sovětských vojsk útočily hlavní síly nepřátelské 17. armády. Na tomto směru si německé velení vytkllo za cíl — probít se k pobřeží Černého moře v prostoru Tuapse, rozdělit a zničit naše vojska na tomto směru a proniknout do Zakavkazska.

Fronta černomořské skupiny se roztáhla na víc než na 300 km. Naše vojska byla do krajnosti unavena nepřetržitými těžkými obrannými boji a potřebovala doplnění živou silou i technikou. To byly výhodné podmínky pro nepřítele.

Přesto však narazila německá fašistická vojska za útoku ve směru na Tuapse koncem srpna 1942 na tuhý odpor Sovětské armády a byla nucena přenést své úsilí na novorossijský směr.

Po vytvoření potřebného útočného uskupení na novorossijském směru přešli Němci 28. srpna z prostoru Natuchajevskaja a Gostogajevskaja do útoku na město Anapu a 31. srpna se ho zmocnili. Po dobytí Anapy soustřeďuje německé velení své úsilí přímo na novorossijském směru. V té době bylo novorossijské uskupení nepřítele zesíleno třemi novými pěšími divisemi, které tam byly dopraveny z Krymu po moři.

Po zesílení svého uskupení přešel nepřítel 2. září do útoku na Novorossijsk. S ohromnými ztrátami se ho nepřítel dne 10. září zmocnil, ale využít novorossijského přístavu se mu nepodařilo, protože naše vojska, která se opevnila v předměstí města a v údolí Adamovičově, kontrolovala vchod do zálivu a nedovolovala nepříteli přístavu používat tak, jak si to představoval.

Po dobytí Novorossijska pokoušel se nepřítel probít se k městu Gelendžik, jeho pokus však ztroskotal. Jedna z jeho divisí byla na hlavu poražena a Němci byli přinuceni vzdát se dalšího útoku na Gelendžik. Potom fašistické velení přeneslo své úsilí znovu proti Tuapse.

K útoku na Tuapse soustředil nepřítel více než 11 divisí a rozdělil je na dvě skupiny: jedna z nich (hlavní) útočila ve směru na město Šaumjan (pět divisí) z prostoru Chaďženskaja, druhá útočila také na Šaumjan, ale z prostoru Gorjačij Ključ.

Útok německých fašistických vojsk na Tuapse začal 24. září. Předtím v době od 22. do 24. září prováděli fašisté silné bombardování postavení našich vojsk.

Boje byly velmi tuhé. Německým fašistickým vojskům se za ohromných ztrát podařilo dosáhnout 25. září řeku Pšiš a přejít ji. Jejich další postup byl hrdinským úsilím našich vojsk zmařen.

Sovětská vojska nejen zastavila nepřátelský útok, ale sama připravila a podnikla 25. října rozhodný protiúder a zatlačila nepřítele za řeku Pšiš.

Z á v ě r :

Obrannou operací v prostoru Tuapse byl zmařen plán německo-fašistického velení vpadnout do Zakavkazska podél černomořského pobřeží. Nastal přelom v průběhu bojů a iniciativa na levém křídle fronty přešla na sovětská vojska.

V průběhu bojů vzrůstalo bojové mistrovství našich vojsk. Velmi významnou úlohu při dobytí vítězství plnili komunisté, komsomolci a političtí pracovníci.

Boj na tuapském směru byl veden v těžkém horském a zalesněném terénu, kde bylo třeba zvláštní vytrvalosti. Naše velení přes terénní

obtíže a šířku fronty dokázalo zorganizovat silné útočné uskupení a provést protiúder.

S operačně taktického hlediska jsou charakteristickými rysy této operace: vysoká aktivnost a úpornost našich vojsk, hluboké členění obrany (hloubka obrany dosahovala až 60 km), organizace a provedení protiúderu při nedostatku sil na široké frontě.

Z toho, co bylo uvedeno, je vidět, že se v průběhu obranných bojů měnil poměr sil ve prospěch Sovětské armády. Obranné období bitvy o Kavkaz se ukončilo přechodem iniciativy do našich rukou. Začátkem přelomu byl protiúder vojsk generála Leselidze 1. září na suchumském směru, potom 25. října následoval protiúder černomořské skupiny na tuapském směru a tento přelom se skončil protiúderem severní skupiny vojsk v prostoru Gizel, který začal 6. listopadu 1942.

V době od září do začátku listopadu přešla iniciativa na celém zakavkazském směru na Sovětskou armádu.

Rozhodující vliv na úspěch v bojích našich vojsk na Kavkaze mělo vítězství Sovětské armády u Stalingradu. Obranné boje sovětských vojsk na Kavkaze připoutaly 30 německých divisí a nedovolily nepříteli přesunout z Kavkazu ke Stalingradu, když tam probíhaly rozhodující události, ani jednu divisi. Tím zase naše vojska na Kavkaze pomohla k úspěchu Sovětské armády u Stalingradu.

Útok zakavkazského frontu a vyhnání nepřítele ze severního Kavkazu

(Druhé období bitvy: 19. listopad 1942 až květen 1943 — náčrt 7)

Situace na začátku r. 1943

Útok našich vojsk na Kavkaze začal aktivními akcemi severní skupiny vojsk v listopadu 1942 proti mozdokskému uskupení nepřítele s cílem nedopustit jeho přeskupení sil ke Stalingradu.

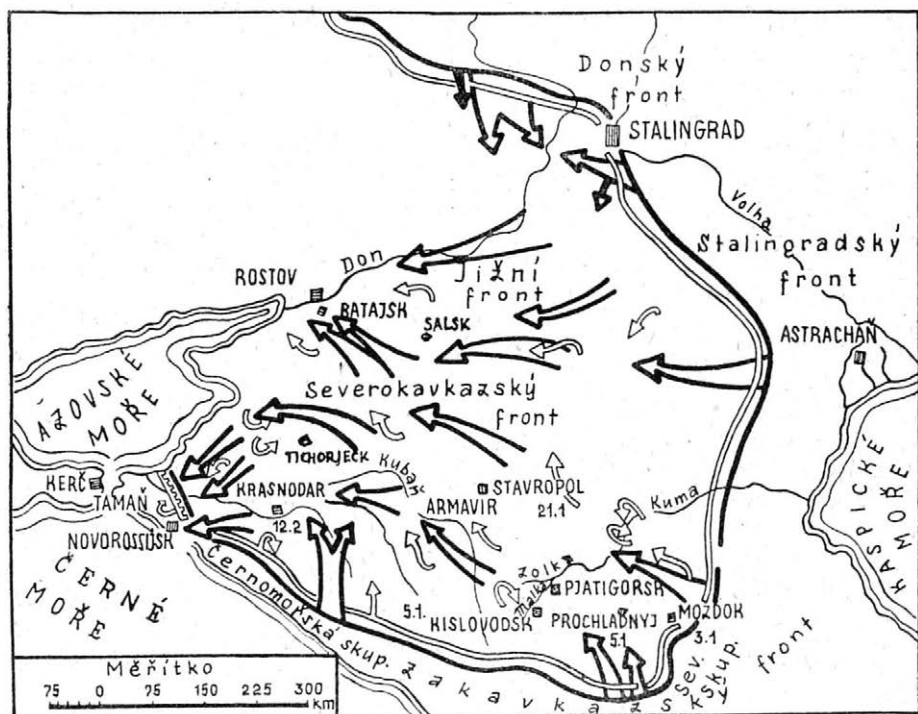
Koncem r. 1942 má iniciativu na zakavkazské frontě plně Sovětská armáda. Situace německých fašistických vojsk se zkomplikovala tím, že naše vojska přešla u Stalingradu do protiofensivy, která vytvořila reálné možnosti obklíčení německého fašistického uskupení na Kavkaze. Proto začalo německé velení 1. ledna 1943 spěšně vytahovat z boje 1. tankovou armádu podél severokavkazské železniční trati na severozápad; od 5. ledna začal ústup německých vojsk z hlavního kavkazského hřebetu. Zároveň prováděl nepřítel opatření k zesílení své obrany na krasnodarském směru, který se projevil jako nejohroženější.

Severní Kavkaz byl od nepřítele osvobozen podle plánu vypracovaného hlavním velitelstvím silami zakavkazského a jižního frontu.

Všeobecným zámyslem hlavního velitelství bylo vést soustředěný úder silami černomořské skupiny zakavkazského frontu od jihu na směr Krasnodar, Tichorfeck a levého křídla jižního frontu na směr Salsk, Batajsk a v dalším průběhu rozvíjet úder obou frontů na Rostov.

4. ledna 1943 vydalo hlavní velitelství směrnice pro útok našich vojsk na Kavkaze. V nich se hovořilo o ústupu nepřítele se severního Kavkazu, při kterém zapaluje sklady a ničí cesty.

Podle těchto směrnic dostala severní skupina vojsk úkol vést „lehké“ pronásledování nepřítele. Stanovení takového úkolu severní skupině vojsk se vysvětlovalo tím, že pro nás nebylo výhodné vytlačit nepřítele ze severního Kavkazu. Naopak se jevílo výhodným zdržovat jeho ústup, aby byl úderem černomořské skupiny vojsk obklíčen obdobně jako u Stalin-

Náčrt 7. Útok zakavkazského frontu a vyhnání Němců ze Severního Kavkazu

The first of these is the fact that the
the first of these is the fact that the

the first of these is the fact that the
the first of these is the fact that the

the first of these is the fact that the
the first of these is the fact that the

the first of these is the fact that the
the first of these is the fact that the

the first of these is the fact that the
the first of these is the fact that the

the first of these is the fact that the
the first of these is the fact that the

the first of these is the fact that the
the first of these is the fact that the

the first of these is the fact that the
the first of these is the fact that the

the first of these is the fact that the
the first of these is the fact that the

the first of these is the fact that the
the first of these is the fact that the

the first of these is the fact that the
the first of these is the fact that the

the first of these is the fact that the
the first of these is the fact that the

gradu. Vzhledem k tomu se těžiště úsilí zakavkazského frontu přeneslo do prostoru černomořské skupiny vojsk.

Bližším úkolem černomořské skupiny vojsk bylo dosáhnout prostoru Tichorjeck s cílem zabránit nepříteli v ústupu na sever a nedovolit mu odsunout bojovou techniku.

Dalším úkolem této skupiny bylo zmocnit se silným úderem míst Batajsk, Azov, ovládnout Rostov, uzavřít tak severokavkazské uskupení nepříteli a potom je buď zajmout anebo zničit.

Na podkladě směrnic hlavního velitelství byl vypracován plán operace, který se skládal ze dvou částí. První část se jmenovala „Hory“, druhá část „Moře“. Podle první části plánu jedno úderné uskupení (hlavní) mělo vést úder na krasnodarsko-tichorjecko-rostovském směru. V prvním období od 18. ledna mělo dosáhnout řeky Kubaň a zmocnit se Krasnodaru, v druhém období do 25. ledna se mělo zmocnit Tichorjecka a v konečném období začátkem února ve spolupráci s jižním frontem se mělo zmocnit Batajska a Rostova.

Podle druhé části plánu se mělo druhé úderné uskupení (pomocné) v prvním období zmocnit osady Krymskaja (k 15. lednu), v druhém období k 25. lednu města a přístavu Novorossijska a v posledním období k 1. únoru očistit celý Tamaňský poloostrov od nepříteli.

Podle směrnic vedla vojska jižního frontu úder z prostoru Astrachaň na Salsk, Batajsk a dále na Rostov.

Průběh bojů

Útok našich vojsk na Kavkaze se rozvinul na třech operačních směrech: stavropolském, krasnodarském a novorossijském. Pronásledování nepříteli na stavropolském směru začalo 1. ledna, kdy nepřítel počal přesunovat síly 1. tankové armády na severozápad. Dne 3. ledna byl obsazen Mozdok a 5. ledna Prochladnyj. K večeru 8. ledna dosáhla vojska severní skupiny řek Kuma, Malka, Zolka. Dne 10. ledna prolomila naše vojska nepřátelskou obranu na mezilehlé čáře, která probíhala po uvedených řekách, a zahájila pronásledování. Dne 11. ledna se vojska severní skupiny zmocnila města Mineralnyje Vody, kde jim padla do rukou značná kořist, mezi jiným 1570 nákladních vozů, 80 osobních vozů, 3 lokomotivy, 12 děl, 7 tanků a mnoho jiného materiálu. Ještě v tentýž den byla osvobozena významná lázeňská střediska Kislovodsk a Pjatigorsk.

Při dalším pronásledování nepříteli osvobodila vojska severní skupiny vojsk k večeru 21. ledna krajské středisko Stavropol a 24. ledna dosáhla čáry Privolnoje, Armavir, Sovětskaja. V tento den byla severní skupina vojsk podle rozhodnutí hlavního velitelství přejmenována na severokavkazský front.

Útok černomořské skupiny vojsk na jednotlivých směrech začal již 11. ledna, ale hlavní uskupení zahájilo útok na krasnodarském směru až ráno 16. ledna. Do 22. ledna postoupila vojska černomořské skupiny asi o 20 km severním směrem a k 1. únoru dosáhla řeky Kubaň mezi Vasjurinskaja a Tochtamukaj.

Útok černomořské skupiny vojsk se rozvíjel v krajně nepříznivých podmínkách. Nepřetržitě deště se sněhem rozmočily cesty, takže se staly úplně nesjízdnými. Hlavní zásobovací základny byly v horách a na pobřeží Černého moře. Železniční trať Tuapse, Armavir byla na četných místech porušena (byl zničen tunel a most u stanice Chadyženskaja),

náklady byly přisunovány jen do stanice Indjuk. Doprava na vozech a soumarech nepostačovala. Automobilní doprava byla odkázána jen na hlavní cesty a mohla být prováděna jen s největšími obtížemi. To vedlo k tomu, že vojska počala pociťovat velký nedostatek munice a proviantu. Vzhledem na nepříznivé povětrnostní podmínky nemohlo letectvo téměř vůbec podporovat útok pozemních vojsk. Nepřítel přisunul na krasnodarský směr hlavní síly. Vzhledem k tomu všemu postupovala naše vojska velmi pomalu. Teprve 12. února se vojskům černomořské skupiny podařilo osvobodit krajské středisko Krasnodar.

Potom se vedly boje na zničení nepřátelského uskupení v síle 23 až 24 divisí, které byly na Kubani. Těchto bojů se zúčastnila vojska severokavkazského frontu a černomořská skupina zakavkazského frontu. Hlavní velitelství dalo těmto vojskům úkol obklíčit a zničit kubaňské uskupení nepřítel.

Další události probíhaly takto:

Vojska jižního frontu pokračovala v útoku a osvobodila 6. února Batajsk a 14. února město Rostov.

Vojska severokavkazského a zakavkazského frontu pro vzrůstající odpor nepřítel nedokázala jeho kubaňské uskupení zlikvidovat, zatlačila však nepřítel na Tamaňský poloostrov, odkud byly jeho zbytky vyhnány teprve na podzim r. 1943.

Vzetím Rostova a vytlačení Němců na Tamaňský poloostrov bylo prakticky ukončeno osvobození severního Kavkazu od nepřátelských vojsk.

Shrnutí a operačně taktické závěry

1. Útok sovětských vojsk na severním Kavkaze měl za následek, že bylo osvobozeno rozsáhlé území s velkým množstvím míst a osad, mezi nimi dvě krajká střediska Stavropol a Krasnodar. Naše vojska způsobila ohromné ztráty 1. tankové a 17. polní armádě a 49. horskému sboru a zatlačila zbytky těchto vojsk na Tamaňský poloostrov.

2. Příčinou pomalého útoku našich vojsk na severním Kavkaze bylo, že se zdržel útok hlavních sil černomořské skupiny, čímž bylo nepříteli umožněno odvést hlavní síly svého severokavkazského uskupení nejprv do prostoru severozápadně od Krasnodaru a potom na Tamaňský poloostrov a vyhnout se tak obklíčení a zničení.

3. Zvláštností útoku našich vojsk na Kavkaze je, že se útok na zakavkazské frontě rozvinul na úsecích od sebe velmi vzdálených (až 500 km). Útok severní skupiny vojsk začal pronásledováním nepřítel a útok černomořské skupiny vojsk průlomem silně vybudované nepřátelské obrany v horském a zalesněném terénu. Součinnost mezi zakavkazským a jižním frontem byla jen strategická.

4. I přes pomalost útoku našich vojsk na Kavkaze podařilo se s úspěchem prolomit silně vybudovanou obranu nepřítel v horách a zakončit útok vyhnáním německých fašistických vetřelců z území severního Kavkazu.

5. V bitvě o Kavkaz ukázala Sovětská armáda vedená soudruhem Stalinem, nepřekonatelnou vytrvalost a skvělé příklady vojenského mistrovství jak v obraně, tak i v útoku. Nejen že ubránila Kavkaz od nepřátelského vpádu, ale rozbila a vyhnala německé fašistické bandy z jeho území a tím dokázala převahu sovětského vojenského umění.

Obrana sovětských vojsk byla silnější než německý útok, zatím co německá obrana nebyla schopna zastavit náš útok.

6. V bitvě o Kavkaz získala Sovětská armáda veliké zkušenosti v boji v horách, kterých potom dobře využila v Karpatech, Rumunsku, Maďarsku a při překonávání Velkého a Malého Chinganu v Mandžusku. Mimo to jsou tyto zkušenosti cenným přínosem pro bojovou přípravu vojsk v současné době.

7. Zkušenosti z bitvy o Kavkaz dokazují, že horský ráz terénu při současných prostředcích pro stavbu cest, dopravních prostředků a pojiťek a při vysoké úrovni bojové techniky umožňuje použít velkých počtů vojsk a nejrůznější techniky.

Zkušenosti z bojů na Kavkaze dokazují, že jak útok, tak i obranu v horách mohou provádět obyčejná polní vojska, vybavená horským výstrojem, lehčí bojovou technikou a odpovídajícími pojiťky. To však neznamená, že zvláštních horských jednotek není třeba. Naopak. Zkušenosti našich horských jednotek dokazují, že zvlášť ony dosahovaly největších úspěchů v bojích. Proto jsou horská vojska potřebná pro všechny druhy vojsk i vojsk speciálních a musí být pro boj v horách organizována a speciálně cvičena již v míru.

8. Zkušenosti z bitvy o Kavkaz svědčí o tom, že obrana bude v horách vedena nejčastěji na široké frontě. Za obrany v horách bude zpravidla třeba nejsilněji bránit směry podél cest a údolí. Obrana tu musí dosahovat normální hustoty. Obrany na široké frontě možno použít jen na podružných směrech. Za obrany v horách musí mít bezpodmínečně jednotky všech stupňů silné a velmi pohyblivé zálohy, které by mohly v kteroukoli dobu čelit úderům nepřítele, kdekoli by se objevil. Za současných podmínek zvlášť důležitou úlohu za obrany v horách bude mít boj se vzdušnými výsadky nepřítele, který se bude vysazením výsadků snažit podlomit odolnost naší obrany. Obrana v horách musí být pružná. Její přední okraj bude účelné vést na svazích přivrácených k nepříтели, aby se mu ztížil útok na zteč našeho předního okraje a aby naše bližší taktické zálohy mohly vést protiútok shora dolů.

9. Útok v horských podmínkách byl pro velkou členitost terénu a omezenost komunikační sítě zpravidla veden jen na jednotlivých směrech. O tom svědčí zkušenosti z bojů na suchumském a krasnodarském směru. Horský ráz terénu při nedostatku rozvinuté komunikační sítě zvlášť silně zmenšuje přeskupování, a to hlavně v průběhu útoku. Proto nabývá správné počáteční určení směru hlavního úderu v horách zvlášť velkého významu.

Zkušenosti z bojů v horách, zvlášť z období útoků, staví velmi jasně a zřetelně před všechna vojska otázku včasné výstavby cest, zřízení pomocných cest (pomocná cesta [rusky kolonnyj put'] je v terénu pouze vytyčena a upravena jen v nejnútnejším rozsahu. Poznámka redakce) a zásobování vojsk vším potřebným materiálem. Je to otázka, s kterou se musí především zabývat ženijní vojsko a týly. Velký význam má řízení cirkulace na automobilních cestách, aby nedošlo k střetnutí vozidel a zatarasení cest.

10. Za všech podmínek jak v útočném, tak i obranném boji nabývá v horách výjimečného významu činnost malých skupin a oddílů. V boji třeba klást velký důraz na ovládnutí dominujících výšin v bocích a v týlu nepřítele. Jakmile se zmocní oddíl nebo menší skupina takových výšin, musí jich ihned využít k palbám na nepřítele z boku i z týlu děly pro přímou střelbu, minomety a kulomety a k řízení dělostřelecké palby ze zakrytých palebných postavení. Proto musí být každý oddíl nebo skupina vybaven zvlášť lehkými děly pro přímou střelbu, minomety a kulomety

a v jejich počtu musí být dělostřelečtí pozorovatelé. Akce malých skupin musí být odvážné a vytrvalé. Za pronikání do týlu nepřítele musí tyto skupiny obsazovat různé soutěsky, průsmyky, přechody, přechody přes horské řeky, přehrazovat cesty, ničit spojovací uzly, jednotlivé opěrné body a osádky a brát zajatce. Do těchto skupin třeba vybírat nejzkušenější bojovníky a velitele, kteří musí být dokonale vycvičeni v orientaci v terénu a v boji v horách.

11. Bojové zkušenosti z bojů o Kavkaz ukazují, jaký význam pro úspěch bojových akcí vojsk v horách má hladké a pružné velení. Za bojů na širokých frontách a za útoku na jednotlivých směrech musí být štáby útvarů a vyšších jednotek zesíleny radiovými stanicemi větší donosnosti a pohyblivými pojítky, aby zabezpečily trvalé a nepřetržité velení na všech úsecích a směrech.

12. Rychlý rozvoj výsadekových vojsk staví před náš velitelský sbor otázku výcviku výsadekových vojsk pro boj v horách a vyzdvihuje neodkladný úkol ovládnout způsob a metody boje s nepřátelskými vzdušnými výsady.

*

Hrdinská obrana Kavkazu překazila plány německých fašistických vetřelců, kteří počítali s rychlým dobytím našeho bohatství a zotročením národů Kavkazu. Mužstvo, poddůstojníci, důstojníci a generálové Sovětské armády a pracující Kavkazu ukázali v tomto sebeobětavém zápase bezmeznou lásku a oddanost své vlasti, bolševické straně a velikému vůdci a učiteli soudruhu Stalinovi. Na počest historického vítězství, kterého naše vojska dosáhla na Kavkaze, byla sovětskou vládou zřízena medaile „Za obranu Kavkazu“, kterou byli vyznamenáni statisíce vojáků Sovětské armády a pracujících Kavkazu.

Úspěšným provedením útoku bylo definitivně likvidováno nebezpečí německého průlomu do Zakavkazska, byl téměř úplně osvobozen severní Kavkaz a velmi významně se zlepšila situace černomořského loďstva.

V této bitvě zvítězila Sovětská armáda vyzbrojená nejpokrokovější stalinskou vědou pod přímým velením soudruha Stalina.

(Ze sovětského pramene přeložil major Michal Spišiak.)

Informace o obsahu nových služebních knih a pomůcek

Obranný boj pěší divise — Pom-oper-11

Tato tajná služební pomůcka obsahuje 30 stran textu a je překladem přednášky »Oboronitelnyj boj strelkovoj divisi«, kterou vydala Nejvyšší vojenská akademie K. E. Vorosilova r. 1950.

Služební pomůcka je rozdělena na tři hlavní stati.

V těchto třech statích jsou lapidárním způsobem vysvětleny zásady obrany, organizace obrany a vedení obranného boje pěší divise.

Pěší divise prvního sledu sboru brání pásmo obrany a v mezích tohoto pásma člení svoji bojovou sestavu. V této části je vysvětleno uspořádání obrany pěší divise a jsou charakterisovány jednotlivá obranná postavení, jejich hloubka a složení, protitankové rajony, samostatné rotní (praporeční) rajony, dělostřelecká palebná postavení a použití zákopového systému v obraně. Je uveden účel jednotlivých zákopů a jejich vzdálenosti od sebe.

Zadní obranné postavení, které může být 4 až 6 km od předního okraje pásma obrany, připravuje a doplňuje se postupně v celé šířce obranného pásma. Obsazuje se druhými sledy a zálohami divise.

Je-li mezi hlavním obranným a zadním obranným pásmem vnitřní obranné postavení, obsazují je druhé sledy nebo zálohy pluků. Samostatné rotní (praporeční) rajony se tvoří na hlavním směru k obraně takticky důležitých prostorů pro obranu divise.

V části »Učlenění bojové sestavy divise« se pojednává o šířce pásma obrany pěší divise a o její bojové sestavě, o výhodách a nevýhodách učlenění pěší divise do dvou nebo jednoho sledu a o úkolech druhého sledu nebo zálohy. Dále pak o hloubce a šířce úseku pěšího pluku, o členění pěšího pluku do sledů, o praporečních rajonech, o umístění pěších rot v praporečním rajonu obrany, o šířce a hloubce rajonu obrany pěší roty. Další odstavec je věnován plukovním a divizionním dělostřeleckým skupinám. Ve statí o protitankové obraně jsou též uvedeny možnosti rozdělení přidělených tanků. Jsou vypočítávány výhody a nevýhody variant rozdělení tanků a je popsáno, kdy které z nich možno použít.

Organisace obrany

V odstavci »Přijetí rozhodnutí« se pojednává o správném postupu zhodnocení všech prvků.

Po přijetí rozhodnutí na mapě nařizuje velitel divise štábu organisovat velitelský průzkum, aby mohl upřesnit své rozhodnutí v terénu. Plán velitelského průzkumu může být zpracován graficky nebo ve formě tabulky a schvaluje jej velitel divise. Teprve po velitelském průzkumu vydává velitel divise své rozhodnutí.

Součinnost se organisuje po přijatém rozhodnutí buď přímo při velitelském průzkumu anebo zvlášť po jeho ukončení. Zejména podrobně jsou popsány jednotlivé pokyny pro součinnost pro jednotlivé funkcionáře, kteří se zúčastní organizace součinnosti.

Protitanková obrana se organisuje v celé hloubce hlavního pásma obrany. V této části je vyloženo složení protitankových praporečních uzlů, rotních protitankových operních bodů, protitankových rajonů, umístění dělostřelectva, tanků a samohybných děl, budování zátarasů, umístění protitankové zálohy divise, tankové zálohy, úkoly a nutnost vytvořit pohyblivé zatarasovací oddíly a podmínky jejich úspěšné činnosti a jejich umístění. Tu jsou též vyjmenovány úkoly, které velitel divise musí při organizaci protitankové obrany stanovit.

Zabezpečení styku je věnován zvláštní odstavec, v němž jsou stanoveny otázky, kterými je nutno se při zabezpečování styku zabývat.

V odstavci »Velení« je upozorňováno na budování a odolnost velitelských stanovišť a pozorovatelů. Mají být vybudovány tak, aby dovozovaly pracovat i za dělostřelecké palby a leteckého bombardování.

Ve »Vedení obranného boje« se mluví o boji v zabezpečovacím pásmu, o boji v předsunutém postavení, není-li zabezpečovací pásmo, a o obraně hlavního obranného postavení. Dále je probrána činnost obránce za boje o hlavní obranné pásmo, zejména je vyzvednut význam protiútoků, účel, síly a prostředky pro protiútok a důležitost pečlivé jejich přípravy.

V celé pomůcce není zmínka o »rotním protitankovém rajoně«; místo toho je zaveden termín »rotní protitankový opěrný bod«. Tím také dochází k zjednodušení pojmů v protitankové obraně, kde se rozeznávají jen tři pojmy, a to: protitankový opěrný bod, protitankový uzel a protitankový rajon.

V pomůcce je ještě použito staršího

pojmu »zákopový pás«. Od tohoto pojmu se upouští, a proto je třeba jej nahradit všude pojmem »zákop«.

Závěrem lze shrnout: Vydaná pomůcka přináší souhrnný přehled o obraně pěší divise a je cenným přínosem pro velitelský sbor armády, zejména pro studium obranného boje vyšších jednotek.

Informace o obsahu zahraničních vojen. odborných časopisů

K taktickému výcviku v boji proti nepřátelskému vzdušnému výsadbku

Chuan Chai-ščen

Redakce Vojenské mysli otiskuje překlad článku z vojenského odborného časopisu čínské lidové armády »První srpen«. Článek obsahuje zajímavé bojové zkušenosti čínských lidových dobrovolníků získané za války v Koreji v boji s americkými výsadbkovými jednotkami.

1. Úkol vzdušného výsadbku o jeho klasifikace

a) Úkol vzdušného výsadbku
Všeobecný úkol vzdušného výsadbku záleží v těsné součinnosti s pozemními vojsky, s částmi námořních sil a s letectvem. Je dopraven letouny do hloubky nepřátelské obrany, aby obsadil a udržel důležité vojenské objekty do příchodu vlastních pozemních vojsk a tím jim usnadnil prolomení obrany nebo vysazení s moře; je vysazen v týlu nepříteli a bojuje v souladu s čelním úderem vlastních vojsk; zvlášť důležitou úlohu má v obojživelných bojích. Konečně je vyslán k posílení vlastních vojsk obklopených nepřitelem. Vzdušného výsadbku není používáno k samostatným akcím, neboť jeho zásobování je velmi obtížné a kromě toho je velké nebezpečí, že bude obklopen operační (strategickou) zálohou nepříteli.

Za druhé světové války i za války v Koreji bylo mnohokrát použito vzdušných výsadbků americkými imperialisty. Na příklad v roce 1944 byly vysazeny 82. a 101. americká a 1. anglická výsadbková divise v důležitých rajonech hitlerovské obrany na pobřeží poloostrova Normandie v severozápadní části Francie v rámci obojživelné vojenské operace velikého rozmachu. V září r. 1950 použila americká armáda vzdušného výsadbku při násilném vylodění v přístavu Inčon v Koreji, aby v součinnosti s ním dobyla města Seulu.

b) Vzdušné výsadbky rozdělujeme podle rázu jejich úkolu na taktické, operační a strategické.

Taktický vzdušný výsadek působí v taktické hloubce nepřátelské obrany na vzdálenost 20 km od místa určeného k vylodění vlastních vojsk s moře nebo od předního okraje nepřá-

telské obrany. Jeho úkolem je dobýt důležitého rajonu a udržet je, aby byla nepříteli prorušena ústupová cesta a aby byly zadrženy posily přicházející k němu.

Operační vzdušný výsadek působí v prostoru vzdáleném 150 až 200 km od místa určeného k vylodění vlastních vojsk. Jeho úkolem je dobýt důležitých operných bodů taktického významu, hlavních komunikačních uzlů, aby byly přerušeny cesty a zásobovací komunikace. Doba trvání úkolu nepřekračuje tři dny, při čemž je ještě v nutné a těsné součinnosti s vojsky útočícími čelně. Operační výsadek je v činnosti v důležitém rajoně operační hloubky nepříteli na vzdálenost 50 až 100 km od jeho obranných pásem, při tom obsadí letiště nepříteli nebo vytvoří po vysazení dočasnou přistávací plochu, aby mohly vlastní dopravní letouny přistávat se svým nákladem ve větším počtu.

Strategický vzdušný výsadek má za cíl zamezit mobilisaci a nástup nepříteli na začátku války, obsadit a rozrušit velká průmyslová centra nebo je vzít pod své vedení anebo organisovat samostatnou frontu boje proti ostrovům a pobřeží nepříteli.

2. Doba vhodná pro použití vzdušného výsadbku a postup vedení vzdušné výsadbkové operace

a) Doba vhodná pro vysazení vzdušného výsadbku

Při dobrých meteorologických podmínkách se výsadek provádí před rozedněním, večer nebo za měsíční noci, ale i za dne, neovládá-li nepřítel svůj vzdušný prostor anebo jestliže mu byl zasazen úder.

Vysazení vzdušného výsadbku se všeobecně začíná ve chvíli přerušení letecké přípravy. Seskok se provádí z výšky 500 m.

Vysazování taktického vzdušného výsadbku je nejvhodnější začít dvě až tři hodiny před začátkem boje nebo souběžně s průlomem nepřátelské obrany nebo s provedením výsadbku s moře; uskutečňuje se v tentýž den, kdy byl proveden průlom nebo vysazení s moře.

Vysazení operačního výsadbku se pro-

vádí zpravidla v noci druhého dne nebo ráno třetího dne po průlomu nebo vysazení s moře.

Doba vysazení je určena úkolem. Vysazení nelze provést ani dříve ani později, neboť v prvním případě bude výsadek osamocen v bojové činnosti a vydává se v nebezpečí, že bude zničen, v druhém případě ztrácí příhodnou chvíli.

b) Způsob řízení vzdušné výsadekové operace

Vzdušný průzkum. Jeho úkolem je vyhledat vhodné místo pro vysazení a odkrýt rozložení obrany nepřítele v tomto prostoru. Pro přistání výsadekových jednotek je přípustný běžný jednoduchý terén, avšak pro kluzáky a dopravní letouny je nutná volná přistávací plocha. Před vysazením je nutno provést vzdušný fotografický snímek prostoru bojové činnosti k podrobnému určení průběhu postavení a bojového rozložení nepřítele.

Letecká příprava. Několik dní před provedením výsadeku a 20 až 30 minut před jeho začátkem je třeba letecky zpracovat skupinami bombardovacích, bitevních a stíhacích letounů postavení bránících se vojsk, spojovací zařízení, mosty, železnice, křižovatky silnic a železniční stanice, které jsou v prostoru vyhlédnutém k provedení výsadeku, připraveném k protivýsadekové obraně, aby byly výsadeku odstraněny překážky a aby získaly vzdušnou převahu v tomto rajóně určeném pro vysazení.

Zahájení činnosti vzdušného výsadeku. Ve chvíli přerušení letecké přípravy, pod ochranou stíhačů a bitevních letounů a za jejich přímé podpory, začíná se vzdušný výsadek spouštět k zemi a za dobu určenou k shromáždění po vysazení (rota a četa — 10 až 15 minut, prapor a pluk více) zahajuje neprodleně boj.

Podpora. Aby mohl výsadek rozvíjet bojové úspěchy a k dobytí důležitých operních bodů nepřítele, posílají se mu na pomoc svěží síly. Je jich třeba, i když je výsadek po vysazení vystaven napadení bránícím se nepřítelem a utrpí určité ztráty.

23. a 24. března r. 1951 byl vysazen v Koreji 187. americký výsadekový pluk v několika skupinách v prostoru Wonsan. Podle pozorování měl výsadek všeobecně tento průběh:

Nepřátelský padákový výsadek v počtu 4000 mužů přistával v pěti skupinách. Každá skupina měla 30 dopravních letounů. V druhé skupině byly vysazeny

hlavně děla, tanky, auta a malé jednotky. První skupina byla vysazena v 6 hodin 23. 3., druhá o půl hodiny později, třetí v 16 hodin a čtvrtá následujícího dne v 16 hodin. Cílem výsadeku bylo přerušit našim vojskům ústupové cesty, obsadit předmostí na jižním břehu řeky Imdžin a tím spolupracovat s útočícími pozemními jednotkami.

Před vysazením první skupiny postřežovalo šest stíhačů v přizemním letu půl hodiny prostor určený pro výsadek a potom začalo vysazování parašutistů za ochrany 60 stíhačů.

Na počátku výsadeku létaly dopravní letouny ve výšce 800 až 1000 m a v téže době ostřelovali stíhači zuřivě naše postavení.

V každém letounu bylo asi 40 mužů. Po 4 až 5 kruzích nad určeným místem snesly se dopravní letouny do výše 500 až 800 m (nejnižší výška, z které seskakují parašutisté je 300 až 400 m) a z této výše začali parašutisté seskakovat z letounů. Když byli ve vzdálenosti asi 50 m od letounů, rozevřely se padáky. K přistání z letounu bylo třeba jedné až dvou minut.

Padáky byly tři barev: bílé pro mužstvo, žluté pro zásoby a světlemodré pro zbraně a střelivo. Každé dělo nebo auto bylo spouštěno na třech padácích. Za nimi přistávali velitelé na vrtulnících.

Dělostřelci a řidiči se spouštěli dříve než děla a auta shazovaná v rozloženém stavu. Po přistání museli vyhledat jednotlivé součásti, aby je složili. Podle pozorování bylo třeba na složení děla asi tři hodiny, na složení auta asi dvou hodin; asi 30% z nich bylo při dopadu rozbito.

Parašutisté mohli ihned po přistání zahájit činnost; někteří byli vycvičeni tak, že střelili ještě ze vzduchu. Upravení padáků a shromáždění jednotky zdrželo zasedání výsadeku do boje o určitou dobu (podle pozorování trvalo shromáždění čety a družstva průměrně 10 minut). Někteří parašutisté, jimž se nepodařilo včas otevřít padáky, při dopadu na zem se zabili nebo byli zraněni.

Pro vysazení byla určena kruhová plocha o poloměru asi 5 km s Wonsanem ve středu. Místo pro vysazení vzdušného výsadeku volí nepřítel zpravidla tam, kde je terén nejvíce odkrýtvý a rovný a kde jsou významnější vojenské objekty.

3. Výhody a nevýhody vzdušného výsadeku

Hlavní výhody vzdušného výsadeku

Při své veliké pohyblivosti může se vzdušný výsadek náhle objevit v týlu

nepřítele, rozpráší nepřátelská vojska a přinutit je k provedení obranných opatření v rozsáhlém prostoru. Při tom také může ztěžovat provedení přesunů posil tím, že je upoutává svou útočnou činností.

Vysazení vzdušného výsadku je možno provést ve dne i v noci. Vysazení za dne dává možnost dobrého pozorování ze vzduchu, a tedy provést přesnější a méně nebezpečné vysazení, a také dobré pozorování v terénu po vysazení. Naproti tomu však dává možnost většího zásahu nepřítele.

Vzdušný výsadek může napadnout neočekávaně z větší vzdálenosti a obsadit důležitý nepřátelský opěrný bod nebo nečekaně rozvrátit jeho nejdůležitější zařízení, aby tím zeslabil jeho koordinovanou činnost.

Hlavní nevýhody vzdušného výsadku

Rychlý, dlouhý let a seskok padákem silně vyčerpává fyzické síly parašutistů.

Vzdušný výsadek může mít hlavně jen lehké zbraně, děla může brát jen rozebraná; k shromáždění při seskoku rozptýlených lidí a materiálu a k jejich přípravě k činnosti je třeba určitého času.

Hlavní nevýhodou vzdušného výsadku je, že jeho použití je ve značné míře omezeno povětrnostními a terénními podmínkami. Špatné povětrnostní podmínky, hory, les, řeka a bahňatý terén — to vše jsou nepříznivé podmínky pro výsadek.

Při dopravě vzduchem není výsadek schopen boje a snadno může utrpět ztráty palbou pozemního a pobřežního dělostřelectva a útoky nepřátelských letounů.

Po vysazení v hloubce nepřítele je padákový výsadek izolován a není s to vést boj delší dobu, neboť není možno mu včas dodat dostatek proviantu a munice. Dokud se výsadek po vysazení dostatečně neorientuje, zaujímá kruhovou obranu.

4. Organizace protivýsadkové obrany a hlavní taktické zásady boje

Používání vzdušných výsadků nepřítelem zesílilo nebezpečí pro hloubku naší obrany, a proto je nutno připojit k všeobecnému úkolu pozemní a pobřežní obrany i organizaci boje s výsadky. Všeobecnou bojovou sestavu je třeba uspořádat tak, aby umožňovala nejen zničit nepřátelský vzdušný výsadek, ale aby také chránila před nebezpečím odříznutí vlastních záloh, které by jinak mohly být včas zasazeny do boje, a zničit vyloděný námořní výsadek nebo čelně útočící vojska nepřítele. Souhlasně

s tímto principem vysílá se do boje se vzdušným výsadkem vždy zvláštní skupina mající vysokou manévrovací schopnost. Velitel divise i jeho nadřízení velitelé musí správně předvidat, který prostor bude nepřítelem nejpravděpodobněji zvolen pro výsadek a které vojenské objekty budou nejpravděpodobněji vybrány za cíl náletu. Po uvážení všech těchto otázek je třeba sestavit přesné plány protivýsadkové obrany. Aby byl závčas zjištěn nepřátelský vzdušný výsadek a zahájen boj s ním, je nutno zříditi protiletadlové hlásky a organizovat bezvadně pracující spojovací síť. V hloubce vlastní obrany, v místech, kde lze předvidat, že by mohl nepřítel shodit vzdušný výsadek, je třeba zříditi opěrné body. Se vzdušným výsadkem je třeba podle možnosti vést boj ve vzduchu, dokud se snaží k vyhlédnutému místu; na zemi ho pak musí obklíčit a zničit protivýsadková záloha. Na zemi se vede s výsadkem boj jako s normálním pozemním nepřítelem, který se brání nebo útočí.

Útoky proti nepřátelským dopravním letounům s parašutisty vedou vlastní letecké skupiny ještě ve vzduchu, v místech, které nepřítel zvolil pro soustředění. Nepřátelské dopravní letouny zpravidla vzlétají z několika letišť, a když se v určeném místě soustředily, letí v bojové sestavě k místu vysazení doprovázeny stíhači. Zejména v místě určeném pro soustředění jsou dopravní letouny napadány a ničeny našimi stíhači.

Rozvíjením síly protiletadlové palby a palby všech druhů zbraní, je ničen vzdušný výsadek ve vzduchu nebo v krajním případě je oslabena jeho bojeschopnost.

V opěrných bodech zřízených v prostorech, kde pravděpodobně může nepřítel vysadit výsadek, umísťují se potřebné síly posílené protiletadlovým dělostřelectvem. Při zjištění dopravních letounů chráněných stíhači nad vlastním vzdušným prostorem zahajují palbu protiletadlová děla na dopravní letouny, a jestliže parašutisté z letounů již vyskakali, střílí do největší hustoty parašutistů ze všech druhů palebných prostředků nejvyšší rychlostí, aby bylo co nejvíce parašutistů vyřazeno z boje již ve vzduchu; při tom je také zvlášť důležité soustředit hromadnou palbu na vrtulníky.

Je třeba organizovat protivýsadkovou zálohu k obklíčení a zničení vysazených nepřátelských parašutistů.

Protivýsadková záloha, skládající se z motorizované pěchoty, dělostřelectva, ženistů a tanků, musí být umístěna ve vhodném terénu pro manévrování, v blí-

kosti prostoru, do něhož bude nepřítel pravděpodobně usměřňovat svou výsadkovou operaci. Protivýsadková záloha musí rychle a rozhodně přejít do útoku, obkličít a zničit vysazený vzdušný výsadek, nedávajíc mu čas, aby se uspořádal. Avšak zároveň je třeba předvídat i nepřátelský úskok, záležející ve vysa-

zení sil na směr demonstrační činnosti nepřítel.

Jestliže se nepřátelský vzdušný výsadek ukáže značně silný, aby ho zničila sama protivýsadková záloha, musí být zaujata dočasná obrana, zabraňující nepříteli, aby se rozvinul, dokud nepjídje vlastní operační záloha a nezničí ho.

Obsah polského vojenského odborného časopisu „Myśl wojskowa“ číslo 8/1953

Plukovník *H. Barchasz*, *Úvahy o bojovém použití letectva a o směrech jeho rozvoje.*

V první části článku zabývá se autor otázkou, jakou úlohu má v současné době letectvo a jaké místo zaujímá v soustavě ozbrojených sil, a rozbírá jeho vliv na způsoby činnosti, výzbroj a organizační strukturu pozemních vojsk a válečného loďstva a také na vedení operací a války vůbec. Přitom kritizuje ty buržoasní, pseudovědecké teorie, které přisuzují letectvu úlohu činitele, který sám rozhoduje o osudu války.

V další části pojednává o tom, co nového přinesla druhá světová válka v názorech na využití letectva, zejména pokud jde o boj za získání převahy ve vzduchu, letecký útok, hromadné použití letectva, o samostatné vzdušné operace, organizaci leteckého týlu a rozvoje taktiky činnosti jednotlivých druhů letectva.

Při rozboru poslední otázky věnuje autor náležitou pozornost vedle otázek rozvoje taktiky letectva i otázkám rozvoje letecké techniky v období druhé světové války a seznamuje také čtenáře s tendencemi a cestami jejího rozvoje v období novověku.

V závěru zdůrazňuje převahu sovětské letecké techniky nad leteckou technikou kapitalistickou.

Major *M. Debski*, *Organisace obrany na obranných čarách v operační hloubce obrany.*

V úvodu objasňuje autor podmínky situace, při kterých je možno upustit od provedení protiútoků (protiúderů) silami druhých sledů nebo záloh a použít jich k obraně připravených postavení v hloubce.

Potom vysvětluje podmínky, za kterých se nejčastěji organizuje obrana na takových čarách v hloubce a jak jsou rozčleněny do hloubky.

Dále jsou vypočítávány potřeby určené k vybudování uvedeného druhu obrany a rozsah jejího ženiiního vybudování. Autor uvádí, v kterých prostorech mají

být rozmístěny druhé sledy (zálohy), aby mohly co nejrychleji zaujmát obranu.

V další části článku probírá autor způsob zaujetí obranného postavení silami vševojskové jednotky, tvořící druhý sled armády (frontu), uspořádání bojové sestavy a organizaci bojového zabezpečení (průzkumu, protitankové, protiletectvé, protivýsadkové, protichemické, protipožární obrany, zastírání, zajištění styků a křidel).

V poslední části článku je popsán průběh obranného boje vševojskové vyšší jednotky tvořící druhý sled armády (frontu). Na konci článku jsou shrnuty závěry.

Kapitán *J. Gogol*, *O některých zásadách ženiiního zabezpečení obrany v zalesněném a bahnitěm terénu.*

V úvodu vypočítává autor zvláštnosti zalesněného a bahnitěho terénu, které ulehčují nebo znesnadňují organizaci obrany.

Při rozboru otázek ženiiního vybudování obrany v zalesněném a bahnitěm terénu uvádí základy organizace obrany v těchto podmínkách, způsob vybudování jednotlivých pásem, postavení a zákopů, palebných postavení, velitelských stanovišť a pozorovatelů, protitankových a protipěchotních zátarasů, způsob ženiiního zabezpečení křidel a styků, vybudování protitankových raionů a prostorů soustředění dělostřeleckých protitankových záloh a také způsob činnosti pohyblivých oddílů zatarasovacích.

Potom vysvětluje úkoly a způsoby provádění ženiiního průzkumu v zalesněném a bahnitěm terénu, způsob vybudování a udržování silniční sítě a také způsoby ženiiního zabezpečení protipožární obrany.

Při rozboru hlavních úkolů ženiiního zabezpečení obranného boje v zalesněném a bahnitěm terénu popisuje také činnost pohyblivého oddílu zatarasovacího a vedení boje skupinami stíhacích

tanků a také účast ženistů v proti-útocích.

V závěrečné části článku rozebírá otázku práce vševojskového velitele a ženijního náčelníka související se ženijním vybudováním obrany v zalesněném a bahnitém terénu.

Plukovník *M. Nowgorodski*, Manévr dělostřelectvem v obraně.

Po krátkém úvodu rozebírá autor zásady bojového použití dělostřelectva v obraně a ukazuje přednosti forem organizační struktury dělostřelectva Sovětské armády ve spojení s dělostřelectvem řady kapitalistických zemí. Srovnává možnosti uskutečnění manévru sovětským dělostřelectvem a dělostřelectvem kapitalistických zemí.

Pak vysvětluje způsoby manévru dělostřelectvem: manévr palbou a manévr pohybem.

V další části rozebírá manévr a úkoly dělostřelectva v době:

- přibližování nepřítele k přednímu okraji;

- soustředění a rozvinování nepřítele před předním okrajem hlavního pásma obrany;

- protipřípravy;
- útoku nepřítele na přední okraj hlavního pásma obrany;

- boje v hloubce obrany.

Dále analyzuje manévr a úkoly dělostřelectva v systému protitankové obrany.

V článku jsou uvedeny četné bojové příklady a číselné údaje ze zkušeností Sovětské armády ve Veliké vlastenecké válce.

Inženýr plukovník *A. Szalimow*, Vojenská geologie a její úkoly ve světle zkušeností z druhé světové války.

V úvodu podává autor definici vojenské geologie a vysvětluje její význam na příkladech zkušeností z druhé světové války.

Potom je krátce popsán rozvoj vojenské geologie v období první světové války, v období mezi oběma světovými válkami a v průběhu druhé světové války.

Probíráje jednotlivá období, ukazuje autor rozvoj vojenské geologie a úkoly jí plněné v anglické, francouzské, německé i staré carské armádě a na konci v Sovětské armádě.

Pak postupně rozebírá tyto základní prvky geologického zabezpečení činnosti vojsk:

- vojensko-geologickou přípravu pravděpodobných válek;

- sestavení závěrů ve vztahu k přípravě a provedení operací v konkrétních podmínkách geologické situace;

- geologické zabezpečení vojenských staveb a ženijních prací.

V poslední části vysvětluje pojem »strategické suroviny«, význam různých druhů strategických surovin pro průmyslový a vojenský potenciál země a také analyzuje práci vojenských geologů v oblasti ekonomiky strategických druhů surovin. Na konci článku jsou uvedeny závěry.

Poručík *K. Korczyński*, Americké názory na zásady organizace bojové součinnosti mezi pozemními vojsky a letectvem.

V úvodu zdůrazňuje autor, že válka v Koreji ukázala neuspokojivý stav organizace součinnosti mezi americkými pozemními vojsky a letectvem. Podle autorova názoru je příčinou tohoto stavu americká koncepce použití letectva.

Pak rozebírá hlavní otázku tematu, co to jsou podskupiny a skupiny palebné součinnosti, a jejich základní úkoly.

Je vysvětlena činnost stanice navedení a způsoby výzvy letectva nad bojiště k plnění bojových úkolů vznikajících v průběhu boje.

V závěru je uveden příklad leteckého zabezpečení útoku pozemních vojsk americké armády.

Podporučík *K. Gárecki*, Činnost v horách podle amerických názorů.

V první části ukazuje autor, jak a v jaké míře má horský terén vliv na činnost vojsk.

Potom rozebírá americké zásady organizace a plánování útočné činnosti, použití druhých sledů, záloh a druhů vojsk a organizaci materiálně technického zabezpečení v horách.

V článku jsou uvedeny dva příklady využití pěší divise při útočném boji v horách.

V rubrice »Diskuse a polemika« je uveřejněna polemika k obsahu článku podplukovníka *Vydry* o válečných hrách (článek byl otištěn v časopise *Myśl wojskowa* číslo 6/1953).

Z obsahu rumunského odborného vojenského časopisu „Cultura militara“ číslo 3, 4 a 5

Číslo 3: Devět let velkých vítězství (od 23. 8. 1944 do 23. 8. 1953) — Vojenské umění — Sedmý úder, jedno z největších vítězství Sovětské armády v srpnu 1944 — Protipěchotní zátarasy v americké armádě.

Číslo 4: Ústava Rumunské lidové republiky, ústava budování socialismu, šťastného a blahobytného života pracujících — Vojenské ženíjní umění — Šestý úder — Bitva u Mărăști — Čin-

nost malých jednotek americké pěchoty v útočném boji.

Číslo 5: 2. říjen, den ozbrojených sil Rumunské lidové armády — Ozbrojené síly — Porážka tureckých dobyvatelů v Ardealu v roce 1442 — Dimitrij Kantémir o moldavském vojsku a o vojenském umění v Moldavanů — Použití motorisované pěchoty v základních druzích boje podle francouzských názorů.

Obsah 4. čísla maďarského odborného vojenského časopisu „Katonai figyelő“

Úvodník: Den maďarské lidové armády.

Generál-major Ilku Pál, Některé aktuální otázky výchovy důstojníků lidové armády.

Plukovník Kun János, Úkoly velitelů a štábů při přípravě vojskových a divisních cvičení.

Podplukovník Kemendi Béla, Překvapení, jedna z podmínek úspěchu útočné operace.

Podplukovník Grüber György, Některé otázky o úloze, místě a operačním použití jezdecké vyšší jednotky.

Podplukovník Zálomi László, Některé praktické otázky práce štábů.

Plukovník Zentai Gyula, Desáté výročí bitvy u Kurska.

Konsultace: Některé zásadní otázky zabezpečení křídel a styků.

OBSAH

VOJENSKÉ MYSLI

ROČNÍK 1953

(Za každým názvem článku je v závorce uvedeno číslo sešitu a strana, na které je začátek článku)

1. Rozkazy a projevy k významným výročím a událostem

Rozkaz presidenta republiky a vrchního velitele čs. branné moci příslušníkům armády, pohraniční strážě a vnitřní strážě (2, 3).

Rozkaz ministra vojenství SSSR, maršála Sovětského svazu N. A. Bulganina, vojákům Sovětské armády z 9. března 1953 (2, 4).

Rozkaz ministra národní obrany k úmrtí presidenta republiky, vrchního velitele čs. branné moci a předsedy KSČ, soudruha Gottwalda (2, 9).

Rozkaz presidenta republiky a vrchního velitele čs. branné moci (2, 15).

Rozkaz ministra národní obrany z 21. května 1953 (3, 3).

Projev ministra národní obrany generála armády Dr. Alexeje Čepičky k absolventům pěchotního a dělostřeleckého učiliště — nositelů řádu republiky, pronesený v Hranicích dne 30. srpna 1953 (5, 3).

Projev náčelníka generálního štábu generál-plukovníka Václava Kratochvíla k absolventům vojenské akademie Klementa Gottwalda a akademického zdokonalovacího kursu vyšších velitelů dne 18. září 1953 (5, 5).

Generál-major Ján Zeman: Jméno a dílo Klementa Gottwalda — prapor našich vítězství (2, 10).

Maršál Sovětského svazu A. M. Vasilevskij: J. V. Stalin a ozbrojené síly SSSR (2, 5).

Upevňovat lidovou armádu. Projev maršála Kim-Ir Sena na shromáždění vyšších důstojníků Korejské lidové armády 24. 12. 1953 (4, 3).

Generál-poručík Bohumír Lomský: Rozvineme vojensko-vědecké bádání (3, 6).

2. Vojensko-politické články

Plukovník Jaroslav Kučera: K 35. výročí Sovětské armády (1, 3).

Plukovník František Říha: Odpovědnost velitele za výchovu k uvědomělé kázni (1, 8).

Plukovník Josef Škop: Stranicko-politické zabezpečení velitelsko-štábního cvičení vyšších jednotek (3, 9).

Major Bohuslav Krasický: Bankrot agresivních plánů amerických imperialistů v Koreji (5, 12).

Kapitán Čestmír Berka: Filosoficko-theoretické základy sovětské vojenské vědy (6, 3).

3. Operační umění a taktika

a) Stupeň armáda

Generál-major Dočkal: Útok armády na spěšně zaujatou nepřátelskou obranu (2, 16).

Generál-poručík Bohumír Lomský: Útočná operace s průlomem obrany nepřítele a obklíčení nepřítele v součinnosti se sousední armádou (1, 16).

Generál-major Jan Kolář: Použití rychlé skupiny v útočné operaci (1, 38).

Generál-poručík Tókan: Protiofensiva, hlavní zásady její přípravy a vedení (4, 14).

Podplukovník Karel Pernica: Dělostřelecký útok (2, 25).

Škpt. tank. Zdeněk Knop: O některých otázkách organizace součinnosti mezi armádní rychlou skupinou a mechanisovanými divisemi prvního sledu armády (1, 80).

Podplukovník Otakar Bartoň: Dělostřelecký průzkum v armádní útočné operaci (4, 28).

Generál-poručík Bohumír Lomský: Zasazení druhého sledu armády a jeho zabezpečení v útočné operaci (5, 31).

Podplukovník Václav Bulant: Bitevní letecký sbor v součinnosti s rychlou skupinou při zasazení a vedení boje (1, 56).

Generál-major Miloslav Kukla: Přeskupení vojsk (5, 49).

Plukovník Václav Bulant: Materiální zabezpečení bitevního leteckého sboru podporujícího rychlou jednotku frontu (armády) (2, 85).

Plukovník Bohuslav Morávek: Význam a úprava komunikací v soudobé armádní útočné operaci (2, 43).

Generál-major Josef Haman: Organizace, plánování a vedení protiofensivy (3, 19).

Plukovník Ján Lipový: Operační zabezpečení vojsk armády v obranné operaci (6, 20).

Plukovník Bohuslav Morávek a podplukovník Luboš Novák: Operační zastírání (6, 36).

b) Stupeň armádní sbor

Generál-major Jaroslav Dočkal: Organizace součinnosti druhů vojsk velitelem armádního sboru a jeho štábem (1, 65).

Major Michal Spišiak: Přeskupení a vystřídání vojsk v rámci armádního sboru za přípravy útoku na posícní obranu nepřítele (3, 33).

Podplukovník Vladimír Hanuš: Tankové a mechanisované jednotky armádního sboru při rozvinutí úspěchu (4, 43).

Plukovník Alois Tomášek: Dělostřelecké zabezpečení zasazení MD do průlomu v útočném boji armádního sboru (1, 89).

Podplukovník Jaroslav Šolc: Materiálně technické zabezpečení mechanisované divise v útočném boji armádního sboru (2, 66).

Podplukovník Jaroslav Šolc: Technické zabezpečení mechanisované divise v sestavě armádní rychlé skupiny (6, 58).

c) Stupeň divise

Podplukovník Josef Jindra: Činnost pěší divise po obdržení bojového úkolu pro útok (5, 62).

Plukovník Ján Lipový: Několik poznámek k bojové činnosti mechanisované divise (2, 96).

Podplukovník Václav Fládr: Ženíjní zabezpečení boje pěší divise v hornatém a zalesněném terénu (3, 34).

Plukovník Jan Kostohryz: Letecká podpora mechanisované divise v útočném boji (2, 54).

Plukovník Eduard Ureš: Plukovní dělostřelecké skupiny za útoku (4, 55).

Podplukovník Jaroslav Vančura: Organizace spojení v mechanisované divisi zasazené v rámci armádního sboru do boje při průlomu taktické hloubky obrany nepřítele (6, 45).

d) Všeobecné úvahy

Dr Frant. Hyhlík: K methodice odborné a vědecké práce (2, 99).

4. Otázky týlu

Plukovník Josef Slabý: Otázky řízení týlu v armádní útočné operaci (3, 54).

Podplukovník Josef Blahník: Organizace a činnost armádního týlu v útočné operaci (1, 102).

Podplukovník Jaroslav Šolc: Materiální zabezpečení mechanisované divise v sestavě armádní rychlé skupiny (5, 71).

Major Jan Hudec: Silniční zabezpečení přesunu pěší divise (4, 65).

5. Operační a bojová příprava

Generál-major Haman: Důležitost operační přípravy (1, 117).

Podplukovník Rudolf Litera: Methody práce operačního oddělení vyšší vševojskové jednotky (2, 115).

Major Ján Husík: Význam návyků v práci štábů (5, 103).

Major František Janda: Příprava a činnost rozhodčích při plukovních a divisních taktických cvičeních (3, 76).

Podplukovník František Rubeš: Nedostatky utajení velení při velitelsko-štábních cvičeních (3, 70).

Plukovník Josef Ruda: Velitelská popisná mapa a její využití ve vyšších vševojskových štábech (5, 85).

Plukovník Jaromír Vyhnánek: Poznatky a cesty k zlepšení operační přípravy (6, 69).

6. Vojenská technika

Škpt. zbroj. Miloslav Sýkora: Některé otázky a zásady konstrukce pěchotních zbraní (1, 110).

Kapitán pl. Josef Nastoupil: Zvláštní úkoly radiotechnického průzkumu (3, 63).

7. Diskusní články

Škpt. Zdeněk Knop: K článku plk. Lipového „Zasazení MD do průlomu v útočném boji AS“ (VM čís. 3/192, str. 33) (1, 114).

Podplukovník Karel Pernica: K článku plk. Lipového „Zasazení MD do průlomu v útočném boji AS“ (VM čís. 3/52, str. 33) (2, 89).

Závěr diskuse k článku plk. Jána Lipového (VM čís. 3/52) (4, 79).

Podplukovník Otta Hudrlík: K článku plukovníka Aloise Tomáška „Dělostřelecké zabezpečení zasazení MD do průlomu v útočném boji armádního sboru“ (VM čís. 1/53, str. 89) (3, 66).

8. Informace o cizích armádách

Přehled vojenských operací v Koreji (1, 133).

Bojové zkušenosti a všeobecné poznatky z bojů v Koreji (2, 126).

Poznatky a zkušenosti z leteckých bojů v Koreji (3, 82).

Vojenská soustava severoatlantického paktu, její vznik, vývoj a význam (2, 118).

Podplukovník Viktor Perner: Organizace vyšších týlových jednotek v americké armádě (2, 137).

†††Dělostřelectvo americké armády (6, 75).

Major technik Ing. Antonín Hálek: Dálkové řízení střely proti pozemním cílům (6, 88).

Chuan Chai-ščen: K taktickému výcviku v boji proti nepřátelskému vzdušnému výsadku (6, 111).

9. Historická část

Plukovník Vojtěch Sokol: Deset let od vítězné stalingradské bitvy (1, 121).

Plukovník Josef Slabý: Organizace a činnost týlu 11. gardové armády v orelské útočné operaci (4, 84).

Překlad: Bitva o Kavkaz (1942 až 1943) (6, 95).